

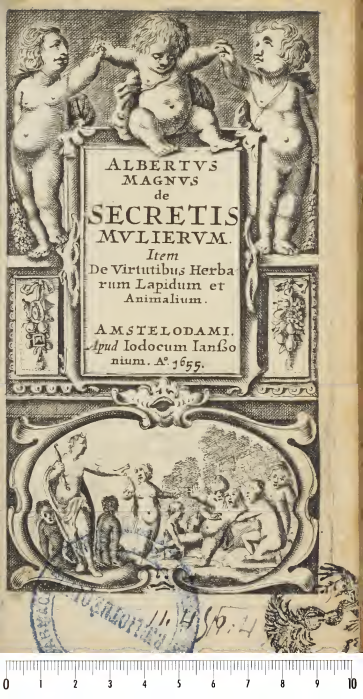
ALBER
DES
SEIGNEUR

1450

Collection of 25 1889

ALBERTVS
MAGNVS
de
SECRETIS
MVLIERVM.

Item
De Virtutibus Herba-
rum Lapidum et
Animalium.

AMSTELODAMI.
Apud Iodocum Ianso-
nium. A.º 1655.

SCRIBIT Philosophus princeps : Homo est optimum
 eorum, quæ sunt in mundo: & mun-
 dus sumitur hic pro omnibus con-
 tentis in sphaera activorum & passi-
 vorum, scilicet pro elementis & ele-
 mentatis, isto præsupposito probatur propositio.
 Illud est optimum cujus generationis causa sunt
 nobilissimæ: sed sic est de homine, ergo, &c. Ma-
 jor patet, quia effectus sortitur nobilitatem ex
 causis. Minor probatur de materia hominis. Unde
 materia hominis secundum medicos ponitur esse
 menstruum mulieris cum spermate viri, quia illa
 ambo intrans compositionem hominis, sicut lac
 coagulatur sub materia casei. Sed Philosophi ma-
 teriales ponunt, quod menstruum mulieris sit
 materia, & semen viri sit effectus, ita quod semen
 viri se habet ad menstruum mulieris, sicut artifex
 ad artificium, ut attestatur Averroes 7. metaph.
 Digressionibus de Ideis. Item phys: 5. Metaph:
 cap. 10. dicit, quod sperma viri ad causam effecti-
 vam reducitur: & quocumque modo dicatur, sem-
 per patet quod materia hominis est excellentissi-
 ma, & inter omnia semina nobilissima, Secundo
 probatur, illud est optimum, quod in suis partibus
 assimilatur corpori nobilissimo, sed homo est hu-
 jusmodi, ergo, &c. Major patet, quia assimilatio
 sequitur naturam rei. Minor probatur, quia homo
 assimilatur cælo, quantum ad duodecim signa
 zodiaci, quorum tria sunt calida virtualiter, scilicet
 Aries, Gemini, Leo: illis correspondent tria
 membra in homine, scilicet cor, hepar, & testi-
 culi: Item tria frigida, scilicet Cancer, Taurus, &
 Virgo: & illis correspondent intestina, vesica &
 diaphragma: Item tria sunt humida, scilicet Scorpio,
 Aquarius & Pisces: quibus correspondent cere-
 brum, stomachus & pulmo: Item tria sunt sicca,

scilicet Capricornus, Sagittarius & Libra: quibus correspondent splen, fel & renes. Unde dicit, 12: Metaph: quod totum cœlum est sicut unum compositum contiguum, igitur debemus esse inclinati ad notitiam præsentis libri, qui tractat de generatione humana. Cujus causâ efficiens dicitur fuisse Albert. Mag. desumptis plerisque ex Aristotele, qui fuit sufficienter tritus sive literatus in experimentis, & à mulieribus informatus. Et maxime in libro de animalibus, qui postquam totum mundum cum Alexandro circuivit, librum de animalibus composuit. Et supponitur philosophiæ naturali, quia est unus liber de parvis naturalibus, & non pure naturalis, sed parçim medicinalis.

P R O O E M I U M.

Dilecto sibi in Christo socio & amico, N. clerico de tali loco: veræ sapientiæ, & augmentum continuum vitæ præsentis.

Istius libri subiectum est ens mobile, contractum ad naturam secretorum mulierum, ut ipsis infirmantibus, possimus dare remedia: & ipsis consistentibus, serre dare pœnitentias debitas ad delictum. Et dividitur primo in duas partes, scilicet proœmiale & executivam. Pars executiva ibi, Sicut scribitur, &c. Primo auctor salutat personam cui scribit, dicens. Ego Albertus morans Parisiis, Delecto sibi in Christo socio & amico. Ibi tangitur causa efficiens, movens, & mota. Movens fuit quidam Sacerdos, qui rogavit dominum Albertum, ut sibi scriberet librum de secretis mulierum. Et hoc ideo, quia mulieres sunt tempore menstrri venenose, ita quod intoxicant animalia per visum, inficiunt pueros in cunis, maculant speculum bene tersum, & quandoq; faciunt coenatam cum ipsis leprosum fieri, quandoq; cancerosum. Et quia malum non evitatur nisi cognitum: ideo necesse est volentibus abstinere, cognoscere immunitiam coitus, & multa alia que in hoc libro docentur,

& sic

Proœmium

Et sic Albertus videns quod iuste peteret, consensit ei, & sic tangitur causa efficiens: mota, cum dicitur, scribo, &c. Sapientia est cognitio Dei & perpetuorum effectuum. Et ideo dicit philosophus in proœmio Metaphysico. De Deo proprie non est scientia. Ista nihil melius est in hac vita, quia mediante ista sumus felices, teste Averroë in prologo quarti Phys: Iko auctor scribit augmentum vite presentis, & bene scribit sibi ista, quia homo mediante sapientia, redditur laudabilis Deo, & hominibus.

Cum vestra favorabilis & gratuita me rogavit societas, ut quædam à nobis, quæ apud mulierum naturam & conditionem sunt occulta & secreta, lucidius manifestarem, visa petitione vestra, nulla pigritia à compilatione brevis & compendiosi tractatuli impetrata materia me retraxit. Sed pusilla & juvenilmens, quæ secundum ejus possibilitatem & temporis oportunitatem ad aliena attrahitur, nihilominus vestro cupiens satisfacere appetitui, hanc præsentem epistolam, in qua plurima de impetratis invenietis, scribo vobis in parte stylo philosophico, & in parte medicinali, prout materiæ competere videtur. Quam conscripsi rogans vestram constantiam, ut in hoc opere ac negotio constans ac celans sitis, ne aliquem puerum, tam in ætate quam in moribus ad præsentiam pervenire permittatis, & si feceritis, promitto vobis plura de his & aliis manifestare: & cum præsentem opere & arte causa medicinali transmittere, quæ prolixius dabo, domino concedente.

Hic ostendit causam qua possit ipsum excusare à labore hujus facti, & patet sententia ex textu, Nota, quod auctor dicit, quod mens juvenilis & pusilla ipsum retraxit, ubi evitat arrogantiam, quia mens dicitur parva, quæ parvis conditionibus cognitionis est imbuta. Unde intellectus proprie non est parvus per se, nec per accidens, quia intellectus non extenditur extensione nec minoratione. Nota, quod appetitus est duplex, scilicet naturalis & intellectualis. Ad propositum dicit littera appetitui, gloss. i. naturali

intellectus. Unde ille sacerdos appetit naturali appetit cognoscere naturas mulierian. Unde homines natura scire desiderant, 1. metaph. Item appetit appetitu intellectuali, quia vidit utilitatem cogitationis earum.

Sicut scribitur secundo de generatione animalium generabilium, generatio sempiterna est circuitu. Causam autem sempiternitatis in generatione animalium ostendit philosophus 2, de anima dicens, Naturalissimum operum est unumquodque sibi simile generare: quatenus divino esse & immortali participant, quod omnia appetunt ut ipsa permaneant, non idem in numero, sed idem in specie, Propter quod dicit Commentator, 2, de anima, quod sollicitudo divina non potuit ipsum hominem facere permanere idem in numero, miserta est ei in dando virtutem quæ potuit in specie permanere, Et subdit: Hoc enim non est dubium quin melius est habere hanc virtutem, quam non habere vel non esse.

Hac est pars executiva qua auctor prosequitur intentionem suam, ponendo duas propositiones valentes sibi ad propositum. Et dividitur in tot capitula & partes quot patebunt per ordinem. Nota, generatio animalium perfectorum sempiterna est quia talia sunt de perfectione universali, 1. Ethicorum. Sed dubium videtur, quia quedam animalia sunt quandoque penitus corrupta, sicut quidam vermes, & muscæ in hyeme. Dicendum est quod si corrumpantur in uno climate, tunc generantur in alio secundum Albertum & in commento super primo poster. Vel dicendum est, quod generatio animalium, quia sunt de perfectione universali, illa est sempiterna; sed stante prima solutione dubium est, an illa animalia sint de perfectione universali, quia melius esset multa animalia non esse quam esse, scilicet serpentes, & animalia que intoxicant. Dicitur quod bonum est ea esse, ut absorbeant immunditias terre, quia si non absorberent, inficerent aërem, & per consequens hominum. Unde eam nihil sustentat sine causa rationabili. Ex textu illo

illo potest, quod castitas est peccatum natura, licet hominum sit via mortis ex precepto legis, quia per castitatem animal non generat sibi simile. Nota, per sollicitudinem divinam non potest intelligi Deus, qui ipse non curat particularia, secundum *Avr. 12. Metaph.*, ergo per sollicitudinem divinam intelligitur corpus caeleste; quod de sui natura appetitu naturali appetit conservare ista infra, tamen mediante regimine intelligentiarum. Unde *Comment. 12. Metaph.* Opus natura est intelligentia, non errans. Utrum generatio animalium posset animalia conservare in esse specifico semper? & dicitur, quod non, quia si sic, ergo species esset generabilis, quod est falsum: falsitas patet, quia species est perpetua. Dico, quando generatur individuum hoc vel illud, tunc generatur natura specifica sub esse hoc signato, & secundum partem, licet non generetur secundum totum ambitum. Unde nota, quod natura occulte operatur in universalibus, ut dicit *Gilbertus Porretanus* in suis sex principiis in *cap. 1. sc. cap. de forma*. Et quia producere intendit naturam virilem, scilicet hominem in communi, vel equum, & tamen producit particularem, ut fortem, quod provenit ex eo, quia invenit materiam quandam, & signatam hoc loco determinato, & ideo si inveniret totam naturam simul, produceret omnem hominem simul, sed quia invenit unam portionem menstrui hujus vel hujus mulieris, ideo producit hanc vel hanc hominem particularem.

Causa autem quare ista animalia & praecipue homines, secundum eandem naturam & secundum materiam, & secundum numerum non durant, dicitur secundo de generatione & corruptione. Quorum substantia corporalis non durat, sed est corruptibilis, non posset reiterare eadem in numero, sed substantia hominis secundum principia individui accepta est corruptibilis, ideo generatio hominis abjicitur, quare generatio hominum sempiterna non erit secundum numerum, nihilominus tamen generatio hominum est perfectissima, quod probatur sic, quia homo est nobilissima creatura, quod patet ex

intentione Phil. in multis locis, Phil. & præcipue in secundo de anima, quia quanto plures operationes res habet, tanto nobilior est, Homo autem per rationem intellectivam separatur à numero viventium, ut patet ibidem, Hoc etiam est de intentione omnium philosophorum, præcipue Boëtii in secundo de consol. phil. ubi dicit, quod homines Deo sunt similes mente, Hoc enim patet in iis, phil. quia motus capit naturam & speciem à termino ad quem, & ideo cum inesse naturam humanam in Socrate vel Platone, vel in alio particulari homine existente, sit motus qui dicitur generatio perfectissima, erit ipsa inter omnium animalium generationem. Item generatio est motus de non esse ad esse. Esse autem maxime appetitur: & præcipue ab hominibus quia hic inter omnes motus excellens est in mobilitate. Et intellige de motu variante aliquid super quod movetur, per hæc excluditur primus motus, qui est causa aliorum.

Hic probat quod animalia non possint permanere eadem in numero, sed bene eadem in specie, & præcipue homines. Dubitatur utrum idem individuum corruptum numero possit regenerari. Et videtur, quod sic, quia post triginta septem mille annos, constellatio cæli erit eadem per totum, sicut jam secundum Platonem, & Astronomos. Et ideo tunc nos erimus iidem in numero, & sedebimus in hac, vel in hac schola vel lectorio, sicut nunc, scilicet, in magno anno. Unde Plato dixit, quod post magnum annum debet redire Athenas, & debet ibi legere: ratio est, quia tota constellatio veniet ita. Ideo redeunte eadem constellatione, iidem affectus redibunt. Dicitur est stante sententia Averr. & Arist. 5. Phys. & in lib. de generatione: non est possibile ex quo generationes illius non possint esse tunc immediata & corruptiones, ideo tempus mediaret. Et ideo unum numero, una mutatione perditur, numero quinto Physicorum. Sed dubium primum est dicendum, quod post annum magnum possibile est redire homines multum similes, sic
quod

quod vix possunt cognosci distinctè, cum non sunt idem in numero. Sed dices, stante eadem causa materia, effectus idem erit in numero. Respondetur, quod verum est stante eadem mensura & materia æque disposita, sed sic non est, quia tempus raptim transit, & non revertitur idem numero, sed bene idem in specie. Et potest dici, quod resolutio hodierna non sit eadems numero cum resolutione qua venit post mille vel quadringentos annos, quia motus est ens successivus. Dubitatur secundo, utrum unam animam possit perpetuari semper. Et videtur quod sic, quia possibile est invenire aliquod complexionatum, in qua elementa sunt reducta ad medium sive proportionem mediam, quia omnis corruptio est à contrario, & illa contraria sunt proportionata in summo, ideo non corrumpuntur, Sed quod illud sit possibile, probatur sic. Quia ubi est majus æquale, & minus æquale, ibi est æquale simpliciter. Dico quod non est possibile illud dare, quod est mixtum, movetur per naturam elementi prædominantis, id est, cæli. Sed ad rationem ubi est majus æquale & minus, &c. Respond: quod verum est, prout æquale sufficit, & prout est possibile. Unde mixtum æquale in humore secundum justitiam est ponendum, sed non est dare æquale secundum quantitatem mobilis, quia terra semper prædominatur pluribus mixtis. Aliter dictum, supposito quod tale mixtum secundum omnem qualitatem elementorum sic ponderes, adhuc est corruptibile ab extrinseco, scilicet a virtute cælesti: quia posset mediante aqua frigida in frigidari, & sic redire ad hoc scilicet ab æqualitate humorum, & hoc modo corrumpi. Nota, quod licet dicit, homines sunt simili Deo mente, illud patet, quia homo per scientiam fit divinus, Seneca, vir speculativus est Deo similis & amantissimus, patet illud. 2: Metaph. ubi dicit Aristot. in hominibus est delectatio paucis tempore, qua intelligentia totum interitum perficiunt. Et intelligit per hoc cognitionem Dei; in qua est maxima delectatio. Nota, quod omnis delectatio sit per quandam assimilitudinem sive assimilationem cognoscentis ad cognitum, mediante forma exemplari cognoscentis: ergo quanto plus homo cognoscet de Deo, tanto

plus vel magis assimilatur. *Litera* dicit, inter omnes motus generatio est nobilior, sumendo de educatione anime siue formatione fœtus in utero, quomodo sit motus, videbitur. Pro quo nota, quod motus est duplex, quidam est motus qui abjicit aliquid à substantia sicut cal factio aque adjicit frigiditatem, & movetur de albo in nigredinem. Alius est motus qui non abjicit aliquam perfectionem à substantia motus, sicut motus cæli, qui non facit aliquid corrumpi à substantia cæli. Modo generatio est motus abjiciens aliquid à substantia rei, quia menstruum quod movetur ad formationem hominis, transmutatur. Unde *Avverr. primo Physicorum* dicit: In generatione hominis pars spermatis non cessat corrumpi, & pars hominis generatur, donec tota forma compleatur.

DE
GENERATIONE

Embryonis.

CAPVT PRIMVM.

POSTQVAM sermo noster præmissus est de his quæ intentionem auditoris ad styli materiam inclinant, opportunum est ad materiam operis descendere, & primo de embryonis generatione videre. Juxta quod notandum est diligenter, & memoriæ commendandum, quod omnis homo qui generatur naturaliter, ex semine patris & menstruo matris generatur, secundum intentionem omnium philosophorum & medicorum. Et dico medicorum, quia Aristot. non posuit semen patris in substantiam fœtus cedere, sed dicit fœtum tantum procedere ex menstruo, & postea ponit ipsum vaporabiliter exhalare. Medici autem dicunt totum semen, tam ex parte patris (quod sperma dicitur) quam matris (quod menstruum dicitur) cedere in substantiam fœtus.

Cap. prima partis executiva, in quo vult aggredi materiam, scilicet ad ostendendam generationem embryonis sive fœtus. Non est controversia inter Medicos & Philosophos.

Nam Philosophi dicunt, quod semen viri conjunctum menstruo muliebri, habet se ad menstruum mulieris, tanquam artifex ad artificium. Unde sicut carpentarius solum est efficiens, & domus effectus, ita quod materiam domus alterat ac disponit, sic etiam sperma viri alterat menstruum mulieris ad formam hominis. Et hoc ponunt ideo, quia vident quod patre corrupto, fit generatio hominis, & transmutatio seminis mulieris: ergo est ponere efficiens quod patre corrupto, menstruum mulieris transmutetur. Et quia finis & effectus non coincidunt, ideo sperma viri non intrat materiam. Sed medici dicunt oppositum, videlicet quod homo fit ex nobilissima materia, ideo semen intrare sub materiam foetus mulieris, superfluum est secunda digestionis, sed sperma viri est melius coctum & digestum, ideo oportet ipsum subintrare materiam foetus & substantiam, quia videtur, quod foetus aliquando assimilatur patri, in genitalibus & in multis aliis hoc non esset, nisi intraret substantiam foetus. Item medici dicunt, quod in semine viri sit quidam spiritus gignens, qui penetrat totam materiam seminum conjunctorum, & ille spiritus est formativus omnium membrorum, tanquam faber ferrum cum malleo disponit, sic ille spiritus disponit & mollit omnia membra, & per ipsum spiritum salvatur principium efficiens. Sed Philosophi ponunt sperma viri ex-

halari

halari vaporaliter, quia matrix est membrum valde porosum, & sic post formationem foetus, calor solis facit sperma viri exhalare & recedere ex matrice, per poros sumit nutrimentum. Etiam patet, quia est pellis, & qualibet pellis est porosa in animali, quia aliter sudor non posset exire sine pœna, quod est falsum: quia in calore pori aperiuntur, & tunc sudor exit, & tunc etiam exeunt pili per poros. Nota, embryo est quadam massa carnea, ex istis seminibus congregata, & ista massa carnea alteratur ad formationem foetus.

His visis & accepta una parte opinionis Aristot. vel medicorum videndum est per quem modum, & quomodo illa semina recipiuntur in muliere. Unde mulier cum in coitu fuit cum viro, similiter in eodem tempore emittit menstruum in quo vir sperma, ita quod ista duo semina in vulva mulieris concurrunt simul, & unum alteri incipit commisceri, & tunc concipit mulier. Concipere autem vocatur, quando ista duo semina in matrice, & in tali loco deputato à natura ad foetum recipiuntur. Postquam vero illa duo semina recepta sunt, matrix mulieris clauditur tanquam bursa, ex ejus omni parte, ita quod nihil de semine recepto potest perdere. Et cum matrix sic undique fuerit clausa, fit detentio menstruorum in muliere

Hic auctor exequitur formationem foetus, & primo facit hoc, secundo ponit notabile, ibi: juxta quod notandum, si vir primus emittit sperma quam mulier menstruum, tunc non fit conceptio. Item si ambo simul emittunt, & si semina non sint bene conformia, & bene disposita, iterum non fiet conceptio, ut si semen viri non sufficienter fuerit calidum. Et ideo qui raro coeunt, cito generant, quia sunt calidi valde. Nota, quod vulva dicitur quasi valva, quia est janua ventris, & ejus ultima pars dicitur membrana, quia membrum ani aut est finis vulvae, & ita matrix clauditur sicut una bursa, ita quod secundum Avicennam una acus intrare non posset, quia gaudet ex calido recepto nolens perdere. Nota, quod mulier emittit menstruum & etiam recipit & sic magis delectatur in coitu ipso viro. Sed oritur dubium, utrum abscissis testiculis posset aliquis generare: & videtur, quod non, quia deficiunt vasa seminalia per quae vasa semen deferri debet. Ad oppositum experium est, quia taurus abscissis testiculis generat. Dico quod imo adhuc generare posset, quia potest emitte-
re materiam spermaticam, licet non aequè bene. Unde si semen emissum ad terram poneretur ad matricem, possibile esset quod conciperet. Unde saepius contingit, quod in balneo ubi vir spermatizat muliere presente, quod sine coitu ipsa concipit, quia vulva est
maxime

maxime attractiva, & quia semen adhuc est vigorosum, & non exhalatum, ideo producere posset fœtum, & hoc expertum est. Nam si spermatizaret cattus super salvia, & aliquis comederet de salvia, tunc ex illo spermate generarentur, catti in ventre viri, qui catti per vomitum essent expellendi.

Juxta quod notandum, quod menstruum in muliere nihil aliud est quam superfluum alimentum, quod in substantiam rei aliunde non recedit, sicut est in viris sperma. Et vocatur menstruum in muliere ideo, quia fluit in quolibet mense ad minus semel, cum mulier tantæ ætatis fuerit, hoc est, 12. 13. vel 14. annorum, & ut frequenter accidit in decimoquarto. Et incipit fluxus menstruorum esse in quolibet mense propter naturæ purgationem. Quibusdam vero accidit iste fluxus in novilunio, quibusdam postea: ita non omnes mulieres in eodem tempore patiuntur istum dolorem, quia in illo fluxu omnes differenter patiuntur, quædam plus quædam minus, quibusdam vero transit diutius, & hoc secundum exigentiam, & complexionem mulierum.

Hic auctor ponit unum notabile, ut patet in textu. Dubitetur, quare fluxus spermatis non sit menstruus, sicut menstruum. Respondetur, quod sperma sive semen viri, est magis decoctum & subtile, ideo natura non libenter rejicit, imo conservat ad generationem,

nem, sive ad nutritionem si indigeret foetus. Dubitatur, quare urina & stercorizatio & sudor non sequatur motum luna sicut menstruum? Respondetur, quod urina & immunditia fiunt omni die ex superfluitate cibi secundum magnam grossitudinem & majorem quantitatem, ideo opus est, quod quotidie debeant expelli. Nota, juvenes mulieres sunt multum humidae, ideo libenter menstruant in principis mensis & seniores in fine, quia minus humidae sunt. Nota, quod mulieres nigrae minus habent de menstruo quam mulieres albae, quia omnes mulieres sunt phlegmaticae complexionis, tamen unae magis aliae. Et quanto magis mulieres utuntur cibariis delicatis & bene piperatis, tanto magis subtile emittunt menstruum. Et oppositum est de pauperibus mulieribus, grossis cibariis utentibus. Nota, auctor ponit quod in 12. 13. vel 14. anno mulier incipit menstruant. Ratio est, quia tunc calor aetatis pueritia deficit, gratia cuius non potest bene consumere humidum nutrimentale. Unde versus. Adde decem ternis sic mulierum menstrua cernis. Ad quinquaginta durat purgatio tanta. Nota, quod mulier mediante menstruositate purgatur, quia humidum superfluum recedit, à quo grossi humores resolverentur si maneret. Ideo mulier non est apta ad disciplinam propter grossitatem spirituum cerebri, oppilantium & hebetantium.

Et nota

Et nota quod coitus mulieribus pro tanto est proficiuus, quia superfluum frigidum emittitur, & calorem recipiunt, qui temperat earum frigiditatem, oppositum est in viris. Unde mulieres multū coeuntes non sunt breviores vita adeo sicut viri, hoc attestatur natura passeris, qui propter sæpe coire moritur.

Sed ex his, quæ dicta sunt, oriuntur plura dubia. Primum est, utrum ille fluxus fiat per calorem sanguineum vel per aliquem alium. Juxta quod notandum, quod in omnibus mulieribus, præterquam in corruptis, color menstruorum est sanguineus, ut in pluribus. Et dico in corruptis, malis & viscosis humoribus. In his enim sunt sæpe menstrua lividi, id est, plumbei coloris. Et non loquor de corruptione castitatis, qui indifferenter sive virgines fuerint, sive corruptæ, si tantæ ætatis fuerint, fluxum patiuntur, & signa ad hanc partem, scilicet quod menstrua fluunt, sunt plura, de quibus postea dicetur.

Hic auctor movet quatuor quæstiones secundum ordinem, ut patet in textu. Nota, quod fluxus menstruorum est sanguinei coloris. Causa hujus est, quia menstruum est superfluum secunda digestionis scilicet hepatis, sed hepar est organum rubrum summe calidum, & ideo assimilatur sibi id ipsum in colore, & in forma in quantum potest. Sed contra videtur quod menstruum debeat esse album, quia est summe frigidum & frigiditas est ma-

est mater albedinis. Respondeo secundum Albertum, quantum esset de natura menstrui esset album, sed quia eius producens est rubrum, scilicet hepar, ideo sibi assimilatur. Tunc est dubium, quare sperma viri non est rubrum, cum tamen sit calidum & bene digestum. Dicitur quod sperma viri de se est rubrum, quia est sanguis tertie digestionis, sed in testiculis de albatur propter frigiditatem testiculorum, ideo non spermatizat; nisi per motum testiculorum calefiat. Nota, calor rubeus generatur ex eo quia in humido terrestri humiditas per adustionem humidi consumitur, ut patet in latere rubeo. Nam latere ante combustionem non est rubeus, sed efficitur rubeus per consumptionem humidi à calido, ita quod terrestre siccum prædominatur. Sic est de menstruo mulieris, eo quod in hepate humidum calore hepatis non consumitur in sicco terrestri, de eo quodammodo fit rubeum. Sed in mulieribus valde grossis & terrestribus, tantum est de humido in consumpto, & de terrestri, quod earum menstruum est lividum, id est, nigrum. Terra enim nigra est, & quia earum menstruum est summe terrestre, ideo sequitur colorem terre. Quia color est qualitas secunda, derelicta à primis qualitatibus. Exemplum, sicut videmus quando calidum agit in humidum, & non consumit sufficienter humidum, relinquitur color viridis sicut in pyris & in pomis.

Et si

Et si frigidum predominatur, color est albus, sed si calidum predominatur, relinquitur color niger, ut patet in pipere, & sic de aliis similibus.

Secundum dubium potest esse, utrum menstruum fluat per anum, & hoc more secessus; aut per vulvam, modo ejectionis urinæ. Ad hoc breviter est dicendum, quod per vulvam fluit in specie crudi sanguinis & tenuis.

Hic auctor ponit secundum dubium, ut patet in textu. Et respondetur ad dubium, mulieribus multum corruptis, quarum anus & vulva sunt unum foramen, tamen menstrua fluere per anum, sed stante sanitate & bona digestionem, tunc non fluunt per anum, sed per vulvam.

Tertio dubitatur, quare in mulieribus fluunt menstrua, quæ sunt superflua alimenti, & non in viris sperma, quod etiam est superfluum alimenti. Ad hoc dubium dicendum est, quod mulier est frigida, & humida à natura: vir autem est calidus & ficcus: modo de natura humidum est fluere 4. metaph. & maxime humidum, quod est in mulieribus, est aqueum. Sed in viris humidum est aëreum, & ideo cum calor semper agat in humidum, & calor est naturalis. Sed tamen natura nihil facit frustra, ut dicitur primo de cælo & mundo: & quia calor in mulieribus semper est debilis, respectu illius qui est in viris, & cum totum alimentum in mulieribus non

bus non potest convenire in carnem, ideo natura facit quod melius est, providet naturæ de necessariis, & reliquum dimittit in locum quendam, in quo servantur in muliere menstrua. De illo quidem in tantum dictum est, quia majoris inquisitionis est, quam præsens exposcit negotium.

Hic movet tertium dubium, & per se solvit, ut patet in litera. Nota, quod frigidissimus virorum est calidior calidissima mulierum, stante eadem regione, digestionem, & cibali nutritionem, & sic de aliis. Hoc dico notanter, quia mulier in Æthiopia vivens delicate, esset calidior pauperculo viro in occidente semper utente cibariis frigidissimis. Sed contra videtur, quod mulier calidior sit viro, quia calor fundatur in sanguine, sed in muliere plus est de sanguine, quam in viro, alias sanguis non flueret quotidie & continue in muliere, sed sic non est in viro, ergo, &c. Respondetur, quod ubi plus est de sanguine bene digesto & decocto, ibi est & major calor, sed sic non est in mulieribus, ergo, &c. Nota, litera dicit, quod natura facit quod melius est. Ratio, quia natura regitur ab intelligentia non errante, expellit humidum grossum mulieris mediante fluxu. Et videmus experimentum, quando fuerit in corpore animali aliquis humor grossus, nocivus corpori, illum natura vertit in partes officiales corporis, faciendo scabiosos pedes & manus, ne illud humidum

humidum edat membra principalia, scilicet, cor, hepar & alia.

Quarto dubitaret aliquis, unde veniret menstruum in muliere, quando est in coitu cum viro, quia dictum est supra, quando mulier concipit, retenta sunt menstrua: ergo si retenta fuerint, mirum est unde tunc fluunt in coitu. Ad hoc dicendum est, quod quando mulier concipit, retenta sunt menstrua propter hanc causam finalem, ut de menstruo retento, fœtus in utero mulieris existens, possit nutriri. Quando autem mulier est in coitu cum viro, tunc propter magnam delectationem, quam habet, quia per virgam virilem existentem in vulva, nervi & venæ existentes in vulva, confricantur & moventur, & sic vulva dilatando emittit, & hoc est naturale respectu coitus, quia ille coitus est naturalis. Est tamen quasi violentus respectu fluxus naturalis menstruorum. Item omni die de nutrimento sumto fit materia, quæ apta nata est ad expellendum in coitu. Et illo solvitur dubitatio, quare mulieres imprægnatæ maxime appetunt coitum: quia appetitus coitus est propter abundantiam materiæ superflue ab alimento. Et ideo cum menstrua sunt retenta, & omni die aliquid aliud generatur, mulier maxime appetit coitum, quia ex ejus materiæ abundantia vulva mulieris calefcit: & sic coitum appetit.

Hic movet quartum dubium , & sic sol-
 vitur per se , sed dubium est circa dicta , &
 circa dicenda , à quibus membris in v.ri-
 sperma abscindatur , & similiter menstruum
 in mulieribus , sumendo menstruum pro se-
 mine quod emittitur in coitu. Et videtur ,
 quod ab omnibus membris , quia fœtus as-
 similatur parentibus in omnibus membris.
 Sed contra , si sic , sequeretur quod imperfe-
 ctus in membris generaret , in membris im-
 perfectum , quod est falsum. Falsitas patet
 per experientiam , si pater esset cæcus , clau-
 dus , vel mutilatus in digito non semper ge-
 neraret simile sibi. Consequentia patet de
 se. Dicendum quod in coitu illa semina di-
 scinduntur à quatuor membris principalibus ,
 scilicet à cerebro , corde , hepate & matrice
 in mulieribus , & à testiculis in viris , &
 ex consequenti ex aliis membris , sed non ab
 aliis partibus corporis principaliter , & per
 hoc ad instantiam dicitur , quod fœtus assi-
 milatur parentibus. Dico quod sufficit prin-
 cipalibus , prout ista influunt aliis membris ,
 & maxime à cerebro discinduntur & distin-
 guuntur. Unde videmus multum coeuntes
 caput dolere , & maxime exsiccari in mem-
 bris & maxime debilitari in visu.

De Fœtus Formatione.

C A P. II.

V I S I S istis, ad formationem fœtus in matrice est redeundum. Prima materia recepta in matrice habet naturam lactis ex primis diebus. Ad hunc colorem lactis operatur calor naturalis in spermate viri emissus, & calor matricis, ita quod ista materia dealbatur sicut lac. Deinde illa materia transmutatur ad naturam seu colorem sanguinis spissi, & aliquantulum bene cocti, & hoc per novem dies, postea tunc ab isto tempore fit consolidatio in membris fœtus, in duodecim diebus.

Istud est capitulum secundum partis executive, in quo revertitur ad formationem fœtus. Oritur dubium, utrum calor spermatis sit ignis elementalis, vel sit calor cœlestis similiter de calore matricis, &c. Hic sunt diverse opiniones, sed cum Aristotele 2. de animalibus dicendum, quod iste calor sit animalis, sive cœlestis. Ratio est, quia calor elementalis est distructivus, sed calor cœlestis est salvativus animalium, secundum Averr. 12. Metaphys. 12. commento. Sed tamen dicendum, quod iste calor sit partim igneus, & partim animalis sive cœlestis. Unde calor igneus convertitur simpliciter in se, sicut in contrarium. Sed calor animalis sive cœlestis est per-
mixtus

mixtus cum humiditate & temperatus, & ille conservat mixtum. Unde quodlibet animalium vivum vivit in calido radicali & humido temperato. Dubium est, quæ membra primo formantur & generantur in fœtu. Hic dicunt quidam quod hepar, quia in hepate fit nutritio prima, & vegetatio spirituum, & quia ab hepate discinditur prius semen quam in corde, ideo videtur hepar primo generari. Sed cum Aristot. dicamus, quod primo congeneratur, quia est primum vivens & ultimum moriens, postea hepar, postea cerebrum, postea testiculi, sic de aliis. Sed quando dicitur, quod in hepate fit prima nutritio, dicitur quod est verum ex consequente, sed in corde habet fieri, &c.

Juxta quod notandum, quod secundum Phil. unumquodque universum confurgit ex quatuor elementis, ideo quia in tali materia terrea, quæ cedit in substantiam ossium: similiter aquea cedit in suum simile, & sic de aliis. Postea vero solet facies formari à natura, & dispositio corporis secundum trinam dimensionem, scilicet longum, latum & profundum, & hoc fit per 18. dies. Ab isto vero tempore incipit natura fœtus confortari usque ad egressum. Nota, quod fœtus mulieris conficitur in 14. diebus. Et illud quod per sermonem longum dictum est, solet dici per quatuor hos versus:

Con-

Conceptum semen , sex primis crude
diebus ,

Et quasi lac , reliquisque novem fit san-
guis , ab inde.

Consolidat duodena dies , bis nona deinceps.

Effigiat , reliquum tempus producit ad
ortum.

*Hic auctor ponit unum notabile , ut patet
textu. Nota, litera dicit, quod quodlibet
viventium est ex quatuor elementis. Hoc
probat, quia ex quibus aliquis nutritur,
et illis est constitutus, 1. de Anima, sed ex
idem nutrimur & sumus, ergo, &c. Mi-
nor patet, quia nutritio fit per calidum &
humidum, siccum & frigidum principaliter
per calidum & humidum. Sed contra, qua-
dam animalia vivunt ex puris elementis, i-
tem solum vivum elementum est in ipsis.
Antecedens patet per hunc versum.*

*Quatuor ex puris vitam ducunt ele-
mentis.*

*Dicendum, quod simpliciter est impossibile
secundum Aristotelem. Unde haec est mix-
tura ex quatuor elementis, & nutritur ex
qua mixta, mediante calore solis. Unde
haec in aqua pura vivere non potest, quia
aqua non est nutrimentalis. Et ideo videmus
omnes panem comedere in aqua. Item in quo-
libet*

libet mixto vivente requiritur terra, qua facit mixtum constare & durum esse, alias cito dissolveretur. Item requiritur ignis, ut calorem habeat in quo vita salvatur. Etiam requiritur humidum, in quo agat calidum. Et requiritur humidum aëris, quia spiritus generatur ex sanguine aëreo. Item ossa sunt ex menstruo, quantum ad grossiores partes menstrui, quia ossa materiam hominis in esse conservant. Si enim non essent ossa, homo cito dissolveretur. Postea de parte menstrui magis aquea generatur cerebrum & medulla. De partibus magis aëreis generatur spiritus, & de partibus magis igneis hepatis, ita quod qualibet membra in homine sunt in sua struëtionem ex adjunëtionem alicujus elementi. Nota foetus sic formatur, quod quantitas materia præexistentis condensatur, vel rarefcit ad quantitatem sive extensionem debite formæ, in longum, latum & profundum. Et quando res generabilis major erit in quantitate re corrumpenda, tunc fit rarefactio materia. Quando vero erit minor, tunc fit condensatio. Sic est quando ex semine mulieris fit homo, quia tunc si materia seminis est major recipiente formam hominis, tunc primo calor naturalis & virtus formativa materiam condensat, & facit indurescere, donec apta sit formæ, & tunc homine generato, materiam augmentat interim cum elementis, usque ad quantitatem competentem sibi.

sibi. Et omnes illæ diversificationes quæ præcedunt animam in instanti generatam, devent esse indeterminate ante illud instans: quæcumvis omnes sint determinatæ non per formam corrumpendam, sed per formam mentis, tamen adhuc expectant aliam terminationem à forma generanda. secundum hoc glossatur litera, quæ dicit, Postea vero solet facies formari secundum trinam dimensionem, scilicet determinabile.

Sunt autem quidem, qui penes quodlibet tempus signatum, ponunt regnare aliquem planetarum. Et quia scire hoc multum confert ad ea quæ hic scribuntur, ideo me ignorantia meæ illud neglectum adscribitur, ex his aliqua declarabo. Notandum primo, ut dicit Avicenna, accidentia sunt in triplici genere: quædam enim materiam consequuntur in composito, & ei attribuuntur: quædam formæ: quædam compositum ex materia & forma consequuntur. Et cum hoc sit naturale compositum ex materia & forma, tripliciter denominabuntur accidentia in ipso. Ex parte autem animæ sunt quædam accidentia, virtus eundi & movendi, & quia secundum intentionem quorundam, qui digne locuti sunt de natura, omnes virtutes quas anima in corpore complectitur, illas contrahit à superis & corporibus cælestibus.

Hic auctor incipit determinare de successi-

va foetus formatione, secundum influentiam planetarum. Et primo promittit quedam, secundo exequitur intentum suum ibi: Ab ultimo enim. Nota, illa conclusio formatur ex litera. Foetus formatur successive per planetas. Idem probatur sic extra literam. Penes illud formatur foetus, quod diversimode influit foetui esse & vivere, sed planeta sunt hujusmodi, ergo, &c. Minor patet, quia huic influit vivere longo tempore, huic parvo tempore, ut patet per Ptolomaeum in Centiloquio suo, & per ejus Commentatorem Haly.

Nota, tunc planeta dicitur regnare, quando est in majore vigore, scilicet quando est in domo sua, hoc est, in signo sibi conformi, & qua sint domus planetarum, infra patebit. Nota, anima movet corpus, per hunc modum anima primo movetur ab alio, scilicet appetibili, & sic mota movet spiritus, quibus motis, ipsi movent musculos, qui moti movent membra. Et sic patet quod appetibile est principale movens. Sed dubium est, utrum aliquod accidens posset esse principium alicujus substantiae principale. Respondet Galderus Burbalii super quarto Sententiarum, quod sic, probamus sic, quia illud est agens, quod corrumpit unum, & generat aliud. Talis autem est humoris indispositio, sive dispropertio elementorum, qua corrumpit formam hominis, & generatur forma cadaveris, quod est substantia, igitur, &c.

Responde-

respondetur, quod humor notificans est quædam substantia. Non enim sumitur humor pro accidente, sed capitur pro materia humida peccante: ita quod accidens non corrumpit hominem, nisi virtute sui subjecti. Sed quando dicitur, Substantiæ nihil est contrarium, dicitur quod verum est, de contrarietate perfecta, tamen bene contrarietate dimiuta: quæ sufficit ad corruptionem unius, & ad alterius generationem.

Ab ultimo enim orbe, qui motu diurno omnes sphaeras inferiores recipit, influuntur materiæ principaliter & radicaliter virtutes efficiendi & movendi ab orbe stellarum fixarum, foetus recipit virtutem, quæ distinguitur int se secundum diversas figuras & accidentia. Et illud convenit ei, in quantum est forma, sed etiam contrahit aliam virtutem ab hoc orbe quæ dat esse, & secundum diversas naturas hujus orbis, post sphaeram stellatam ponitur sphaera Saturni secundum Astronomos, & ab illa influuntur animæ virtutes discernendi & ratiocinandi. Et postea sphaera Jovis & ab illa influitur animæ magnanimitas, & plures animæ passiones. Et à sphaera Martis influitur animæ animositas & virtus irascibilis, & alia desideria animæ. Et à Sole influitur virtus sciendi & memorandi: à Venere motus concupiscentiæ & desiderii: à Mercurio virtus gaudendi & delectandi: à Luna quæ est radix omnium virtutum na-

turalium, virtus vegetandi : quamvis hæc & plura alia, ab anima procedunt, & cum ista sequuntur ex diversis partibus corporum cœlestium, tamen hæc omnia animæ attribuuntur, & non solum animæ sed toti composito, quod simplex non potest sustentare accidens.

Hic ostendit quomodo anime influuntur diversa accidentia à corporibus super cœlestibus. Nota, ab ultimo orbe, anima capit esse in omnibus, quantum est ex parte sui, sed sphaera cœli stellati dat esse distinctum anime ab aliis entibus, quæ propter multitudinem stellarum influit distinctum esse, & distinctionem. Unde secundum hoc quod stella specialis respicit unam animam plus quam aliam, ideo distinctum esse influit cuilibet anime humane, cui correspondet distincta stella.

Nota, Saturnus est prima stella erratica, & gratia sua influentia dat anime virtutem discernendi & ratiocinandi. Et dicitur Saturnus quasi satur in arvis, per contrarium. Unde cum sit frigidissimus & siccus, influit caritatem ipso regnante. Sed Jupiter influit magnanimitatem. Unde Jupiter fuit quidam vir, qui expulit patrem suum à regno suo. Et dicitur quasi juvenans patrem per contrarium. Et illud attributum est uni planete, qui magnanimus est per influentiam, ita quod puer natus eo. regnante sit magnanimus.

rimus. Et in Venere nascuntur luxuriosi. Sed Mars est malignissimus planetarum, & dat virtutem irascibilem. Sol est optimus planetarum, influens scientiam & memoriam. Unde sub sole nati sunt felices & amabiles. Sed Mercurius dicitur quasi mercatorum kyrios, id est, dominus: sicut enim mercator dicitur esse gaudiosus & affabilis, sic & ille planeta est benevolus gaudium & delectationem infundens, sed Luna influit virtutem vegetandi & nutriendi, quia est infimus planetarum, ideo immediatius agit.

Item litera dicit, accidens in simplici essentia non sustentatur, causa est, quia accidens egreditur de natura subjecti, non solum magnitudinem subjecti, sive causa materialis sed etiam magnitudinem causa efficientis. Ideo compositum secundum unam partem est causa materialis, & secundum aliam partem est causa effectiva, & quia in simplici non est exponere, ideo simplex non est subjectum accidentium, & maxime accidentium realium, quamvis tamen essentia simplex posset esse subjectum suorum modorum essendi, sicut materia prima est subjectum sua potentia, qua est suus modus essendi proprius & formalis. Ex quo patet, quod accidentia potentia non sunt accidentia solius anime, sed sunt accidentia totius compositi. Sed dicuntur anime sic, quia insunt corpori per animam principaliter.

Nunc vero ex parte corporis consimiliter est notandum, in primo de creatione vel formatione corporis, quod ex embryone creatur & formatur per effectus & operationes stellarum, quæ planetæ dicuntur. Primo enim materia embryonis vel hominis generandi, compressa & coagulata per frigiditatem & siccitatem Saturni disponitur, huic materiæ à Saturno virtus influitur vegetativa, & motus naturalis adscribitur, & tunc patebit in tali materia operatio aliquammodo debita: Et ideo Medici dicunt, quod post lapsum spermatis in matrice primi mensis in generatione, & in temporis successione, secundum exigentiam naturæ feminis, Saturno adscribitur, quia sua frigiditate & siccitate semen constringit & consolidat.

Postquam auctor posuit accidentia propria animæ, mediantibus corporibus cœlestibus, consequenter exequitur de accidentibus corporis. Nota, frigidus est stringere & condensare, ut patet in experimento. Ut si accipitur olla plena aqua, & ponatur ad locum frigidum, aqua minoratur, si quod comprimitur. Sed calidus est extendere, ut calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua bulliente ipsam extendit & rarefacit in dimensionibus, sed quia Saturnus est frigidus & siccus: ideo assimilatur terra, ideo materiam condensat, & comprimit. Versus.

Est fri-

Est frigidus summe Saturnus siccus & asper.

Nota dubium, utrum aliquis planetarum possit influere frigiditatem, & videtur quod non, quia 2. de cælo dicitur, Stella influit motum & lumen, sed tam motus quam lumen calefaciunt, ergo, &c. Respondeo quod omnis planeta influit calorem sed unus plus, alter minus. Unde Saturnus & Luna minime influunt calorem, respectu aliorum planetarum.

Sed ex isto statim oritur dubitatio, quia alicui potest esse dubium, utrum Saturnus regnet, in cujuslibet embryonis conceptione. Et si non, tunc mirabile est, quod dictum est.

Hic movet dubium & est illud, si dictum esset verum, sequeretur quod Saturnus semper regnaret, & hoc esset mirabile. Consequentia non probatur in litera, sed de se patet, quia omni die fiunt conceptiones puerorum.

Circa quod notandum est, quod materia prima subiecta est corporibus supercælestibus & eorum motibus. Et hoc est, quod dicit Phil. 1. meteor. quod omnia inferiora causata sunt à superioribus & ab ipsorum motibus gubernantur. Et ideo necesse est quod ista inferiora particulariter & universaliter respiciantur à superioribus intelligendo de vitalitate corporis totius super-

cœlestis : universaliter enim ista inferiora respiciuntur à superioribus, quia nihil fit de materia elementalī: nisi ex virtute corporum superiorum : ideo dicit Commentator. 2. meta. quod natura non agit nisi gubernetur à corporibus supercœlestibus, hoc est, ab intelligentiis. Particulariter enim aliquid fit in istis inferioribus à causatione superiorum, quia unapars cœli, apta nata est introducere talem formam determinatam & specialem, alia vero aliam formam, & illud totum videtur esse de intentione Commentatoris in primo de generatione & corrupt. ubi vult quod generatio elementorum & partium ipsarum ad invicem ordinantur & conservantur per motus corporum supercœlestium, & per motus elementorum qui concurrunt generaliter ad generationem mixtorum. Addit autem Commentator quod individua animantium & planetarum sunt determinatarum causarum, & sunt determinata ad esse. Et ita tam esse universaliter quam particulariter inferiora à superioribus respiciuntur.

Hic auctor solvit questionem motam & primo ponit solutionem quandam: secundo applicat eam ad propositum, ibi. Et ideo cum natura &c. Nota, materia cœlestis respicit determinate elementum, quia in una parte generat ignem, & in alia corrumpit aquam sicut videmus, quia signa hyemalia

malia faciunt generare aquam plus in septentrione, sed signa æstivalia plus faciunt generare aërem vel ignem in æstate. Nota, litera dicit corpora similium partium, unde illæ partes dicuntur similes, quarum qualibet suscipit prædicationem totius, hoc intelligendo de partibus quantitatis: sicut qualibet pars ignis, & etiam ignis habet partes diversarum rationum sicut materia ignis & forma. Modo generatio partium similium corporum, quod sunt in elementatis & elementis reguntur, & determinata sunt per motum corporum cœlestium. Idem est dicendum de planetis & individuis animantium. Et ideo contingit quod in una parte terre homines moriuntur etsi essent in alia, ibi possent revivere vitam eorum. Quia si aliquod mixtum fuerit nimis calidum in regione nimis calida, illud debet poni ad regionem frigidam ut ejus calor attemperetur, & tunc illud sanitati restituatur.

Et ideo cum materia primo sit subjecta corporibus supercœlestibus, necesse est, quod capiat formam alicujus speciei determinatam ab aliqua parte speciali cœli, ita ut non possit eam recipere à corpore cœlesti communi, eo quod tale corpus respicit istam materiam vel istam formam indifferenter: nam qua ratione daret illam formam, eadem daret & alias, quia omnes formæ, quæ sunt in potentia in materia prima,

& in primo motore, sunt in actu, ut dicit Commentator. 12. Metaph. ergo cum materia sufficienter disposita est, necesse est esse aliquam determinatam partem in primo motore, primo specialiter respicientem materiam ad hujus determinate susceptionem, & ideo non sufficit agens particulare physicum stante communi influenza, & communi actione corporum cœlestium. Et illud patet ex eo, quia postquam semen est decisum, gerit in se vim illius, à quo est decisum. Et illa virtus non gubernatur à corporibus super cœlestibus uniformiter, ita quod non magis gubernatur ab una parte cœli quam ab alia, imo hoc modo destitueretur in sua propria actione, & per consequens à fine. Et illud est de intentione Aristot. secundo de generatione & corrupto ubi dicit, quod adveniente Sole redibunt animalia, & recedente Sole animalia peribunt. Illud autem apparet ex intentione Commentatoris secundo Metaph. ubi vult quod materia prima primo non recipit omnem formam indifferenter, sed primo formas elementares, & mediantibus istis omnes formas mixtorum. Ille autem ordo formarum non potest esse nisi ab aliquo specialiter materiam gubernantium, ad receptionem formarum.

Hic auctor applicat ad propositum istam solutionem & primo in generali secundo, in speciali, ibi, Et per hunc modum. Nota,

motor

motor primus est duplex. Quidam est motor primus, ut ipse Deus gloriosus, & præter illum motorem est ponere alium motorem primo conjunctum. Unde Philosophi ponunt octo sphaeras, & novem motores, ideo quia qualibet sphaera habet suum proprium motorem. Et præter illos motores est dare unum motorem simpliciter immobilem, qui non movetur immediate, sed mediantibus aliis motoribus conjunctis. Modo litera auctoris sic intelligitur, Omnes formæ in materia composita sunt de primo motore semper simpliciter, & in actu. Unde Licomen super primo Posteriorum dicit, quod effectus primo habet esse in suis causis maxime effectivis, sed in se habet esse virtualiter. Nota, particulariter agens sub influentia communi potest educere formam determinatam, quia omnis causa prima determinata respiciens aliquam formam plus influit, quam pater vel mater. Et ideo agens particulare non producit sine determinato agente. Ita litera dicit, semen decisum habet vim illius à quo est decisum. Ex quo dubitaret aliquis, utrum semen decisum esset animatum: & videtur quod sic, quia semen in quantum est in patre, tunc est vivum vitam patris habens, & si habet eandem naturam in matrice, ibi erit vivum. Hic respondeo, quod semen fustum in matrice non est vivum formaliter, quia nec est planta, nec animal, sed

est vi-

est vivum naturaliter, quia mediante spiritu sibi interveniente operatur vitam. Sed diceres, cum sit inanimatum, quomodo producit animam. Dicendum quod mediante matrice, qua est animata & mediantibus virtutibus propriis anime, penes stellas & planetas spiritualiter representantes spirituales influentiam, diversificantur imagines hominum secundum Albertū, & ideo quandoq; contigit, quod homo cum capite unius porci generatur, quia aliqua stella tunc dominatur, qua influit talem dispositionem, & sic est expertum quod in lapide aliquo est facta imago scorpionis vel serpentis, quia aliqua stella vel constellatio respexit ipsum, & sibi impressit illam figuram, & ex hoc contingit quod imaginis aliquorum signorum sculpta in lapidibus habent curare quasdam infirmitates, sicut recitat Haly, in centiloquio Ptolomei, & vidit quod imago scorpionis sculpta curavit lesionem factam in fatellico à scorpione animali, & sic videmus quod quandoque aliqua corpora mortua sepulta, scilicet homines centum annis vel amplius jacent sine incineratione, & hoc fit per naturam stellarum respicientium illud cadaver, quod conservatur sine incineratione & combustione, præterea ex hoc patet quod quandoque optimi amici sunt inimici una causa agente particulari, & hoc accidit per influentiam planetarum repugnans-

tantium, quibus ipsi sunt subiecti.

Et per hunc modum manifestatur esse de Saturno propositum, scilicet quod habet disponere materiam & introducere talem formam: sed quod Saturnus sic semper dicitur regnare in embryonis conceptione, sic intelligitur, quod suum regnare in hoc loco non sumitur pro alio quam influere talem dispositionem quæ ab alia parte cæli non est nata influi. Et ideo si in tali hora noctis vel diei non dicatur regnare Saturnus, hoc ex eo quod cessat virtus sua, sed aliquis alius planetarum, vel stella apta nata est influere talem dispositionem in materia, quam Saturnus influere non potuit, quia actus activorum sunt in patiente bene prædisposito. Et si aliquis quæreret, cur ita fit quod omnia tali cursu currant. Respondeo quod sic sunt ordinata apud Deum, qui primo originaliter omnia disponit secundum ordinationem sublimem, & cuilibet virtutem propriam secundum exigentiam suæ naturæ ministrat.

Hic applicat solutionem ad propositum suum in speciali Nota, per textum solvitur dubitatio directe in forma, quando arguebatur, Si primus mensis attribueretur Saturno, ita ille regnaret in principio conceptionis, tunc semper regnaret Saturnus. Dico Saturnum regnare intelligo dupliciter, uno influentia generali, alio modo influentia spirituali. Mo-

ali. Modo dicit quod Saturnus regnat omnī die influentia generali sed regimen spirituale Saturni est, quando fuerit in domo sua, & tunc habet majorem influentiam. Nota, Saturnus est frigidus & siccus, ideo habet influere semini humidum & calidum, qua sibi contrariantur virtualiter, unde omnis actio fit gratia contrarietatis, quia simile additum alteri non agit ipsum, unde agens & patiens in principio actionis sunt dissimilia, sed in fine sunt similia, quia omne agens assimilatur suo passio in quantum potest mediante sua virtute, quia omne agens naturale agit in suum contrarium, secundum ultimum sua potentia, ut patet 2. de Cælo. Nota litera dicit actus activorum, &c. Hoc patet ex signis manifestis, est enim quidam piscis generalis qui vocatur Scorpio, ille insicit manus piscatoris per rete, & non insicit rete, quia rete non est dispositum ad hoc &c. Item sol calefacit aërem, & non orbis ipsos scilicet inferiores se, quamvis sint sibi propinquiores, hoc est, propter indispositionem materia, & ideo peccaverunt dicentes, Quod licet fieri ex quolibet hoc non, videlicet, quia primus aëlis proprius habet fieri in propria materia sibi disposita, Item nota quod proprie dispositiones non corrumpuntur in adventu forma. Et ex hoc destruitur opinio quæ ponit, quod postquam materia menstrui est disposita, & quando hominis forma introdu-

ucitur, tunc dispositiones primæ corrumpuntur, hoc non valet, quia tunc dispositiones frustra præcesserunt. Unde dispositiones sunt medium recipiendi illud quod fit de potentia materia. Nota, quod auctor in littera, ostendit se esse catholicum, in hoc quod ponit. Deum primordialiter omnia disposuisse. Unde Philosophi mere naturaliter loquentes sic habent dicere, quod ab eterno sic Deus disposuit planetas, & stellas, & non de novo: & ideo Commentantur secundo de Cælo, totum cælum periret propter illam inordinationem qua fieret per illam stellam, & oporteret quod cælum non moveretur.

Posthæc quæ dicta sunt, Jupiter advenit, qui sua gratia & virtute materiam disponit, ad susceptionem formæ membrorum: & caliditate sua virtuali & causali materiam foetus confortat, & sua humiditate replet quæ fuerunt desiccata, à virtute Saturni in primo mense, & sic Jovi attribuitur secundus mensis.

Hic auctor exequitur de aliis planetis quantum ad formationem foetus, videtur quod planeta non formant sic materiam foetus, quia inter causam & effectum dicitur esse proportio: & si sic, sequeretur quod embryo generatus esset perpetuus, cum ipsi planeta sint perpetui. Dicendum licet causæ propinquæ sunt corruptibiles, ideo corrumpitur foetus.

Tertio

Tertio advenit Mars, qui sua caliditate, & siccitate format materiam, dividens à lateribus brachia, & dividit collum à brachiis, & caput format, & huic operationi attribuitur tertius mensis.

Nota. Mars est calidus & siccus, & ideo ipse habet formare crura & brachia, quæ sunt sicca. Oportet enim quod calor sufficiens congreget partes terrestres siccas, si debent fieri crura & brachia. Nota, quod ex litera habemus quod caput formatur prius à Marte quam cor à Sole. Hujus causa est secundum medicos, quia in capite sunt omnia principia vite, ergo primo formatur. Sed Aristoteles ponit quod cor primo formatur, quia cor fluit ex omnibus membris.

Quarto mense virtus Solis advenit, formas imprimit, cor creat, & animæ sensitivæ motum dat. Et hoc est verum secundum intentionem medicorum & quorundam astronomorum, tamen secundum intentionem Arist. cor inter omnes partes generandas generatur primo, & virtute ejus omnia membra nascuntur, addunt enim quidam ad istam partem dicentes, quod Sol est radix totius virtutis vitalis, & tali operationi quartus mensis adscribitur.

Item Phil. propter illum textum adscribunt generationem hominis Soli, dicentes homo generat hominem & sol, ut dicitur 2. Physic. quia à sole virtus radicalis dependet.

Contra

ontra si sic, sequeretur quod homo deberet
 ci solaris & cœlestis creatura, quia effectus
 b eodem denominationem sumit à quo ha-
 et entitatem. Dicendum quod sol est causa
 remota, ideo non sumit denominationem ef-
 fectus à sole.

Quinto tempore quædam exteriorum
 membrorum Venus sua virtute perficit, &
 quædam exteriora format, aures, nares, os
 & virgam virilem in masculis, & pudibun-
 la, scilicet vuluam, mamillam, & alia mem-
 bra in fœmellis: manuum & pedum separa-
 tionem facit & digitorum, & isti quintus
 mensis assignatur.

Nota, Venus est benevolus planeta, &
 est virtualiter calidus, ideo perficit membra,
 exteriora scil. os, & aures, & testiculos, sed
 videtur quod testiculi debeant primo genera-
 ri, quia sunt principalia membra, sicut cor
 & caput, mediantibus quibus se natura con-
 tinue salvat. Dicitur, quod testiculi non
 sunt ita principalia membra, sicut cor & ca-
 put, quia videmus testiculus ablatis adhuc
 vivere hominem, sed capite abscisso & corde
 ablato, ulterius ibi vitam non videmus.

Sexto tempore influentia & regnatio Mer-
 curii instrumenta vocis format, supercilia
 componit, oculos fabricat, capillos cresce-
 re facit, & ungues producit. Et isti ope-
 rationi sextus mensis attribuitur, unde ver-
 sus:

Instrumenta novem sunt guttur, lingua,
palatum,

Quatuor & dentes & duo labra simul.

Septimo tempore Luna operationi finem imponit: replet enim sua humiditate angustias carnis, & aurigenas carnes in superficie complet. Venus vero & Mercurius humiditatem tribuentes toti corpori, nutrimentum dant. Et isti operationi datus est septimus mensis.

Item nota, Luna replet poros carnis, & facit factum esse plenum superficie, scilicet in cute. Item si aliquis puer nasceretur in septimo mense, ille moreretur, quia non est adhuc debite formatus & consolidatus, ergo, &c.

Postea influentia Saturni, cui octavus Mensis adscribitur. Et ille Saturnus multum infrigidat & siccatur, & per consequens stringit factum, & ideo aliqui Astronomi ponunt factum generatum in octavo mense moribundum vel mortuum esse, ut in sequentibus manifestabitur. Deinde in nono mense dominatur Jupiter, qui sua caliditate & humiditate factum latificat: & factus qui generatur in isto mense, est fortis & bene dispositus, & longæ vitæ, & est fortis gratia caloris, & longæ vitæ gratia humiditatis.

Hic auctor ponit in quo mense Saturnus habet suum dominium, & dicit quod Saturnus in octavo mense habet influere. Et nota,

quod si in aliquo membro deficientes puenascuntur vel generantur cum quatuor digitis in manu, vel cum tribus, hoc est propter defectum materia. Similiter si generantur cum sex vel cum septem digitis, hoc est propter abundantiam materia.

Est autem adhuc notandum, quod membra corporis organici duodecim signis Zodiaci attribuuntur. Primum ergo signum motius sphaerae caelestis est Aries, in quo quidem signo Sole existente temperato, fit calidum & humidum, & tunc est motus ad generationem, ideo motus solis in arietem dicitur principium vitae, & radix virtutis vitalis: propterea arietem attribuitur caput in omni & eius conditiones. Nam aries in caelo est dignior pars caeli, quia principium divisionis sphaerae per duodecim signa, sicut caput in homine vocatur dignior pars corporis, & ideo merito arietem est assignandum, & quia Sol currens in hoc signo calidum & humidum naturae movet, & caput in homine dicitur principium spiritus vitalis.

Postquam auctor ostendit influentiam planetarum & stellarum respectu factus, nunc consequenter prosequitur de effectu signorum. Nota. Aries est calidus, & humidus & correspondet Veri. Ver enim est calidus & humidus, & tunc animalia maximè appetunt coitum, quia tunc augmentatur calidum & humidum gratia Solis existentis in ariete, & ma-

Et maximè in viris tunc est appetitus. Propter hoc etiam mater ecclesia statuit jejunium magis in illo tempore quam in alio tempore, propter luxuriam illo tempore restringendam, quia tunc homines constricti hyeme revertuntur ad vigorem.

Unde Versus.

Marte mares, Februoque canes, Majo
mulieres.

Nota, Aries habet dominari super caput in quo vigent omnes potentia anima, pro tanto quia ipse Aries est principium vitalis operationis, Et sic caput in quo vigent omnes potentia anima, Et ideo medici dicunt quod virtus vegetativa corporis est in capite principaliter, determinate, sed in corde originaliter. Sed dubium est utrum vita magis consistat in corde quam in capite? Et videtur quod in capite, patet per Avicennam, qui dicit quod vidit arietem ambulans corde extincto, hoc esse non posset, nisi vita haberet principium de capite. Sed contra hoc est. Averrois in sexto Physic. qui ipsum deridet. dicens se vidisse arietem currere hinc inde abscisso capite. Unde Averro, vult, quod vita principaliter Et originaliter sit in corde, sed ex consequenti in capite. Sed medici sunt multum sensuales, Et hoc ideo, quia vident in capite esse sensus virtutum, ideo dicunt vitam consistere in capite principaliter, sed non est ita, immo in corde. Sed quid dicemus

cemus ad auctorem in litera, qui dicit quod caput est nobilior pars corporis. Dicendum quod hoc verum est secundum apparentiam & majorem operationem spirituum vitalium, quia in eo apparent magis operationes vite quam in corde. Unde non dubito quin natura nobiliorem & meliorem partem corporis collocavit in medio corporis, nam cor est primum vivens & ultimum moriens, hoc non esset nisi cor esset principalissimum membrorum corporis.

Tauro quidem collum: humeri & scapulae Geminis attribuuntur, Cancro manus & brachia, & Leoni quipem pectus & cor & diaphragma. Virgine stomachus & intestina, & costae & lacerti attribuuntur. Et hoc videtur esse medietas corporis secundum cursum medietatis caeli, videlicet ut à parte septentrionali est annotata. Libra vero secundam partem corporis respicit scilicet renes, & est principium caeterorum membrorum. Scorpio vero loca libidinis respicit, tam ex parte viri, quam ex parte mulieris. Sagittarius nates, & ea per quae natura secessum demittit, & posteriora respicit. Capricornus vero genua & alia inferiora respicit. Aquarius vero tibias respicit. Piscis vero quod est ultimum, formationes pedum respicit & plantas, & sic breviter habitum est iudicium ex parte duodecim signorum.

Hic auctor ostendit de aliis signis dicens;
patet

patet in textu. Nota, litera vult in tantum quod Luna existente in talibus, signis qua respiciunt illa membra, ut patet in litera in illis membris, non debet fieri minutio sanguinis Luna existente in aliquo signorum.

Et non opinetur aliquis illa ficta fore. Nam fides hujus in multis experimentis valet inveniri. Noscat ergo experimentum quivis, quod malum & venenosum est tangere aliquod membrum Luna existente in tali signo illius membri: & causa istius est, quia natura Luna auget humiditatem, quod experimur ad sensum, quod si carnes recentes ponantur de nocte ad radios Lunæ, ibi generantur vermes in carnibus, & illud non semper apparet eodem modo, sed præcipue in speciali statu Lunæ.

Hic auctor confirmat dicta sua per experimenta. Nota, si carnes in plenitudine Lunæ ponerentur ad radios Luna, tunc converterentur in vermes, & tunc magis quam in alio tempore, quia tunc Luna est multum humida. Et ideo dicit auctor in speciali statu Lunæ, & hoc patet si aliquis vulneratus poneretur ad radios Luna, hoc noceret sibi, quia omnes humiditates convenirent in locum vulneris & Luna augmentat humiditates, & sic humiditas minus fiet intensa: sed si ponatur ad radios Solis, non est nocivum, quia radii Solis faciunt humiditatem

sem exhalare, & sic ex istis patet quod semper in plenilunio mensis majoratur humiditas, scilicet cerebrum, medulla & menstruum & ideo tunc difficile est studere propter humiditatem cerebri nimis intensam.

Ut illud sane intelligatur, est advertendum, quod quatuor sunt status Lunæ secundum Albertum in tractatu de statu Solis & Lunæ, Luna vero in prima ejus intentione est calida & humida usque quo est semiplena, post hoc nunc dicitur calida, & sicca, quousque sit plena. Deinde est frigida usque est semiplena in decremento, ultimo vero est frigida usque soli adjungitur, & in hoc statu maxime humectat humida putrefaciendo, ideoque cum Luna augeat in omnibus membris humiditatem tunc lædere membrum ferro est idem quod graviter vulnerare, quia malum est humiditatem addere humiditati, & sic per consequens augmentatur nocumentum.

Hinc confirmat dictum suum. Nota quod prima quadra correspondet aeri, qui est calidus & humidus & qui generantur in ista quadra, sunt sanguinei. Secunda quadra est similis igni calido & sicco, & tunc illo signo generantur cholericici. Tertia quadra correspondet terre que est frigida & sicca, & tunc nascuntur melancholici. Quarta quadra correspondet aqua que est humida & frigida, & tunc nascuntur phlegmatici. Et

C

secundum

secundum hoc dicunt aliqui, quod si carnes ponerentur ad radios Lunæ cum fuerit in quarta quadra, tunc citius convertentur in vermes quam in plenitudine Lunæ, quia maxime est Luna humiditas vigorosa.

Nota, si aliqua doluerit in quarta quadra, tunc non debet trahere sanguinem, nec vulnerari & maxime in cerebro. Ratio est, quia tunc per illam vulnerationem humiditas augmentaretur nimis, & ideo fieret nocivum in membro.

Sciatis autem socii mei, quamvis quædam mulieres causam rei hujus occultam ignorant, tamen quædam mulieres bene effectum cognoscunt, & plura mala ex isto operantur, ut cum vir est in coitu cum eis, accidit quandoque viris magna læsio & gravis infectio ex infectione membri virilis per ferrum appositum per eas, prout quædam mulieres vel meretrices Doctæ sunt in illa nequititia & in aliis. Et si fas esset dicere, hoc quidem describerem, sed quia proprium meum creatorem timeo, ideo de illis occultis ad præsens nihil manifestabo.

Hic ponit quedam notabilia, ut patet in litera. Nota quod quedam mulieres sunt ita caute & astute, & accipiunt ferrum, & apponunt vulvæ, & istud ferrum ledit virgam, sed vir non percipit propter nimiam delectationem & dulcedinem vulvæ, postea tamen sentit: ideo maxime cavendum est ne fiat

fiat coitus cum menstrosis mulieribus quia exinde homo posset incidere in lepram, & quandoque in magnam infirmitatem, quia venæ transeunt à singulis membris ad testiculos ideo testiculis laesis cito potest ladi totum corpus. Unde dicit Dia, si mulierem menstrosam scienter accesseris totum corpus tuum infectum erit & multum debilitatum, quod vix infra mensem & verum colorem & fortitudinem rehabebis, & sicut liquidum vestimentis tuis adhaeret, sic ille faëtor omnia interiora hominis corrumpit. Dicit venerabilis Hypocrates de inaturis hominum: Mulierem menstrosam non accedas, quia ex isto faëtore aër corumpitur, & omnia interiora hominis confunduntur. Nota, auctor timet Deum scribendo secreta usque ad ultimum, ne aliquis expertus forte malum operaretur per illa secreta.

Item de quarto statu Lunæ præcipuè possumus effectum declarare prædictum alio experimento, quod sumitur, quod radii Lunæ de nocte subintrantes & pervenientes ad caput dormientis, faciant dolorem capitis & fluxum rheumatis. Et causa hujus dicta est prius.

Hic ponit aliud experimentum de quarto statu, nota Luna, quod causa hujus est, quia tunc Luna est multum humida, & quia rheuma causatur ex superfluitate humiditatis, ideo facit catharrum, unde ver-

sus. Fejunes, vigiles, faciens sic rheumata cures. Et quia humiditas Luna perturbat humiditatem cerebri, & augmentat ipsam, gratia hujus augmentationis fit fluxus per nares, & si tunc illi radii invenirent vulneratum usque ad mortem lederent ipsum: ideo vulnerati praeservandi sunt à radiis Luna.

De Influentiis Planetarum.

C A P. III.

POST hoc vero ad influentias planetarum (quos antiqui vocaverunt deos naturæ super hominem ex parte corporis & animæ) nunc revertamur, &c.

Postquam vero auctor ostendit quomodo per planetas habet formari foetus, hic ostendit quomodo isti planeta se habent ad foetum ex parte animæ, vel corporis, vel simul. Nota quod planeta bene dicuntur dii nature. Ratio quia natura regitur ab ipsis, sicut regnum à rege. Unde totus ille mundus sensibilis contiguus est à superioribus latronibus, ut tota virtus ejus inde gubernetur. Sed dices, si planeta sunt Dii nature, quid tunc facit cælum stellatum? Dicitur quod hoc est causa universalis nature & uniformis, sed planeta diversificant effectum secundum eorum motum. Unde planeta dicuntur à planos Græce, quod est planum, sive error Latine,

tine, non quod in se errent sed quia ex eorum motibus fiunt diversi errores in mundo & in effectibus.

Saturnus qui est superior, obscurior & gravior & tardior aliis planetis caelestibus, facit natum qui sub eo nascitur, fuscum in colore ex parte corporis, & planum in capillis nigris & duris, & caput turbidum & bene barbarum, & talis homo continet subtile peccatus, & habet scissuras in calcaneis figuralter, & hoc est secundum dispositionem figuralem. Secundum vero animam malus est multum perfidus & malitiosus, iratus, tristis, & malignæ vitæ, foetida diligens & turpia vestimenta semper induens, & non est luxuriosus, & in pluribus Venerem mihi diligens, imo naturaliter abhorret: unde breviter notandum; quod secundum intentionem magistri mei in illa scientia experti, quicumque natus fuerit sub Saturno, habet omnes malas dispositiones corporis.

Hic auctor prosequitur intentum suum. Et dividitur in septem partes, secundum quod septem sunt planeta. Nota quod Saturnus est supremus planeta & complet cursum suum in 30 annis: ita quod redit ad eundem punctum Zodiaci, à quo incipit. Et secundum Ptolomeum, & magistrum Rabbi Moysem Saturnus est planeta supremus, & maxime distat à terra, ita quod ad illam partem ubi tangit spheram Jovis, homo veniret à terra

terra in quinque millibus annorum in septingentis & triginta quatuor annis, & in septuaginta septem septimanis, & in tribus diebus, supposito quod diet a hominis esset decem miliaria. Et secundum Astronomos. Saturnus est tante magnitudinis, quia est nonagesies major quam tota terra. Item dictum est in litera quod Saturnus est multum tardus in motu suo, hoc debet sic intelligi quod in tempore longiori complet cursum suum. Unde Saturnus est bene trigesies major Sole, quantum ad suum orbem & sicut Sol pertransit suum orbem motu proprio per Zodiaci signa in uno, sic Saturnus in 30. annis & sic movetur vita velociter sicut Sol. Verbi gratia, Si duo homines ambularent, unus per triginta dies perambularet triginta miliaria, alter unum miliare, tunc alter qui ambulat unum miliare, ambulat citius, non tamen velocior est in motu, eo quod in aequali tempore pertransit de spatio secundum Philosophum sexto Physicorum. Item nota quod litera dicit, Saturnus facit natum suum fuscum in colore. Ratio est, quia Saturnus est similis terre quia est frigidus & siccus, obscurus niger, & virtualiter facit natum obscurum. Item facit natum pilis duris, quia est terrestris complexionis, & ideo foetus humores multos causat & grossos, à quibus generantur grossi pili. Item natus ejus est tristis, quia melancholica complexionis virtualiter, &

liter, & melancholici sunt tristes, quia semper inclinant se ad terram. Item natus ejus est piger incessu, quia ipse est gravis sicut terra, & ideo difficulter mobilis. Item ipse non appetit coitum, quia est siccus, & si vult appetere posset uti calidis, bene conditis, & humidis cibariis. Item ille natus semper est invidus & perfidus, quia nullum habet gaudium, sed semper melancholizat & ejus somnia ut plurimum sunt vera: sicut videmus fatuos, qui predicunt sepe futura per phantasias & melancholias, & ipse semper cupit sedere in angulo solitarie. Item nota, litera dicit quod ipse habet scissuram in calcaneis, id est, divisionem in pedibus circa anteriorem partem, sicuti equi: & calcaneus est una pars pedis in anteriori parte, qua primo terram calcamus, &c.

Jupiter vero stella regalis existens, pia, dulcis & lucida, temperata & prospera, facit natum optimum, quia nato sub eo dat faciem pulchram, oculos claros, & barbam rotundam. Et figurat duos dentes superiores magnos, & æqualiter divisos. Et dat homini colorem album rubeo permixtum in facie, & facit longos Capillos. Secundum animam vero facit natum bonum & honestum ac modestum, & erit longæ vitæ, diligens honestatem, diligensque vestimenta pulchra, & ornata, & delectabiles saporis & odores ei placent, & erit misericors,

largus, jucundus, virtuosus & verax in sermonibus incedens honeste, & multum prospicit terram.

Ponit de secundo planetam, qui dicitur Juppiter, unde secundum Astronomos complet cursum suum in 12. annis, ita quod sub quolibet signo moratur ad unum annum unde secundum Astronomos, Juppiter multum distat à terra, quia ad illam partem, ubi est propinquior terra, homo veniret de terra in duobus millibus annorum & in 526. annis, & 4. septimanis & 5. diebus supposito quod dieta esset 10. milliaria: & magnitudo ejus est talis, quod quinquagesies est major terra. Item Juppiter dicitur fuisse ille, quia expulit patrem regno, sic Juppiter expellit operationem Saturni, quia sibi contrarius est per totum, ut patet in litera: quia secundum Astronomos qui nascitur sub Fovee perveniet ad multos honores: facit faciem pulchram, & facies est nobilior pars corporis. Unde Juppiter plus laborat in facie quam in aliis membris, & facit hominem album rubedine permixtum: quia ille color est pulchrior inter alios, quia est sanguineus, Item facit barbam rotundam, quia rotunda figura est nobilissima figura: ex secundo de cælo. Et ideo caput pueri rotundum est deligendum, ideo nutrices solent comprimere & rotundare facies, & capita puerorum. Item facit capillos longos, quia facit natum calidum & humidum:

midum:

midum : humiditas enim cum calore est causa longitudinis pilorum, unde pilus est superfluum & residuum humiditatis quod exit per poros. Et qui cito barbescunt sunt bone complexionis : Item natus sub Fove est bonus secundum animam, fidelis & addiscens, & coitum appetens, & bene appetens, gratia caloris, potens in opere gratia humiditatis sufficientis, & bene capit singula que audit, quia habet spiritus habiles & satis humidos, quia humidus bene recipit, quia calidus bene delectatur. Et non piger ideo spiritus sensuum exteriorum deferunt species sensibiles & virtutes interiores anime scilicet ad virtutem imaginativam & ratiocinativam.

Mars cum sit intemperatus in caliditate & siccitate, secundum hoc facit natum suum rubei coloris cum quadam adustione & obscuritate, sicut videtur in his qui passi sunt à Sole, & habet parvos capillos, parvos oculos, totum corpus habet curvum & grossum aliquialiter, Secundum animam vero fallax, inconstans, inverecundus, irascibilis, proditor, discordias & bella seminans, & superbus erit.

Hic exequitur de tertio Planeta qui dicitur Mars. Nota, quod Mars movetur taliter sub Zodiaco, quod complet cursum suum in duobus annis, & distat à terra sic, quod ad illam partem ubi propinquior est terra, homo veniret 400. & 90. annis, & 11. se-

ptimanis, & quatuor diebus, supposito quod
dieta ejus esset novem miliaria. Item nota,
caliditas & siccitas sunt causa adustionis,
& crispitudinis crinium, unde nota quod
nati sub Marte habent paucos crines: causa
siccitatis: & habent curvos seu crispas crines
gratia adustionis. Ista apparent, quia vi-
demus cum calamistro summe calefacto cri-
nes crispantur, patet etiam quod crispitudo
crinium arguit iracundiam.

Item natus sub Marte est rubei coloris,
cum quadam obscuritate, quia color rubeus
causatur ex eo quia calidum agit in humi-
dum, & consumendo humidum relinquit
siccum, sicut videmus quando debent cum-
buri lateres, quod ante combustionem non
sunt rubei, sed postea consumpto humido ef-
ficiuntur rubei. Et isti nati habent parvos
oculos, quia oculus est membrum in quo siget
humiditas, quia oculus est aquea natura ab
extrinseco, secundo de anima quod patet, si
leditur, exit aqua, & Mars est calidus & sic-
cus, ideo non potest formare magnos & pul-
chros oculos. Item Mars inducit bella, quia
exsiccat cerebrum, & cor incendit, & sic ira
generatur circa cor. Unde ira est accensio
sanguinis circa cor, & ideo Mars secundum
antiquos vocabatur Deus belli. Item est fal-
lax. Ratio, quia est siccus & calidus, & sic
semper est iracundus, & cogitat de malo, ut
fallat homines & prodat. Item satis appetit
coitum,

coitum, quia calidus, & modicum potest, quia caret humiditate.

Sol quidem regalis stella existens lumen mundi & oculus vocatus, natum sub eo facit carnosum & faciem pulchram, & oculos magnos, colorem album cum quadam rubedine, bene barbatum, & longos capillos. Secundum animam vero, ut quidam scribunt, facit hypocritam & malum justum in exteriori parte apparentem, & facit homines multum scientes secundum aliquos. Sed inveni aliquos dicentes quod natus sub illo planeta est regularis religiosus, profundæ devotionis, sapiens, dives, diligens bonos, deprimens malos.

Sequitur de quarto planeta qui dicitur Sol. Unde Sol de sua natura est planeta calidus & ideo influit nato sub eo calerem, & est siccus, sed temperate. Sed dices, si Sol est siccus sicut Mars quare non influit eundem effectum? dicendum quod propter caliditatem & siccitatem, Sol virtualiter est humidus, & non siccus, nisi temperate. Item, Sol secundum antiquos dicebatur pater Deorum: quia Sol est principium vite, id est, influens esse omni rei ita quod Sol per ejus accessum ad hemispherium nostrum influit fertilitatem, & generationem: & post ejus recessum videmus flores arefcere, & terram fieri aridam, & in quolibet signo manet quadraginta dies & cursum suum perficit in uno anno, motu

proprio & naturali. Et secundum Astronomos tantum distat à terra, quod ad illam partem qua propinquior est terra, homo veniret in 400. & 30. annis. & 26. septimanis, & duobus diebus, ita quod dicta ejus esset. 10. miliaria. Item natus sub sole est hypocrita: & dicitur ab hypo, quod est sub, & crisis, aurum, quia habent malum sub auro, id est, sub bona apparentia versus,

Omnis hypocrita facie tenus est hemerita.

Mente licet tacita latens sanguis aconita.

Item Sol calefacit temperate & ideo facit natum sub eo magne sapientia, quia calor saltem moderatus est instrumentum operandi virtutes anima, quia calor facit spiritus agiles & promptos. Item dicunt quidam, Natus sub sole libenter vult mitti in exilium quia amabilis est & jucundus: ideo Deus providebit sibi de omni bono: Item Sol secundum Ptolomeum in Centiloquio suo dicitur esse octies major quam tota terra.

Venus est stella benevola & facit natum pulchrum, & maxime oculis & supercilis carnosum, mediocris staturæ, secundum animam vero blandum, facetum, eloquentem, musicalia diligentem, voluptatem, gaudium & choream desiderantem, ornatum corporis deligentem & suaviter intercedentem.

Prosequitur de quinto planeta qui dicitur Venus. Unde Venus habet plura nomina. Prima dicitur Venus à venerando, quia antiqui

iqui venerabantur eam causa amoris. Et-
 am dicitur Lucifer, quia de mane lucem
 indicat, quando Solem precedit. Secundo
 vesperi dicitur Hesperus, quia vesperum de
 nocte indicat, solem tamen sequendo, & ha-
 bet calorem candentem & fulgentem inter
 sidera, & complet cursum suum in 300. &
 triginta octo diebus & Venus est in magnitu-
 dine sicuti una pars de viginti octo partibus
 terre & secundum Astronomos distat à terra
 quod ad illam partem ubi propinquior est ter-
 ra, homo veniret in sexaginta quinque an-
 nis, & 19. septimanis, & uno die: supposito
 quod dieta hominis esset decem milliaria.
 Nota, Venus est planeta calidus & humidus
 virtualiter & facit natum luxuriosum &
 pulchrum, quia gratia humiditatis facit ip-
 sum posse in opere. Item facit natum dili-
 gere musicalia, quia musica est utilis pro can-
 tantibus, & amatoribus, quia carmina con-
 fortant amorem. Item nota, supposito quod
 Venus & Saturnus venirent, secundum ap-
 positum, tunc natus illo tempore non esset o-
 mnino malus, nec bonus sed medio se ha-
 beret modo: quia bonitas Veneris retardat
 malitiam Saturni quantum potest, & sic
 facit medium.

Mercurius quem Astronomi solent asse-
 qui, asserunt & ejus radios contrahi, facit
 natum corpore gracilem, satis parvæ perso-
 næ, barbæ pulchræ & raræ. Secundum ani-
 mum

mam vero erit sapiens & subtilis, philosophiam diligens & studium, & erit bonorum morum & perfecti sermonis, & ille multos acquirit amicos, & tamen non multum fortunatus. In eo bona consilia vigent, verax & nullius perfidiæ, expers infidelitatis & inscius, & non conscius, id est, socius in malo.

Hic exequitur de sexto planeta qui dicitur Mercurius. Nota, quod Mercurius semper graditur cum Sole, & nunquam ab eo distat amplius quam triginta gradibus. Calorem habet radiantem, raro propter vicinitatem solis videtur, sed tamen in meridie mediante speculo videtur. Et dicitur Mercurius, quasi Mercatorum Kyrios, id est, dominus, quia mercatores indigent eloquentia. Unde Mercurius dicitur Deus eloquentia, & complet cursum suum in trecentis & triginta tribus diebus, ita quod modicum minus quam per annum, & quantitas Mercurii est sicut una pars de viginti duobus millibus partibus terre, ideo stella est parva.

Litera dicit quod Mercurius contrahitur à radiis Solis. Ratio est, quia continue movetur sub Sole, & propter radios Solis videri non potest quia majus lumen offuscatur minus. Item natus sub eo diligit philosophiam, quia facit natum subtilem secundum animam, ideo diligit subtilia. Item Mercurius facit hominem loquacem, multas patitur infirmita-

mitates, estque ipse boni consilii.

Luna cum sit velocioris motus, facit nam vagabundum, sermone verum, nullius servitii, jucundum: & mediocris staturæ & habet inæquales oculos, scilicet unum altero majorem.

Exequitur de ultimo planeta qui Luna dicitur. Septimo nota quod Luna est velocissimi motus, ideo natus ejus est vagus, nec potest durare in aliquo officio vel servitio. Et quod Luna est velocissimi motus patet, quia quanto Planeta est inferior, tanto citius movetur, quia Luna complet cursum suum in viginti septem diebus & septem horis. Secundum Astronomos tantum distat à terra, quod ad eam partem ubi propinquior est terra ad concavum orbis Luna homo veniret in 12. annis, & 58. septimanis & tribus diebus, supposito quod dieta ejus esset decem miliaria cum dimidio. Nota quod Luna habet lumen à sole, & quando currit cum sole habet majorem vigorem & vim ut in novilunio, & in quolibet mense anni complet cursum suum per 12. signa. In Luna videmus maculam, & causa hujus est per Comment. secundo de Calo, quia Luna est corpus rotundum & rarum & densum ex nubibus, & ideo in medio propter raritatem non potest reverberare lumen solis, & penetrat ipsum in medio & per hoc patet obscuritas.

Et sciendum quod omnes stellæ & aliæ partes

partes corporis supercœlestis illa officia divinitus exequentur, & semper sic agunt, & sic nuquam expediuntur quantum ex parte eorum, & ideo fas est dicere secundum ea quæ dicta sunt, omnia inferiora à superioribus reguntur, & ideo illa quæ divino sacrificio & bestiali immolatione & alia quæ in mundo sunt, non possunt remove actionem corporum supercœlestium dantium vitam & mortem.

Hic auctor ponit unum notabile quod prius dictum est, quod natus sub diversis planetis diversimode regitur & producitur. Diceret aliquis, quomodo, quare, vel per quem sunt stelle sic ordinatae? Respondetur, quod per divinam naturam talis ordinatio facta est. Deus enim sic ordinavit dominia planetarum, & illud patet 12. Metaphys. Et auctor vult quod per jejunium & sacrificium bestiarum non potest removeri planetarum cursus. Illud probatur quia motus cœli semper est uniformis & regularis 7. Physicor. & semper invariabilis. Sicut ergo Deus instituit ab eterno, sic ab eterno, vel in æternum permanebit. Sed contra sapiens dominabitur astris, secundum Ptolomeum & Theologos, & hoc non esset, nisi cursus planetarum & affectus impediri possent. Respondetur quod sapiens sic dominatur astris quando videret aliquem effectum Saturni de necessitate ut frigiditas, tunc potest se cavere à nocumen-

, sed non potest impedire eorum effectum simpliciter, quando ita semper agant. Et auctor loquitur naturaliter, cum dicit per sacrificia non potest removeri effectus planetarum, quia Theologus tenet ibi oppositam partem, quia omnia sunt in potentia Dei, & Deus agit libere, & saepe exaudit orationes delictorum.

Ex istis verbis sic forte aliquis crederet se sic cadere in duplici peccato. Primo videm quia statim visa superficie verborum concluderet ex eis verbaliter, omnia de necessitate venire. Secundo quod me occulto-rem Christianæ fidei vellet dicere: sed quia declaratio amplior est in hac parte, idoneam committimus. Et de illis planetis & utiliter de superioribus corporibus cælestibus quoad influentiam respectu inferiorum in tantum dictum est. Est autem notandum, quod aliquando plures foetus nascuntur in matrice, hoc autem est per disgregationem seminis in ipsa matrice, quia matrix habet cellulas in se: cum autem in qualibet cellula recipitur materia foetus, ibi fiunt multi.

Hic respondet cuidam questionem, quia aliquis posset contradicere auctori. Ex dictis namque patet, quod omnia necessitate veniunt, quia eveniunt juxta cursum planetarum, & ille non potest impediri, secundum auctorem. Unde omnia bene eveniunt ex necessitate conditionata, sed non absoluta, hoc
decla-

declarat, quia quilibet effectus de necessitate
 evenit, stantibus suis causis necessariis & in-
 fallibilibus, ut dicit Aristoteles secundo Poste-
 riorum: sed quia major quandoq; est, indis-
 posita, ideo eorum effectus impediuntur pe-
 accidens: & sic supposito quo virtus plane-
 tarum in tali signo inducat mortem, tamen
 adhuc homo per remedia potest conservari:
 & sic materia non est disposita seu apta ad
 talem effectum. Ex illo patet error illorum
 qui dicunt omnia evenire de necessitate con-
 stellationis.

De generatione animalium im- perfectorum.

C A P. I V.

UT autem ea, quæ dicta sunt, lucidior
 lumine cognoscantur, & quomodo ali-
 quando plures foetus fiunt in matrice, & plu-
 res pueri nascuntur, sicut duo gemelli, op-
 portunum est modicum transgredi ab homi-
 nis generatione, & videndum est de genera-
 tione animalium imperfectorum, quæ non
 ex semine, sed ex putrefactione generantur.
 Juxta quod notandum, quod animalia imper-
 fecta, sicut muscæ & similia, non semper eo-
 dem modo generantur, sicut perfecta anima-
 lia, quia per decissionem seminis non generan-
 tur, sed ex putrefactis, ut patet. 4. Metaphys.

Caput quartum, in quo auctor agit de generatione factus in utero, & primo facit ressum à proposito. Secundo regreditur ad propositum, ubi respondeamus, quod musca & aranea sunt animalia imperfecta, non tamen de perfectione universi, non tamen sunt in vano frustra, qua natura ipsa ordinavit, ut malos humores absorbeant, ut eo melius homines à malis humoribus preserventur.

Utrum autem animalia eadem ex semine & sine semine generantur, dubitatio est apud plures. Opinio enim Avicen. lib. de divinis, est, quod eadem animalia ex semine & sine semine generantur: & hoc declarat, quia diluvium fieri potest adhuc universale, & in tali diluvio corrumpentur omnes viventes: corruptis autem omnibus viventibus erent influentiæ in cadavera mortuorum, quæ putrefacta sunt, & tunc ex virtute cæli generabuntur eadem, quæ prius fuerunt. Ita quod unum generabitur ex putrefactis, & aliud per decilionem seminis sibi simile generabitur in specie: igitur eadem ex semine & sine semine generabuntur. Et declarat possibilitatem hujus ad sensum dicens: Capiantur capilli mulieris menstruosæ, & ponantur sub terra pingui ubi jacuit fimus tempore hyemali, tunc in vere sive æstate quando calescent calore Solis, generabitur serpens longus & fortis, ille ultra generabit sibi similem.

milem in specie per decisionem seminis. Illud idem declaratur in mure, quia tempore suo quidam mus erat factus ex putrefactione, & ille ultra sibi generavit similem in specie ex semine, plures possent adduci rationes, sed prædicta sufficiunt, quia longum esset omnia accidentia ad illam materiam enarrare.

Hic auctor movet dubium. Primo ponit opinionem Avicenna & rationes ejus. Secundo reprobat illam ibi breviter. Ad illam opinionem nota, quod Avicenna posuit datorem formarum, ut per Commentatorem 12. Metaphysicorum & 4. & ideo ipse ultra posuit quod virtus divina mediante motu planetarum possit infundere formas, & dare esse: tunc ultra ex putrefactione rebus generatis illa utraque generans sibi similia sicut posuit, si virtus solis in terra producat plantam, quod illa mediante fructu & semine posset producere aliam plantam. Nota quod crines mulierum menstruosarum sunt multum humidi grossi & venenosi, & ideo si ponantur sub pingui terra in hyeme generabuntur humiditates, & venenositas per solis virtutem, & possunt verti in serpentes. Sic dicitur basiliscus fieri artificialiter in fumo ex ovo. Unde firmus est terra pinguis, arvinata, humiditate repleta, ideo facit aliquid fructificare, unde in terra arida & sicca illud non habet veritatem, in hyeme firmus

is ab intra est humidus & calidus suffi-
cienter, quia frigus circumstans non permit-
tens calorem innatum exhalare & recedere.
Nota quod mus qui generatur ex putredine
terrae est grossior alio mure generato per deci-
mum seminis, & ille habet caudam ma-
iorem & est multum venenosus quia mate-
ria fuit putrida valde, ex qua productus est.
Sed Avicenna posuit quendam vitulum
descendisse de caelo quem dixit generatum fuisse
aere ex putrefactione.

Sed breviter ad illam opinionem dicen-
dum est, quod ipsa non est vera. Et ratio est,
quia secundum philosophum 8. Physic. si-
cut aliquis habet propriam materiam, sic
proprium habet agens, quia tali materiae est
sua forma, quia alius est actus materiae, &
alius est actus formae, ut dicitur 8. Metaph.
Sed cum illa animalia habent diversas formas,
ergo & materias, & per consequens diversa
agentia & generantia habebunt Intentio e-
nim Phil. 8. Physic. est, quod eadem anima-
lia saltem secundum speciem possent fieri ex
semine & sine semine sicut sanitas quando-
que fit ab arte, quandoque à natura. Sed in
hoc differt ab Avicenna, qui ait, quod nun-
quam animalia perfecta sine semine fiant:
secundum autem Philos. hoc non est verum:
differt etiam ab eo, quia secundum doctri-
nam Phil. 1. Meteo. Diluvium universale
est impossibile apud naturam tam per i-
gnem

gnem quam per aquam. Et hanc rationem ponit Albertus, quod diluvium fit ex constellatione humectante, ideo si constellatio humectans respicit unam partem terræ tunc alia opposita terræ respicit aliam partem, scilicet constellatio desiccans. Et quantum uva humectat in una parte, tantum arescat in alia parte, ideo impossibile quod dicit Avicenna.

Hic improbat opinionem Avicenna. non rationem Commentatoris, probat quod genera: tum ex semine, & sine semine differunt specie, sic quod agens est diversum & recipiens diversum, sed à propagatis, & putredine generatis, sic est quod materia est alia scilicet semen, & putredo igitur, &c. Ita agentia sunt duplicia sicut virtus Solis & stellarum cum calore incorporata in putredine factis ab una parte, & agentia à quibus semina deciduntur ab alia parte, scilicet à propagatis: sic illi duo mures differunt specie, & si serpens generatur à crinibus, & ultra alius generatur per decisionem seminis illi differunt specie. Nota quod impossibile est fieri diluvium universale, quia planetæ non possunt sic concurrere, sed bene fit diluvium particulare. Ut si omnes planetae frigidi concurrerent in frigido signo piscium quia illud signum est summe frigidum, id contingere posset, quod diluvium tunc generaretur in una regione, quam illud

um respicit, & sic non posset fieri, nisi miraculose universale diluuium. Legitur enim quod factum est diluuium universale propter malitiam hominum, de illo nihil hic d propositum, cum naturaliter loquamur. x dictis nota, per experientiam videmus, quod tempore hyemali in una regione plus generatur de aqua, & in regione opposita, ubi est aestas, plus generatur de aëre & igne, secundum cursum planetarum.

Respondeamus & dicamus, quod quædam sine semine generantur, & causam huius generationis reddit Philosophus 4. Meteororum dicens: Calor disgregans corpus mixtum, facit per hoc quod subtile extrahit, & relinquit grossum: & non est absolute calor, sed est virtus constellationis cœlestis. Et Philosophi intentio est, quod materia ex qua animal sine semine nascitur, est aliqua humiditas subtilis, in qua quidem calor naturalis sæpe agit ex parte cœli, qui dum proportionatus est materiæ, in quam quidem materiam forma talis animalis debet introduci, quam humiditatem calor cœlestis jam dictus, segregat à qualibet parte grossi terrestri. Et secundum intentionem Philosophi 7. Meteororum, hæc generatio est univoca, saltem virtualiter, non autem formaliter. Per hoc solvitur dubitatio, quam quidem faciunt dicentes: Omne quod generatur univoce, ex sibi simili generatur in specie.

Verum

Verum est, aut formaliter aut virtualiter, ut jam dictum est. Circa hoc nota, quod eadem materia plura animalia imperfecta nascuntur, ut ex equi stercore nascuntur muscæ, vespæ & plura alia, & diversi coloris & figuræ, & similiter scarabæi.

Hic solvit dubitationem & respondet secundum intentionem suam. Nota, quod secundum Albertum talis est modus generationis animalium ex putredine, quia calor Solis quando protenditur usq; ad materiam putridam, tunc extrahit humidum subtile a illa materia, & generantur quedam pellicule, ita quod calor interior non permittitur exire, & tunc virtute Solis ille calor qui est in materia putrida petit exitum, & impeditur, & ex tali motu sursum & deorsum generatur quidam spiritus pulsans: mediante quo spiritu vita producitur in tali materia. Et si queratur utrum ille spiritus pulsans sit substantia vel accidens. Dicendum quod est substantia, quia mediante virtute formativa ille spiritus agit, & quia agens non necesse est mediante spiritu substantiam producat, ideo necesse est illum spiritum esse substantiam & ille spiritus est corpus subtile, generatur ex subtiliori parte materia mediante putredine. Sed dubitatur utrum ille spiritus sit animatus vel inanimatus. Dicendum est quod ille spiritus non est formaliter animatus sed virtualiter, quia educit animam v-

entis effectivè de illa materia putredinali. Et ideo Avicenna in duodecimo Metaphysicorum in illa digressionè, ubi improbat Aëroem, Platonem & Themistium, quod ex putredine generantur ranae. Sed auctor dicit calor Solis attrahit humidum à putredine. Probo per experientiam. Accipio unum aurem putredinalem, & ponam in locum ubi sunt radii solares in vigore, invenio quod calor solis facit exhalare totam materiam muris, ita quod nihil remanet ibi nisi cellis. Nota quod generatio sexto Metaphysicorum dividitur, & quadam univoca, quædam equivoca. Equivoca est quando formaliter generans & genitum differunt specie, ut si generatur mus de terra, &c. Univoca est, quando generans & genitum conveniunt in specie, ut homo generat hominem, vel equus equum. Et ex illo solvitur dictum philosophi. 6. Metaphys. quando dicit: Omne quod fit à simili sub specie fit: Verum est de generatione univoca sed non equivoca. Nota quod animalia generata ex putredine, non habent semper eundem colorem, speciem, vel figuram, Ratio est, quia ista animalia differunt specie, modo quæcumque differunt specie etiam dicuntur differre figura, & in colore naturali, quia ista consequuntur formam.

Causa autem diversitatis illorum animalium est divisio seminis in matrice, & illud

D

est ve-

est verum principaliter in animalibus perfectis. Et est notandum, quod in matrice mulieris plures sunt cellulae, quando tunc semel decisum a parte sic colligitur, quod in unaquaque cellula matricis pars seminis sic recipitur, tunc est modus generationis plurimum foetuum, & ille modus generationis respectu animalium imperfectorum accipit simile, ita quod ibi inest aliquid loco matricis & aliquid seminis. Et ideo talis humiditas dividitur per loca educationis foetus in putrefactis, & ideo multiplicantur animalia. Et causa similitudinis talium animalium, similitudo humidieducti de corpore in partes homogeneas & diversas species talium animalium sumitur per oppositum, scilicet per humidumeductum in partes heterogeneas.

Hic auctor infert causam, quare aliquando plures pueri nascuntur. Unde plures sunt causa plurimum foetuum particularium. Prima est divisio seminis in cellulas, & non sufficiens: quia expertum est per obstetrices quod semel una domina peperit massam carneam, continentem septuaginta figuras hominum: modo certum est quod non sunt cellula matricis. Secunda causa est abundantia seminis, & tunc dividitur & spargitur, & fiunt plures foetus. Tertia causa est, quia quando mulieres in coitu nimis movent se, & tunc circum dispergitur semen, & fiunt plures foetus.

Quo

Quod autem quædam animalia generata sunt longa & stricta, & quædam brevia hoc est ex divertitate complexionis humidi. quia ex cholero calido & sicco generatur corpus longum, strictum & gracile, eo quod calor in eo multum extenditur. Ex phlegmatico frigido & humido generatur animal breve & latum, quia humor aqueus est multum dilatabilis, & frigiditas non multum extendit ipsum. Sed ex sanguineo calido & humido generatur animal medium inter longum & breve, propter calidum & humidum temperatum. Sed ex melancholico generatur animal strictum & breve, quia frigiditas non permittit ipsum extendi, & siccitas non permittit ipsum dilatari. Ex cholero autem accidentali & adusto, generatur animal longum & valde gracile, quia fervor caloris ejus multum extenditur, & siccitas mediata & moderata attenuatur. Et est notandum, quod cholericus est crocei coloris, ut frequentius, & sanguineus rubei coloris, melancholicus nigri coloris, & phlegmaticus albi coloris. Et quorum natura permixta fuerit, horum & qualitas color necessario permixtus erit. Sic ergo in hoc capitulo habemus modum generationis animalium imperfectorum ad similitudinem perfectorum, & quomodo plures fœtus simul fiunt, tam in perfectis quam imperfectis, & quare aliquod animal est longum &

aliquod breve, aut quare talis coloris ut frequentius.

Hic auctor ostendit causam, quare quedam animalia generata sunt longa, & quedam breviora, ut satis patet in textu. Nota quod nullus homo sit purus cholericus, phlegmaticus, sanguineus, vel melancholicus, sed omnes sunt mixti, sed unus bene plus habet de sanguine quam alter, quia nullum est animal, in quo elementa aequaliter dominantur, ut probat Averroes 1. de Cælo, quia si hoc esset verum, homo ubicunque poneretur quiesceret, quod est impossibile. Et tantum de generatione animalium imperfectiorum.

De exitu foetus de utero.

C A P. V.

Nunc autem ad superius dicta de generatione & formatione embryonis in utero materno, sermonem nostrum convertamus, & de modo exitus dicamus. Et primo videndum est, quomodo istæ tres potentia animæ, scilicet vegetativa & intellectiva, veniunt ad materiam foetus, sive quo ordine. Juxta quod est notandum, quod illud est alterius negotii quam præsens materia requirit, quia respicit scientiam lib. de Animalibus: tamen in quantum de ipso breviter tangamus.

Primo

Primo præmittit quadam necessaria. Li-
bera dicit quo ordine, quia inter istas poten-
tias est ordo perfectionis communitatis, ideo
dicit Comment. 1. metaphys. de erroribus,
quia primo recipiuntur, & accipiunt formas
universales, & postea minus virilesque ad
determinatas, ergo semper est ordo.

Sperma vero collectum in matrice mu-
lieris augmentatur statim quando infusum
est ei, & quando matrix est bene clausa, sed
alimento sive augmentum est à potentia
animæ vegetativæ, quia spermate deciso à
patre vel generante demissa est ista potentia
vegetabilis: & hoc patet 2. de Anima. Ubi
dicitur quod potentia vegetativæ sunt duo
opera, scilicet generare & alimento uti, quia
planta generat plantam, animal vero ani-
mal. Unde videtur quod ab illa anima fluat
virtus generativa proficiens, seu còmpeteas
generationi embryonis, postea vero tempo-
re subsequenti secundum exigentiam naturæ
superadditur materiæ anima sensibilis, &
postea anima illius speciei vel illius. Et illæ
virtutes scilicet vegetativa & sensitiva, di-
stinguuntur per operationes, quæ ultra dif-
ferunt per objecta, & non differunt illæ duæ
potentiæ, scilicet vegetativa & sensitiva, ita
quod sunt duæ potentiæ distinctæ secundum
essentiam, est enim una & eadem essentia
vegetabilis, quamvis non eodem modo, &
hoc dicit Phil. 16. de anima. Embryo primo

vivit vitam plantæ secundo vitam animalis, tertio vitam hujus speciei vel hujus. Etiam additur in homine virtus intellectiva, quæ non generatur à materia, sed à cælo, & de formis infusa, unde est finis & perfectio omnium formarum existentium inferius. Jam consuevit apud medicos dici, quod prima vita est latens & occulta, media apparens & manifesta, ultima vero excellens & gloriosa. A prima est sensus naturalis, secunda sensus animalis, à qua est sensus, visus, auditus, & etiam motus voluntarius: à tertia vero est sensus spiritualis, à quo importatur discretio & persecutio, & sic de aliis.

Hic auctor ostendit intentum suum, ostendendo, quomodo istæ tres potentia veniunt ad materiam. Nota quod spiritus & semen viri est quodammodo vitalis, quia vivit vitam hominis, Et quando istud recipitur in matricem vivam, & calidam, tunc operatur in semine mulieris, & virtus vegetativa & formativa primo generat pelliculam secundam, cui semen involvitur, & sic continuo se movet ad semen mulieris, & penetrat in materiam longam, latam, & profundam. Et incipit ibi virtus formativa, & generat spiritus pulsantes, & pulsatiles, & in eo generat illos spiritus pulsantes, facit materiam vivam, & format venas & nervos, in quibus currunt illi spiritus. Unde spiritus vena pulsatiles, vel saltem proportionabiles

les ejus, inveniuntur in arboribus & in
 lantis, & tunc materia sic vivente vita
 virtuum qui vegetant illam materiam sen-
 sitiva recipitur in illa materia. Et tunc in
 nomine materia stante sub anima cognitiva,
 illa est ultima forma naturalis, per virtutem
 Dei & cœli intellectus infunditur & intro-
 ducitur. Unde loquendo tam Physice quam
 Theologice intellectus non educitur de poten-
 tia materie, quia intellectus non est cor-
 pus nec virtus in corpore, per commentato-
 rem tertio de anima, commento quinto &
 quarto. Sed Theologice loquendo, tunc ani-
 ma est forma substantialis corporis humani
 dans sibi esse substantiale. Sed Averroes po-
 nit quod intellectus copulatur nobis solum
 à generatione, & per copulationem phantas-
 maticam, sicut nauta navi per navigatio-
 nem, & ponit quod sit unus in omnibus ho-
 minibus, & ille articulus est ab ecclesia con-
 demnatus, qui enim hoc credunt, salvari non
 possunt. Et per hoc tenent potissimum Ari-
 stotelem esse damnatum, quia in illa opinio-
 ne videtur mortuus fuisse. Item quod ad-
 minus dubitavit sic, quod non firme credi-
 dit quemlibet hominem habere distinctum
 intellectum à Deo creatum, sicut videtur in
 2. de Anima. Nota quod illa forma dicitur
 educi de materia que extenditur extensione
 materie, ita quod tota est in toto, & pars
 in parte extensive, ut anima sensitiva in

corpore pedali est pedalis, & in semipedala semipedalus, licet sit tota in toto virtualiter. Nota, quod auctor videtur ponere illud quod potentia vegetativa sit pro aliquo tempore in materia pro quo non est sensitiva. Illud est verum manifestative, ita quod prius manifestantur opera hujus potentia & prius apparet factum nutriri & augmentari antequam sentiat & se movet.

Tempus vero egressionis factus ab utero materno, ut frequentius est in nono mense, quibusdam tamen in octavo, quibusdam in x & in xi. & etiam non ultra. Quædam vero mulieres solent parere in vi. mense & abortive, ideo naturam hominis non producant, sed aliquam materiam carneam & lacteam. Illud autem accidit eis propter plura, ut patet: quia materia menstruorum corrupta est vel per nimium motum per quem rumpitur matrix, vel propter alia mala. Et ideo meretrices & doctæ mulieres vel lenæ in hac arte, quando sentiunt se imprægnatas, movent se de loco ad locum, de villa ad villam ducunt choreas, & multa alia mala, & frequentius multum coeunt, & luctantur cum viris, ut per motum liberentur à conceptione, & cupiunt coitum ut per delectationem obliviscantur dolorem qui generatur ex destructione factus.

Hic auctor exequitur intentum suum de regressu factus. Nota quod omnis factus qui egreditur

egreditur in nono mense, ut sæpius vivit, quia ille foetus est bene maturus & satis fortis, quia nonus mensis correspondet Jovi. Joviter vero est benevolus planeta, scilicet calidus & humidus, Ideo est ministrator & nuncius vite, vita autem consistit in calido & humido. Auctor dicit, quandoque in 11. mense fit egressus, & illud non est verum, sed mulieres decipiuntur in computatione quandoque concipiunt unam massam seminis, & post aliam quindenam impregnantur, & tunc putant se concepisse prius unde illa massa prius concepta ejicitur, & emititur tempore conceptionis. Nota quod quando puer primo egreditur, tunc ponit digitum ad os ex sua natura exigentia. Ratio quia puer exit de matrice tanquam de balneo calido, & tunc veniens ad aërem sentit frigus, ideo ponit digitum ad os calidum, ut calefaciat ipsum. Item quando nascitur tunc sonat quia patitur ab aere frigido. Et si facit clamorem in ventre signum est quod non erit vivus, quia aliunde non faceret clamorem, nisi à quadam lesione vel pressura.

Est autem notandum quod juvenes ex timore, & ex ictu tonitruï sæpe disponuntur: quod foetus vitam habens moritur, & si vitam non habuerit, possibile esset quod semen motu naturali forma hominis destrueretur. Causa autem hujus primo accidit ex parte timoris à quo totum corpus immuta-

tur & disponitur ad ægritudinem, & per ejus adventum fœtus læditur & extinguitur. Secundo ex parte fulminis, quod penetrat usque ad interiora, & ea destruit, & combustionem facit: tamen nullum signum adustionis extra apparet, propter vaporis illius subtilitatem. Et est etiam vapor ille fortissimus, qui etiam quandoque interficit hominem, eo quod penetrat ad membra vitalia interiora, & propter subtilitatem non apparet adustio, eo quod magis lædit ictu quam calore. Et tunc frequentius secundum dispositionem naturalem interiorem; ubi fœtus invenitur depositus, tunc consumit totum humidum radicale & complexionale ipsius fœtus, & tunc fœtus extinguitur. Et sciendum quod illa non sunt ficta, quia recitat Albert. de operatione & effectu fulminis, quod in ictu tonitruï, quandoque videtur comburi calceum pede illæso, & è converso. Et quandoque pili juxta loca libidinis membris illæsis, quod ictus fulminis pertingit ad interiora per hunc modum quem dixi. Fides hujus est, quia venenosus serpens percussus à fulmine, per paucos dies vermiculat & putrescit: Et est serpens à quo tollitur venenum per hujusmodi impressionem. Item signum fidei est dolium pertusum, cujus vinum stetit per aliquod tempus non exeundo. De his autem & de eorum causis superfluum est hic determinare.

Hic author ponit quadam notabilia. Et primo nota quod tonitru quandoque ex calore fit, scilicet quando exhalationes calide recipiuntur inter nubes, & ibi per frigus nubium exagitantur, & tunc scindunt nubem, & ex tali forti motu fit tunc incensio illarum exhalationum, & sic per consequens fit coruscatio. Et ideo omnes illi graviter peccant qui dicunt, quod fiat in tertia regione aeris, quia fit intra nubes. Et duo sunt motus tonitru, scilicet ictus & fulmen, modo ictus ille quandoq; scindit arbores, & ille sonus & ictus non scindit, sed fulmen: quia est valde subtile, quia generatur ex exhalatione subtili & calida, & illud fulmen saepe comburit calceum pede illeso. Quia quandoque fulmen ita cito recedit, quod pedem non tangit, & quandoque comburit pedem, calceo manente illeso. Quia quandoque fulmen ita cito recedit, quod pedem non tangit & quandoque comburit pedem, calceo manente illeso. Ratio, quia calceus est substantia porosa, sicut omnis pellis, ideo fulmen transit per omnes poros calcei, & invenit pedem resistentem, ideo illum comburit.

Sed de his quæ dicta sunt in textu quædam dubia moveri possent, quorum solutiones & determinationes vobis committo. Primum est, utrum possibile sit in illo tempore, quando vir est in coitu cum muliere, si effectus fulminis per tempus illius motus

fuerit, an semen receptum hora ejectionis possit recipere aliquam novam impressionem, per quam disponatur ad aliquid aliud, quam sua natura particularis intendit.

Hic auctor movet quadam dubia, quae non solvit, sed remittit ea nobis solvenda, & primum dubium solvitur sic, & dicitur quod fulmen in hora ejectionis seminis posset impediri semen à forma quam agens particulare intendit. Quia possibile est quod fulmen faciat materiam venenosam, & sic facit ipsam ineptam ad generationem hominis, ita quod ex illa materia generantur husones, & alii vermes, & sic patet solutio primi dubii.

Secundum dubium, utrum in hora ejectionis seminis, id quod influitur à planetis posset prohiberi ab ipso fulmine & tetegisse materiam seminis ex parte patris & matris.

Hic movet secundum dubium, & potest sic solvi, quod virtutes planetarum possunt impedire fulmen, ideo quia planeta quidem influunt vitam, & esse tale hoc fulmen destruit. Tunc ultra dubitatur, quare hoc potius fit in principio ejectionis seminis quam tempore sequenti? Dicendum quod tempore ejectionis tunc semen est adhuc tenue, & cito potest impediri. Secundo dubitatur, quia dictum est, quod superiora non possunt impediri, quia semper agunt naturaliter. Dicitur quod bene possunt impe-

diri in illis, quæ sequuntur opera breviora illorum.

Tertium dubium, utrum per ictum fulminis tangentem materiam ex utraque parte posset influi semini virtus, per quam procedit, ad formam masculi, ita tamen quod materia prius disposita fuerit ad fœmellæ formam vel dispositionem, & è converso.

Movet tertium dubium, & solvitur sic si materia esset disposita ad formam fœmellæ, tunc per ictum fulminis in masculum disponi posset, & è converso. Quia possibile esset quod per ictum fulminis inferretur aliqua virtus, per quam semen fieri esset vigorosius semine mulieris, & è converso. Et idem contingere hoc posset & illæ solutiones sunt probabiles. Et vult auct̃or dicendo quod illa dubia sunt multum occulta, ideo in litera non solvit ea.

Quia fœtus in septimo mense, ut frequentius bene habet, ita quod motus naturalis est. Si autem permanserit usque ad octavum mensem, tunc naturaliter tendit ad ortum; & incipit laborare ad egressum, ideo in septimo mense habet bene, ita quod motus ejus naturalis est, ita quod in octavo mense exit libenter, & subito morietur. Quia multum in septimo mense laboravit, & sic debilitatus est. Si vero nono mense exeat, est sanus, quia requievit per octavum mensem à laboribus habitis in septimo mense.

Hic

Hic auct̄or exequitur de exitu fœtus in speciali. Nota quod fœtus in octavo mense male se habet. Hoc probatur extra textum, ratione, quia Saturnus tunc dominatur, & ille est contrarius vita animalis, quia est frigidus & siccus. Alia ratio patet ex textu. Tamen si fœtus esset valde fortis, & haberet amplum foramen per quod exiret, sic posset evadere & sanus exire, sed hoc raro contingit. Sed quod in nono mense sanus exeat, patet, quia nonus mensis correspondet Jovi qui est calidus & humidus, & est principium vite.

Ubi sciendum quod in quibusdam mulieribus est major dolor quam in aliis, quia in quibusdam accidit quod fœtus quandoque prætendit manum, & quandoque pedem, quæ omnia sunt nociva. Tunc obstetrices fœtum diligenter retrudunt, & ex illo generatur magnus dolor, ita quod plures mulieres, nisi fuerint valde fortes, debilitantur usque ad mortem. Accidit quandoque etiam in partu mulieris, quod rumpitur vulva usque ad anum, ita quod illa duo foramina unum fiunt. Et tunc obstetrices discretæ untuntur quodam unguento, ungentes vulvam, & diligenter retrudunt matricem: quia matrix sæpe læditur & vulneratur in vulva. Et ideo necessarium est, ut in partu mulierum habeantur discretæ mulieres, & in hoc opere expertes. Hoc autem didici à quibusdam

dam mulieribus, quod quando foetus præ-
tendit caput in exitu, tunc bene valet nego-
tium, quia tunc alia membra faciliter se-
quuntur, & fit partus levis.

*Hic auctor ponit unum notabile, & est
satis notum ex textu. Sed notandum, quod
quando foetus preponit pedem vel manum,
non potest bene exire, quia tunc jacet obliq; in
uno latere, & maxime stimulat, & tunc
mulieres retrudunt, & retrudendo fit maxi-
mus dolor. Et quando vulva mulieris est
arcta, & foetus est magnus, tunc potest fieri
ruptura usque ad anum, & istud maxime
contingit in mulieribus pinguibus, quia pin-
guetudo earum facit stritum & arctum
meatum.*

Sed circa ea quæ dicta sunt, dubitatio o-
ratur omnibus mirabilior, scilicet unde ve-
niat puero jacenti in matrice nutrimentum,
cum matrix sit undique clausa? juxta quod
notandum, quod foetus est clausus in matri-
ce mulieris, virtute naturali in tali comple-
xione occulta. Primo inter omnia nascitur
quædam vena vel nervus quæ perforat ma-
tricem, & à matrice procedit uno tramite
usque ad mamillas: modo quando foetus est
in utero mulieris, tunc indurantur mam-
millæ mulieris, quia tunc substantia mem-
strui fluit ad mamillas propter clausuram
matricis, & ideo substantia menstruosa for-
tiori decoctione coquitur usque ad calorem
albedi-

albedinis, & appellant flos mulierum ideo usque ad colorem lactis dealbatur, & illud lac mulieris dicitur. Et sic illo modo decoctum mittitur per talem venam ad matricem, & ex hoc fœtus nutritur tanquam de proprio & naturali nutrimento. Et hæc est vena quæ in exitu fœtus ab obstetricibus abscinditur in umbilico, & ideo videtur in puero noviter nato, quod umbilicus ejus sit ligatus cum aliquo ferro, ne aliquid exeat de corpore ejus per hanc venam quæ abscissa est à matrice in utero mulieris, quæ vocatur umbilicus, & pendet in utero materno cum pellicula ex parte matricis annexa.

Hic auctor movet unum dubium, ut patet in textu. Nota quod secundum Aristotelem in quinto Metaphys. tunc ista vena & umbilicus debent esse adnascencia, vel connascencia, quia matrix mulieris, & umbilicus pueri conjunguntur, mediante illa vena, ita quod cibus transit à mammillis mulieris ad umbilicum, mediante illa vena. Nota, quod umbilicus directe est in medio corporis, in homine bene formato, & mediante ipso cibus aequaliter inflatur omnibus membris à mammillis mulieris. Et dicitur umbilicus ab umbo, onis, quod est media pars clypei, & ycos custos, quasi custos umbonis medii in corpore.

Item dubium est, quare in mulieribus mamille sunt supra; & in aliis animalibus in-

us infra. Dicendum quod duplex est causa prima si mammillæ mulierum essent infra: impedirent transitum, ideo naturæ sagax sic ordinavit. Sed vacca, capra & alia animalia habent quatuor pedes, ideo mammillæ non impediunt transitum. Secunda causa, quia in mulieribus à corde dependet calor, & ille calor extendit se usque ad mammillas, ideo habent eas in pectore juxta cor. Sed in brutis maxime dependet calor ab hepate, & ideo influitur calor ad mammillas, ideo sunt infra, & ideo sic etiam melius mulgentur & lactantur à foetu. Sed dices, quare viri non habent mammillas? Ratio est, quia viri non patiuntur menstrua, & non nutriunt pueros, ideo non est necessarium. Sed habent summe parvas, sicut mulieres habent testiculos valde parvos. Sed dices, utrum melius valerent parvæ mammillæ quam magnæ? Dicendum est quod mediocres sunt melius valentes, unde magnæ non sunt utiles, quia in ipsis est calor diffusus hinc inde, & non habent multum, de calore & ibi mala est digestio. Etiam parvæ non valent, quia ibi est modicum nutrimentum.

Item nota quod foetus in utero materno secundum nutrimentum disponitur, & ideo mulieres imprægnatæ prohibentur, ut caveant se à fortissimo potu, sicut forte vinum quia non possunt bene digerere illum fortem potum,

tum, & potius fortis non competit fœtui, cum adhuc ipse sit multum tener & debilis.

De monstro in natura.

C A P. VI.

SIcut dicit Aristoteles secundo Physicorum quod sicut peccatum est in natura, sic etiam in arte. Cujus declaratio ad præfens negotium multum valet & ad manifestationem intenti, in quantum nunc expedit. Unde sciendum quod monstra sive peccata in natura vocantur illa individua alicujus speciei, quæ in aliqua parte corporis cursum communem illius speciei excedunt, sicut contingit videri in hominibus habentibus nisi unum pedem, vel tantum unam manum, & sic de aliis. Notandum est autem quod istud miraculum, quod Philosophi monstrum naturæ appellant, accidit multis modis, aut enim ex diminutione materiæ, aut ex superabundantia. Ex diminutione vero contingit pluribus modis. Primo modo diminutio attribuitur materiæ in se, & tunc cum membra principalia primo puero debent formari & ordinari, natura sagax & ingeniosa facit ut completius potest, & ea quæ sunt principalia format, & istis formatis & dispositis, ad formationem cæterorum membrorum studet, & ibi ex materia quam ha-

bet fa-

et facit quod potest, & format partem diminutam quando diminutio est in materia & ideo contingit error, & ideo contingit caput aliquando esse majus vel minus quam natura requirat illius individui particularis sic generati, quia si diminutio in materia parti præjacenti formatione non obfuisset, caput sic formatum sub diminutione materiæ esset proportionabile naturæ individuae in se & in omnibus aliis membris, & illud etiam de aliis principalibus concludi potest, cum istis principalibus debetur ordo, ut Philosophi naturales, & medici testantur. Alio quidem modo diminutio materiæ attribuitur parti alicui generandæ specialiter.

Hic auctor exequitur intentum suum de modo generandi monstra in natura, & adducit similitudinem, & vult quod natura assimilatur arti, quia sicut aliquis artifex primo format & adificat bonum fundamentum, postea studet adificare super illud fundamentum. Sic similiter natura prius membra principalia & magis necessaria format, scilicet cor, hepar, cerebrum & testiculos, & postea minus principalia, scilicet manus, pedes & brachia, & sic si defectus est in materia, tunc melius esse magis principalia quam minus principalia. Nota, quod duplex est natura, quedam intendens, alia producens. Modo natura intendens non errat, quia quod melius est semper intendit.

Sed producens quandoque errat, quia quomelius est non semper intendit. Sed producens quandoque errat, sed hoc ex parte materia abundantis vel deficientis, ita quomonstrata fiant secundum defectum materia. Et hoc dupliciter, aut secundum quantitatem discretam sic quandoque unus generatur cum uno pede, vel cum quatuor digitis in una manu. Aut secundum quantitatem continuam, sic generatur aliquis cum nimis magno capite vel cum nimis magna manu. Si vero per abundantiam fuerit hoc etiam dupliciter aut secundum quantitatem discretam, sic quandoque generantur homines habentes duo capita: vel sex digitos in una manu, & sic de aliis: aut secundum quantitatem continuam, sic generatur aliquis cum maximo capite, prater cursum communem illius speciei. Nota quod monstrum dicitur eo quod monstrat se videntibus, quia omnes diligimus videre monstra, propter admirari. Unde monstra sunt sic intenta à natura per accidens & non perse. Unde si natura non posset producere quinque digitos in manu, producit quatuor vel tres, secundum exigentiam materia illius. Sed dices, quare tunc fiunt monstra? Ad hoc dicunt Philosophi, quod fiunt ad exornationem universi. Nam dicunt, sicut diversi colores in pariete existentes decorant ipsum parietem, sic etiam diversa monstra ipsum universum exornant mundum

nundum. Item monstra etiam maxime
 unt per influentias cœlestes, quia quando-
 ue regnat specialis constellatio, & ab illa
 versa figura influuntur. Unde expertum
 st, quod generati sunt duo gemelli tam vi-
 ini vel ramifici in dorso, habentes distincta
 apita vel membra, & distinctas manus, &
 non pedes, &c.

Juxta quod notandum quia secundum in-
 entionem Philosophi, omne mixtum cou-
 argit ex quatuor elementis: & ideo quod
 st naturæ igneæ, cadit in suum simile, &
 quod est de natura terræ cadit in suum simi-
 e, & sic de aliis. Ex isto aliquis crederet &
 opinaretur me velle dicere quod elementa
 ormaliter essent in mixtis, hoc est enim
 ontra intentionem philosophi 1. de Gene-
 atione, ubi vult quod solum virtualiter
 nt in mixtis: modo ex istis possibile est a-
 quando semen habere proportionem dimi-
 utam ex parte alicujus impedimenti spe-
 cialis, & si ex parte terræ fuerit, contingit
 iminutionem fieri in ossibus, eo quod ex
 terra radicaliter formatur & sic de aliis.
 Contingit etiam aliquando diminutio cor-
 oris individui generari cum uno pede, ali-
 uando sine brachiis aliquando unius digiti,
 e sic de similibus Si vero ex altera parte mi-
 ibiliter est, tunc possibile est in simili parte
 enerari, monstrositatem apparere, ut
 equentius contingit in his, qui habent octo
 digitos

digitos in manibus, vel in pedibus, vel duo capita, vel aliquid aliud.

Hic auctor declarat dictum suum secundum intentum Philosophi 1. de generatione. Nota quod auctor est istius opinionis quod elementa maneat in mixtis virtualiter ita quod ex elementis corruptis generatur forma mixti, in qua reservantur qualitates elementorum, sicut videmus in mellicrato, quod est mel, & virtualiter sed non formaliter. Illud probatur, elementa sunt contraria: illa autem que sunt contraria, in eodem fundari non possunt, ut est mens Aristot. in 4. Physic. & auctoris sex principiorum scilicet Gilberti Porretani, & Arist. in post predicam. & Petri Hispani, & Boëti in libro de divisionibus. Item elementa sunt corpora distincta non compatiuntur se in qualibet parte mixti, ideo virtutes earum manent.

Et igitur notandum, quod monstruositas non solum ex parte diminutionis materia accipitur, vel contingit, sicut jam dictum est, sed etiam aliquando ex malitia matricis quæ si fuerit lubrica & vitiosa, vel malitiosa totum semen non retinebit, sed dispergit aliquando antequam totum semen in massam colligatur, tunc vi occupatur, matrix clauditur, & sic modicum seminis recipitur à quo debet formari foetus & illud habet speciales modos subse, qui plures sunt. Sed de
hi

his narrare longum esset & ideo hæc omit-
tantur, & quando isti modi contingunt,
unc & diminutio effective a matrice proce-
dit. Quidam vero procedunt ex parte coi-
tus, cum fœmella sic quod ad monstrosita-
tem multum operatur inordinatus coitus,
ex eo quod aliquando masculus est in coitu
cum fœmella, si tunc masculus tempore
coitus inordinate jacet cum fœmella, mon-
strum facit in natura. Narratur enim de
quodam, qui lateraliter jacuit super fœ-
mellam tempore coitus, & fœmella genera-
vit puerum in uno latere curvum, & in pe-
de claudum, & causa hujus ex inordinatio-
ne coitus processit.

Hic auctor ostendit alium modum mon-
strorum sive monstrositatis. Unde matrix
quanquam est causa monstrositatis, ut si
fuerit lubrica. Unde lubricum dicitur il-
lud, quod vix potest retineri, sicut anguilla
vel aliud tale. Item coitus inordinatus &
vehemens maxime est cavendus propter fœ-
tum debite producendum ne semen perverse
recipiatur in matrice. Et nota pro tanto,
coitus stando est irregularis in natura, quam-
vis rudes non curant, quia semen ita debite
recipi non potest sicut debet. Ex illo patet
quod multa sint peccata, quæ non solum pec-
cant in lege, sed etiam in natura, quia na-
tura debite & regulariter intendit producere
Peccatum vero naturæ aliquando con-
tingit.

tingit ex superabundantia materiæ quæ de-
 minutioni opponitur, & illud habet in se
 multos casus sive modos speciales. Quando
 enim superabundantia materiæ est in omni
 parte ejus, vel secundum exigentiam natu-
 ræ & secundum ejus formam, & sic multæ
 tortuositates & tumores apparent in mem-
 bris & hujus est ratio, quia si natura abun-
 dat in parte seminis deputati ad corpus vel
 ad caput, tunc neutra facit illud quod natu-
 raliter potest, scilicet aliquando duo capita,
 aliquando duos pedes, quorum unus multum
 major est alio: & secundum communem
 cursum, & aliquando facit gibbosum in pe-
 ctore, aliquando in dorso.

*Hic auctor ostendit, quomodo ex supera-
 bundantia materiae fiunt monstra. Ubi va-
 let pro sententia, si semen nimirum in a-
 bundantia sit infusum, & quia matrix est
 clausa, & quia tunc ejus tota materia
 transmutatur in materiam foetus, & si
 tunc pars ex qua debet fieri caput foetus est
 nimis abundans, tunc fiunt duo capita ve-
 tria, & sic de aliis partibus & aliis membris
 deputatis.*

Sed in omnibus istis mirabilior est iste ca-
 sus & effectus quem Albertus recitat, de u-
 no, cui nata fuerunt duo membra libidinis
 unum ex parte viri, aliud ex parte mulieris,
 ita quod potuit succumbere, id est, subja-
 cere, & incumbere, id est, active coire. Et

causa

ausa hujus originaliter trahitur ex superabundantia materiæ, quia materia fuit principium sufficiens generandi utrumque membrum. Ex superflua autem parte seminis ex qua talia membra solent generari, recitant Avicenna & Albertus, ut patebit in textu inferius.

Hic ponit mirabilem eventum de hermaphroditis & dicit Albertus de Hermaphrodito, qui utrumque membrum habuit, & potuit agere & pati, non quodammodo in seipsum sed respectu alterius: & hoc provenit ex eo, quod materia fuit tanta, quod virile membrum fieri potuit. Et membrum virile est semper superius, & fœmineum inferius. Sed dicis quare natura non producit duo membra virilia, & duo fœminea? Ratio est quia natura de contingentibus facit quod melius est sic ordinari, quia alterum semper superflueret si faceret duo virilia, quia quicquid unum faceret, hoc etiam alterum. Præterea sæpe accidit, quod generatur gallina, quæ habet membrum indissosum ad coitum, ita parvum sicut gallus, & illud provenit ex defectu materiæ. Item si contingat quod generatur fœmella sine apparentia membri muliebris tunc pellicula est supraposita, quam oportet removeri. Nota quod si hermaphrodita magis apparet in specie viri, sic tenebit in tali specie. Si autem in specie fœmella, tunc iterum se sic tenebit. Et

E

non

*non licet sibi ambo opera exercere secundum
præcepta legis.*

Et nota secundum Avicennam, si semen
cedit in latere sinistro matricis, generatur
fœmella, si in dextro, generatur masculus:
sed in medio Hermaphrodita, participans
naturam utriusque scilicet masculi & fœ-
mellæ. Et à viro tanquam digniori recipit
speciem secundum naturam, licet hæ natu-
ræ fiant in ipso. Recitat enim Albertus quod
sicut quædam talia monstrosa corpora
contingunt, sic etiam spiritualia. Dicit e-
nim de duobus gemellis, quorum unus ha-
buit in dextro latere virtutem, ut ubicunque
portabatur à parte illius lateris, aperiebantur
omnes seræ & clausæ. Et alius habuit
virtutem in sinistro, quod ubicunque por-
tabatur erant clausæ quæ prius fuerant a-
pertæ. Et loquor de apertione & clausura
serarum in ostiis domorum. Et causa hujus
non provenit ex materia, sed ex speciali con-
stellatione cœli, non solum ex constellatio-
ne speciali, sed etiam ex speciali materiæ di-
spositione ad talem effectum, quia actus a-
ctivorum sunt in materia bene prædisposita,
vel in patiente disposito, ut dicitur secundo
de anima.

*Hic auctor ponit unum notabile, ut satis
patet in textu. Nota, in latere dextro est ma-
ior calor quam in sinistro. Cor enim jacet in
sinistro, & influit calorem in dextrum. Et*

leo in dextra generantur masculi, gratia
 calor, & ideo dextra pars corporis est for-
 tor & vigorosior quam sinistra. Unde à dex-
 tro fit motus, secundo de cælo. Unde dexter
 es est modice major sinistro. Similiter de
 manu dextra, & sic de aliis. Alio modo
 utet, quomodo fiat generatio duorum ra-
 nificatorum in dorso. Quia quandoque
 ntigit semen, recipit in duabus cellulis
 atricis, & tunc potest contingere quod pel-
 cula dividens cellulas, corrumpatur, &
 tunc conjungunt illa duo semina se invicem
 rso, & habent distincta capita, & distin-
 as animas, & debent baptizari pro duobus
 minibus. Nota, quod virtus cælestis mira-
 liter operatur, & occulte in inferioribus.
 Unde possibile est de duobus gemellis, quod
 rtus cælestis respicit gemellum in latere
 xtro, secundum talem virtutem secundum
 am influit sibi virtus aperiendi seras sine
 ntactū, quia ista pars dextri lateris forte
 terat aerem, & ille ultro seram, usque
 l apertionem. Et qui sic se habent, sape
 nt fures, quia seras possunt aperire. No-
 , diversitatis est hac causa quia secundum
 od virtus cælestis invenit materiam dis-
 sitam, sic operatur illam.

Et nullus credat, quod quædam dicta
 at ficta, quia in simili contingit videri in
 vidibus quibusdam, in quos specialis con-
 llatio agens inprimit speciem & formam

hominis vel alterius speciei, secundum exigentiam agentis, sicut visum est sæpe quando lapides dividuntur, quod fit ex constellatione speciali. Et non est mirum in gemellis, cum etiam in quibusdam aliis accidat, ubi est possibile invenire: & omnes modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos principales, scilicet propter inobedientiam vel insufficientiam materiæ, secundum Avicennam in secundo Metaphysicorum, & Aristotelem tertio Meteorum, & per inobedientiam intelligo indispositionem, quando materia non est bene disposita, ideo non obedit agenti, & per insufficientiam intelligo diminutionem vel impedimentum ex parte matricis.

Hic auctor respondet tacite questioni dicens. Diceret ergo aliquis, hæc sunt ficta quæ ponuntur hic, & ideo non credantur.

Nota quod hæc possunt fieri, mediante enim virtute cœlesti in lapidibus multiplex est virtus, unde Albertus recitat, quod in Colonia in quadam fenestra vidit quendam lapidem habentem speciem regis, & tunc debet nasci magnus rex, unde in multis lapidibus vultus humanus figuratur, & per illos lapides fiunt diversa medicina. Unde si quis Sole exeunte in piscibus insculperet speciem piscis in lapide, ille posset convocare omnes pisces in aqua, hoc est, tempore determinato. Unde Hali in Centiloquio Ptolomæi recitat

diver

versiva signa & miracula, de inscriptione, & sculptione lapidum.

Et si quis diceret & argueret sic, Si monstra possent fieri, & sequeretur quod natura posset privari sine, quia semper intendit agere regulariter. Dico secundum Avicennam, quod non semper possibile est ex parte particularis naturæ, omnem materiam ad unum finem amoveri, nec est concedendum, quod privationes suarum actionum habeant fines, & ideo de ægritudine & morte non est instantia, quia hæc non sunt intenta à natura particulari, sed ab eo qui hanc regit, & illa appellata est intelligentia, secundum manifestationem philosophorum, qui digne locuti sunt de natura. Et tantum de his dictum est.

Hic auctor ponit objectionem seu instantiam, & solvit in textu. Pro quo nota, quod regulariter intendens producere, potest impediri per naturam particularem, & ideo patet quod monstra non sunt intenta à natura, nisi vel per accidens. Item nota, naturam particularis non intendit fines privationum, quia videt melius esse quam non esse, sed Deus & natura cælestis sciunt omnia optime disponere, & vocatur intelligentia non errans. Unde ex primo de cælo, omnis mors, corruptio, ægritudo, infirmitas sunt præter naturam.

De signis conceptionis.

C A P. VII.

Finito sermone nostro, in quantum sufficit de generatione & formatione fœtus, & penes quem modum & pluribus aliis materiæ incidentibus. Ut tamen præsens doctrina magis complete habeatur, notanda sunt signa conceptionis in muliere quæ sunt plura, Primum est ex parte coitus. Si enim mulier quando fuerit in coitu cum viro, post coitum sentit frigus, & dolorem in cruribus, signum est quod concepit. Secundum signum si mulier paucum semen emittit vel nullum, signum est quod concepit.

Hic auctor determinat de signis conceptionis, Ratio primi signi est, quia quando mulier concepit, tunc calor naturalis concurrat ab ipsa pro formatione fœtus, ideo relinquatur frigus in membris. Et hoc videmus in simili, quia quando homo comedit, post hoc patitur frigus, quia calor naturalis transit ad stomachum alterando cibum: ideo non est studendum post prandium, sed prius modicum labora, ut calefias, & sic digestionem confortata studeas, quia tempore studii spiritus vitales concurrunt ad cerebrum, ipsum iuvando. Illud enim patet in febricitantibus, qui habent in stomacho humores grossos, quos calor

calor naturalis intendit digerere, & vadit ad stomachum, ideo patiuntur frigus febricitantes, & calore recedente à stomacho, patiuntur magnum calorem. Et istius secundi signi doctor assignat rationem, quia matrix clauditur, & non permittit semen transire: & recedere. Nota, quod juvenes mulieres, quæ maxime delectantur in ipso coitu, possunt semen emittere & concipere, sed hoc non est de senioribus. Item tempore coitus conceptionis natura retinet semen ab intra, ut non egrediatur, & hoc propter factum.

Aliud signum, si vir in coitu sentiat virgam suam attrahi & fugi quadam clausura ex parte vulvæ mulieris.

Ratio istius signi est, quia quando mulier concipit, tunc vulva fugit quasi virgam virilem, & propter delectationem matrix comprimitur & quasi claudit virgam virilem,

Aliud signum, si mulier post coitum appetit continue coitum, hoc est verum in quibusdam, quia quædam mulieres sunt, quæ magis concupiscunt, quando non concipiunt, ut visum est in una quæstione.

Circa quintum nota, quod post impregnationem menstrua instigant ad coitum, & maxime delectationis memoria, quam prius habuerunt in coitu.

Aliud signum, si menstrua non currunt post coitum, secundum modum solitum, &

fit titillatio in ore matricis, signum est quod mulier concepit.

Ratio istius signi est, quia quando mulier concepit, tunc menstrua convertuntur in nutrimentum foetus, scilicet in lac, & fit titillatio in ore matricis propter calorem, & tunc dolor in cruribus, quia spiritus sunt clausi in matrice, qui transeunt ad crura, & vegetant crura.

Item aliud signum, si color faciei ultra modum solitum est mutatus. Unde libenter solent esse ruberæ post conceptionem gratia caloris. Item si aliena cibaria concupiscunt, nunc terram, nunc carbones, nunc poma, nunc mora seu cerasa, signum est conceptionis.

Causa hujus signi est, quia post conceptionem multi humores grossi indigesti ascendunt cerebrum, & illi movent appetitum aliquorum similium, quia si sint calidi humores, tunc appetunt carbones; si sint valde frigidi & humidi illi humores tunc appetunt pira aut poma non matura, aut similia, quia omne simile plaudit suo simili, &c.

De signis, an vir vel foemina sit in utero.

C A P. VIII.

Videnda sunt nunc signa, utrum masculus vel foemella sit in utero, Et hæc sunt

int signa vera quæ sequuntur. Tempore conceptionis masculi, color faciei est rubeus & levis motus.

Hic auctor ponit sex signa in numero, utrum in utero masculus sit conceptus vel foemella. Ratio illius primi signi est, quia color rubeus est signum magni caloris, & si est calor magnus in matrice, tunc virtus est sufficiens ad masculum, & tunc mulier leviter movetur, quia calor est principium motus.

Aliud signum, si venter tumescit in dextera parte, & rotundatur, signum est masculi.

Ratio illius secundi signi est, quia in dextera parte jacet masculus, tanquam in parte fortiori & calidiori, & tunc venter rotundatur, quia extenditur & ampliatur.

Aliud si lac fluens de mammillis & spissum & bene digestum, ita quod si ponatur super aliquod corpus bene tersum, non dividatur, sed partes constabunt, & non fluent: signum est masculi.

Causa hujus signi est, quia illud lac calor induravit & compressit inspissando. Unde calor habet multa opera, facit enim rem duriorum & subtiliorum, & corrumpit humidum, & inducit siccum.

Aliud si tale lac mulieris imprægnatæ; vel gutta sanguinis ipsius à dextro latere extracta ponatur ad fontem clarum, vel ad urinam ejus, si petit fundum directe, hoc est,

perpendiculariter, signum est masculi. Si vero supernataverit, signum fœmellæ erit. Similiter si dextram mammillam habet grossiorem, signum est masculi. Si vero sinistram, signum est fœmellæ.

Causa hujus quarti est, si petit fundum directe, hoc est signum quod bene est induratum & inspissatum à calore naturali. Unde perpendiculara est linea latomorum recta cum aqua perpendicularunt, & considerant longitudinem rei, & constituunt duos angulos rectos super basim, super quam cadunt.

Item sal positum super caput mammillarum, non liquefcens signum est masculi.

Causa hujus quarti signi est, quia si mammilla sunt calida, tunc ille calor facit constare sal. Unde sal gratia caloris constat in partibus. Unde sal generatur ex aqua grossa & multum bullita, ita quod specialis aqua est ad sal. Unde calor ignis extrahit de aqua subtiliores partes, & illas partes facit exhalare, & tunc ibi remanent partes terrestres humidiores & grossiores, & ille per calorem constat. Et hujus signum est, quod tempore pluviâli sal liquefcit in scutella. Unde 4ta Metaph. dicitur. Si sal debet resolvi in materiam & formam primam, resolvitur in aquam, & sic dissolvitur. Ideo si sal ponatur ad ignem, incipit corrumpi, & salire quia contrarium invenit.

Signum aliud, si mulier prius movet pedem

em dextrum, signum est masculi. Et contrario modo se habet, si fœmella est concepta, tunc mulier est gravis & pallida, & venter est oblongus, & in sinistra rotundus, mammilla in sinistra parte nigrescit, & lacus nigrum erit, indigestum, lividum, & aqueum, & fuscum supra corpus positum, dividitur pars ejus aperte, & positum supra fontem, vel urinam, natat, & sic de aliis. Item si dolor est in sinistra parte, semper est fœmella si vero in dextra masculus est. Item aliud experimentum quod scio esse verum & expertum, si aliquis scire velit utrum mulier sit prægnata vel non, det ei bibere mellicratum, si tunc senserit punctiones circa umbilicum, concepit, si autem non senserit, minime concepit. Mellicratum autem vocatur potio, quæ fit ex aqua & melle, & fit per hunc modum, quia accipi debent duo cochlearia de aqua, & unum de melle tali proportione, & misceantur in simul, & datur mulieri ad potandum in introitu lecti, vel statim post. Et forte mulieres astutæ dicerent oppositum, & ergo quando aliquis vult experiri, non debet dicere de imprægnatione. Et si ipsa conquereretur dolorem capitis, vel alterius partis, ut sæpe solent facere, tunc homo semper debet dicere, illud valet contra talem vel talem dolorem, & sibi illum potum dare, & tunc de mane debet dicere num doluisti in aliqua parte? & si cir-

ca umbilicum dicunt esse, iudicium conceptionis in isto iudicatur: si vero non, tunc non concepit. Sed quædam mulieres sunt astutæ & considerantes illud sophisma, nolunt dicere veritatem, sed semper alio modo quam se habent in veritate.

Hic auctor ponit bonum signum simplicis conceptionis, & experientiam veram, quæ patet in textu. Unde nota, quod ratio istius experimenti est, quia mel obstruit nervos & venas, & ex isto generatur dolor circa umbilicum.

Item illud dulce non est sanum, quia omnis pinguedo dulcis est mala, & piscium est pessima propter viscositates. Unde dulce supernatat in stomacho: sed quia tunc calor stomachi propter fœtum est debilis, ideo sumpto mellicrato mulier dolet circa umbilicum.

De signis corruptionis virginitatis.

C A P. IX.

Post hoc notanda sunt signa corruptionis castitatis. Juxta quod notandum, quod aliquando virgines graviter corrumpuntur, ita quod earum vulva multum ampliatur, quia membrum virile est nimis magnum & ineptum, sic quod mulier tam amplam acquirit vulvam, ita quod vir sine dolore sui membri coit, & tunc prius est corrupta, &

hæc

æ causa est, quare juvenes mulieres cum primo corrumpuntur, dolent pro tempore in vulva, quia ampliata est ad coitum disposita. Alia autem causa coadjuvans: quia est quædam pellicula in vulva & vesica quæ corrumpitur. Et quanto plus coeunt, tanto plus in tali ludo fortificantur.

Hic auctor prosequitur de signis corruptæ castitatis, & satis patet in textu. Sed extra textum aliud est signum, quod vulva virginis semper est clausa, sed mulieris semper aperta stat, ideo virgo altius mingit quam mulier. Nota si vis experiri, utrum virgo sit corrupta, pulverisa fortiter flores lilii crocei, qui sunt inter flores, & da ei comedere de illo pulvere: si est corrupta, statim mingit. Item fac eam mingere super quandam herbam quæ vulgo dicitur malva (papel) de mane, si sit sicca tunc est corrupta. Vel accipe fructum lactuce & pone ante nares ejus, si tunc est corrupta, statim mingit.

De signis castitatis.

C A P. X.

Signa castitatis sunt hæc, pudor veracundia. timor, cum casto incessu & loquela, cum respectu applicans se viris & virorum affectibus, sed quædam ita astutæ inveniuntur, quod omnibus istis obviare sciunt, &

tunc

tunc homo convertat se ad urinam, quia urina virginum est clara & lucida quandoque alba, quandoque glauca. Si vero fuerit aurei coloris, clara & ponderosa, continet animi jucundi signum, id est, appetitum, & hoc est verum in non corruptis. Corruptæ enim mulieres habent urinam turbidam, perfracturam pelliculæ præcedentem, & spermæ viri apparet in fundo urinæ talis mulieris, sed in menstruosis urina est sanguinea, & in tali mense quando patitur, habet oculos aqueos & est alterius coloris in facie, abominationem patitur in cibo. Et ideo sibi quisquis caveat, ne coëat tunc cum eis, quia nocivum est. Unde prudentes mulieres sciunt tunc custodire se, & separantur à viris per tempus fluxus menstruorum.

Hic auctor exequitur de signis castitatis. Nota, quod urina virginum est clara, quia ipse sunt calida, & bene digerunt, & ideo urina pertransiens per loca digestionis sumit ibi colorem, unde coloratur in renibus. Sed debet capi urina post somnum primum, quia tunc facta est digestio & debet videre quod urina per accidens non sit variata scilicet morbo & nutrimento grosso. Nota quod in urina sunt tres regiones, scilicet superior, ubi considerantur membra superiora, scilicet cerebrum, & caput. Secundo in medio, ubi considerantur membra media, scilicet renes & cor. Sed tertia est inferior: ubi conside-

rantur

antur testiculi, lumbi, & matrix. Idem dicitur litera, sperma semper apparet in fundo, propter suam gravitatem. Nota, quod quando mulier est menstruosa, tunc humores ascendunt ad oculos, quia oculus est pars porosa corporis, & cito passibilis, & tunc mulier pallet in facie, & ipsa patitur abominationem cibi, quia non cupit propter infectionem cerebri & olfactionem. Et tunc est nocivum cum eis coire, quia pueri qui tunc concipiuntur, inclinantur ad morbum caducum, & ad lepram, quia talis materia est valde venenosa.

Est autem notandum, quod mulieres antiquæ, in quibus menstrua fluunt, & quædam in quibus menstrua sunt retenta, si inspiciunt pueros in cunis jacentes, intoxicant oculos eorum visu, ut ait Albertus in libro de Menstruo. Causa hujus in mulieribus apparet quibus menstrua fluunt, quia ipse fluxus seu humores qui moventur per totum corpus, primo inficiunt oculos, & oculis infectis aër inficitur; tunc aër ille inficit puerum. Et illud est de intentione Philosophi in libro de somno & vigilia. Causa autem quare antiquæ mulieres, quibus non fluunt menstrua, inficiunt pueros, est quod retentio menstruorum facit abundantiam malorum humorum, & quia antiquæ mulieres sunt deficientes in calore naturali, maturante & digerente talem materiam, & præcipue pau-

peres

peres, sic quòd nutriuntur à cibo & nutrimento grosso, quod operatur ad talem materiam infectam. Et illæ mulieres plus inficiuntur, quia menstruum hoc cedit ad purgationem naturæ ipsarum.

Hic auctor ponit quoddam notabile, & patet manifeste in textu. Nota quod humores mali exeunt per oculos potius quam per aliud membrum, quia oculus est aqueus, ex secundo de Anima, quod patet, si comprimitur, lachrymatur, & ideo mulieres multum lachrymantur, quia habent multum de humido, quod petit exitum. Et quando oculus est infectus, tunc inficit aerem tangentem oculum, & ille ultra inficit aerem propinquum, ille aer iterum altum aerem, donec pervenit ad objectum, & ibi fit reverberatio mali humoris, & ibi primo operatur, quia omnis actus fit cum resistantia aliqua, quia illa infectio fit circulariter, quia si non, tunc solum mulier inficeretur secundum unam differentiam loci passionis, & non secundum omnem. Nam pueri sunt debiles & teneræ naturæ, ideo facile intoxicantur. Toxicum est venenum quod fit de taxo, de tali arbore amarissima; ex cujus succo gustato, aves moriuntur.

Nota quod oculus mulieris vaticinantis projecit camelum in foveam, ita quod illa pessima mulier tantum cogitavit de malis, quod quidam humores, mali generabantur in

Spiribus

ritibus ejus, & illi exiverunt per oculum, & illos volens camelus effugere, cecidit in
peccam. Et illo modo basiliscus inficit vi-
tatem ipsum, quia venenum emittit. Et si
operetur speculum ad quod reverberarentur
mores ad locum basilisci, tunc ipsemet mo-
retur vel inficeretur. Nota quod si aliquis
quereret, si mulieres sunt venenose, quare
non intoxicant seipsas? Dicendum, quod
venenum non agit in se, sed in aliud cui ob-
icitur. Cum ergo mulieres naturaliter sunt
toxicata, ergo non intoxicant seipsas. Alia
causa est quia sunt consueta. Unde Aver-
roes in prologo tertii *Physicorum*: *Quidam
sunt consueta comedere venenum, ita quod
erat earum cibus.*

De defectu Matricis.

C A P. XI.

AT quia dictum est de menstruo, igitur
ad menstruorum locum procedamus,
quod accidentia sunt circa ipsam matricem.
Matrix enim mulieris saepe patitur suffoca-
tionem, Suffocatio enim apud medicos vo-
catur compressio spirituum vitalium, ex vi-
tio matricis egressa. Et per hoc impeditur
anhelitus in muliere. Et illud evenit, quan-
do matrix de proprio loco tollitur, tunc ex
frigiditate cordis superveniente, tales mu-
lieres

lieres quandoque patiuntur syncopen, id est
 est cordis debilitatem. Aliquando vero alia
 quæ vertiginem in capite patiuntur. Gale-
 nus enim magnus in medicina narrat de
 quadam muliere, suffocationem matrici
 patiente, quod illa causa patiebatur tantum
 quod non potuit loqui, & cecidit ac si mor-
 tua esset, quia nullum signum vitæ habuit
 & vocati sunt medici plures, qui videntes
 ipsam & causam ignorantes, dixerunt eam
 veraciter esse mortuam. Galenus autem su-
 perveniens, causam consideravit, & mulie-
 rem à passione illa liberavit. Hæc enim
 ægrotudo contingit in mulieribus ex eo
 quod abundat in eis menstruum corruptum
 & venenosum. Et ideo bonum est quod
 tales mulieres, quæcunque fuerint, sive ju-
 venes, sive antiquæ, sæpe viris utantur ut
 materia talis expellatur. Et expedit juveni-
 bus, quia in eis abundat humidum. Et hæc
 est causa quare juvenes mulieres, quando
 incipiunt coire, multum impinguantur an-
 tequam concipiant, & curam de pueris mi-
 nimè habent, quia cura (ut dicit Philoso-
 phus in secretis secretorum) facit senescere,
 quod non videtur in illis. Illæ enim juvenes
 mulieres quando multum abundant in tali
 materia, multum appetunt coitum, propter
 materiæ abundantiam. Ideo peccatum est
 in natura illas retrahere, & coitum prohi-
 bere ad illum quem diligunt, quamvis sit
 pecca-

ecatum in moribus, de quo nihil ad pro-
bitum. Audivi in confessione societatis
uno inquirere causam à me, quare hoc
set, quando ipse dormiret cum sua dilecta
juvencula, quod tunc ipse coitu finito, in-
veniret ventrem suum usque ad umbilicum
anguine profusum & timuit multum &
causam ignoravit, & non fuit ausus se re-
ahere à juvencula, propter amorem ma-
num inter eos. Et ideo quandoque fluxus
menstrui prodest mulieri & quandoque
ocet, secundum quod materia magis vel
minus abundat. Et ille fluxus non fuit
menstruorum, sed seminis in coitu propter
abundantiam materiæ.

*Hic auctor exequitur de experimeniis
conceptionis. Nota quod suffocatio matri-
cis provenit ex eo, quod matrix tollitur
adversus cor, & tunc magna frigiditas se
extendit ad cor, sic quod cor patitur sym-
pen. Et dicitur à syn, quod est con, &
opos incisio, quasi cum incisione sive de-
ilitate cordis, & alio nomine dicitur esta-
is, & illa passio maxime accidit viduis,
uæ prius habuerunt viros, & jam non
habent, unde menstrua earum corrumpun-
tur in matrice, & generantur grossi humo-
res, qui in corde debilitates generant, & ideo
obis multum valet coitus.*

De impedimentis conceptionis.

C A P. XII.

DE impedimentis autem conceptionis nunc aliqua tangamus, quæ plura sunt, quia impedimentum quandoque contingit ex nimia humiditate matricis, quandoque ex nimia frigiditate, quandoque ex siccitate, quandoque propter nimiam pinguedinem corporis, quia pinguedo circumvoluta orificio matricis ipsam constringit, & non permittit semen viri intrare. Unde cognitio hujus est de muliere, cujus rennes sunt sepulti & occulti in pinguedine eorum omni parte. Illæ enim mulieres, si in coitu semen recipiunt, non potest intrare matricem, & sic ejiciunt ipsum cum ejectione urinæ. Et ideo breviter, si post coitum urinæ natalis mulieris videatur, manifestum erit, si semen viri in matrice ejus sit collectum, vel non. Si sic, tunc urina ejus est immutanda propter commixtionem viri. Si vero tunc iterum apparebit, & quandoque apparebit, quod urina non totaliter ejecit illud semen, quia sunt calidæ, tunc sua caliditate exhalant. Sunt etiam quædam mulieres, quæ ita teneras & lubricas habent matricem, quod semen intus, non potest retineri. Ex multis aliis causis illud evenit, de quibus ad præsens nulla fit mentio.

Hic auctor ponit quadam notabilia, ut patet in textu. Nota quod si semen viri & mulieris non sunt proportionata in qualitate, id est, in calido & humido, tunc talis conceptio impedit principaliter, quia agens, & patiens debent esse proportionata, ex secunda de Anima, sub certa harmonia, id est, sub certa & determinata combinatione, unde quodlibet non agit in quodlibet, vel quodlibet non fit ex quodlibet, id est, de generatione.

Est etiam notandum, quod sæpe conceptio ex parte viri impeditur, ita quod semen ejus quod emittit est nimis tenue, sicut aqua, ita quod si matrici infunditur, tunc humiditate sua elabitur, & quandoque accidit ex frigiditate testiculorum vel siccitate illud semen secundum doctrinam medicinae ad generationem est inconveniens. Sed dubium est cujus sit causa, an ex defectu viri, vel mulieris, juxta quod notandum, quod isto modo scitur, accipiantur utraque ollæ & in utramque urina mittatur. Viri in unam ollam, & mulieris in aliam, & ponatur in utraque furfur tritici, & talis experimentator diligenter obstruat ollas per novem dies, vel parum amplius, & si contingit ex vitio viri defectus, inveniet quosdam vermes in olla, & cacabus debet supra poni, & invenitur rana fœtida, vel cantabra fœtida. Si vero ex vitio mulieris, invenitur in olla sua menstruum. Si ex utriusque

vicio,

vitio, in utraque olla aliquid prædictorum invenitur.

Hic auctor ponit unum notabile, ut patet in textu. Nota, si vis bene examinare, accipias aliquid de spermate viri, & ponas in aquam, si tendit ad fundum, signum est quod semen viri non est in defectu conceptionis. Quia est bene digestum & spissum, ideo petit fundum. Nota quod mulieres quæ sæpe coeunt propter delectationem, ille generant foetus debiles, debent ergo abstinere à coitu, tunc generabunt fortes pueros & homines, quia semen est satis forte, & unus frater potest convenienter esse fortior alio. Unde nota causam experimenti, si semen viri est minus tenue, tunc cito convertitur in vermes, & non habet virtutem resistentem actioni corporis cœlestis. Unde ista humiditas qua in fundo non est densa & bene indurata, cito alteratur. Nota, quod si mulier biberit salviam coctam per tres dies, tunc non concipiet in uno anno, glo. quia salvia est frigida. Item comedat apem, & nunquam concipiet. Est, ergo ex illis concludo, quod mulieres sæpe coeunt, similiter viri, propter magnam delectationem quam habent ad invicem, quia vulva in se continet magnam dulcedinem viro, sed tamen de illis non multum dico ad præsens.

Si quis igitur velit mulierem juvare, ut imprægnetur, & masculum concipiat, accipiet

ut matricem leporis & intestina ejusdem, faciat desiccari, & in pulverem redigat, illud mulier bibat temperatum cum vino, & similiter faciat cum testiculo leporis, hoc in fine menstruum, & cum viro coeat, & concipiet masculum. Item accipiat mulier succinctam, & stringat in lacte aë lanam caprinam, & liget super umbilicum ejus, donec coeat cum viro suo, & concipiet. Et hoc dico remotis intercisis causis & impedimentis aliis, quibus per ignorantiam hominis effectus ille prohibetur. Et si scierat aliquis, quæ sunt illa impedimenta? respiciat diligenter omnia, quæ usque ad hunc locum dicta sunt. Item accipiat aliquis hepar parvi porci, & testiculos, & deturget & etiam redigat in pulverem, & deturget potum masculo & mulieri, & masculus prius impotens fuit ad generandum, generabit & mulier quæ non potuit concipere, tunc concipiet.

Capitulum aliud quomodo mulier debet curari ut concipiat, maxime ut concipiat masculum. Nota quod matrix leporis & intestina si desiccantur & pulverisantur, sunt multum calida, similiter & hepar porci in se est calidum, & sic generabunt calorem sufficientem ad conceptionem. Nota quod illud debet fieri in fine menstruum, quia tunc matrix est sicca, & quodammodo calidior per recessum menstruum frigidiorum

dorum. Item sunt alia experimenta. Mulier accipiat camphoram herbam pulverisatam, & bibat eam cum vino, & concipiet. Item urina viri bibita, impedit conceptionem. Item si accipiat vulvam leporis, & pulveriset cum melle liquido, & accipiat cor tauri, & illa pariter accipiant ebullitionem, & sic mulier accipiat in una septimana, ita quod uno tempore plus quam a tempore concipiet. Item mulier debet calidis & bonis cibariis, & debet quodammodo inebriari & bene fricari, & debet vivere, ne crura elevata semen impediant, ita quod debet se cito labori applicare ad retinendum & statim postea dormitet, & sine dubio concipiet.

Est etiam documentum observandum scilicet quando aliquis sentit mulierem conceptisse, non nominet in presentia mulieris aliquid esse de variis cibariis ad quod appetitus mulieris posset inclinari, nisi ei possit libitum prosequi, quia si mulier tale postularet, sed nullo modo posset haberi, haberet occasionem abortiendi propter contrariam dispositionem appetitus, Fœtus enim sic conceptus debilis redditur & extinguitur. Ideo consultum est, quando mulierum petunt carbones vel aliquid consimile, quod eis ministretur. Vidit enim de quadam muliere, quæ cum imprægnata fuisset, petebat poma recentia quæ cum habere non potuit.

cidit ad lectum, & infra diem & noctem
 nil gustavit, nec panem nec potum, &
 erunt circa eam juvenes mulieres & ancil-
 læ, quæ prius non conceperant, quibus
 la fuerunt occulta: & quando imprægnata
 etit poma recentia, & ancillæ astantes di-
 erunt, non inveniuntur, loquentes inter
 se, quod venenosum est dare mulieri poma,
 quia viderant in febricitantibus consimile
 accidit in parte illa deceptæ sunt: tunc autem
 la imprægnata, ex carentia pomorum
 multum fuit debilitata, in tantum quod fœ-
 us antequam ad debitum tempus pervenit,
 mortuus exivit, in cujus egressu illa labo-
 ravit diebus duobus & noctibus & ante e-
 gressum mulier emisit sanguinem per nares
 duobus diebus, & una nocte: ille vero san-
 guis fuit menstruosus, & signum corru-
 ptionis fœtus fuit illud. Juxta illud Hippo-
 cratis, menstruis fluentibus impossibile est
 fœtum esse sanum. Ideo ut omnia illa peri-
 cula evitentur apud omnes imprægnatas,
 bonum est quod mulier in custodia habeatur,
 & modice moveatur, & ut ei cibaria
 mollia & lenia ministrentur, & omnia jux-
 ta appetitum prosequantur.

*In toto hoc textu recitato ponit autor duo
 documenta, & satis manifeste patent ex
 textu.*

Sed antequam nostrum sermonem ad alia
 convertamus, notandum est unum notabile

F

signum,

signum, quod fit ad cognitionem masculi in utero matris existentis, & est illud. Accipiat aquam mundam de fonte claro & puro, & procuret sibi unam guttam sanguinis vel lactis de dextro latere mulieris, & infundat guttam illam aquæ. Si tunc gutta peti- fundum, signum est masculi, si vero super- nataverit, signum est fœmellæ. Item si dex- tera mammilla fuerit major sinistra, im- prægnata est masculo, si vero sinistra, major fuerit, fœminam portat.

Hic auctor ponit secundum documentum. Et nota quod quando mulier concepit, tunc debilitatur & variatur gratia fœtus conce- pti in ipsa: & ideo quicquid cupit, sibi de- tur, & si non, tunc evenit dolor eo quod ap- petitus non procedit, quia voluntas delectatur in prosequendo quod diligit. Unde nihil appetit nisi fuerit animatum, ex tertio de anima. Et per comment. 3. Ethic. patet, quia voluntas est appetitus intellectus & semper est bona simpliciter, vel apparet. Unde omnia bonum appetunt, ut patet per definitionem boni quam dat Aristot. in prin- cipio primi Ethicorum dicens. Bonum est quod omnia appetunt. Nota quod post con- ceptionem, quando menstruum fluit? hoc est signum destructionis fœtus, quia fœtus debet nutriri de menstruo fluente, sed si mo- dicum fluit, hoc fit ad purgationem nature, ne fœtus suffocetur, hoc est commodum.

De Spermatis Natura & Digestione.

CAPVT ULTIMVM.

1) Riusquam vero finem dictis imponamus (ut nostra doctrina subtiliter & magis complete habeatur) cum de materia mēstruorum aliquo modo dictum est, transeun- tum est ad materiam spermatis in viro. Sper- ma vero ut supra dictum est, nihil aliud est quam superfluum alimenti, quod in substan- iam rei alendæ non cedit, juxta quod no- tum, quod medici quatuor ponunt in nomine digestiones. Et dicunt quod talis est modus nutritionis, quod primo cibus man- uocatus in ore dirigitur ab ore ad ipsum sto- machum, & ibi fit digestio prima, & ibi se- paratur purum terrestrē ab impuro terre- tri, & illud impurum dirigitur ad viscera, & ulterius emittitur per secessum, Sed pu- rum hoc ulterius dirigitur ad hepar, & ibi fit 2. digestio. Et tunc iterum ibi separa- tur purum aquaticum ab impuro aquatico. Impurum aquaticum dirigitur ad vesicam, & ulterius per micturam emittitur, sed purum dirigitur ad cor, & fit ibi 3. digestio, & separatur purum ab impuro. Impurum dirigitur ad vasa seminalia, & ex illo fit sperma in viro & in muliere menstruum: sed purum est sanguis, & illud dirigitur à

corde per magnas venas, quæ dicuntur capillares, per quas venas dirigitur sanguis ad singula membra, & in illis membris fit ultima digestio, & iterum separatur purum a impuro, & impurum emittitur per sudorem & per unguem, & consimilia. Hoc autem purum convertitur & congelatur in substantiam alimenti, ita quod tales pori qui sunt evacuati per calorem naturalem; ibi è contrario repleantur, & si plus venerit quam est deperditum, tunc dicitur augmentatio, secundum ad hoc requiruntur quatuor. Primo materia sufficiens est panis & consimilia. Secundo potus recipiens illam quartam digestionem. Tertio natura distribuens. Quarto calor naturalis convertens alimentum in alitum.

Hic auæter exequitur de ultimo motivo libri, & ostendit modum generationis spermatis. Nota, quod homo est optima digestionis & subtilioris, quia est magni caloris, & propter multos labores digerit & consumit humidum, quia calor agit in humidum sicut in subiectum, & calor facit exhalare humidum radicale, ideo oportet esse restauramentum caloris, ne consumat humidum radicale, & sic mors sequeretur, quia consumpto humido radicali in quo consistit vita, nulle profunt, medicina, sed tamen notandum, quod unicum individuum per aliquam medicinam potest vivere per annum vel amplius, sine nutrimento sicut expertum est,

sed

hoc non potest fieri, nisi cursu communi. nota quod masticatio est quadam contritio ni facta per dentes, & sic natura ordinavit anteriori parte dentes acutos ut bene didant cibum, sed in fine latos ordinavit propter masticationem. Versus:

Sunt hominis dentes triginta duo comedentes.

Sed de his quæ dicta sunt, consurgit dubitatio quædam, utrum calor agat in ipsum humidum consuetudo, sicut operatio caris in eo quod calor naturalis. Pro quod videndum, quod secundum Aristotelem 4. Meteor. cap. de operatione, quod triplex est operatio quæ ex parte caloris accipitur in capite de operatione qualitatum activorum. Prima operatio caloris in quantum calor habet dissolvere & exhalare & congregare homogenea, & disgregare heterogenea. Secundum patet, quia si accipitur una massa de auro & argento, & ponatur in ignem, calor facit fluere aurum ab argento & è converso. Et sic locutus est Philof. 2. de generatione, ubi dicit, quod calor determinatus agit tanquam organum, scilicet securis vel bipennis semper dissolvit conjuncta. Sed calor in eo quod naturalis calor, habet in se virtutem formativam uniuscujusque rei vel naturæ, cujus calor dicitur esse naturalis, & sic in eo est virtus cœli, & virtus motorum cœlestium, & vis seminis,

minis, complexionis, vel formæ illius naturæ quam format. Sicut contingit videre in calore seminis plantæ & animalis, ubi est vis quæ vocatur forma plantæ. Et eodem modo credo quod si in naturalibus quantum calor naturalis habet dirigere humidum, vel proportionetur sibi subiectum secundum exigentiam cujuslibet speciei. Si ergo educit humidum ipsum consumendum non in quantum calor, sed in quantum calor naturalis, qui in digestionem accipitur quia in digestionem accipitur illud humidum, & illa digestio terminatur ad speciem ejus, cujus est humidum, sicut ad speciem partis plantæ, vel animalis, vel hominis. & hoc nullo modo faceret in quantum calor, sed potius resolveret totum humidum, ita quod in siccum terminaretur. Illi visis & intellectis breviter ad propositum redeamus, & dicamus quod spermia nihil aliud est quam superfluum alimenti, quod in substantiam rei alendæ non cedit. Et si ex his quæ dicta sunt, manifestè appareat quæ sit definitio spermatis secundum illa quæ aliquando prius fuerunt ignota. Cum ergo tantum digeritur in utero præcipue juxta tertiam digestionem, quia tunc non totum cedit ad deperditum, sed per restitutionem mittitur, vel mutatur in cruorem sanguinis subtilis, & datur ad vasa seminalia, ubi virtute testiculorum illud etiam de-

albatu

libatur & fermentatur, ideo sperma viri est
ubi coloris propter ultimam decoctionem
quam habet ex parte testiculorum. Illud
idem sperma amplius emissum à viro, ni-
nium desiccatur corpus, quia virtutem
umectandi & calefaciendi habet. Calore
autem extracto & humido, fit debilitatio
vitæ, & per consequens mors. Et hoc est
causa quare illi qui multum coeunt & fre-
quenter, non sunt longæ vitæ, quia corpo-
ra à naturali humido exticcantur, & desic-
catio est causa mortis. Causa ergo sufficien-
te posita ponitur effectus ejus. Et huic con-
sonat quod dicit Aristot. I. de longitate &
breuitate vitæ, quia sperma amplius emis-
sum desiccatur corpus. Et subdit: Propter hoc
enim mulus longioris vitæ est quam asinus
vel equus, ex quo genitus est, ut fœmellæ
masculis, si masculi coitivi sunt. Et subdit,
quod propter has passiones masculi brevio-
ris vitæ sunt fœmellis. Est enim generaliter
verum, quod masculi longioris vitæ sunt
fœmellis, si coitivi non fuerint. Sic ergo ex
attentione philosophi patet, quod vita ho-
minis consistit in calido & humido radica-
liter, quamvis in aliis instrumentaliter, &
ministerialiter, & sic patet quod coitus ex-
ficcat. Etiam patet, quod posita causa con-
servante effectum, ponitur & ipse effectus.
Si vero causa destrueretur, & effectus de-
strueretur. Ergo à primo ad ultimum, coi-

tus qui amplius fit, est causa brevitatis vitæ, &c.

Sequitur de materia spermatis, per venerabilem Avicennam conscriptum.

CIrca materiam spermatis sunt quædam notanda adhuc, scilicet quod sperma viri aliquando est durum, & bene decoctum decoctione testiculorum, ita quod quælibet pars inest parti, in modum lactis coagulati & illud sperma album est velut lac coagulatum forti coagulatione: habet tamen naturam confirmandæ influxibilitatis, non in partibus suis, sed de genitalibus vasis testiculorum. Aliter enim non expelleretur de vasis genitalibus in vulvam mulieris. Et de isto spermate generatur robustus & fortis fœtus. Et aliud semen tenue & in suis partibus fluxibile, & illud non est bene decoctum, si illud expellitur, & in matricem recipiatur, fit ex eo fœtus tenuis & fragili naturæ, & illud habet naturam lactis liquidæ & tenuis. Contingit enim aliquando debilitatio naturæ apud fœtum, quod caput debilitatur, & hoc quando mulieres imprægnatæ alium puerum prius genitum, cum alio nutriunt. Causa vero hujus deliberationis est, quia ista materia de qua puer existens in utero debet pasci, & nutriri, cedit in alimentum pueri prius geniti, quem lacta

actat mater, & iste casus contingit hodierna die propter inexperiencem mulierum, causam illius defectus nescientes: ideo mulieres imprægnatæ nunquam deberent lactare pueros post conceptionem vel imprægnationem alterius pueri vel fœtus, propter causas superius enumeratas.

Hic auctor ponit dubium, & sat patet in textu. Nota quod calor in animali non facit digestionem, in quantum calor, sed in quantum est bene regulatum ab anima. Et ideo peccaverunt aliqui antiqui dicentes, quod in plantis esset nutritio, & in superiori parte esset ab igne, & in inferiori esset à terra, hoc non valet, quia dicit Aristot 2. de anima, quod si sic esset, tunc mixtum cito dissolveretur. Quid enim continet elementa in mixto nisi animam? unde anima est principium omnis actionis, sed calor sive spiritus sunt instrumenta, quia sunt in virtute anima, & non in virtute sui ipsius.

C O N C L U S I O.

His visis finem dictis imponamus, & gratias Deo reddamus, qui nostrum in hoc opere & in aliis illuminat intellectum. Et de omissis peto veniam & auxilium divinæ gratiæ, à qua omnis sapientia orta est & vita æterna. Ad quam nos Deus omnipotens & gloriosus, cuncta gubernans atque

regens, perducatur. Qui cum patre & spiritu sancto vivit & regnat, & in quo est summa securitas, tranquillitas, jucunditas, & sine fine æternitas sanctorum existat omnium per infinita seculorum secula, A M E N.

Liber aggregationis seu liber secretorum ALBERTI MAGNI de virtutibus Herbarum, Lapidum, & Animalium quorundam.

LIBER PRIMUS.

*De virtutibus quarundam
Herbarum.*

Sicut vult Philosophus in pluribus locis, omnis scientia de genere bonorum est. Veruntamen enim operatur aliquando bona, aliquando mala, prout scientia mutatur ad bonum & ad malum finem, ad quem operatur. Ex quo concluduntur duo. Quorum unum & primum est, quod scientia magicalis non est mala. Namque per ejus cognitionem potest evitari malum & proficere bonum. Concluditur etiam secundum eum quod effectus laudatur propter finem. Atque vituperatur etiam finis scientiæ aliquando non ordinatus ad bonum vel ad virtu-

ad virtutem. Ex hoc sequitur, quod scientia vel operatio aliquando bona vel mala. Quia igitur magicalis, seu cognitio bona est, ut præsuppositum est, & mala aliquantulum existit in speculatione naturalium, secundum quod ex antiquis autoribus examinaui & percepi: intro & egomet ALBERTVS, ut in pluribus veritatem inveni, & veritatem suppono, quo aliquo ex Chyrandis libro Alchorat. Primo narrabo de quibusdam herbis. Post de quibusdam lapidibus. Tertio de quibusdam animalibus & de virtutibus eorundem.

Elitropia.	Lilium.
Urtica.*	Viscus quercinus.
Virga pastoris.	Centaurea.
Chelidonia.	Salvia.
Provincia.	Nepta, Verbena.
Lingua canis.	Melisophylos.
Jusquiamus.	Rosa serpentina.

Prima herba apud Chaldæos vocatur Ireos: apud Græcos Mutuchiol: apud Latinos Elitropia. Cujus interpretatio dicitur ab Elyos, quod est Sol: & tropos conversio, quia conversa est ad solem. Hujus autem virtus mirabilis est, quia si ista colligatur sole existente in Leone in Augusto, & involvatur in laurifolio, & simul addatur dens lupi, & feratur: nullus contra furentem poterit habere vocem loquendi, nisi verba

pacifica. Et si enim aliquis furetur, & in nocte sub capite suo ponat, videbit furem & omnes ejus conditiones. Et iterum: si prædicta ponatur in aliquo templo ubi sint mulieres, quarum connubium parte sua frangatur, nunquam poterunt exire de templo, nisi deponatur. Et hoc ultimum probatum est & verissimum.

Secunda herba vocatur à Chaldæis Roybra, à Græcis Olieribus, à Latinis vel Gallicis Urtica nuncupatur. Hanc herbam tenens in manu cum milléfolio: securus est ab omni metu & ab omni phantasmate. Et si id ponatur cum succo Sempervivæ, & ungetur manus, & reliduum ponatur in aqua, & aquam intret ubi sunt pisces, ad manus ejus congregabuntur, & etiam ad piscellum. Et si extrahatur, statim reiliunt ad loca propria ubi erant prius.

Tertia herba à Chaldæis Loromborot dicitur, à Græcis Allomot, à Latinis Virga pastoris. Herbam hanc accipe & cum succo mandragoræ distempera, & da cani vel aliteri animali, & imprægnabitur in suo genere, & habebit foetum in suo genere. De quo foetu si accipiatur dens maxillaris, & intingatur in cibo vel potu, omnes qui inde potabunt, mox incipient bellum, & cum vo-
lueris delere, da eis succum amantile, id est, valerix, & fiet statim pax inter eos. Quarta herba à Chaldæis Aquilaris dicitur, quia
pascitur

nascitur tempore quo aquilæ faciunt nidos
os, à Græcis dicitur Valis, à Latinis Che-
donia. Ista herba tempore quo hirundines
faciunt nidos, nascitur: quo etiam aquilæ.
Hanc herbam si quis cum corde talpæ ha-
uerit, devincet omnes hostes, omnes cau-
sas, & omnes lites removebit. Et si præ-
dicta ponatur super caput infirmi, si debet
morari, statim cantabit alta voce: Si non,
lacrymabit.

Quinta herba à Chaldæis Iterisi dicitur,
à Græcis Vorax, à Latinis Proventalis vel
Provinsa. Illa enim pulverisata cum ver-
micibus terræ circumvolutis, & cum semper-
pariva, amorem inducit inter virum & uxo-
rem si utatur illa in cibariis. Et si composi-
tio istorum cum aliquantulo sulphuris po-
natur in stagno, ubi sunt pisces, omnes mo-
rientur. Et si ad os bubali ponatur, statim
preparabit per medium: & hoc experimen-
tum est à modernis. Si iterum dicta con-
fectio ponatur in igne, statim convertetur
in lividum colorem.

Sexta herba à Chaldæis vocatur Bicith,
à Græcis Retus, à Latinis Nepta. Hanc
herbam accipe, & misce cum lapide inven-
to in nido upupæ avis, & frices ventrem a-
licujus animalis, & imprægnabitur, & ha-
bebit fœtum in suo genere nigerrimum; Et
si eis ponatur ad nares, statim ad terram ca-
dunt velut mortua. Post modicum vero spa-

tium curabuntur : & si prædictum compo-
 tum in vase apum ponatur nunquam fugi-
 ent, sed ibi congregabuntur apes. Et si
 pes submergantur, & quasi moriantur &
 confectione prædicta ponantur post modicum
 temporis, & per spatium unius horæ re-
 cuperabunt vitam. Nam & illud proportio-
 natur qualitati deperditæ, & signum ab hoc
 est quod si muscæ submersæ in cineribus te-
 pidis ponantur, post modicum spatium vi-
 tam recuperabunt.

Septima herba à Chaldæis Algeil, à Græ-
 cis Orum, à Latinis lingua canis nuncupa-
 tur. Herbam hanc cum corde raniculæ, &
 ejus matrice pone ubi vis, & post modicum
 temporis congregabuntur omnes canes vi-
 læ. Et si prædictam sub pollice pedis habue-
 ris, omnes canes obmutescunt, nec poter-
 runt latrare, & si prædictam in collo alii
 cujus canis posueris, ita quod non possit ore
 attingere, semper verteretur in circuitu
 admodum volubilis rotæ, donec cadet in
 terram velut mortuus, de hoc est expertum
 nostro tempore.

Octava herba à Chaldæis Mansesa, à
 Græcis Ventosin, à Latinis vel Gallis Jus-
 quiamus dicitur. Hanc herbam accipe &
 misce cum Realgalis, & Hermodactalis, &
 pone in cibo canis rabidi, & statim peribit.
 & si succum ejus cum suprædictis posueris in
 cypho argenteo minutissimè frangetur, &
 si supra-

Supradictum cum sanguine leporis juvenis commiscueris, & in pelle leporis conserves, omnes lepores congregabuntur ibidem, donec remotum fuerit.

Nona herba à Chaldæis Augo, à Græcis mala, à Latinis Liliū. Si hanc herbam sole existente in Leonis signo collegeris, & cum lauri succo commiscueris: inde sub fino tempore aliquo succum unum posueris, fient vermes. De quibus fiat pulvis, & ponatur circa collum aliquis, vel in vestimentis suis, nunquam dormiet, vel dormire poterit, quousque repositum fuerit. Et si prædictum sub fino posueris & de vermibus inde nascentibus liquem unxeris, statim inducetur ad ferrem. Et si prædictum ponatur in vase aliquo, ubi sit lac vaccæ & cooperiatur de pelle alicujus vaccæ unius coloris, omnes vaccæ amittent lac suum, & hoc maxime expertum est tempore nostro à quibusdam ortilatoribus.

Decima herba à Chaldæis dicitur Lupeax, à Græcis Eüsena, à Latinis Viscus querci, & crescit in arboribus transforata arbore. Hæc herba cum quadam alia herba quæ dicitur Martegon, id est, sylvium, ut scribitur lingua Theutonica, omnes seras aperit, & si prædictum compositum in ore alicujus ponatur, & cogitetur de aliquo, si debet accidere, corde infigitur, si autem non corde

corde resilit. Sed si prædictum ad arborem suspendatur cum ala hirundinis, ibi congregabuntur aves bene per quinque milliaria & hoc ultimum tempore meo est expertum.

Undecima herba à Chaldæis Isiphilon dicitur, à Græcis Orlegonia, à Latinis Centaurea vocatur. Hanc autem herbam dicunt Magi habere mirabilem virtutem. Si enim adjungatur cum sanguine upupæ fœmellæ & ponatur cum oleo in lucerna, omnes circumstantes credent se esse Magos, ita quod unus altero credet suum caput sit in terra & pedes in cælo, & si prædictum ponatur in igne stellis lucentibus videbitur quod stellæ currant ad invicem & debellent: & si iterum prædictum cataplasma ponatur ad nares alicujus, præ timore quem habebit fugiet vehementer, & hoc expertum est.

Duodecima herba à Chaldæis Colorio, vel Coloricon à Græcis Clamor, à Latinis Salvicommunitè est nuncupata. Hæc autem herba putrefacta sub fimo in vase vitreo procreat quendam vermem vel avem habentem caudam in modum merulæ, de cujus sanguine si tangatur aliquis in pectore emittet sensum, per quindenam & plus. Et si prædictus serpens comburatur, & ponatur cinis in igne statim fiet ysis tonitruum horribile. Et si prædictus pulvis ponatur in lampade & accendatur, videbitur quod tota domus serpentibus repleatur. Et hoc est expertum à modernis.

Tertia

Tertiadécima herba à Chaldæis Olpha-
ra, à Græcis Hiliorion, à Latinis Verbena
dicitur. Hæc autem herba ut referunt Magi
collecta sole existente in signo Arietis, &
conjecta cum grano Pæoniæ unius anni ca-
pillos à malo morbo curat. Et si ponatur
in terra pingui, post octo septimanas gene-
rabitur vermes, qui si aliquem tetigerunt,
statim morietur. Et si prædictum ponatur
in columbario, omnes columbæ congrega-
buntur ibi. Et si pulvis illorum in sole po-
natur, videbitur quod sol sit lividus. Si
autem pulvis ponatur in loco ubi homines
habitant, vel jacet inter duos amantes, sta-
tim fit lis vel malitia inter eos.

Quartadecima herba à Chaldæis Celeyos
dicitur, à Græcis Casini, à Latinis Meliso-
philos, de qua Macer facit mentionem. Hæc
autem herba collecta viridis, & conjecta
cum succo cypressi unius anni posita in pul-
mento, facit pulmentum videri plenum ver-
mibus, & deferentem facit esse benignum
& gratiosum & adversarios devincere. Et si
prædicta herba ligetur collo bovis, sequetur
te, quocunq; jeres, & si prædicto succo corri-
giam miscueris, & de tertia parte sudoris ho-
minis ruffi, & te sub ascellis statim cingens
crepabit per medium.

Quintadecima herba à Chaldæis Egle-
rifa, à Græcis Ysaphinus, à Latinis Rosa, di-
citur, & est herba cujus flos est notissimus.

Accipe

Accipe granum ejus & granum sinapis , & pedem mustelæ , hæc suspende in arbore & de cætero non fructificabit. Et si prædictum ponatur circa rete , congregabuntur ibi pisces. Et si magaris mortuum fuerit, & in commixtione prædicta ponatur per dimidium diem : licet tamen non acquiritur & recuperabit vitam. Et si pulvis prædictus ponatur in lampade, postea accendatur, omnes videbuntur nigri ad modum satanæ, & pulvis prædictus admisceatur cum oleo olivæ & cum sulphure vivo, & de hoc ungetur domus sole lucente, ipsa totum videbitur flamma.

Sextadecima herba à Chaldæis Cartulina, à Græcis Quinquifolium , à Latinis Serpentina vocatur. Hæc herba apud nos satis est nota. Hæc autem herba cum folio trifolii inhumata generat serpentes rubeos & virides , de quibus si fiat pulvis , & ponatur in lampade ardente, videbitur ibi copia serpentum , & si sub capite alicujus ponatur, de cætero non somniabitur sibi.

Modus autem operandi omnium prædictorum est , ut effectus bonus sit in planeta bono , & malus in malo , id est , in horis & diebus eorum.

Virtutes herbarum 7. secundum Alexandrum Imperatorem , & has quidem virtutes habuerunt ipsæ ab influentia planetarum. Contingit autem unamquamque percipere virtutem suam à superioribus naturalibus.

Prima

Prima autem herba Saturni quæ Affodidis dicitur. Succus ejus valet ad dolorem num & tibiaram. Et datur patientibus dolorem vesicæ, radix ejus cocta parum. Et dætoniaci vel melancholici ipsam deferunt in teo mundo & liberantur, nec in domo patitur esse, & si ibidem fuerint Producentes pueri & eam ferent, sine dolore eos roducent, & est bonum ut homo deferat secunda nocte radicem, quia non timebit, eque lædetur ab aliis.

Herba secunda Solis dicitur Poligonia vel Corrigiola. Hæc enim herba nomen suscepit a Sole: nam est multum generans. Sic enim & hæc herba est multos faciens modos. Hanc quidem herbam alii appellaverunt Alchone, quæ est domus Solis, hæc enim herba, sanat passiones cordis & stomachi. Qui attingit hanc herbam habet virtutem à signo suo vel planeta. Si quis autem succum bibit, facit eum multum coire. Et si quis deferat radicem ejus, curat passiones oculorum. Et si antiquam aliam habuerit passionem potaverit succum, non supervenit ei passio oculorum. Juvat etiam phreneticos, si eum secum deferunt in locis, id est, pectore. Juvat etiam periplomoticos, & facit eis bonum anhelitum & facit etiam ad fluxum sanguinis Melancholici.

Herba tertia Lunæ Chrynostates dicitur succus ejus purgat exacerbationes stomachi, thoracis & castorem, quia ostendit se esse

esse herbam Lunæ. Flos autem hujus herbe purgat splenes magnos & curat ipsos, quæ ipse crescit & decrescit sicut Luna. Valde ad ophthalmiam, & facit acutum visum & valet contra sanguinem oculorum. Si radicem ejus tritam ponis super oculos mirabiliter visum clarificat, quia lumen oculorum propinquatum mysticum substantiæ Lunæ. Etiam confert malum stomachum habentibus, qui non possunt cibum digerere, bibendo succum ejus: amplius valet habentibus scrophulas.

Herba quarta, arnoglossa dicitur. Radix hujus herbe valet contra dolorem capitæ mirifice, quoniã opinatur esse domus Martis aries, quæ est caput totius mundi. Valet etiam contra malas consuetudines testiculorum, & ulcera putrida & sordida, quia domus est scorpio: quia pars ejus retinet sperma, id est semen quod venit contra testiculos. Valet etiam succus ejus dysentericis & hemoptoicis, & ad vitia hemorrhoidarum & stomachi, dum quis eum biberit.

Herba quinta Mercurii dicitur Pentaphillon, à quibusdam Petadaçtylus, ab aliis Sepedeclinans, à quibusdam Calipendaloc. Radix hujus herbe sanat plagas & duriciem, trita & emplastrata. Amplius scrophulas diluit velociter, si succus ejus bibatur cum aqua. Sanat etiam farigos & passionem pectoris seu dolores si succus ejus bibatur.

atur. Solvit etiam dentium dolores, & succus ejus ore teneatur, omnes oris curat affiones. Et si quis secum deferat, opus & auxilium. Amplius si quis vult à rege à principe petere aliquid, copiam dat frequentia, si secum eam habeat & obtinet quod voluerit. Valet etiam in ilithasi & iuria succus ejus habitus.

Herba sexta Jovis dicitur Achaton à quibusdam Jusquiamus. Radix ejus posita super bones, eos dispergit: & observat locum à legmone. Si quis eam portaverit antequam passio superveniat: nunquam bubonem habebit. Confert etiam radix ejus podagræ, cum ponitur trita super locum patientis, & nec quidem opera ut virtute signorum habentium pedes, vel habentium aspectum super pedes & succus ejus si bibatur cum melle cum mellicrato, confert doloribus hepatis, omnibus ejus passionibus, quoniam Iupiter tenet hepar. Similiter confert volentibus cultum coire. Est & utilis ut eam deferant cum volentes diligi à mulieribus. Facit eam deferentes lætos & delectabiles.

Septima herba Veneris dicitur Pisteriora, quibusdam Hierobota dicitur, id est, herba columbaria & verbena. Radix hujus herbæ posita super collum sanat scrophulas: parocidas & bubones colli & staphylion est, urinæ destillationem & ysinon ponatur emplastrum & est comparatum passionibus

bus istius loci. Sanat etiam scissuras & corymbomata, id est durities, quæ nascuntur in ano & hemorrhoidas. Si succus ejus cum melle in aqua cocta bibatur, subtilitat e quæ sunt in pulmone, & facit bonum anhelitum, nam detinet pulmonem. Valet etiam multum in aphrodisia, id est, coitu, quia succus ejus auget multum sperma, cum quis vult coire addit ad desiderium ejus, & major virtus ipsius herbæ est, quia si quis eam portaverit, erit multum potens in coitu. Verum tamen teneat aliquid aliud, nisi istam herbam tantum. Si quis ponat eam in domo vel vinea, vel in terris, abundanter habebit redditus. Amplius radix ipsius valet omnibus illis qui volunt plantare vineas vel arbores & infantes portantes ipsam erunt bene disciplinati, & amantes doctrinam, & erunt læti & gaudiosi. Confert etiam posita in purgationibus & repellit dæmones omnes.

Prædictas tamen herbas à 23. die Luna usque ad triginta incipiendo collectionem ipsam levare à Mercurio per totam horam dierum evellendo fac mentionem passionis ut rei scilicet nomina passionem vel rem propter quam ipsam colligis, & ipsam accipe herbam. Loca tamen ipsam super frumentum, vel hordeum, & ea utere ad opus tuum postea.

Explicit Liber Primus.

LIBER SECUNDUS.

Alberti Magni, & est de virtutibus Lapidum quorundam.

LAM cum dictum sit de virtutibus herbarum quarundam, & de modo agendi, nunc in præsentî capitulo dicendum est de Lapidibus quibusdam, & eorum affectibus, & qualiter possunt accipi magna mirabilia opera.

agnes.	Feripendanus.	Medo.
otarmius.	Silonites.	Mephytes.
ayx.	Topazion.	Abaston.
amas.	Lipercol.	Amatistus.
athe.	Urices.	Berillur.
rallus.	Lazuli.	Celonites.
rystallus.	Smaragdus.	Chrisolites.
arysolytus.	Iris,	Beatiden.
dotropin.	Balesia.	Nicomai.
istrites.	Galeriates.	Quiriti.
lcedonius.	Draconites.	Rodianus.
melidonium.	Echites	Orites.
agates.	Terpistretes.	Saphyrus.
na.	Iacinthus.	Saunus.
hmos.	Alectorius.	
ubices.	Esmundus.	

Si vis scire utrum mulier tua sit casta, accipe la-

cipe lapidem qui Magnes vocatur. Est autem ferruginei coloris, & invenitur in m. indico, & aliquando in partibus Theuti- niæ, in illa provincia quæ Francia orienta- lis vocatur. Suppone ergo lapidem hu- capiti mulieris, & si casta est, ipsa maritum amplexabitur, si autem non statim cadet lecto. Ad hoc autem si lapis iste ponatur super carbones in quatuor anglis domus dico tritus, & super carbones sparsus, do- mientes fugient ædes & relinquent totum & tunc possunt fures respicere totum quod volunt. Si vis fieri invisibilis, accipe lapi- dem qui dicitur Ophthalmius, & involve folio lauri. Et dicitur lapis Ophthalmius cujus color non nominatur, nam multorum colorum: & est hic talis virtutis, quod visus circumstantium excæcat vel abortit. Constantinus autem pugno clauso reddebatur per eum invisibilis.

Si vis incitare tristitias, timores, & phant- sias terribiles atque lites, accipe lapidem qui vocatur Onyx, qui est nigri coloris, & invenitur melius genus ejus repletum albis venis & venit de India in Arabiam, & si collo- digito suspendatur, excitat statim tristitias homine & terrores: & etiam in somno exci- tat phantasias terribiles, & etiam lites, hoc apud modernos est expertum.

Si vis comburere manus alicujus sine igne adhuc & fugare areticam: Accipe lapide

vocatur Feripendanus, qui est flavi coloris, qui si suspendatur collo alicujus, curat tunicam: & iterum si iste lapis fortius stringatur, statim adurit manum, & ideo leviter suaviter vult palpari.

Si vis accendere animum alicujus ad audia & ejus ingenium acuere. Accipe lapidem qui Silonites vocatur, & nascitur in semio testudinis Indici & esse varium dicitur, albo, rubeo purpureoque colore. Alii dicunt hunc esse viridem, & in Persiæ partibus inveniri. Et dicunt etiam hunc crescentem Luna crescente, & è converso. Et adierunt philosophi antiqui quod si gestetur, infert præsentiam quorundam futurorum. Sub lingua ponatur præcipue prima Luna una hora tantum habet virtutem. Ideo etiam Luna existente decima habet hanc virtutem: in prima hora vel decima. Motus item ordinis quod est sub lingua si cogitetur de aliquo negotio utrum debeat fieri an non. Si fieri debet cordi tenaciter infigitur & quod avelli non potest: si autem non, cor ipso retilit. Fecerunt etiam Philosophi quod curat pthyllicos & debiles.

Si vis ut aqua bulliens statim exeat manu remissa, accipe lapidem qui Topasion vocatur, a Topati insula, vel quia auri similitudinem protendit, & sunt duæ species. Una est omnino similis auro & pretiosior. Alia species est crocea magis sentibilis

coloris quam si aurum & hæc est vilior. Experimentum autem est in nostro tempore, quod si in aqua bulliente mittatur, defluere facit quod statim manu immissa extrahitur, & hoc fecit unus de fratribus nostris Parisiis. Valet etiam contra emorrhœicam & stimatiticam vel lunaticam passionem.

Si vis excoriare cutim manuum tuarum vel alterius, accipe lapidem qui vocatur Medor à Medorum regione, & sunt duas species, niger & viridis. Dicitur ab antiquis philosophis & modernis quod lapis qui niger est frangatur & in aqua calida resolutus fuerit, & aliquis manus suas laverit statim excoriabuntur: & si ex ea biberit, perit vomendo statim omni cura remota & auxilio. Dicunt etiam philosophi quod valet contra prodagram & oculorum cæcitatem, & quod oculos læsos & debiles fovet.

Si vis ut aliquis non sentiat dolorem neque cruciatum. Accipe lapidem qui dicitur Memphites à civitate quæ dicitur Memphis: & est hic lapis talis virtutis, ut dicit Aaron & Hermes, quod si teratur & aqua miscetur & detur portari illi qui deberet ut vel aliquos cruciatus pati, tantam inducit ille potus insensibilitatem, quod non sentiat patiens pœnam neque cruciatum.

Si vis ignem perpetuum inextinguibilem facere. Accipe lapidem qui abaston dicitur & est coloris ferrei & quam plurimum in

rabia reperitur. Si enim lapis ille accenditur nunquam poterit extinguī, eo quod habet naturam lanuginis, quæ pluma salandris vocatur, cum modico humidi unguosi pinguis, inseparabilis est ab ipso, & fovet ignem accensum in eo.

Si vis devincere hostes: Accipe lapidem si nuncupatur *Adamas*, & est coloris fulgentis, durissimus, ita quod non potest tangi nisi sanguine hirci, & nascitur in Arabia vel Cypro, Et si sinistro latere alligetur, valet contra hostes, & insaniam & inomitas bestias, & venenosas, & feros homines, & contra jurgia & rixas, & contra venena & incursus phantasmatum, & quidem vocant eum *Diamantem*.

Si vis cuncta pericula evitare, & vincere cuncta terrena & habere vires cordis. Accipe lapidem qui *Agathos* dicitur. Et est niger habens venas albas. Est alius ejusdem speciei similis colore albo. Et tertius nascitur in certa insula habens venas nigras. Et faciet vincere pericula, & confert vires verbis, & facit hominem potentem, placentem, jucundum, acceptabilem, & juvat contra omnia adversa.

Si vis impetrare aliquid ab aliquo. Accipe lapidem, qui *Alectorius* dicitur, & est lapis gallinæ vel galli, & est albus ut *Chrystallus*, & extrahitur de ventriculo gallinæ, postquam fuerit castratus ultra an-

num quartum. Et ut quidam dicunt post annum extrahitur de gallo decrepito. Et ad quantitatem fabæ extat, ventrem gratum reddit & constantem: & sub lingua acceptum sitim extinguit: & hoc ultimum tempore nostro expertum est, & subtiliter percepti.

Si vis devincere bestias & omnia somnia interpretari, & de futuris prophetizare. Accipe lapidem qui Esmundus dicitur vel Asmadus, varii coloris est, omne venenum extinguit & facit vincere adversarios & prophetizationem dat, interpretationem omnium somniorum & ænigmata intelligere facit.

Si vis habere bonum intellectum sensibilis, & non posse fieri ebrius: Accipe lapidem qui Amethystus dicitur, & est purpurei coloris, & melior nascitur in India, & valet contra ebrietatem, & bonum in scibilibus confert intellectum.

Si vis devincere hostes, & fugere lites. Accipe lapidem qui vocatur Beryllus, est pallidi coloris, lucis transparentis, ut lymphæ: Fer tecum & vinces omnes lites, & hostes fugabis reddetque inimicum mitem. In minoribus efficaciam reddit & potestatem, sicut dicit Aaron, etiam dat bonum intellectum in scibilibus.

Si vis divinare de furtis. Accipe lapidem qui vocatur Celonites, & est purpureus, varii
que

e coloris, & invenitur in corpore testudinis. Si quis autem hunc lapidem sub lingua staverit, divinabit & prædicet futura. Ventamen non habet virtutem nisi lucens imo cum fuerit accensa, & crescens mox pytes in ultima descendente. Sic vult Aann de virtutibus lapidum & herbarum.

Si vis pacificare tempestates & flumina tranfire. Accipe lapidem qui vocatur corallus, & est rubeus, aliusque albus. Et expertum est quod statim restringit sanguinem, & portantis pellit stultitiam, & perhibet sapientiam, & hoc à quibusdam temporibus nostro expertum est, & valet contra tempestates, & pericula fluviorum.

Si vis incendere ignem. Accipe Chrysalium, & pone sub juxta circulum solis, id est, contra solem, & appone juxta aliquid combustibile, & statim lucente sole calido eliciet ignem, & si cum melle conatur lac dabit.

Si vis acquirere sapientiam & fugere stultitiam. Accipe lapidem qui vocatur Chrysolitus, & est lucidæ viriditatis, positus in auro, pellit stultitiam & sapientiam confert.

Si vis ut sol appareat sanguineus. Accipe lapidem qui Elitropia dicitur, & est viridis similis quali Smaragdo, & est respersus sanguineis guttis. Hanc elitropiam appellant necromantici proprio nomine gemmam Babyloniam, quod si ungetur succo herbæ

eiusdem nominis, & in vas plenum aqua mittatur, facit videri solem sanguineum sicut si videretur eclipsis. Cujus causa est quod totam aquam ebullire facit in nebulam, quæ inspissando aerem, impedit solem, inde nisi quia rubeum in spisso colore post modicum recedit illa nebula rotando quasi per guttas pluvix. Oportet autem ad hoc ut fiat quod sit quoddam carmen sacrum cum quibusdam characteribus & sicut accepi, principes si divinando quædam prædicant, propter quod templorum pontifices isto lapide maxime utebantur in festis idolorum. Et jam gestatum hoc reddit hominem bonæ famæ, & incolumem, & longæ vitæ. Dicitur autem à philosophis antiquis quod unctus herba sui nominis, ut prædiximus, pollet virtute, & inveniuntur plures in Ætiopia, Cypro & India.

Si vis refrigerare aquam bullientem quæ stat super ignem. Accipe lapidem qui Epistrites dicitur, qui in aqua oppositus oculo solis radios suos igneos emittit: & dicitur ab antiquis Philosophis & à modernis, quod si ponatur in aqua bulliente, statim cessabit ebullitio & post modicum refrigerescet, & est lapis rutilans & rubicundus.

Si vis effugere illusiones omnesque phantasias, & omnes causas vincere. Accipe lapidem qui Chalcedonius dicitur, & est pallidus,

lucus, fuscus & aliquantulum obscurus. Si perforatur, & cum virtute lapidis qui dicitur Chelidonium dicitur collo suspendatur, valet contra omnes phantasticas illusiones. Et facit vincere omnes causas contra adversarios resque corporis conservat, & hoc ultimum expertum est moderno tempore.

Si vis esse gratus & placens. Accipe lapidem qui Chelidonium dicitur, Et est niger rufus, & de ventre hirundinum extrahitur. Rufus involutus panno lineo vel corio tituli sub sinistra ascella portatus valet contra insaniam & antiquos morbos & languores, contra lethergicam passionem & contra epidimiam. Evax refert quod iste lapis hominem facit facundum & gratum, & placentem eum reddit. Niger autem valet contra feras, & iras & ad finem incepti perducit negotii. Et si involvitur in foliis chelidoniae dicitur obfuscare visum, & debent extrahi mense Augusti, & frequenter duo in una hirundine inveniuntur lapides.

Si vis esse victoriosus contra adversarios. Accipe lapidem qui dicitur Gagates, & est diverſi coloris, & dicunt antiqui philosophi fore expertum in Alcide principe, qui quamdiu eum portavit, semper habuit victoriam, & est lapis diverſi coloris sicut pellis capreolae.

Si vis praescire futurum aliquod. Accipe lapidem qui vocatur Bena qui est sicut dens

à bestia, & pone sub lingua tua, & sicut Aaron & antiqui philosophi dicunt, quamdiu sic teneris semper divinando prædices futura, nec aliquo modo errabis divinando.

Si vis ut fiat vestis incombustibilis. Accipe lapidem qui Isthmos appellatur, qui ut dicit Isidorus similis est croco, & in partibus Hispaniæ invenitur, & iste lapis flammabilis est propter ventositatem in ipso rarefactam juxta Gades Herculis, & si de eo fiat vestis, nullo modo potest uri, sed de igne nitet. Et hujus speciei dicunt quidam Carbunculum album.

Si vis gratiam habere & honorem. Accipe lapidem qui Tabrices vocatur, & est similis crystallo. De hoc referunt antiqui philosophi, ut Evax & Aaron, quod eloquentiam, gratiam præstet & honorem, & cum hoc dicitur quod curat omnem hydropisim.

Si vis fugare phantasmata & stultitiam. Accipe lapidem qui vocatur Chrysolitus, & est idem in virtute cum aretico, ut dicit Aaron & Evax in lib. de naturis herbarum & lapidum. In auro positus & gestatus fugat stultitiam, & phantasmata expellit. Sapientiam conferre perhibetur, valet contra timorem.

Si vis judicare opiniones & cogitationes aliorum. Accipe lapidem qui vocatur Beratides, & est nigri coloris, & teneatur in ore.

re. Facit etiam gestantem hilarem & gratiosum apud omnes.

Si vis habere victoriam & amicitiam. Accipe lapidem qui vocatur Nichomar, & est dem quod alabastrum, & est de genere narmorum, & est albus nitens. Et de hoc sunt unguenta ad sepulchra mortuorum.

Si vis ut homo dormiendo tibi dicat quæ fecit. Accipe lapidem qui vocatur Quirim, invenitur lapis iste in nido upupæ, & est lapis proditorum.

Si volueris aliquid ab aliquo impetrare. Accipe tecum lapidem qui vocatur Radianus, & est niger translucens, qui cum caput Gallorum datur comedere formicis, invenitur post tempora multa in capite galli, & est idem quod lapis tonatides.

Si vis facere quod canes neque venatores possunt nocere alicui animali quod venantur. Pone coram ipsis lapidem qui vocatur Juperius, & statim id ad lapidem curret; Hic enim lapis invenitur in Lybia, & omnes bestię currunt ad istum lapidem tanquam ad suum defensorem, prohibet enim ne canes vel venatores noceant eis.

Si vis comburere manus alicujus sine igne accipe lapidem qui vocatur Unices, quem prius diximus principem apii, quod est ignis, & est ut ignis. Hunc lapidem si quis stringit fortiter statim adurit manum, velut comburatur igne materiali: quod est mirabile.

Si vis curare melancholiam vel quartanam in aliquo. Accipe lapidem qui dicitur lapis Lazuli, similatur enim colori cœlesti, & sunt intus corpuscula aurea: & est certum & expertum, quod curat melancholiam & quartanam.

Si vis acuere alicujus ingenium, vel opes augere suas, & etiam futura prædicere. Accipe lapidem qui Smaragdus dicitur, & est mundissimus, translucens, & planus vel flavus est melior, & aufertur de nidis frigonum & confortat & conservat. Et gestatus facit hominem bene intelligere, & memoriam bonam confert. Auget opus deferentis. Et si quis sub lingua sua eum tenuerit, prophetizabit.

Si vis facere irim apparere, Accipe lapidem qui vocatur Iris, & est albus admodum cristalli, quadratus seu cornua habens. Si iste lapis ponatur in radios solis, statim reflectendo facit apparere iridem in pariete vel muro, & inveniuntur plures in Sicilia, & in Ætiopia.

Si vis lapidem unum qui nunquam calefiat, accipe lapidem qui dicitur Gallasia, & est habens grandinis figuram & colorem & duritiem habet adamantis. Si lapis iste in igne ponitur fortissimo nunquam calefiat, & est causa quia habet poros ita constrictos, quia calor ingredi non potest corpus lapidis. Dicit etiam Aaron & Evax quod lapis gestatus

gestatus mitigat iram, luxuriam & cæteras calidas passiones.

Si vis scire utrum uxor jaceat cum aliquo alio marito. Accipe galerites lapidem sic appellatum, qui est idem cum cantabre, & invenitur in Lybia & Britannia, & est duplici coloris scilicet nigri & crocei, & invenitur glaucus tendens ad palliditatem. Curat hydropolm, & fluxus ventris confirmat. Et dicit Avicenna, quod si iste lapis teratur & lavetur, sive lavandus detur alicui mulieri, si virgo non sit, statim urinabit: si virgo est, non.

Si vis hostes ac inimicos devincere. Accipe lapidem qui dicitur Draconites. à capite draconis. Et si de vivo lapis extrahatur valet contra omnia venena. Et ferens eum in sinistro brachio omnes hostes devincet.

Si vis amorem generare inter aliquos duos. Accipe lapidem qui Echites dicitur & à quibusdam dicitur Aquileus, quia Aquile in nidis suis collocant, purpurei coloris est, & invenitur juxta littora Oceani, & aliquando in Persia, & in se semper continet alium lapidem qui in ipso sonat quando novetur. Fertur ab antiquis Philosophis quod hic lapis sinistro brachio suspensus conciliat amorem inter virum & uxorem. Confert prægnantibus, abortum impedit, periculum perterritionis mitigat, & cadu-

cis dicitur valere. Et sicut dicunt Chaldæi si in cibo sit venenum: & lapis prædictus ponatur in eo, prohibet ne possit deglutiri cibus ille; & si subtrahatur, statim deglutitur. Et hoc ultimum, à quodam fratrum nostrorum sensibiliter examinari vidi.

Si vis reddere hominem tutum. Accipe lapidem qui Terpistrites nuncupatur, in mari generatur, rutilans est & rubicundus. Et dicitur in libro Alchorat, quod si ante cor gestatur, hominem reddit tutum, & omnes compefcit seditiones. Dicitur etiam compefcere locustas, volucres, nebulas, grandines, ac tempestatem à fructibus terræ. Et est expertum à modernis Philosophis & à quibusdam fratrum nostrorum, quod oppositus radio solis, radios igneos emittit. Item quod si lapis iste in aquam bullientem ponatur, statim cessabit bullitio, & post modicum refrigeret.

Si vis ut peregrini pergant tuti. Accipe lapidem qui Iacintus vocatur: multorum est colorum. Viridis autem est melior, & habet venas rubeas, & vult in argento collocari, & in lecturis quibusdam dicitur quod ejus sunt duo genera aquaticus & saphyrinus. Aquaticus flavus est albescens, saphyrinus autem flavus perlucens valde, nihil habens aquositatis, & hic est melior & de hoc scribitur in lecturis philosophorum, quod digito vel collo gestatus reddet peregrini-

regrinos tutos & gratos hospitibus. Et
annuum provocat propter suam frigidita-
tem, & hoc proprie habet saphyrinus.

Si vis servari à diversis casibus & pesti-
tis moribus. Accipe lapidem qui Orithes
vocatur, cujus tres sunt species, una nigra,
secunda viridis, tertia cujus altera pars est aspe-
rata, altera plana, & color ejus quasi ferri la-
mina est, sed viridis habet maculas albas.
Hic lapis gestatus præservat à diversis casu-
bus & periculis mortis.

Si vis conciliare pacem. Accipe lapidem
qui vocatur Saphyrus, qui venit ab orien-
te in Indiam, & flavus est melior, qui non
est tam lucidus, pacem creat & concordiam:
devotum & devotum ad Deum animum effi-
cit, animum confirmat in bonis, & homi-
nem refrigescere facit interiore ardore.

Si vis curare virginem. Accipe lapidem
qui Saunus vocatur à Sauna Insula, mentem
conferentis consolidat, alligatus manui par-
turientis, impedit partum, & ipsum conti-
net in ventre. Idcirco prohibetur in re tali,
ne lapis iste mulierem tangat.

In libro numeralium in Aaron & Evax
multa similia alia invenies. Modus autem
utendi in his in hoc consistit, ut pro effectu
bono deferens sit mundus ab omni corporis
pollutione.

Explicat. Liber Secundus.

Videtur dicere Isidorus Lycaniam habere in capite lapidem nobilissima virtutis, & est albi coloris, quemque tritum si dederis bibere stranguriosis, perfecte solvi urinam, & breviter sanat. Item solvit quartanam. Item tollit albuginem oculorum. Item si mulier pregnantis eum porterit super se, non amittet foetum. Item valet phthisicis caro ipsarum cocta & comesta. Item pulvis ipsarum ustarum corticibus confert ficibus, & cum aliquibus granis piperis, scilicet ficibus & condilomatibus, qua nascuntur in ano. Similiter ipsa cruda cum corticibus pistata, rumpuntur apostemata matura.

LIBER TERTIUS.

Alberti Magni, de virtutibus animalium quorundam.

UM superius dictum sit de quibusdam effectibus causatis virtute lapidum quorundam, & de eorum mirabili efficacia sive operatione. Nunc dicendum est

isto capitulo de quibusdam effectibus causatis à quibusdam animalibus.

Aquila.	Pellicanus.	Anguilla.
Casso.	Corvus.	Mustella.
Bubo.	Milvus.	Upupa.
Experiolus.	Hircus.	Turtur.
Leo.	Camelus.	Talpa.
Foca.	Lepus.	Merula.

Aquila avis satis nota est Chaldæis Vorax dicitur, à Græcis Rimbius. Refert Aaron & Evax quod mirabilem habet naturam sive virtutem, quia si ejus cerebrum pulverifetur, & cum succo cicutæ misceatur, ex hoc comedentes, statim se capiant per capillos, nec se dimittent, donec acceptum portaverint. Hujus autem effectus ratio est, quia cerebrum illud calidissimum est, ita quod generet virtutem phantasticam obturando meatus per fumum.

Casso est animal satis notum à Chaldæis

vocatur Rapa, à Græcis verò Orlogo dicitur. De hoc dicit Aaron, quod si pedes ejus ab aliquo ferantur, nunquam vexabitur, sed semper progredi appetit. Item gestans pedes ejus, semper vincet, & ab inimicis suis timebitur: & dicit quod dexter ejus oculus in corio lupi involutus, reddit hominem placentem, & gratiosum, & benignum: & si ex prædictis rebus fit cibus vel pulvis in cibo alicui datus, multum diligetur ab eo. Hoc autem ultimum tempore nostro expertum est: & si prædicta confectio ponatur in fimo fiunt vermes venenati, de quibus si aliquis comederit, statim dormiet & non poterit excitari, donec suffumigetur aristologia, & mastiche.

Bubo est avis satis nota, & Chaldæis Magis dicitur, & quæ à Græcis Hissopus, Hujus avis mirabiles sunt virtutes. Si enim cor ejus cum dextro pede ejus super dormientem ponatur, statim tibi dicet quicquid fecerit, & quicquid ab eo interrogaveris, & hoc à nostris fratribus expertum est moderno tempore, & si hoc iterum sibi ponat quis sub ascella, nullus canis ei latrabit sed obmutescet, & si conjunctio prædictorum cum anima sua suspendatur ad arborem, aves congregabuntur ad arborem.

Hircus est bestia satis nota, à Chaldæis Erbichi, à Græcis Masai appellatur. Si sanguis ejus accipiatur tepidus cum aceto scænationis

ationis succo, & similis cum vitro bulliat, eddit vitrum molle admodum pastæ, potestque projici contra murum vel parietem, nec frangetur: & si prædictum compositum in vase ponatur, & de hoc ungetur facies, res mirabiles & horribiles apparebunt: & videbitur ei quod debeat mori, & si prædictum in ignem ponatur, & ibi sit aliquis caducus appositò lapide Magnete, statim cadet ad terram sicut mortuus, & si ei detur aqua anguillarum ad potandum, statim curabitur.

Camelus est animal satis notum, à Chaldæis n. Cyboi, à Græcis Iphim vocatur. Si ejus sanguis super caput ponatur in pelle stellionis stellis lucentibus videbitur quod ille sit Gigas, & quod ejus caput sit in cælo. Et hoc dicitur in libro. Alcorath ab Hermete. Et similiter si ex hoc aliquis comederit, statim exhibit de sensu. Et si lucerna ejus sanguine uncta accendatur, videbitur quod omnes homines circumstantes habent capita cameli, dum tamen non sit lumen extrinsecum alterius candelæ.

Lepus est Animal satis notum, à Chaldæis Veterellum, à Græcis vero Onolofam nuncupatur. Hujus virtus mirabilis refertur. Dicit Evax & Aaron quod pedes ejus juncti cum lapide, alias capite merulæ, movent hominem ad audaciam, ita quod non timet mortem. Et si sinistro brachio alligatur

tur perget quo voluerit, & tutus redibit absque periculo. Et si cani detur ad comedendum cum corde Mustelæ, de cætero non vociferabit, etiam si interficeretur.

Experiolus est animal satis notum. Unguis ejus si comburatur & consolidetur, & detur in cibo alicui equo, non comedet per triduum, & si prædictum ponatur cum aliquantulo terebentinæ erit lucidum, & secundo fiet quasi nubes & sanguis, si projiciatur in aquam aliquantulum, fiet tonitruum horribile.

Leo est animal satis notum, à Chaldæis Aalamus vocatur, à Græcis Beruhr. Si ex ejus pelle fiant corigiæ, percinctus ex illis, non timebit hostes: & si de ejus carnibus quis comederit, & de ejus aqua biberit, per tres dies curabitur à febre quartana, & si de ejus oculis sub ascella ponatur vel portetur, omnes bestię inclinato capite versus ima tērga fugam dabunt.

Foca est piscis satis notus, à Chaldæis Daulaubur, à Græcis Labor dicitur, hic piscis est diversæ naturæ. Si enim lingua ejus accipiatur, & cum aliquantulo de corde ejus in aqua ponatur pro certo congregabuntur ibi pisces, & si sub ascella portaveris, nullus judicio contra te victoriam habere poterit, judicem benignum & suavem habebis.

Anguilla est piscis satis nota. Hujus autem

em (prout vult Evax & Aaron) mirabiles
sunt virtutes. Si enim moriatur defectu
aquæ corpore integro remanente , & acci-
piatur acetum forte , & misceatur sanguini
vulturis , & ponatur sub fimo in aliquo lo-
co, omnes quotquot fuerint , recuperabunt
vitam , sicut prius habuerunt. Et si vermis
ejus anguillæ extrahatur , & in prædicta
confectione ponatur per mensem unum
vermis mutabitur in anguillam nigerri-
mam , de qua si quis comederit, morietur,

Mustela est animal satis notum. Si cor
hujus animalis comedatur adhuc eo palpi-
tante facit scire futura , & si de corde cum
oculis & lingua canis aliquis comedet sta-
tim amittet vocem.

Upupa est avis satis nota à Chaldæis Bo-
ri dicta à Græcis Ison. Oculi ejus gestati
faciunt hominem grossum , & si oculi ejus
ferantur coram pectore , omnes ejus inimi-
ci pacificabuntur , & si caput ejus in bursa
tua habueris , non poteris decipi ab aliquo
mercatore , hoc autem expertum est à fra-
tribus nostris hodie.

Pellicanus est avis satis nota, à Chaldæis
Voltri dicitur, à Græcis Iphilari. Hujus vir-
tus mirabilis est. Si ejus pulli interfician-
tur, dum tamen eorum cor non frangatur ,
& de ejus sanguine accipiatur, & tepidus in
ore pullorum ponatur, statim sumunt vitam
sicut prius. Si suspendatur ad collum alicu-
jus

jus avis, semper volabit donec cadat mortuus
& dexter ejus pes sub calido post tres men-
ses ex humore & calore quem avis habe-
generabitur viva, & movebit se, & hoc te-
statum Hermes in libro Alchorat. & Plinius

Corvus est avis satis nota, & est ejus vir-
tus mirabilis, ut recitat Evax & Aaron. Si
enim ejus ova coquantur, & iterum in nido
ponantur, statim corvus procedit ad mare
rubrum in quadam insula, ubi est Alodri-
cus, vel Alodrius sepultus, & affert lapidem
quo tangit ova sua, & statim fiunt cruda
sicut prius erant. Mirabile est ova cocta su-
scitare. Si autem lapis iste supponatur in
annullo supponendo sibi folium lauri, &
tangatur vinctus catenis, vel janua clausa,
statim solvetur vinctus, & aperietur janua.
Et si lapis iste ponatur in ore, dat intelle-
ctum omnium avium. Unus autem lapis
est Indicus, quia in India reperitur, secun-
dum sapientes quosdam, & aliquando in
mari rubro, varii coloris est, & facit omnes
iras oblivisci, sicut supra diximus.

Milvus est avis satis nota à Chaldæis Bi-
ficus, à Græcis Melos dicitur, si caput ejus
accipiatur, & feratur ante pectus, dat amo-
rem & gratiam omnium hominum & mu-
lierum, si suspendatur ad collum gallinæ,
nunquam cessabit decurrere donec deponat
illud, & si ex ejus sanguine in unguatur crista
galli de cetero non cantabit: in genibus ejus
inveni-

avenitur quidam lapis, si inspiciatur subtiliter, qui si ponatur in cibo duorum inimicorum, fient amici, & erit optima pax inter eos.

Turtur est avis satis nota, & à Chaldæis dicitur Mulona, à Græcis Pilax, Si cor hujus avis feratur in corio lupi, nunquam de cætero habebit ferens appetitum luxuriandi, & si cor ejus comburatur, & supra ova alicujus avis ponatur, nunquam de cætero ex eis poterit generari fœtus. Et si pedes ejus suspendantur ad arborem, de cætero non fructificabit, & si ejus sanguine cum aqua talpæ decoctæ ungetur locus pilosus & equus, cadent nigri capilli.

Talpa est animal satis notum, hujus animalis virtus mirabilis est, ut refertur à Philosophis. Si pes ejus involvatur in folio lauri, & ponatur in ore equi, ipse fugiet præ timore, & si in nido alicujus avis ponatur, nunquam ex ovis illis exhibit fœtus, & si talpas fugere volueris pone eam in aula, & sulphur vivum accensum, & ibi conveniunt omnes aliæ talpæ, & aqua decoctionis ipsius dealbat equum nigrum.

Merula est avis satis nota, & est ejus virtus mirabilis, quia si pennæ alæ dextræ ejus suspendantur in medio domus cum filo rubro, quod nunquam fuerit in usu, nullus poterit dormire in illa domo donec deponatur. Et si cor ejus ponatur sub capite dormientis,

mientis,

mientis, & ab eo quaratur, omnia dicens quæ fecerit alta voce; & iterum si in aqua putei ponatur cum sanguine upupæ, & commisceatur, postea ungantur inde tempora alicujus, statim infirmatur usque ad mortem. Modus agendi omnium prædictorum ut effectus bonus sit & utilis est quod fiat sub planeta benevolo, ut Jove & Venere. Et in malo effectu sub planeta malevolo, ut Saturno & Marte. Et hoc est scilicet diebus eorum, & horis suis. Si quis autem hæc recte fecerit, proculdubio veritatem, & utilitatem & maximam efficaciam inveniet in prædictis sicut sæpius una cum nostris fratribus temporibus nostris sum expertus & vidi:

Consideret igitur hic qui prædictorum copiam invenerit, possidere vel dominium efficaciam & virtutem, utrum se habeant in effectu bono seu sui contrario, quod bona sub benevolo planeta experiantur, & mala sub malevolo, & inveniet quod dictum est. Nam si in suis contrariis fierent, ut bonus effectus in signo malevolo, vel è contra, impediretur virtus & effectus ejus propter suum contrarium, & sic bonus & vera vilipenderent. videmus enim quamplurimos falli in certis ac veris, qui si signorum vel temporum qualitates agnoscerent, & custodirent, in supradictis voluntatem consequerentur ad effectum.

Expli-

Expliciant secreta aliqua Alberti Magni e Colonia, super naturis, virtutibus, & efficacia Herbarum, Lapidum & Animalium quorundam.

Videtur dicere Isidorus, quod cinis rana magna super se portatus à Zona, valde retinet fluxum menstruorum, & improbatione si ligetur ad collum gallinae, non exhibit sanguis ex ea, vel ex alio animali. Item disemperatus cum aqua, si ea ungetur, non amplius nascentur inde pili.

Si quis cor canis in sinistra parte portaverit omnes canes obmutescunt.

Si quis oculum dextrum lupi ligaverit in manica dextra hominis, neque canes ei nocere possunt

Et ut omnia quæ superius dicta sunt, & etiam dicentur inferius, qui astrorum peritiam non habent, ad effectum sui desiderii facilius possint accommodare. Primo notabis, quod hora sumitur dupliciter, videlicet æqualis, & inæqualis. Hora æqualis, est hora horologii, quæ semper æqualis existit. Inæqualis autem consideratur secundum quod dies majorantur vel minorantur: nam semper astrologi considerant tempus quo Sol stat super horizontem suum, & illud vocant diem vel arcum diurnum, & vice versa noctem. Id autem tempus quod diem appellant, in partes dividunt duodecim æquales, quæ sunt horæ ejuscemodi diei & quic-

quicquid de die dicitur, de nocte opposit
modo intelligas. Et ut clarius percipias
ponamus quod Sol emergat horizontem
hora octava horologii, habemus usque ad
occasum 17. horas horologii, quas multi
plicemus per 60. prout 60 sunt minuta cu
jusque horæ horologii, & habebimus non
geuta sexaginta minuta, quæ dividamus per
12. prout 12. sunt horæ diei, applicanda
cuilibet horæ suam portionem, & habebit
mus 80. minuta hora qualibet: ergo horo
talis diei habebit 80. minuta, quæ capiunt
horam unam, & unum tertium horæ horo
logii. Et toto illo tempore considerabitur
dominium planetæ illius horæ, quemad
modum infra scripta tabula demonstrabit.
Quælibet autem hora suæ noctis non ha
bebit nisi 40. minuta. Quod sic de reliquis
suo modo intelligas: secundum videlicet
Solis ortum super terram, quia non ea ho
ra quæ media est inter noctem & diem diei
dicitur, sed dies proprie intelligitur cum
sol videri potest. Cum ergo voles cujusque
planetæ dominium considerare, nam una
quaque hora quilibet planeta suum habet
dominum, horas ipsas supra scripto modo
considerabis, & sic poteris ad finem propo
siti pervenire. Consideratur etiam diei ini
tium à prima hora præcedentis diei post
meridiem, & sic dividatur dies Dominicu
in duas partes æquales, & sic duodecim ho
rarum

arum divide in duas: erit ergo 18. dimi-
 ium diei, & prima hora sequens erit ini-
 ium diei Lunæ.

DE astris & planetis rerum scias quod
 dies Dominicus habet astrum suum
 ab sole.

Dies Lunæ habet astrum suum sub Luna.

Dies Martis habet astrum suum sub
 Marte.

Dies Mercurii habet astrum suum sub
 Mercurio.

Dies Jovis habet astrum suum sub Jove.

Dies Veneris habet astrum suum sub Ve-
 nere.

Dies Sabbathi habet astrum suum sub
 Saturno.

Nota quod omnis actus fieri debet sub
 suo planeta. Ei melius est, si in proprio die
 eius planetæ, & in ipsius hora propria fiat,
 & verbi gratia.

Sub Saturno, vita, ædificium, doctrina,
 cautatio.

Sub Jove, honor, optatum, divitiæ, in-
 umentum.

Sub Marte, bellum, carcer, matrimo-
 nium, inimicus.

Sub Sole, spes, lucrum, fortuna, hæres.

Sub Venere, amicus, vel societas, via,
 amica, peregrinus.

Sub Mercurio, ægritudo, amissio, de-
 situm, timor.

H

Sub

Sub Luna, palatium, somnum, mercatum, furtum.

De horis dierum & noctium.

ET primo de horis diei dominicæ horæ ejus 1. Sol, 2. Venus, 3. Mercurius, 4. Luna, 5. Saturnus, 6. Jupiter, 7. Mars, 8. Sol, 9. Venus, 10. Mercurius, 11. Luna, 12. Saturnus.

Noctis vero 1. ejus hora Jupiter, 2. Mars, 3. Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6. Luna, 7. Saturnus, 8. Jupiter, 9. Mars, 10. Sol, 11. Venus, 12. Mercurius.

Diei Lunæ prima ejus hora Luna, 2. Saturnus, 3. Jupiter, 4. Mars, 5. Sol, 6. Venus, 7. Mercurius, 8. Luna, 9. Saturnus, 10. Jupiter, 11. Mars, 12. Sol.

Noctis vero prima ejus hora 1. Venus, 2. Mercurius, 3. Luna, 4. Saturnus, 5. Jupiter, 6. Mars, 7. Sol, 8. Venus, 9. Mercurius, 10. Luna, 11. Saturnus, 12. Jupiter.

Diei Martis prima ejus hora Mars, 2. Sol, 3. Venus, 4. Mercurius, 5. Luna, 6. Saturnus, 7. Jupiter, 8. Mars, 9. Sol, 10. Venus, 11. Mercurius, 12. Luna.

Noctis vero diei Martis prima ejus hora Saturnus, 2. Jupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Venus, 6. Mercurius, 7. Luna, 8. Saturnus, 9. Jupiter, 10. Mars, 11. Sol, 12. Venus.

Diei

Diei Mercurii prima ejus hora Mercurius, 2. Luna, 3. Saturnus, 4. Jupiter, 5. Mars, 6. Sol, 7. Venus, 8. Mercurius, 9. Luna, 10. Saturnus, 11. Jupiter, 12. Mars.

Noctis vero Mercurii prima ejus hora Sol, 2. Venus, 3. Mercurius, 4. Luna, 5. Saturnus, 6. Jupiter, 7. Mars, 8. Sol, 9. Venus, 10. Mercurius, 11. Luna, 12. Saturnus.

Diei Jovis prima ejus hora Jupiter, 2. Mars, 3. Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6. Luna, 7. Saturnus, 8. Jupiter, 9. Mars, 10. Sol, 11. Venus, 12. Mercurius.

Noctis vero Jovis prima ejus hora Luna, 2. Saturnus, 3. Jupiter, 4. Mars, 5. Sol, 6. Venus, 7. Mercurius, 8. Luna, 9. Saturnus, 10. Jupiter, 11. Mars, 12. Sol.

Diei Veneris prima ejus hora Venus, 2. Mercurius, 3. Luna, 4. Saturnus, 5. Jupiter, 6. Mars, 7. Sol, 8. Venus, 9. Mercurius, 10. Luna, 11. Saturnus, 12. Jupiter.

Noctis vero Veneris prima ejus hora Mars, 2. Sol, 3. Venus, 4. Mercurius, 5. Luna, 6. Saturnus, 7. Jupiter, 8. Mars, 9. Sol, 10. Venus, 11. Mercurius, 12. Luna.

Diei Sabbathi prima ejus hora Saturnus, 2. Jupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Venus, 6. Mercurius, 7. Luna, 8. Saturnus, 9. Jupiter, 10. Mars, 11. Sol, 12. Venus.

Noctis vero Sabbathi prima ejus hora

Mercurius, 2. Luna, 3. Saturnus, 4. Jupiter, 5. Mars, 6. Sol, 7. Venus, 8. Mercurius, 9. Luna, 10. Saturnus, 11. Jupiter, 12. Mars.

Et nota quod Jupiter & Venus boni sunt. Saturnus & Mars mali. Sol vero & Luna mediocres. Mercurius autem cum bonis bonus, & cum malis malus.

Ejusdem Alberti Magni de mirabilibus Mundi feliciter incipit.

Postquam scivimus, quod opus sapientis est facere cessare mirabilia rerum, quæ apparent in conspectu hominum, quamvis varia, quamvis diversa & plurimum admiranda, non cessavimus inquirere scripta auctorum, donec sufficienter appareret magna pars operum mirabilium. Tandem autem occurrit nobis res ultimæ mirabilitatis & extraneitatis, apparentis tamen in sensibus omnium hominum ferè & vulgarium, & est ligatio hominum & virtutum ipsorum per incantationes, per characteres, per veneficia, & sermones, & multa valde vilia, quæ penitus non videntur possibilea, nec habentia causam sufficientem, & cum diu sollicitaverit in animum super hoc, invenimus sermonem probabilem Avicennæ 6. naturalium. Quod hominem animis ineffet quædam virtus immutandi res, & quando res aliæ essent obedientes ei, quando ipsa

ipsa fertur in magnum amoris excessum
aut odium, alicujus talium. Cum igitur
anima alicujus fertur in grandem excessum
alicujus passionis, invenitur experimento
manifesto quod ipsa ligat res & alterat ad
dem, quod desiderat, & diu non credidit
illud. Sed postquam legi libros necroman-
iæ & libros imaginum, & magicos, inve-
ni, quod affectio animæ hominis est radix
maxima omnium harum rerum, seu pro-
pter grandem affectionem alteret suum
corpus & alia quæ intrudit, sive propter di-
gnitatem ejus obediant ei res aliæ viliores,
seu cum tali affectione exterminata con-
currat hora conveniens, aut ordo cœlestis;
aut alia virtus, quæ quamvis faciat illud,
reputavimus tamen animam facere. Iam pu-
blicum & verificatum est, quod ligationes
hominum, incarnationes & promotiones ad
iram, odium, amicitiam, detrimentum, &
gaudium sunt consequentes ad grandes ef-
fectiones; & tu vides vulgus quod secundum
naturam fertur super res, quod timet hæc
omnia, & appetit benedictiones maxime
electarum & dignarum personarum, &
abhorret maledictiones & blasphemias il-
larum, tanquam in eis sit virtus, aut sal-
tem qualitati mali virtus annexa.

Qui ergo vult scire hujus rei secretum,
ut operetur illud & dissolvat: sciat quod
ligare potest omnis omnia quæ veniunt in

grandem excessum & ultimum illius, in tantum ut superet eos quos ligat, & debet facere hoc in illa hora in qua invadit eam ille excessus, & cum illis rebus quas sibi dicit tunc anima. Ipsa enim anima cum sic est avida rei quam vult operari, accipit ex se super horam majorem & meliorem, quæ est super res magis convenientes. Ad illud ligari autem possunt quicumque minus sunt invicem fervidi in amore qui sit invicem, ligans eos in odio, tunc enim anima ligantis non potest subvincere animum illorum cum fortius trahant in contrarium quam ipsa. Solvunt ergo omnia hæc illi qui sunt fortiores in contrario quam fuerit ligans eos, & hoc in illa hora in qua invadit ipsum appetitus extraneus, ut cum illis rebus quas tunc dicit animus, quia semper major excessus animorum ligat & prohibet alium minorum, aut solvit. Scimus ergo ex hoc quod quidam ligari non possunt cum sint magis fervidi invicem quam aliquis contra eos. Quidam aut solvi non possunt, cum sit eis ligantis maximus excessus. Quidam autem ligantur & solvuntur: quia inveniuntur quidam maximi excessus in ligando, quidam vero maximi in dissolvendo. Et universaliter ille ligat qui avidus ardet, & ille solvit qui fortius capitur sive intendit se in illud. Faciunt ergo hoc cum his quæ sibi dicit animus & tunc illa hora & ad illos, &

tu nota illud ad omnia maleficia dissolven-
da sive facienda. Nullus autem est aptus in
hoc, nisi quem instigat ad hoc faciendum
inclinatio naturalis, aut aliquid urgens in
eo. Unde sunt magis apti ad hoc quam alii.
Et cum certificatum fuit nobis hoc, scimus
& hoc sententia characterum quinque &
sermonum efficaciam ad omnem rem quam
vult homo, & sunt secundum duos modos,
uno scilicet jam dicto, scilicet secundum
affectionem animi operantis ipsius horæ in
qua fiunt, & ipsius virtutis cœlestis quæ
tunc est. De necessitate habent efficaciam ad
similitudinem animi & movent quod ani-
mus desiderat. Sunt ergo characteres quin-
que sermonis, & omnia juvantia opus ani-
mæ. Ipsa sunt quæ animus in illa hora, qua
fortius illa appetit, dicitur fieri. Quicquid
igitur dicitur animus fortissimè amantis in
illa hora de loquelis, de characteribus
quinque, & habens efficaciam ad illud.

Similiter quicquid instigat animus fero-
citer audentis in illa hora, sive cum consilio
& deliberatione, est habens efficaciam de-
structionis & discordiæ, & acquirit illud ab
anima facientis, seu ab hora seu à signo
cœlesti illius horæ, quia penitus omnis ho-
ra, in qua tractatur alicui malum, est illi
mala & nociva, & quod in ea fit contra i-
psam offendit eam, & è contra in bonis. Et
tu nota istud pro grandi secreto omnium

quæ voles agere, & pro te, & pro aliis. Omnia enim super quæ arripit animus inebriatus, destitutio rei sunt acquirendæ ad illud, secundum desideria animæ operantis, & secundum hoc est artificium characterum quinque sermonum virtuosorum mirabilium, & iste modus, in quo inventa est efficacia ipsorum omnium. Mens enim affectat grandi desiderio: sicut arripitur super multiplices sermones, colores, & gestus: sic & super characteres & figuras diversas. Unde nec ad idem inveniuntur similes omnes characteres, secundum diversam effectiorem facientium eas. Et ideo parum aut nihil nisi auctori earum, aut ei qui jam incipit inebriari in illo, ac si esset auctor illorum, profunt, aut saltem nisi scribatur super eis intentio operatoris ipsorum. Secundus vero modus characterum quinque, est intendens secundum viam naturalem & probabilem. Et habet quandam similitudinem cum eo, quod quærit operans, ut si, velit amorem, facit figuras amplectentes se invicem immixtas, invicem aspicientes, se humiliantes in se invicem applicatas. Sicut anima desiderat res applicare & unire per amorem. Et si desiderat odium per eas, facit ipsas avergentes se invicem, dispares, dissolutas, in contrarium trahentes, quia semper ipsæ correspondent intentioni operantis eas, cujus sunt effigies & vestigia animæ, & sic

anima

nima quæ est magis desiderat, rem ipsam facit eas magis efficaces, & magis habentes similitudinem ejus quod quærit. Nam scientia est factio characteris, sunt enim quinque male dearticulatæ, quinque vero sunt characteres bene complexæ & dearticulatæ, unde virtuosiores sunt & magis scientiales atque rationales sunt quinque characteres, similiter est operatio in omnibus quæ desiderat anima forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit illud intendens movent, & efficaciam habent ad id, quod anima desiderat, & secundum hoc verificantur experimenta multa auctorum, quæ cum audiuntur; reputantur incredibilia omnino. Cum tamen scientia sit certissima quod nulli philosophorum, quorum intentio erat differenter propria laus, & bona fama fuit voluntas scribendi etiam tantæ familiaritatis quantæ essent illud quod invenitur in libris suis, si veritatem non haberet, quod dicunt, potius vituperationem viderentur intendere, quam bonam famam. Et manifeste videmus, quod nullus etiam ignorans scribit libenter rem manifestæ familiaritatis: & cum ipsi essent Philosophi, & grandis investigationis, & nulla necessitas cogeret eos, quomodo scripta possunt esse ita manifeste familiaria ut multis videtur, in quorum animam non potest cadere, in his talibus aliquid virtutis non potest existere,

quia non potentes videre causam, negant
sensibilem effectum cum essent materia ad
fiendum, scilicet quia videntes effectum esse
inquirendi causa & hoc est quod medita-
vi in diversis tractatibus. 5. characterum &
sermonum. Particulares autem characteres
& sermones ad unum quodque fiendum &
destruendum ex libris diversis aggregabo
inferius. Tu vero ex his habes viam ad to-
tam hanc excogitationem.

Postquam Philosophis certificatum est
quod universæ species rerum movent & in-
clinant ad seipsas, quoniam postquam in eis
virtus activa rationabilis est quam agant &
movent tam ad seipsas quam ad diversas, &
ignis movet ad ignem, & aqua ad aquam.
Et jam dicit Avicenna, quod dum aliquid
stat in sale diu, fit sal, & si quod stat in lo-
co foetido fit foetidum, & sic quod stat cum
aliquo audace fit audax, & si cum timido
timidum, & si quod animal stat cum homi-
nibus fit humanum & domesticum, & ge-
neraliter verificatum ex ratione & experi-
mento, quod omnis natura movet ad suam
speciem, & fit eorum specificatio nota in
qualitatibus primis, & similiter in secundis,
& fuit idem in tertiis, & in omnibus disposi-
tionibus nihil quod non moveat ad seipsum
secundum totum posse suum. Et hoc fuit ra-
dix & principium secundum operum secre-
torum, & tu non avertas oculos tuæ mentis.

Post-

Postquam fuit insitum mentibus philosophorum istud, & ipsi invenerunt dispositiones entium naturalium, quia certe sciverunt, quod quibusdam entibus est insita grandis frigiditas, quibusdam cum hoc grandis audacia, quibusdam grandis iracundia, quibusdam grandis timor, quibusdam innata sterilitas, quibusdam innatus ardor amoris, quibusdam innata aliqua alia virtus. Aut secundum totam speciem, sicut leoni est audacia innata & victoria. Aut secundum individuum, sicut meretrici inest audacia, non per speciem humanam, sed per individuum. Venerunt ex hoc super grandia mirabilia, & super secreta operabilia. Et qui non intellexerunt mirabilitatem illam, & unde posset in illud neglexerunt, & abjecerunt omnia in quibus fuit labor & ingenium Philosophorum, quorum fuit intentio propria laus in posteris, ut fastidicam grandia redderent in scriptura.

Non est secretum neque occultum gentibus, quomodo omne simile adjuvet & confirmet suum simile, diligat & moveat & amplectatur illud. Et medici jam dixerunt & verificaverunt illud pro parte sua, & dixerunt quod hepar juvat ad hepar, & quod libet membrum suum simile. Et Alchimiſtæ sciverunt illud veritate manifesta, quomodo natura similis subingreditur & gaudet suo simili, & congauget illi & condolet.

& omnis scientia jam verificavit illud in suis similibus, & tu nota illud diligenter, quoniam super hoc videbitur grandis mirabilitas operum.

Jam est verificatum & positum in mentibus omnium, & omnis species naturalis, & quod omnis natura particularis vel generalis habet amicitiam & inimicitiam naturalem ad aliquam aliam. Et omnis species habet aliquid timendum horribile & inimicum, & destructivum. Similiter aliquid exultans, lætificans & concordans, & per naturam, ut ovis lupum, & ipsa cognoscit non solum vivum, sed mortuum, non solum per visum, sed per gustum, & lepus canem, & catta murem, & omnia quadrupedia timent leonem, & omnia volatilia timent aquilam, & omnia animalia timent hominem, & est insitum naturæ unicuique istud, & quædam habent istud secundum totam speciem, & secundum omne tempus, & quædam habent istud secundum individuum solum, & secundum certum tempus, & omnium est certificatio, quod quæ odiunt se secundum vitam quod partes eorum, imo pili & omnia odiunt se invicem postquam moriuntur. Unde pellis ovis consumitur à pelle lupi, & timpanum de pelle lupi facit obmutescere illud de pelle ovis, & sic est in omnibus aliis. Et tu nota istud propter magnitudinem rerum secretarum quæ ex eodem proveniunt.

Et

Et est apertum omnibus, quod homo est inis omnium naturalium, & quod omnia naturalia sunt per ipsum, & ipse vincit omnia, & naturalia habent insitam naturalem obedientiam ad ipsum hominem, & quod homo est plenus omni mirabilitate, eo quod in ipso sunt omnes conditiones, scilicet distemperantia in caliditate & frigiditate, temperata in omni eo quod vis, & in eo sunt omnes virtutes rerum, & ad humanam naturam favent & obediunt dæmones, & in ipso humano corpore operantur omnes secretæ artes, & omne mirabile exit ex ipso: sed non habet homo omnia secundum idem tempus, sed in diversis temporibus & in diversis individuis, & ideo invenitur efficacia omnium rerum hypocritarum verborum vegetabilium. Sed quæ sunt partis ad partem, non declarantur ratione, sed experientia. Quantum autem ratio poterit videre & comprehendere notabis, & quantum per tuam experientiam experiri poteris adjunge, & intellige hoc quod contra hominem est.

Non potest aliquis dicere, quod omnis res non sit plena mirabilitate & nescis quæ majoris, quando diligenter certificat, sed unusquisque vilipendit rem de qua nihil scit & res nihil meruit in illo. Nam unaquæque res habet de calido & frigido, quod est sibi proprium, & ignis non sunt mirabiliora quam aquæ, sed sunt diversa & alterius mo-
di, &

di, & piperis non sunt mirabiliora quam
 jusquiam, sed alia. Et qui credit quod mi-
 rabilitas rerum exit à calido & frigido, non
 potest dicere quin in omni re sit grande mi-
 rabile, cum unaquæque res habeat de ca-
 lido & frigido quod sibi convenit. Et qui
 credit quod mirabilitas rerum sit in stellis
 & aspectibus, à quibus contrahunt res pro-
 prietates mirabiles & occultas, scire potest
 quod omnis res habet propriam figuram
 cœlestem sibi convenientem, ex qua etiam
 provenit ei mirabilitas in operando. Nam
 omne quod incipit sub determinato ascen-
 dente, & influenza cœlestis, incipit & con-
 trahit nonnunquam propriam efficaciam
 pariendi & operandi rem mirabilem, & qui
 credit quod mirabilitas rerum exeat per
 amicitiam, ut emptio non potest etiam de-
 negare inimicitiam. Et universaliter secun-
 dum omnem modum philosophandi res
 unaquæque est plena mirabilibus. Et post-
 quam sciverunt hoc Philosophi inceperunt
 experiri & edicere qui in rebus est.

Plato vero dicit in libro Regimenti, quod
 qui non fuerit opifex Dialecticæ ex qua fit
 pronus & elevatur intellectu agilis & expeditus,
 & qui non est eruditus in scientia naturali
 in qua declarantur mirabilia calida &
 frigida, in qua aperiuntur proprietates cujus
 libet entis in se, & qui non fuerit doctus in
 scientia Astrologiæ, & in aspectibus & fi-
 guris.

guris stellarum ex quibus est unicuique eorum quæ sunt sublimia virtus & proprietas, & qui non fuerit doctus in scientia necromantiæ qua manifestantur substantiæ immateriales quæ dispensant & administrant hominem, quod est in rebus ex bono & malo non poterit intelligere, nec verificare omnia quæ Philosophi scripserunt, nec poterit certificare omnia quæ apparebunt sensibus hominum, & evadet cum tristitia animi, quoniam in illis rebus est mirabilitas omnium quæ videntur.

Credit purus astrologus quod tota mirabilitas rerum & radix experimentorum & omnium quæ extant à rebus quando invicem conferunt, essent à figura cœlesti, quam contrahit unumquodque hora suæ interemtionis & generationis, & verificabit in omnibus quæ expertus est.

Invenit quod concursus rerum secundum cursum stellarum, & victoria, & gaudium, & tristitia pendeat exinde, & iudicatur per illud, & ideo iussit omnia fieri in certis diebus & in certis conjunctionibus & separationibus, incertis ascensionibus, sed hypocritos sermones præparatiodes herbarum non potuit eorum ingenium expandi ad omnes verificationes Philosophorum.

Credidit magna pars Philosophorum & medicorum quæ tota mirabilitas experimentorum & mirabilium exiret à rebus naturali-

turalibus, quando in lucem conserunt per
calidum & frigidum, siccum & humidum
& significaverunt has quatuor qualitates
& posuerunt ipsas radices omnium mirabilium
& eorum mixtio exigit ad omne mirabile,
& verificauerunt illud in suis operibus,
& iusserunt sua experimenta incidere
& componi per statim & tenere per has res
& verificari. Et cum invenerunt multa ex-
perimenta Philosophorum non potuerunt
ea verificare per calidum & frigidum, imo
magis ex hoc erat contrarium, accidit ei,
mirari incessanter & tristari, & negant ple-
runque illud, etsi videant id.

Plato, Aristoteles, & legitimi & omnes
qui intenderunt super ultimum philosophi-
æ, eam certificarunt quod mirabilitas
exit à rebus secundum modos valde diver-
sos. Plerunque per utilitates cœlestes im-
pressas, plerunque per caliditatem & frigi-
ditatem, & plerunque per virtutes dæmo-
num, & necromanticorum, plerunque per
virtutes alias innatas rebus cum suis formis
substantialibus, plerunque per relatio-
nem, quæ sunt rerum ad invicem. Unde
redduntur incomprehensibilia rerum mira-
bilia, sicut dicit auctor. Plerunque per se
faciunt unum. per accidens faciunt contra-
rium, plerunque directe, plerunque indi-
recte. Merito ergo Plato dixit, quod qui
non fuerit valde solers in Dialectica, & do-
ctus in:

us in virtutibus rerum naturalium, similiter in signis stellarum & necromanticarum virtutum, non videbit rationabilitatem mirabilium, nec ipse sciet ea, & non communicabit thesaurum philosophorum.

Scio igitur, quod omnis res habet ex caliditate & frigiditate: quod signum est, ex quo facit rem efficacem aliam per accidens directe & indirecte, & habet unamquamque virtutem ex stellis & figura suæ generationis quam agit in mobilitate, constructione & convenientia cum aliis, & tamen unaquæque res habet virtutes sibi cognatas, per quas unaquæque res est principium mirabilis effectus.

Cum ergo hoc quod omnis natura movet ad suum simile, potest imaginari de mirabilitate effectuum, quodvis ad omne operandum, & verificabis ad omnia quæ audies, & medicinalia, & magica, & necromantica, secundum diversum modum tuæ cogitationis & solertiæ, & intromittam te superficialiter, ut te ipsum adjuves & præpares ad recipienda, quæ dicam aggregata & collecta ex Philosophis & diversis antiquis. Habeto ergo istud in mente tua, & quantum est per se res calida adjuvat in passionibus frigidis, & est experimentum in eis, & non competit calidis nisi per accidens, aut indirecte, quod est per accidens, decipiat te in primis qualitatibus, quia plerunque

runque res calida sanat morbos calidos, scilicet per accidens aut indirecte.

Si vis igitur experimentari. Primo decete scire de rebus, utrum calidæ aut frigidæ sint: & nota totum illud, & postquam scistiud, nota quæ sit dispositio & proprietas naturalis ejus utrumne est audacia aut timiditas, aut decor, aut sterilitas, quia qualem habet naturam unumquodque entium, talem assimilat in his quibus associatur, ut leo est animal intimidum, & habens audaciam naturalem, maxime in fronte & corde, & ideo qui associat sibi oculum leonis, aut cor, aut pellem qui est inter duos oculos, vadit audax & intimidus, & inducit timiditatem omnibus animalibus. Et generaliter in leone est virtus dandi audaciam & magnanimitatem. Similiter in meretrice est audacia exterminata, & ideo dicunt Philosophi, quod si quis induit camisiam meretricis publicæ, aut respexerit speculum, aut secum habuerit in quo ipsa speculatur se ipsam, vadit audax & intimidus. Similiter in gallo est audacia magna, adeo quod dicunt Philosophi, quod & ipso viso stupefcit leo, & ideo dicunt quod si quis gesserit ipsius aliqua, vadit audax, & generaliter omne animal quod habet audaciam exterminatam per naturam aut per casum, si ex eo construeretur hujusmodi, dat ipsi audaciam. Similiter si est animal sterile per naturam

et accidens aliquod, ejus confociatio ad quem movet ad sterilitatem. Et ideo scripserunt Philof. quod mulus à proprietate vel quomodocunque fit omnino sterilis, facit viros & mulieres steriles, quando ex eo sociatur aliqua pars mulieribus. Similiter facit abortivus & eunuchus quoniam omnibus his est infita sterilitas, & simulant sibi in hoc hominem, qui sibi sociat ista intrinseca. Similiter qui volunt incitare amorem respiciunt quod animalium maxime diligit, & maxime in illa hora qua magis stimuletur in amore, quia tunc in eo vigor magis in promovendo ad amorem: ex illo animali accipiunt partem in qua magis viget virtus & ille appetitus, sicut sunt cor, testiculi & matrix, & exhibent ea illi quem volunt intendere, masculus ad foeminam exhibet testiculos. Mulier vero ad virum exhibet menstruum aut fecundinam.

Et quia hirundo multum diligit, ut dicunt Philofophi, ideo multum eligunt eam ad excitandum amorem.

Similiter in hoc genere turtur, columba & passer maxime quando capiuntur amore & Venere, tunc enim irrefragabiliter provocant & inferunt amorem.

Similiter quando volunt facere loquacem, appropinquant de lingua canis, aut de corde. Cum autem volunt facere fecundum

dum aut delectabilem, associant ei philomenam, & universaliter quamcunque virtutem aut proprietatem naturalem vident in aliquo entium naturalium, secundum excessum suspicantur assimilare aut promovere seu inclinare depositum ad illud propter quod sciunt firmiter quod potest plus juvare quam nocere, eo quod habet illud insitum à sua natura. Et omnis virtus movet ad tale, quale est secundum posse suum. Et sic intelligo esse in rebus mirabilibus quas audies. Et hoc dictum sit ad introducendum animum tuum.

Dixit auctor libri regimenti quod quædam sunt, manifesta sensibus, in quibus nullam scimus rationem: & quædam sunt manifesta ratione, in quibus nullum sensum nec sensationem percipimus. Et in primo genere entium nulli credendum est, nisi experientiæ, & non est experienda ratio, nec neganda experientia. Et in secundo genere entium non expectandus sensus, quia sentiri non potest. Quædam igitur sola experientia sunt credenda sine ratione cum lateant homines. Quædam sola ratione cum careant sensibus, nam quamvis manifestam rationem nesciamus, quâ Magnes trahit ferrum, ita tamen manifestat illud experientia, quod nullus denegare potest, & quemadmodum istud est mirabile, quod sola experientia certificat, ita in aliis debet homo æstima-

stimare, nec debet negare quicquam mirabilem. Quamvis rationem non habet, sed debet experiri, quia causæ mirabilium sunt ætentes. Et ex tam diversis præcedentibus quod humanus intellectus secundum Platonem non potest eas imitari. Magnes ergo trahit ferrum, Carabe trahit paleam, & quicquam alius lapis trahit vitrum. Sic in entibus sunt mirabilia declarata Philosophis per experientiam, quæ nullus denegare debet, nec experitur illud secundum modum Philosophorum, qui illud invenerunt. Nam dicunt Philosophi, quod palma est arbor, & habet masculum & fœminam, cum ergo fœmina appropinquatur masculo, videtur fœminam declinatam ad masculum, & mollificantur folia ejus, & rami, & declinant ad masculum. Cum ergo ad palmas vident illud, ligant funis à masculo ad fœminam, redit ergo erecta super seipsam quasi adaptata sit masculo per continuationem funis virtute masculi. Quare, ergo negas quod in hoc sit reliquarum rerum quæ suis proprietatibus agunt, donec per experientias certificetur tibi certitudo, & destituatur falsitas. Negotium autem tuum supra illud quod narravimus in libris nostris duorum rumor propalatur in regionibus, & quorum vestigium datur apud sapientes absque experientia ipsius, cujus proprietates sumuntur, est invidia & odium, ex quo semper provenit obliquitas

quitas intellectus, & iudicii in ore. Multi tamen antiquorum narraverunt res mirabiles, tamen jam receptas apud vulgus & verificatas. Ego narrabo tibi quædam ut tu firmes mentem tuam super eas, & ut sit parata credulitati eorum, quæ ratio non potest confirmare secundum sensum, quia prædictum in eis ad adiutorium. Ex eis itaque est quod filius Mesue dixit in lib. de animalibus. Si induit vestimentum viri mulier fœta, deinde induat ipsum vir priusquam abluat ipsum, recedit ab ipso febris quartana.

Et in libro de animalibus dicitur, quod Leopardus fugit ex cranio hominis: & alibi, quod si cranium hominis antiqui sepeliatur in turri columbarum, aut ponatur in ea, habitant & quiescunt columbæ ibi, & multiplicantur donec constringantur in ea.

Et in lib. de theriaca Galeni, quod serpens, qui dicitur regulus, est subalbidus, supra cuius caput sunt tres pili, & quando videt eum aliquis, moritur statim, & quando audit sibilum ejus aliquis, vel aliquid moritur, & omnis bestia quæ comedit ex eo mortuo etiam moritur. Et dicit Aristot. quod ubi fit æstas sex mensibus, similiter hyems, est fluvius in quo inveniuntur viperæ, quarum proprietas est ut nunquam videant se, quin moriantur, & faciunt hoc cum vivunt: cum vero sunt mortuæ nihil nocent.

cent. Et ingeniauit Aristot. cum Alex. reciperet speculum magnum, & ambularet cum eo versus eas, & cum respexerint ipsas in speculo mortuæ sunt. Fuit ergo quibusdam incredulus sermo Aristot. Nam vicenna instans Arist. si aliquis vidit eum, mortuus est. Unde non est veritas in sermone & dixerunt, si aliquis acciperet de cete mulieris lactantis virginem suam quæ t à bimatu, & ponatur in vitreo vase, & peliatur vel suspendatur in turri apud introitum columbarum & exitum, habitant, & multiplicantur columbæ, in ea, donec sint innumerabiles. Et dixerunt quando os hominis mortui suspenditur in aliquo, iuvat à quartana, & si suspenditur os hominis mortui super illum, qui conqueritur de ventre toto, sanatur. Et dixerunt, si dentes pueri in primis cum cadunt, suspendantur, antequam veniant ad terram, & ponantur in lamina argenti, & suspendantur super mulieres, eas prohibent imprægnari, & parere. Et in libro Cleopatrx, quando mulier accipit omni mense de urina mulæ pondera duo, & biberit, ipsa non concipit. Et in lib. de orationis, accipe quantitatem fabæ de alciæ, & infunde ipsam in urinam mulæ, & da mulieri ad potandum, non concipiet. Et dicit Alex. quando accipitur aliquid de umbilico infantis, qui egreditur, si inciditur & ponitur sub lapide annuli de argento aut auro,

auro , tunc ei qui nescit eum , non adven-
cholica passio penitus, & dictum est quod
ligetur semen acetosæ in panno ; & suspen-
datur super tympanum sinistrum, non con-
cipiet donec permanet super ipsum.

Et dicit Galenus, quod quando folia acet-
tosæ comeduntur , solvunt ventrem. I-
dicitur quod radix acetosæ suspensa super
habentem scrophulas juvat ipsum.

Et dicunt philosophi, quando vis, ut re-
deat bestia ad hospitium suum, line frontem
ejus cum sepo squillæ , & redibit.

Et Arist. dixit in lib. de Animal. Si ponatur
aliquis ceram contritam super cornua vitu-
li vaccarum , vadit cum eo ubicunque vult
sine labore, & si inungat aliquis cornua vac-
carum cum cera aut oleo aut pice , recedit
dolor pedum earum. Et si quis delinierit caput
tauri oleo rosarum , apostematur caput
ejus, & si liniatur cum eo caput vaccæ, mori-
ritur. Et si aliquis unxerit linguam bonum
cum sepo aliquo, non gustant cibum nec com-
medunt, sed prius moriuntur fame, nisi ab-
stergatur cum sale & aceto. Et si quis inun-
git anum galli cum oleo : non calcat galli-
nam, nec potest, & si quis vult ut non voci-
feret gallus , caput ejus inungat oleo &
frontem.

In libro Archigenis dicitur , quando ca-
villa leporis suspenditur super eum, qui pa-
titur cholicam, confert.

Et

Et dixit Aristoteles, qui sedet super pellem leonis, recedunt ab eo hemorrhoidæ.

Et dixerunt Philosophi, si annularem abortivi suspendit super se mulier, non concipit donec permanet super ipsam. Et quando bibit mulier urinam arietum, nunquam concipiet: & quando bibit sanguinem lepore, non concipit. Et si sterco leporis suspendatur super mulierem, non concipit donec permaneat super ipsam & origanum modo tantum quando teritur & pulverizatur super locum fornicarum, amittunt fornicæ locum suum.

Dixerunt Philosophi. Si suspendatur caput capræ super illum qui patitur schrophulas, sanatur per ipsum. Et dicitur in lib. decorationis: Accipe myrrham, & line pollicem pedis dextri tui cum oleo de palestina trita, nam tunc tu concumbes dum illud permanet super pollicem. Et dicitur ibi, quod si tu accipis fel hirci & adipem, & exicca utraque, deinde tere ea & calefac ambo cum puro oleo, & line cum ea priapum in circuitu hora coitus, & nullum alium expectet præter te.

Dicunt etiam Philosophi. Si accipiatur medium pondus, tres illius, & quinque, & ex duobus testiculis vulpium, & ex felle galli, & permisceat utraque, & portet ea continue tribus diebus in vulva, si in die quarta intuat eam vir, imprægnabitur à masculino.

Si suspendatur cauda adib supra præsepia vaccarum aut pecudum, non appropinquabit lupus donec permanebit illic, & si suspenditur cauda lupi, aut pellis, aut caput supra præsepe, non comedunt boves nec bestiaë aliquid. Et mulier quæ se sapius inungit urina adib, nunquam concipiet.

Si vis ut mulier non corrumpatur, nequaerat viros. Accipe priapum lupi, & pilos palpebrarum ejus, & pilos qui sunt sub barba ejus, & combure illud totum, & da ei in potu ipsa nesciente, nullum alium vollet. Et dixerunt, quando mulier non vult virum suum, tunc accipiat vir ejus aliquid de sepo hircorum mediorum inter parvos & magnos, & lineat cum eo priapum suum, & coeat, ipsa enim amabit eum, nec coibit postea cum aliquibus.

Et dixerunt quod testudo quando venenatur, comedit origanum & sanatur, & ideo scivit quod origanum succubuit cum veneno.

Dicitur etiam quod mustela quando venenatur à serpente, comedit rutam, & scivit ex hoc quod ruta est contrarium venenorum serpentum.

Et mus suppositus puncturæ scorpionum liberat, quia contrarius & nihil timens eum.

Dicunt Philosophi, Quod si quis extraxerit calcaneum mulieris mustelæ ipsa existente viva, & suspendatur super mulierem,

nonc

non concipit donec maneat super eam, & quando removetur, imprægnatur.

Et invenerunt Philosophi, quod si aliqua mulier est sterilis, quando apponunt rem acientem sterilem, mulier fit non sterilis: & e converso.

Si accipiantur duo testiculi mustelæ, & stringantur & ligenter in crurem mulieris, & habeat os secum, mulier non concipiet. Et dicitur quod quando sponsia projicitur in vino mixto aqua, deinde extrahatur & estringitur & exprimitur, egreditur aqua ex eo & remanet vinum, & si non est mixtum, nihil egreditur.

Dicit Tabarientis, quod si suspenditur lapis spongiæ in collo pueri, qui tussit tussi vehementi, sedatur tussis ejus: & quando intromittitur in caput asini, aut anum scabiei, syncopizat, & non vertitur donec extrahatur ab eo.

Et si homo comedit lentes & mordeat, non sanatur morsus, & quando intromittitur in anum arietis altis sive alcis cadit lana ejus.

Dicitur etiam, quod si ligetur aliquis cum cauda asini non ruget nec rudet.

Si accipiantur pili asini qui sunt juxta principium ejus, & dentur alicui in potu triti cum vino cuivis, incipit statim pedere.

Similiter si aliquis accipit ova formicarum, & conterit ea & projecerit in aquam,

& dederit eam in potu cuivis, statim necessat pedere. Similiter faciant cum vino.

Et dicitur quod si feceris annulum ex viga myrti recentis & intromittas in ipsa annularem digitum, sedat apostema si ascellis.

In libro Aristotelis radix Iusquiami alba quando suspenditur super patientem cholericam confert ei: & quando haurit, nitrum falsum ponitur in vase, & ponitur super ipsum acetum, bullit fortiter absque igne.

Dicitur etiam in libro Hermetis quando projicitur semen porri super acetum, redolent acetositas ejus.

Belbinus dicit quando accipis albumen ovi & alumen, & linis cum eo pannum, ipsum abluis cum aqua salis, sicca eum, prohibet ignem comburere.

Dicit alius, quando accipitur arsenicum rubeum & alumen & teruntur & conficiuntur cum succo semper vivæ & felle lauri, & linis cum eo homo manus suas, deinde accipit ferrum ignitum, non comburit ipsum. Similiter si accipiatur ex magna & alumine lamenti & talo & aceto forti & altea, & contriveris ea contritione bona, & linis cum ea manus, non lædit eas ignis.

Et dixerunt in Carabe, quando multum teris ipsum & sufflas versus lampadem cum sufflatorio, inflammatur ex eo ignis magnus, & ab eo nihil contactum comburitur.

Et quat

quando volueris , quæ sunt in palatio vi-
antur nigra , accipe de spuma maris , &
lento & permisce ea filis , deinde hu-
ecta cum ea licinium , & illumina cum eo
lampadem . Quando vis ut quæ sunt in pa-
tione , videantur sine capitibus , accipe sul-
fur citrinum cum oleo , & pone ipsum in
lampade , & illumina cum eo , & pone illud
in medio hominum , & videbis mirum .

Et iterum dicit Belbinus , qui posuerit
ortulacam super lectum suum , non videbit
omnium nec visionem penitus .

Et Aristoteles dicit , quod equæ quando
odorant fumum lampadis extinctæ abor-
unt & indignantur , & similiter hoc accidit
quibusdam mulieribus , prægnantibus .

Dicit Aristoteles , quod si quis inueniat
amelum coire cum matre sua , & ipse præ-
sentit illud , ipse prosequitur eum , donec in-
terficit eum , & si inueniet equum ascendere
matrem suam , & præsentiat illud , interficit
ipsum & necat intendens ad hoc .

Et dicit Tabariensis , si accipiatur rafani
& conficiatur .

Et dicunt Philosophi , quod si submergas
muscas in aqua videntur mortuæ , & si sepe-
riantur in cinere resurgunt iterum , & quan-
do submergis Aombor , moritur , & rotetur
super ipsum acetum vivificatur , & quando
sepelis scarabeum in rosis , moritur , & si se-
pelis in stercore , vivificatur .

Dixerunt & philosophi, quod quando pennæ aquilarum ponuntur cum pennis aliarum avium, comburunt illas & mortificant eas, sicut ipse est vincens in vita sua omnes aves & dominans. Pennæ Aquilarum sunt perniciosæ omnibus pennis. Et dicunt philosophi, quod si ponatur in aliquo loco pellis ovis cum pelle adib, corrodit & consumit: & qui induit pannum ex lana ovis, quam comedit adib, non cessat ab eo pruritus donec exuat eum. Et si acceperis pilum equæ, & extenderis ipsum super ostiam domus, non ingreditur ostium illud cinex, donec super eo stat pilus.

Et si suffumigas domum aut locum pulmone asini, mundas eam ab omni serpente & scorpione, & sciunt philosophi ex hoc, quod valet contra venenum.

Tabariensis etiam dixit, si lingua upupæ suspendatur super patientem oblivionem, reddit eum memorem & aliarum rationes.

Et in libro Cleopatrarum dicitur, si mulier non delectatur cum viro suo, accipe medullam lupi de pede sinistra & porta eam, & nullum diliget nisi te. Et dicitur quando accipitur coxa struthionis masculi sinistra & bullitur cum oleo, deinde liniuntur cum eo origines pilorum, nunquam renascuntur.

Dixit Architas, si accipiatur cor dum vivit & suspendatur super patientem quartanam, eradicat eam.

Et spoliū serpentis, quando stringitur super ancham mulieris accelerat partum: sed cum parit illico removeatur.

Dentes omnium serpentum quando eradicas eos dum vivit serpens, & suspendatur super quartanarium tollunt ab eo quartanam, & si suspendatur serpens super dolentem dentem prodest, & si serpens occurrit prægnanti abortit, & si occurrit ei dum parit, accelerat partum. Et dicunt si acceperis caninum dentem crocodili ex palato ejus superiore sinistro, & suspendis eum super febricitantem, sanat & redibit ad ipsam nunquam: & dixerunt, quod leo terretur ex galbo albo, & leo iterum timet ignem, & qui ungitur cum sevo renū leonis non timet ire inter bestias, & omnes bestię terrentur ex leone: & qui linit corpus suum cum stercore leporis, terrentur ab eo lupi. Et si teritur arsenicum citrinum, & admiscetur lacrisi, cadit super eum musca, quæ non moriatur.

Si acceperis dextrum pedem testudinis, & suspendis eum super dextrum pedem podagrici, confert ei. Similiter si sinistrum sinistro, sic manus ejus confert manui, & digitus digito. Et si accendatur ignis coram etniofo, ex viridibus lignis ficulnearum, crepitant testiculi ejus.

Et in libro Hermetis, oculi ut si ambo cum ligantur in panno lini super adjutorium li-

nistrum, removent quartanam. Et dicitur, quod si lupus viderit hominem, & ipse non videt eum, stupefcit homo, timet & raucescit. Et ideo si quis gerit oculum lupi, iuvat ad victoriam, ad audaciam & debellationem & timorem adversarii.

Et si dicitur quod fiat annulus ex albis unguis asini, si induit ipsum epilepticus, non patitur epilepsiam.

Et dixerunt quando vis ne approximent muscæ domo, tunc pone condisum & opium in albedine calcis, & inde albifica domum cum ea, tunc non ingredientur muscæ penitus.

Et quando vis ut narret tibi mulier vel puella tua omnia quæ fecit, accipe cor columbæ & caput ranæ, & exsicca utraque & tere & pulverisa super pectus dormientis, & narrabit omnia quæ fecit. Dum vero evigilaverit, exerge illud à pectore, ne allevetur. Et dicunt, quod si quis ponit Adamantem capiti mulieris dormientis, manifestat, si est adultera: quoniam si sic est, resilit territa de lecto: & si non, amplectitur virum suum cum grandi dilectione.

Et dicunt, quod pellis asini, quando suspenditur super pueros, prohibet eos terreri.

Et dicit Architas, quod si accipiatur cerumen auris canis sinistrae & suspendatur febricitantibus periodice, confert multum, maximè quartanæ.

Et

Et dicunt Philosophi, quod aliqua species vel individuum, quæ nunquam habuit ægritudinem, confert omni ægritudini: & cum nunquam affuerit dolor aliquis, succurrit & sanat hominem ab illo.

Et si suspenditur spuma maris super coxam mulieris sinistram accelerat partum, & quando suffumigatur domus cum ungula muli sinistra, non remanent in ea muscæ.

Et si suspenditur cor upupæ aut oculus ut cerebrum supra se ad collum suum, confert oblivioni, & subtilitat intellectum hominis.

Si mulier non potest concipere, accipe cornu cervinum pulverisatum, & misceatur cum felle vaccino: teneat mulier super se, coeat & statim concipiet.

Seta de cauda equæ posita super ostio, non permittit intrare zanzalas.

Dens pulli unius anni positus in collo infantis, facit ejus dentes provocari sine dolore.

Dens equæ positus super caput furentis, statim liberat eum.

Si mulier non potest concipere, detur ei inscienti lac jumenti, ea hora coeat, & statim concipiet.

Uguis equi suffumigatus in domo, effugat mures. Idem fit ex ungula muli.

Ut tota aqua calida exeat è calidario, atrimentum, id est, terra franciscana cum pice

projice in aquam, & tota exhibit. Ut ignis de aqua extra eat, testam ovi accipe, & sulphur vivum tritum, impone & calcem, & claude foramen, & mitte in aquam, & incenditur.

Et dicitur, quod si ponatur camphora super aquam, accenditur & comburitur in aqua.

Ut aves manibus comprehendas, accipe grana quævis in fece vini & in succo cicuta: valde imbibita, & objice ad aves, & omnis avis quæ inde gustet, inebriatur, & perdit vires.

Si quæ mulier te ligavit maleficiis ad amorem suum, & vis illud dissolvere: accipe camiliam suam, & per capitium ejus minges fores, & per manicam ejus dextram, & non curabis de ea.

Ut mulier cum aliquo adulterare non possit, incide de capillis ejus & pulverem illorum ibi super feretrum sparge, ante tamen unge feretrum cum melle, & mox coëas cum muliere, & cum volueris solve te, ex tuis capillis fac similiter.

Et dicunt, si quis inungatur lacte asinæ, congregabuntur in eo omnes pulices domus,

Literas quæ non leguntur nisi de nocte: cum felle testudinis scribe, aut lacte ficus, si ponatur ad ignem, aut cum aqua vermis lucentis de sero.

Si acci-

Si accipiantur multa albumina ovorum le gallina post mensem, fiunt vitrum & dura ut lapis: & ex hoc tale fit topacius sophiticatus, si pejus cum croco vel terra rubea iniatur.

Similiter spuma quæ invenitur circa testiculos cervi vel equi, vel asini fatigati, admisceatur cum vino: & illud vinum detur alicui potatione, abhorrebit vinum per mensem.

Et si habuerit plures anguillas in vase vini, & dimittantur in illo mori: si quis biberit ex illo, abhorrebit vinum per annum, & forte semper.

Et dicitur, quod accipiatur funis aliquis cum quo suspenditur fur, vel suspensus est, & aliquantum palea quam turbo venti in aëre suspendit, & ponatur in olla, & misceatur cum aliis ollis, omnes alias frangit. Item accipe aliquantulum prædicti funis, pone in instrumento, cum quo mittitur panis in furno, quoniam ille qui mittere debet in furno, non poterit immittere, sed extra exiliet.

Ut homines videantur sine capitibus, accipe spoliolum serpentis, & auripigmentum, & picem Græcam, reuponticum & ceram novarum apum, & sanguinem asini, & tere omnia, & mitte in rudi olla plena de aqua, & facias bullire ad lentum ignem, & postea dimitte frigescere, & facias cereum, &

omnis qui illuminabitur eo , videbitur sine capite.

Ut homines videantur habere quorumlibet animalium capita , accipe sulphur vivum, & lethargirium, & istis simul pulverizatis , sparge in lampade oleo plena, habeantque candelam de cera virginea , quæ si permixta cum fece illius animalis, cujus caput vis, ut videatur habere, tenens candelam accensam de lampadis igne, & da bibere vinum cum valdimonia , & illi qui inde potabunt, videbunt se habere caput animalis.

Ut homines videantur habere vultum canis: accipe adipem de aure canis, unge ex eo parum de bombycino novo , pone in lampade nova de viridi vitro, & pone lucernam inter homines , & cernunt vultum canis.

Ut homines videantur habere tria capita , accipe de pilis asini mortui , & fac funiculum , & sicca , & sume medullam de offe principalis dextri humeri , & misce cum virga virginea , & line funiculúm , & pone super liminaria domus : ingredienti domum tria capita habebunt , hi qui in domo sunt, intrantibus asini videbuntur.

Si vis , ut caput hominis caput asini videatur : tolle de segmine aselli, & unge hominem in capite.

Si vis, ut pullus aut res alia saltet in disco: accipe argentum vivum & pulverem calamitæ, & mitte in ampullam vitream sigillatam ,

um, & illam pone intra rem calidam, quia
um sit argentum vivum calidum, movet
& faciet eam saltare.

Si vis videre, quod alii nequeunt, accipe
al de masculo catto, & adipem gallinæ om-
ino albæ, & misce insimul & oculos tuos
unge & videbis. Si vis intelligere voces
vium, associa tecum duos socios in quinto
Kalendas Novembris, & vade in quoddam
emus cum canibus quasi ad venandum, &
lam bestiam quam primo inveneris, defer
tecum ad domum, & præpara cum corde
ulpis, & statim intelliges voces avium, vel
estiarum, & si vis ut aliquis intelligat,
secula eum, & intelliget similiter.

Si vis solvere vincula, vade in sylvam &
rospice ubi pica nidum habuerit cum pul-
is, & quando eris ibi, ascende ad arborem,
& foramen ejus circumliga quocunque vis,
quia cum videt te, vadit pro quadam herba
quam ponit ad ligaturam, & statim rumpi-
tur, & tunc cadit herba illa in terram super
annum quem debes posuisse sub arbore, &
tu sis præsens & accipe.

In nido upupæ est quidam lapis, qui est
diversorum colorum, defer tecum ipsum,
& eris invisibilis.

Ut homo semper eunuchus sit, accipe ex
vermiculo qui in æstate lucet, & da ei bi-
bere.

Ut mulier confiteatur quæ fecerit: ra-
nam

nam aqualem comprehendere vivam, & tolle
ejus linguam, & remitte illam in aquam, &
pone illam linguam super partem cordis
fœminæ dormientis, quæ cum interroge-
tur, vera dicet.

Si vis aliquem terreri in somno, capiti
ejus suppone pellem simiæ.

Si vis capere talpam, pone, in foramine
ejus cepe vel porrum aut allium, & statim
egredietur sine viribus.

Serpens non accedit ad allium: nec canis
gustat aliquid tinctum cum allio.

Suffumigatio quam cum feceris, videbun-
tur omnes in forma elephantum, qui sunt
in domo, & equorum magnorum: Accipe
speciem, quæ dicitur Alchachengi, & con-
tere, & confice ipsam cum aliquantulo pin-
guedinis delphini, & fac ex eo grana licut
citri. Deinde fumiga ex eis super ignem
stercoris vaccæ, quæ mulgetur, & non sit in
domo locus, ex quo egreditur fumus nisi
porta, & sit larga sub terra deintus. Nam
omnes qui sunt in mansione, videbuntur
quasi ipsi sint homines magni in formis
equorem, elephantum, & est mirabile
valde.

Suffumigatio alia, quam cum facis, vides
formas multiformes, & mirabilia infinita,
quæ præ multitudine non discernentur: Ac-
cipe Timar, id est, vermilium, & lapidem
Lazuli, & pulegium montanum, & pulveri-

za totum, & cribella illud, & confice illud, & cum pinguedine delphini, vel equi, vel elephantis, fac grana in modum ciceris, & sicca in umbram, & suffumiga in eo quando volueris, & fiet quod dictum est.

Suffumigatio ad videndum in somno quod futurum est de bono & malo. Accipe sanguinem asini congelatum, & lupi cervini pinguedinem & storacem, aggrega totum ponderibus æqualibus, & conficiantur, & fiunt grana, & suffumigetur cum eis domus. Tum enim videbis in somno tuo, qui narrabit tibi omnia.

Modus faciendi lichinium, quod quando accendens videbis homines, in quacunque forma volueris. Accipe oculos bubonis, oculos piscis, qui dicitur asseres, & oculos piscis, qui dicitur libinitis, & fel luporum. Contrita ergo ea manibus commiscendo, & pone ea in vase vitreo. Cum ergo vis operari eum, accipe adipem cujuscunque vis bestię, quod fiat hoc in forma ejus, liquefac eam & permisce cum illa medicina, & inunge cum eo lichinium quodcunque vis, deinde accende ipsum in medio ædis: videbuntur enim homines in forma illius bestię, cujus pinguedinem accepisti.

Lichinium aliud, ut homines appareant in forma angelorum. Accipe oculos piscis & oculos filoe, id est, frangentis ossa, & contrita eos manibus malcando, & pone eos
in vase

in vase vitreo septem diebus, deinde pone in eis aliquid de oleo, & illumina cum eo in lampade viridi, & pone ipsum coram hominibus, qui sunt in æde: ipsi n. videbunt se in forma angelorum ex igne accenso.

Lichinium aliud faciens apparere homines nigrarum facierum. Accipe lampadem nigram, & infunde super ipsam oleum sambucinum vel argentum vivum, & funde in illo oleo vel argento vivo ex sanguine phlebotomantium, & pone in illo sanguine sambucinum, vel argentum vivum.

Aliud fit lichinium ex pannis mortui aut ex pannis nigris, & accende in medio ædis. Nam tu videbis ex hominibus mirabilia, quando videbunt se ad invicem cum illis formis.

Lampas mirabilis in qua apparent res quantitatis terribilis habens in manu virgam, & territat hominem. Accipe ranam viridem, & decolla eam supra pannum exequiarum viridem, mæstefac ipsum cum oleo sambucino, & pone ipsum lichinium, & illumina cum eo in lampade viridi: nam tu videbis nigrum stantem, inter cujus manus erit lampas, & mirabile.

Lampas etiam cum aliquis tenet in manu, non videt aliquos eorum qui sunt ibi, & qui fuerit post ipsum, videbit tantum. Accipe piscem, qui dicitur delphinis. Deinde accipe pannum lini aut funeris, & sparge
super

super ipsum aliquid extra zimar, deinde
deinde super illud ex illa pinguedine li-
quefacta. Deinde stringe manum super i-
psum & involve pannum, & fac ex eo lichini-
um. Deinde accende ipsum in lampade
viridis, & fiet quod tibi dixi.

Lampas alia faciens apparere homines in
forma foeda & terrentur invicem homines,
& faciunt ipsum fingentes dæmonem. Ac-
cipe pilos ex cauda canis nigri, in quo non
est albedo, & aliquid ex pinguedine ejus,
quefac pinguedinem. Deinde accipe pan-
num exequiarum; & fac deinde lichinium:
deinde line ipsum cum eo quod fecisti, &
illumina ipsum in lampade viridi cum oleo
sambucino, & accende ipsum in domo, &
non sit ibi lichinium præter ipsum, & vide-
ris mirabile.

Lichinium pulchrum, ut domus videatur
tota plena serpentum & imaginum, do-
cec lichinium permanet accensum. Accipe
pinguedinem serpentis nigri & spoliū ser-
pentis nigri & pannum exequiarum, &
fac lichinium ex illo panno, deinde line
ipsam cum illa pinguedine & pone spo-
lium serpentis in concavitate ejus, & illu-
mina cum oleo sambucino in lampade vi-
ridi aut nigra.

Aliud lichinium, quod quando est ac-
censum & effunditur super ipsum aqua, in-
alescit, & quando oleum extinguitur, ac-
cipe

cipe calcem quem non invenit aqua: & permisce eam cum æquali pondere sibi ex cera & medietatis ejus ex oleo balsami, & nepticitrina cum æquali sibi ex sulphure: fac lichinium ex ea, & rota super aquam & accendetur, & rota super ipsum oleum, & extinguetur.

Lichinium aliud quod cum accenditur omnia videntur alba, & argentea: accipe lacertam, & abscinde caudam ejus, & accipe quod exit, quia est simile argenti vivi. Deinde accipe lichinium, & madefac eum oleo, & pone ipsum in lampade nova, & accende: domus ejus videbitur splendida & alba vel deargentata.

Operatio lampadis & mirabilis quam quis tenuerit, non cessat pedere donec dimiserit eam. Accipe sanguinem testudinis, exsicca ipsum in panno lichinii, & fac ex ipso lichinium & illumina ipsum in lampade da ipsum cuivis, & dic illumina: nam ipse non cessabit pedere, donec dimiserit illum & est mirabile.

Lampas quæ cum accenditur in loco ranarum nulla sonat: sed omnes silent donec fuerit accensa. Accipe pinguedinem crocei doli, & confice ipsam cum cera albificata in sole, & fac ex eo lichinium, & illumina eum eo in loco ubi sunt ranæ: & cum viderint istud, statim tacebunt.

Lampas alia cum accenditur: videntur
invice

invicem astantes sicut imagines & lapides. Accipe zimat & tere bene, & accipe pannum funeris, & madefac ipsum cum pinguedine piscis aut cum oleo sisamino puro pone ipsum in lampade viridi, & pone super ipsum ex illo medicamine contrito rem parvam, & fit mirabile. Lichinium quod cum accenditur, non cessant saltare, & gaudere & insanire gaudio, & maxime mulieres, & accipe sanguinem leporis & sanguinem cujusdam avis, quæ dicitur Solon, & assimilatur turturi, & æquale medietatis ejus ex sanguine turturis maris. Infunde ergo in eum lichinium & illumina cum eo in medio domus, in qua sunt cantatrices & puellæ, & est mirabile, & probatum.

Si vis facere quod instrata hominis appareant pediculi scaturientes, ut non possit homo dormire, tunc projice in lecto ejus pondus uncie unius vel medie alcakengi, & si acceperis pilos asturis, fiet inde lichinum, quod quando accenditur, vident se invicem omnes infirmos ex vehementia infirmitatis & extenuationis.

Accipe locustam citrinam & exsicca ipsam, & tere, & pone in panno exequiarum, & incende ipsum oleo sambucino: in quocunque loco fueris, erit quod tibi dixi, & mirabile.

Quando vis ut videaris totus ignitus à capite usque pedes, & non lædaris: accipe
malva.

malvaviscum album, confice cum albumine ovorum, deinde line cum eo corpus tuum, & dimitte donec exiccetur, & deinde line te cum alumine : & postea pulveriza super illud sulphur subtile, inflammatur enim ignis in eo, & non lædit, & si facis super palmam, poteris tenere ignem sine læsione.

Si vis, ut res projiciatur in ignem & non comburatur, accipe glute n piscis partem unam & aluminis æquivalens illi, permisceatur totum, & fundatur super ipsum acetum vini & conficiatur cum eo quicquid vis, projice in ignem & line cum hoc linimento non comburetur.

Si vis facere contrarium, scilicet imaginem aliquam hominis aut alterius, & quando ponitur in aqua, accenditur, & si extraxeris eam, extinguitur : accipe calcem non extinctam, & permisce eam cum aliquantulo ceræ, & oleo silami & naphtha, id est, terra alba & sulphure, & fac ex illo imaginem : nam quando tu roborabis aqua, accendetur ignis.

Si vis facere, ut quando aperis manus tuas super lampade, extinguatur lumen, & quando claudis eas super eam, accenditur & non cessat illud facere. Accipe speciem quæ dicitur spuma india, tere eam & deinde confice eam cum aqua camphoræ, & line cum ea manus tuas, deinde aperi eas in facie lampadis,

lampadis, delebitur lumen ejus, & claude & reaccendetur.

Si vis videre rem submersam & profundam in nocte, & non occultetur tibi plus quam in die, & legis libros de nocte nigra. Unge faciem tuam cum sanguine vespertilionis, & erit quod dico.

Si vis albificare aliquid, suffumiga illud sulphure.

Si vis ut arbor citri projiciat omnes fructus & cedant. Accipe quinque partes sulphuris citrini & quinque nigri & duo albi & sinabrium: tere omnia & permisce & suffumiga, & cadent omnes fructus, & forte sic est in aliis arboribus.

Si vis statim interficere serpentem, accipe ex aristologia rotunda quantum vis, & tere illam bene & accipe ranam sylvestrem vel campestem & contere ipsam & commisce eam aristologiæ, & pone cum eo aliquid ex incausto & scribe cum eo in charta aut aliquod quod plus amas, & projice ad serpentes.

Si vis portare in manu tua ignem, ut non offendat. Accipe calcem dissolutam cum aqua fabarum calida & aliquantulum magnaculis, & aliquantulum malvavisci: & permisce illud cum eo bene, deinde line cum eo palmam tuam, & fac siccatum & pone in ea ignem, & non nocebit.

Dicunt philosophi, quod calx tale non comburit

comburit in igne & glutem piscis salvat ab igne, & alumen jamenum & sanguis salamandrx & fuligo fururi vel lebetis: quando igitur ex istis omnibus aut quibusdam fit lincimentum, non offendit ignis albumen ovi & malvaviscum habent juvamentum in hoc.

Si vis ut tota domus appareat plena serpentibus. Accipe de pinguedine serpentis & parum salis in ea pone & accipe pannum exequiarum, & incide ipsum in quatuor frustra, deinde pinguedinem, & pone ipsam in omni panno: & sic facias, quatuor lichinia & accende ea in quatuor angulis domus cum oleo sambucino & in lampade nova, & fiet quod dixi.

Lichinium quod cum accenditur in domo, videbis res volantes virides ut passer, & aves: accipe pannum exequiarum recentem & pone in eo cerebrum avis & pennas caudæ ejus, & involvendo fac ex eis lichinium, & pone ipsum in lampade nova viridi, accende ipsam in domo cum oleo olivæ, & quæ res erunt in domo fient virides valde, & videbitur quasi volarent aves virides & nigræ. Ut domus videatur tota viridis & plena serpentibus & imaginibus timorosis: accipe cutem serpentis & sanguinem alterius serpentis masculi & adipem alterius serpentis, & aggrega illa tria & pone ea in panno exequiarum, & accende ipsum in lucerna nova.

Si vis

Si vis facere candelam vel lichinium
quæ cum accenditur, agitatur & ambulat,
accipe cutem lupi, & cutem canis, & fac ex
utriusque lichinum, & accende ipsum cum
oleo olivæ, & statim movebitur.

Quando vis accendere lucernam ex qua
de timet eam. Accipe pannum lini no-
rum album, & fac ex eo lichinium, & po-
ne in concavitate ejus aurem serpentis &
talem grossum, & facias ipsum oleum oli-
væ: da cuivis & statim cum accenderit i-
gnem, trepidabit, & timebit valde.

Dicunt Philosophi, quod sinciput est
prima pars capitis: ex sincipite hominis
vermes post mortem generantur, & in
septemque prætereunt ei dies septem, vermes
autem fiunt muscæ, & post quatuordecim dies,
fiunt dracones magni, quorum unus si mo-
rderit hominem, morietur statim, quod
si tu acceperis ex ea & coxeris illud cum
oleo, & feceris ex eo candelam in lucernam
quæ sit cum lichinio panno exquiarum, vi-
bis ex eo rem magnam, & formas quæ
mutari non potest cum timore forti.

Experimentum mirabile quod facit ho-
mines ire in ignem sine læsione, vel portare
ignem vel ferrum ignitum sine læsione in
manu. Recipe succum bisinalvæ, & albu-
men ovi, & semen psillii, & calcem, & pulve-
ra & confice cum illo albumine ovi suc-
cum raphani, commisce: ex hac confectio-
ne
illineas

illineas corpus tuum vel manum, & dimittere
 ficcari, & postea iterum illineas, & post hoc
 poteris audacter sustinere ignem sine nocu-
 mento.

Si autem velis, ut videatur ardere illu-
 linitum, asperge de sulphure vivo bene pur-
 verizato, & videbitur comburi, cum accen-
 detur sulphur, & nihil ei nocebit: si flam-
 mam candelæ quam quis tenet in manu co-
 lophoniam vel picem græcam insufflaveris
 subtilissimè tritam, mirabiliter augetur
 ignem, & usque ad domum porrigit flam-
 mam. Ut ignem illæsus portare possis, cura
 aqua fabarum calida calx dissolvatur, &
 modicum terræ rubæ de Missina, poste-
 parum malvavisci adjicias, quibus in sim-
 conjunctis vel commixtis palmam illinias
 & desiccari permittas, & sic eum ignem
 quolibet illæsus portare poteris.

Aquam ardentem sic facias: recipe vi-
 num nigrum, spissum potens & vetus, &
 in una quarta ipsius distemperabis vivæ cal-
 cis, sulphuris vivi subtilissime pulverizatæ
 tartari de bono vino & salis communis allu-
 grossi, postea ponet in cucurbita bene lu-
 tata & desuper posito alembico distillabis
 aquam ardentem quam servare debes, in
 vase vitreo.

Ignem Græcum sic facias: recipe sulphu-
 rem vivum tartarum, sarcocollam: picem
 lam, sal coctum. petroleum & oleum com-
 mune

ne, fac bullire bene: & si quid imponatur in eo accenditur sive lignum sive ferrum, & non extinguitur nisi urina, aceto vel arena.

Si vis facere quod cesset omne mirabile, respice alias causas: scilicet agentem sufficiens etiam patientem quoniam si utrumque respicis, non miraberis: cum videbis tantam aptitudinem esse in una sufficientia materius, quod non facit admirari, quando tuam vides quod aqua frigida accendit ignem, & non extinguit ipsum; si tu respice materiam agentem, miraberis semper: materia esset efficiens conveniens ad hoc, sed quando tu respiceres materiam illius effectus: ut puta, quia est calx & sulphur, quod est valde inflammabile, ita quod minimum ignis inflamat ipsum: tu vides, quod nihil est mirabile.

Similiter quando res aliqua si comburitur igne, mirabile est, quando una de causas inspicitur sola. Sed quando scitur natura patientis aut debilitas agentis, nihil mirabile, maxima ergo radix experimentorum naturalium est in hoc sc. ut eligant materiam paratissimam ad aliquid, & hoc debile effectus aut fortissimum: & materiam valde dispositam: & faciunt similiter homines respicere ad illam causam, quæ non videtur esse illud facere, & de illa nihil dicunt, & nota istud, quod secundum istum modum in-

dum incidit multitudo experimentorum mirabilium : & de hoc narrabo tibi quædam istorum, ut ea confirmeris in virtut prædicta, & scias etiam excogitare ingenii experimentorum. Si vis facere carbunculum vel rem lucentem in nocte, recip nocticulas lucentes quamplurimas & ipsas contritas pone in ampulla vitrea, & claud in fimo equino calido, sepelias & dimitt morari per quindecim dies, postea distilla bis ex eis aquam per alembicum : quam repones vase de cristallo aut vitro. Tanta enim præstat claritatem, quod in loco obscuro quilibet potest legere & scribere quidam faciunt hanc aquam ex noctilucis felle testudinis, felle mustelæ, felle furonis & canis aquatici, sepeliunt in fimo & distillant ex eis aquam.

Aquam ardentem sic facias. Recipe serpentinam quam distillabis per alembicum velut aqua ardens exhibit, etiam misce vinum aut cuivis, & accenditur si appropinques e candelam.

Ignis volans : accipe libram unam sulphuris, libras duas carbonum salicis libras sex salis petrosi : quæ tria subtilissime terantur in lapide marmoreo, postea aliquid posterius ad libitum in tunica de papyro volanti vel tonitrum faciente ponatur.

Tunica ad volandum debet esse longa & gracili

facilis pulvere illo optime plena, ad fa-
cendum vero tonitruum brevis grossa &
caplena.

ALBERTVS MAGNVS

*De proprietatibus Herbarum,
lapidum, & animalium quo-
rundam explicite.*

MICHAËLIS SCOTI
 rerum naturalium perscrutatoris
 Proœmium, in secreta Naturæ.

*Ad D. FRIDERICVM Romano-
 rum Imperatorem.*

IMPERATOR, inter cætera, quibus te oportet esse sollicitum, est scientia boni & mali, eam modis omnibus investigare per temet ipsum in libris auctorum & omnibus scientiis, & principaliter earum scientiarum, quæ dicuntur artes. In hæc facies penitus, quando anima tua fuerit in quiete & corpus unum habuerit spaciū prætermiſſis negotiis gentium aliquid a maiestate tua potentium & ejus responderetium. Debes enim ſcire quod duo ſunt tempora homini viventi; ſcilicet tempus paciſ & tempus belli, & ita duo ſunt cibi, corporalis & ſpiritualis. Corporalis paratum a nutrimentum corporis. Spiritualis vero a nutrimentum animæ. Sciendum quod ſicut cibus corporalis conſervat corpus in bono ſtatu, ſi ſit factus ratione & aſſumptus per meſurat

mensuram ab animali cui convenit & in
tempore congruo, eo quod non in omni
tempore omnia conveniunt. Ita cibus spiri-
talis retinet in bono statu si sit factus rati-
e & assumptus per debitam mensuram, in
tempore congruo utriusque ætatis virtutis
homine. Scriptum est enim quod sicut
gida calidis & calida frigidis temperan-
tia contraria contrariis curantur, & me-
dicinam recipiunt ordinate. Similiter est uti-
inquirere diversos auctores & magistros
propter diversas sententias, eo quod diversi
sententia sentiunt: & movent scientia vel in-
genio gratioſo naturæ quod diffunditur
super proficiens multum postea, & est
origo scientiæ. Unde ex meo consilio do-
ctores, magistros & homines ingeniosos
naturaliter, curialiter apud te invenies: &
sepe cum multis sermonem facies coram
his sapienter ac domesticè verba pronun-
cias. Putabis in diversis propter diversa, &
facies eis quæstiones quando tecum erunt,
verba dicta eorum in corde servabis in poste-
rum & tibi, & cæteris prodesse possint: Ne
terra inculta & arida: quæ cum sit steri-
lis, ab hominibus reprobatur. Manu tene
studium scientiarum tuo regno, & fac fieri
disputationes ante conspectum tuum, &
tuus animus in his gloriatur, ut tuum re-
gnum in melius formetur. Tuum studium
te velle regnare diu. Et hoc erit si credi-

deris virtutibus vitando. Et de tali moralitate aliquid dicemus, si Deus voluerit. Sed hic dicimus, quod des cor tuum cognitioni boni intellectus, secundum discretionis mensuram. Sis amicus Dei fide spe & opere. Nec omittas amplecti illam scientiam quæ philosophis physionomia naturaliter nominatur. Et hæc scientia est illa inter cæteras qua cautè multi homines quondam usi sunt gloriari & exaltari apud magnates secundum imperatores qui transierunt. Similiter apud multos reges, & barones. Et quia adeo præcedunt reliquos homines scilicet propter hanc scientiam & propter hujusmodi plurimas alias quas secreto noverunt. Unde dictum est. Honora hominem propter scientiam. Requite amicum propter necessitatem. Apud quosdam enim melius est philosophari, & apud quosdam utrumque nocet, & apud quosdam neutrum debet requiri, scilicet à facientibus veram pœnitentiam in hac vita. Hujus enim scientiæ inquisitio est in pulcherrima natura, cujus perfectio contribuitur physionomo de numero antiquorum Physione summo Doctore in scientia naturali. Unde quidem hæc scientia nomen traxit ab eo, studium ejus grande fuit diu, & diu etiam investigare, a etiam reprehensibilior congregare. Collecta est enim hæc scientia ex compositione
ne homin

hominis utriusque sexus cum qualitate
possibili, modi, status, personæ inventis. Et
ex hac scientia naturæ ingeniosæ quæ co-
novit tibi, domine imperator, sub lucida
revitate in hoc libello penitus enarrabo.
Sic enim quidam sapiens, phylionomia
est scientia naturæ, insinuatione cujus pe-
tus in ea sufficienter agnoscit differentias
animalium personarum omnium gradu sui.
Et quia omnis scientia est à phylionomia:
de circo eam in hoc loco definiamus.

Phylionomia est doctrina salutis & ele-
ctio boni & vitatio mali, comprehensio
virtutis, & prætermissio vitiorum. Hoc
autem inducit verus amor Dei, timor dia-
boli: fides meritoria, spes præmii imper-
dibilis æternæ vitæ & iudicium mortis:
quia videtur penitus quod hic omnia relin-
quuntur cæteris quia tenentur. Et nonnulli
valet scientia, nec potentia, nec congrega-
tio personarum, nec gratia pulchritudinis,
nec voluntas & omne bonum. Unde dixit
quidam. Omnia transibunt, nos ibimus,
ibitis, ibunt, Chari non chari conditione
pari. Et alibi dictum est. Omnia transibunt
præter amare Deum. Constituo ergo, ô
Friderice Imperator, tibi ex hac scientia
phylionomiæ regulas & constitutiones ab-
breviatis: quas tibi pono satis sufficienter.
Jugo quarum si te bene adjeceris: dabit tibi
magnum præcium laudis ex multa sapien-

tia, virtute: crescet tibi etiam magnum & grande ingenium sapientiæ ad nobilitatem tuæ naturæ: quam sapientiam si in mento habueris memorem, melius intelliges dicta eloquentium tibi, cautius agnosces tuos sapientes & alios visu & auditu, nec non & alios homines differenter qui tecum habebunt gratiam eloquendi vel ante te aliquid faciendi, quia non est parum. Et ex industria hujus scientiæ in te secreto, habebis grandem partem consiliorum tibi consulentium & exaltationem virtutum, & vitiorum quasi ut semper secum habitasses in factis ubique. Sed antequam hoc tibi recte ordinate per singula capitula, volo tibi enucleare historiam prius substantiæ, quasi incipiens à fundamento primæ materiæ: quod potest esse tibi multum charum multiplici ratione, eo quod pauci hoc sunt scientes in veritate.

Si prudentiam.

Si cautelam.

Si sanitatem.

Si fiduciam.

Si denique hominum mores ac domesticorum animalium naturalium naturas scire cupis, Michaëlem Scotum legito.

P R I M A P A R S

Secretorum Naturalium.

Utilitas Physionomie.

C A P. I.

NOBILIS Imperator, vir gratiose, quasi omnium gratiarum & donorum ex grandi amore tibi notifico sacratissimam scientiam naturæ, quæ potest appellari consolatio & quæ non multum discitur gentibus idiotis, nec etiam est discenda. sciendum quod qui eam bene noverit, & amorem in mente habuerit quotiescunque casus incurret, ipsamque excitando, si incipiat loqui de ipsa cum altero, & ille hanc scientiam ignoraverit, videbitur illi quod ipse sit propheta vel sanctus, & hic postea commendabit eum, ubique dans ei studiosè precium magnæ laudis. Amabitur à gentibus notis & ignotis, quæ audierint loqui de deo, & honorabitur inter eos. Et hoc non est parum videlicet inter universas gentes, omniam sapientiæ & scientiæ celebrem obtinere. Scias igitur quod motu superiori & motu inferiori scilicet partim in genere, partim in specie, & motus primus conceptionis ex utroque sexu est amor naturalis viri in mulierem & mulieris in vi-

K 5

rum

rum caloris uniti genitalibus. Sciendum quod vir est agens, mulier vero patiens unde ambo habent vim relativi: cum coitu sit mutua relatio. Eoque semen ejus referetur alteri, & utrunque est animus alterius. Luxuria viri primam radicem habet in lumbis, & libido mulieris, in umbilico unde Job. Virtus ejus in lumbis ejus, fortitudo ejus in umbilico, ventris. juxta illud domini in euangelio. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Tempus enim congruum viro est in hyeme & in vere ad coeundum, mulieri in æstate & autumno. Istud autem est propter contrariam complexionem temporum & personæ. Complectio quorum nihil aliud est quam caliditas cum frigiditate, & humiditas cum siccitate. Itaque dicimus quod neuter non posset agere cum delectu, nisi haberet instrumentum ad hoc deputata tam intus quam extra. Unde vir habet suos testes extra ventrem in pelle. Mulier vero intus, videlicet extra principium vulvæ. Tamen non sunt omni similes testiculis viri. Unde mulier habet suum semen ex testibus velut vir hoc movetur ad coitum ardentem. Semen vero testiculorum proprie sperma quod descendit ex omni humore corporis, divisum & partito in omnibus membris essentialium: cujus est nobilior pars omnium humorum & subt

et subtilior. Et hoc semen in se continet
universam naturam & complectionem qua-
cumlibet partium totius corporis, à qua de-
scendit. Sciendum est, quod sperma viri est
validius & fortius illo mulieris. In emissio-
ne vero spermatis utriusque à natura supe-
riori tribuitur omnis virtutis effectus, &
virtus augmentabilis pro tempore decur-
rente. Et secundum cursum corporum su-
periorum sicut dispositionem corporum
concupientium fœtus recipit similiter & se-
mel omnia & singula quæ postea discer-
unt ordinem temporum & naturæ. Quan-
titas autem embryonis fit secundum quan-
tatem seminis virtuosi & matricis, quæ
matrix si fuerit bonæ complexionis, em-
bryo vadit ad perfectum & è contrario.
Unde si semen per matricem in longum
fœtus erit gracilis & in latum vel quasi ro-
tundum, erit curtus & grossus. Quid autem
sit sperma, sic diffinitur Sperma: est prima
materia embryonis creandi. Vel sperma est
artifex creandorum infantium. Vel sperma
est semen animalis sine ph. & nobilioris
sanguinis & purioris ad instar vini rubei,
quod ex agitatione convertitur in sperma
candidum: & cum illa substantia sit nobi-
lior parte remanente ac levior & virtuo-
sior, ideo super ascendit. Et est sciendum,
quod si de semine viri plus fuerit quam fœ-
minæ, fœtus erit illi similis in pelle & forte

in sexu, verbi gratia: Mulier quædam erat
 alba & cum coiret cum Æthiope peperit
 filiam albam. Alia mulier nigra coivit cum
 viro albo & peperit filium nigrum, ut pa-
 tet hoc tanto tempore. Verum est quod si
 mulier sit juvenis cum in coitu sit memora
 sui vel viri vel alterius & proprie diffundit
 generativum: genitus erit omnino similis
 & jam probatum milles & in animalibus.
 Cum vero sperma exit in coitu, est maxima
 delectatio in naturali, corporali & spiritua-
 li secundum quantitatem illius & testiculo
 de quo exit. Sciendum est quod ex parte
 dextra major dulcedo quam ex sinistra, &
 ex multo semine quam ex paucis, quia sper-
 ma diffunditur completa ætate per causam
 & unusquisque manu teneat sibi vitam pro-
 ductius. Dicimus quod cibi sunt quibus
 semen augmentatur in vasis, ut rapæ re-
 centes, carnes recentes, gallinæ, castratis
 porci non saliti: ova sorbilia, fabum fra-
 ctum, cibum depasta, panis recens non
 candidus, &c. Sunt etiam cibi quibus se-
 men deficiat absque emissionem, ut carnes
 salitæ: cibi acri vel acerbi, panis siccus, tum
 xv. dierum & bis coctus, &c. Item ciborum
 quidam inducunt luxuriam ut scinchus, ova
 sorbilia, caseus dulcis, eruca sicca, vinum
 purum: ostraca, saturitas conveniens ci-
 borum & quædam electuaria. Movent au-
 tem luxuriam species decoris, alterius cor-
 poris

oris ad corpus sibi amare conveniens visu & tactui, verbi gratia; Si vir bene videat mulierem juvenem & pulchram & è contra. Et per viri similem, ut si adolescens adornetur ad instar puellæ, vel habeat faciem inclitam, ut fœmella qua contingit ortis motus. Sunt etiam quidam cibi quorum comestione castitas conservatur, ut portulaca, lactuca, crucea viridis, acetum compositum, cucurbita, cucumer, jejunium, paucus cibus, portatio jaspidis & topacion, absentia corporis decorati ætate adornatione. Vir habet virtutem calamitæ ad mulierem, & mulier ad virum, quæ visu propinquo tactu ad invicem conjunguntur, & sicut de calibe & silice exit quandoque scientia, ita de spermate exit quandoque conceptio, & matrix est embrio, sicut olla ad coquendum epulum & lar ad frigiam depasta. Et sciendum est, quod raro accidit, quod exeat sperma ex utroque testiculo uno coitu, scilicet utriusque agentis, & patientis, & ab hoc una tantum fit conceptio vel creatio, quando conciditur desuper dono gratiæ, nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utriusque coitum facientis sperma exiret; & in duas partes matricis diffunditur, quæ fiunt creaturæ, vel amplius secundum diffusionem per loca matricis. Unde cum matrix constet ex septem cellulis sive crispaturis, ut patet in
ventri-

ventriculis ovium & porcorum, &c. Mulier potest concipere septem filios & portare. Volens, domine Imperator, quod omnia & singula cognoscas per temetipsum quomodo embryo concipitur sive generetur ex utriusque coëuntibus in congruo tempore, vel coitu facto conveniter inquirentur inquirentibus nobis, aperte dicemus secundum quod nobis per seriem videbitur enarre.

De tempore coitus masculi & fœmine: & defecta ipsius.

C A P. II.

PRincipium temporis coitus, scilicet in quo sperma dulciter exit, vel amare in masculo, est post complementum annorum quatuordecim, & deinceps usque ad annum septuagesimum septimum ad plus, fœmina vero post complementum x i i. annorum, & deinceps usque ad xl. annos vel L. ad plus, & cum hoc spermatis exitu incipiunt pili paulatim oriri in pectine unitas quorum dicitur fœmur. Similiter nascuntur in naribus nasi, in maxillis masculis sub ascellis, & circa sexum deorsum super brachia manus & crura. Sicut incipiunt oriri in tempore veris frondes in arboribus & in herbis flores & rami: unde pori corporis aperiuntur, & producant aliquid sui generis. Item

ris. Item vox sibi mutatur. Caput virgæ masculi disco operitur: mammarum fœminæ incipiunt tumescere. Uterque naturaliter se movet ad coitum: ex magno delectu pariter in naturalibus membris nisi libido sæpe refrenetur per accidens, ut per jejunium, & per asperam vitam ciborum. Post autem spermatis emissionem utrique mutant figuram principaliter in facie, & virtutem in carne & consuetudinem in moribus, in cogitationibus & ingenio. De coitu dicimus quod si quis ipsum nimis frequenter, & etiam in diebus contrarii temporis & multa contingunt in contrarium quæ quidem faciunt corpori ista quæ dicemus nunc. Nam coitus continue factus totum corpus infrigat, & desiccet ab humoribus, & talem actum sentit inconvenienter cerebrum capitis & oculi, quia cum cerebrum plenum liquidetur ut glacies in sequenti die proprie mane oculi lachrymant, contingit dolor capitis qui dicitur soda sive migranea & proprie circa horam nonæ & deinceps. Diminuit etiam coitus inconvenienter factus vires omnium membrorum, cum sit sperma colamentum ipsorum. Macro corpore figura fit turpior in aspectu, visus oculorum abbreviatur, vita annihilatur, debilitatur spiritus, appetitus cibi perditur, homo fit obliviosus, faciendorum piger, in eundo gravis: in moribus solitis simplicior, in ingenio grossus:

grossus : in laborando vanus : in credendo alteri velox. Capilli sibi facile cadunt & citius canescunt : & fit calvus in fronte & in summitate capitis. Facile infirmatur ab aëre corrupto. Qui cum patitur non bene memoratur temporis in quo coivit nimis : vel contra documentum consiliorum coivit naturæ. Et de istis omnibus satis patet per contrarium in pueris vel puellis nondum corruptis : quoniam ad talia non incurrunt : quia non canescunt neque calvescunt, immo capilli sibi crescunt ut herbæ in horto. Et hoc patet in triciis puellarum virginum antequam coëant : quæ post multum coitum perdunt capillos & colorem. Et tunc per capillos & colorem valde mirantur causam propriam ignorantes. Idem est de viris : quoniam bene perpendunt de casu capillorum & dolore capitis quem migraneam appellant, sed non cognoscunt quod frequens coitus non est in congruo tempore factus. Unde super hoc quidam dixit & bene & memoriæ firmiter tenendum est. Vere coire juvat : hyemis quoque tempore confert. Sanus in autumnno si vis tu fore coito. Unde qui à contrario ipso sibi non custodierit nimio coitu & phlebotomia & cibus contrariis complexionis suæ secure aspectet infirmitatem periculosam, id est brevi tempore nisi forte adjuvet maximo medicinarum, juvamento. Tamen dicimus quod qui nimis pe-

mis pe-

is penetraverit mulierem: lavet sibi nates
: pulsus brachiorum & pedum bono vino,
: comedat bonos cibos, ut restauretur
quod deperditum est de semine & de san-
guine. Sunt autem multi qui sanitatem
ræcipiunt ex usu Veneris, & quidem faci-
: infirmantur. Valet enim sanguineis:
ocet vero phlegmaticis, cholericis & me-
ncholicis. Et prodest secundum causam
intervenientem & statum. Qui enim mul-
um mingit, sæpe recipit nocumentum per
oitum, eo superfluitates corporis suffi-
enter mundantur per urinam: qui si uta-
tr coitu, facile infirmatur & cito moritur,
erum est quod quædam faciunt satis uri-
re, ut volatilium & omne diverticulum
t petrocilium, crocus rapæ, faseola, nuclei
tratorum, &c. Sed in pinguis sanguini-
te non utatur coitu & superfluitate semi-
is quod minus implet visa, solet infirmari,
t patet in domicellis quo nimis conservan-
tr. In virginitate. In viduis & religiosis
mulieribus & masculis.

*De occasionibus generandi &
non generandi.*

C A P. I I I.

Dicit Aristoteles. Cessante causa cessat
effectus. Unde multæ sunt causæ ge-
nerandi,

nerandi. Secunda causa est si status personarum fuerit bonus in sanitate & congruo in usu regiminis ciborum, & potus, & e contrario. Ut vero mulier generat, ista sunt principaliter præscienda: scilicet ut matrix sit sana & in suo loco & non suffocata, & bonæ complexionis in caliditate. Spermata utriusque sit diu reservatum & præcipue vir ad hoc ut bene viscosum & coctum sua digestionem. Ambo coeunter mittant semen & commisceantur, virga sit longa: mulier juvenis vel quæ non deficiat menstruo, matrix contineat spermata receptum ad minus per mediam diem: vitetur mulier coitum hinc ad tres dies, ne addatur aliud semen, vel ne aperiatur orificium: ne mulier edat tunc cibum frigidae naturæ, nec phlebotometur, nec recipiat frigus, & sic potest valere coitus. Facit enim ad concipiendum unus coitus tantum. Quando mulier coit volens gravidari, debet statim cooperta cum viro stricta, & tenere animum elevatum, ut semen melius intret, & plicata in uno latere secundum quod gravidari desiderat: facta gravitatione diu custodiatur & sedeat in locum ano pedibus & renibus. De menstruo dicimus quod si à cane comedatur purum fit rabidus, & si aspergatur herba virens siccatur: infatuat hominem certa ratione, & reddit leprosum. Menstruum superfluitas ciborum, qui non bene digeruntur

igeruntur defectu caloris naturalis. Unde si sperma imperfectum, & est ad concipiendum utile necessarium: ut erat alumen in confectione tincturæ: & si de ipso in cellula quicquam non fuerit, generatio non alet. Sed si de ipso nimis fuerit in loco compositionis, conceptus erit signatus in malum. Et si fiat generatio temporis deorsus creatura erit male signata: ut gibbosus & aut efficietur leprosa, &c. Et si mulier sit memor alicujus, cum semen diffunditur cum viro, creatura assimilabitur illi in parte. Et ejus memoria sit utilis: debet doceri a viro quod non recordetur tunc de tali vel tali. Crescit menstruum & decrescit secundum lunam & mare in simili. Et ita sperma utrique sexui unde potest ejus augere requirit exitum. Sciendum est quod mulier multo abundans menstruo, paucò abundat spermate: & ideo non curat de coitu & è contrario.

Signa mulieris calidæ naturæ, & qua coit libenter.

C A P. I V.

Signa autem calidæ mulieris & quæ libenter coit, sunt ista: juvenus, completis annis duodecim, si ad minus semel corrupta mammas habeat parvas, & illas convenienter ple-

ter plenas & duras, barbata in locis consuetis, & pilosa, ut in cruribus & pectine, axillis. Cujus pili sunt grossi & asperi, capilli crispi & curti: audax in lingua, in loquendo vox subtilis & alta, in animo superba, alteri crudelis & non bene pia: valde curialis receptu & factione servit omnibus personis, & præcipue notis & amicis: boni coloris in facie, tecta in hasta, macra in carne plusquam crassa, ebriosa. Talis enim mulier semper requirit coitum, & complet in actu suum desiderium, paucis abundat menstruo: quandoque non est exitus ejus: omni mense ut cæteris, imo transit mensis unus & plus, ut duo vel tres, sed casu ingravidatur: paucum habet hæc mulier lac: & forte gravida & non gravida. Caro ejus non sic foetet in sudando, ut contrariæ mulieres: cantat libenter: circuit loca, & delectatur solariis & ornatibus suis, si ea potest habere.

Signa mulieris frigida natura, & qua non coit libenter.

C A P. V.

Signa vero frigida mulieris, & quæ non libenter coit, sunt ista, nimia pueritia, mammae grandes & propriè molles, nuditas pilorum in locis, quæ solent eis abundare, capilli

capilli longi, multi, extenſi, cito crescentes, facile facili pavidæ in loquendo, contra alterum non eſt audax, facile credit omnia quæ audit & ideo convertitur cito ad bonum & ad malum, eſt condolens alterius miſeriæ & pia, raro deſiderium complet, carnes habet undique molles: in ſtatu, loquendo eſt debilis, & omni membro perſonæ, multo abundat menſtruo, & ediscurrit omni menſe ad inſtar maris per lunam, plus tendit ad pinguedinem quam ad macredinem, in facie eſt pallida vel ſine colore, cito ingravitatur, & gravem habet portatum plus & minus ſecundum virtutem embryonis, & poſt partum multo lacte abundat.

Signa autem gravidationis in muliere ſunt iſta & multa, ut eſt tranſmutatio ſtomachi, ceſſatio menſtrui, &c. Ideo debilitatur & tranſmutatur in aliquo, à ſtatu priore pro eo quod meatus purgationis ſunt impediti: & menſtrua in ventre multiplicantur: ad imprægnandum, valet ante conjunctiōnem phlebotomia pedum, mundicies matricis & ſimiliter ſi ſe excuſet de coitu, loquax: & hoc facit ſæpe, ingenioſe ne videatur eſſe impia, etiam propter verecundiam citius imprægnatur puella quam fœmina matura propter teneritatem ſuorum humorum: quia citius commiſcentur, & convertuntur in corruptionem, cujus exemplum eſt in plantis novellis arborum: & mulier
parva

parva cum majori parit dolore quam magna: & debilis quam fortis, & frigida quam calida, & pinguis quam macra. Forma autem pedum significat conditionem vulvæ latæ & strictæ, ex qua fit partus.

*De menſtruis mulierum, & de iis,
qua circa ea ſuperveniunt.*

C A P. VII.

QUoniam mulieres non habent in ſe tantum calorem innatum: qui malos humores in eis abundantes valeat deliccare: neque poſſunt pati tantum laborem, neque tam fortiter, ut faciunt viri: ideo ſunt eis debiliores in omni virtute & opere, & maxime cum complent ſumm coitum. Secundum eſt quod natura ad hoc ſibi tribuit quoddam purgamentum, quod humorem virus naturæ ejicit ab eis omni menſe, à 12. anno uſque ad annos 40. 50. ad plus niſi ſint gravidæ vel lactantes, aut eis cauſa interveniat: à qua ſtringatur, vel niſi naturaliter ſit quaſi hermaphrodita, vel minus calidæ naturæ. Unde mulieres poſtquam ſunt completæ ætatis mundantur per menſtruum vel coitum, vel per ſudorem ut ruſticæ. Unde ſi quæ viri virga sæpe cocant, vel virga ſirisci ut quædam viduæ, &c. ſunt macres & in facie lividæ. Sciendum quod plus nocet eis

na expeditio coitus quam septem viro, sed ratio coeant vel non, & bene fluxu purantur, cito incrassantur, nisi fœminis fiant laborare vel jejunare, & ideo aliquantum concupiscunt coitum causa caloris naturalis multiplicando semen, sed si bene vivant cibis & potibus, & non graviter fatigantur, indigentes coitu ut viduæ morbidæ quædam monachæ: & reclusæ, facile immantur, efficiuntur lividæ & reumaticæ, misere vivunt in statu sui corporis, hoc tamen ignorantes, & de hoc medici non semper bene perpendunt, & est magnus defectus eis solo errore. Sed cum non sit illis licitum talia explorare, consulere debet juxta honestatem in comedendo vel abstinendo, quod parum comedant: vinum temperant, se multum fatigent, & non stent ociose: aut sint in oratione nimia, & eant perca hinc illinc, unde per hanc viam cessant tentationes carnis & humoris superflui. Si vero mulier fluxum patiat, & vir eam concipiat: facile sibi virga vitiatur, ut patet adolescentibus, qui hoc ignorantes vitiantur quandoque virga quandoque lepra: si mulier tunc concipiat, conceptus efficitur vitiosus defectu membri, ut digiti sine virtute visus, &c. De flore mulieris est, sicut de flore arboris, quoniam fructum non portat nisi prius florescat. Motus vero menstrui fit secundum lunam, spermatis vero secundum

dum solem, & donec mulier abundat flor-
 sic potest concipere sicut vir qui semine
 virgam erectat, & sicut multis causis con-
 tingit fluxus ab arbore: ita potest constru-
 ctura. Unde pro utraque causa solet mulier
 graviter infirmari, & ideo valet exitus san-
 guinis de naso, & de vulva, &c. Dicit enim
 Hippocrates, quod mulier non potest con-
 cipere propter nimiam gracilitatem & ma-
 credinem, & propter nimiam pinguedinem.
 Causa est, quia ex utroque casu os matrici
 est strictum: strictura cujus semen non in-
 trat repente. Constantinus vult, quod mu-
 lier habens vulvam nimis parvam, quæ co-
 gnoscitur forma pedum, non coëat: ne par-
 tu pareat imprægnata. Sed quia sunt qua-
 dam mulieres sanitatem percipientes fre-
 quenti coitu: ut quidam viri, dicimus quo-
 omnino coëant licite, aut portent securi
 jaspidem vel topacion, &c. De embryone
 dicimus, quod est similis fructui, qui adhu-
 pendet in arbore: quoniam dum est tene-
 in ramo, cadit levi occasione, & perditur
 sed quando plus crescit, firmior efficitur
 obstans vitiis quibus cadit: cum autem est
 maturus, ut pirum & ficus, cadit, & ita de
 embryone creato: quia donec non est bene
 ligatus in loco suæ sedis: facile cadit sive
 per saltum, &c. Unde circa principium su-
 ortus & circa finem suæ nativitatis facile
 cadit: in medio vero horum duorum tem-
 porum

rum non ita leviter cadit. Tempus vero
 tricti est primus mensis, secundus, se-
 mus, octavus, nonus. De primo mense
 rimus propter nativitatem. Hippocrates
 it, quod fœmina prægnans ante mensem
 avum, nec post septimum phlebotome-
 , sed mense quinto & sexto secure, si ei
 necessaria: verum est quod cum timore
 ndum est, & paucus sanguis debet extra-
 & tutius est se abstinere. Homo non de-
 dicere studiose coram prægnante, &
 recipue puella 20. annorum, quæ cupit
 elenter imprægnari. Cum jam multæ mu-
 res perdiderint embryonem. Et sciendum
 quod appetitus ejus transfertur in em-
 yonem. Et ideo pro utroque tacendum
 . Si vero mulier gravida omnino gliscit
 comedere cretam vel carbonem, &c. ne sibi
 peritulum, edat modicum, pro medici-
 utatur ciceribus allatis, fabis, &c. Cum
 ero prægnans appropinquaverit partui, &
 neat causa motus dolorum, utatur bal-
 nis & ungat se oleo olivæ & pedes oleo
 nato si inflaverit eos, vel aceto aqua de-
 titato: hæ fatuæ voluntates & carbonis;
 cis, &c. plus contingunt in prima gravi-
 tione & secunda quam postea. Si præ-
 ans quandoque perdat sanguinem ore
 l naso, vel subtus, signum est quod fœ-
 est nimis debilis, & in periculo, cum
 n possit recipere solitum nutrimentum,

quamvis humores sint multiplicati in ventre prægnantis. Et cum fluxus contingit et frigiditate, sibi subveniendum est cibus calidis & siccis naturâ in primo gradu vel in secundo, aut cibus calidæ & humidæ naturæ, ut zinzibere, cumino, carnibus, uggallarum: nitræ petrosilio cum lacte amygdalarum: ovis sorbilibus, ciceribus fractis: odoribus musci & thuris, & hujusmodi. Prægnantium quædam facile parturiunt ut bene sanæ, & habentes os vulvæ latum matricem magnam, & quæ plus sunt macræ quam crassæ. Graviter vero parturiunt puellæ infirmæ: crassæ & debiles habentes os vulvæ strictum.

De modo coeundi, & de regimine eorum qui coeunt, &c.

C A P. VII.

Item dicimus de coitu virtuoso, & de generatione creaturæ, quod vir non debet coire recenter neque mulier spacio octidierum. Sciendum est, quod quanto magis sperma utriusque fuerit servatum tanto & productum, & si idem sperma ex bonis cibis fuerit generatum, tanto magis erit digestum & viscosum ac virtute plenum. In concipiendo vero mulier non debet esse plena floribus neque omnino vacua, sed noviter mundata

mandata : ita quod matrix sit aliquantulum
unda. Et quoniam vir effundit semen, &
sua suum, ut ambo semina misceantur, &
non pervenerit ad punctum exitus, animum
elevatorum procedendo studiose ver-
illam partem cujus generationis gliscit
incipere, memorando alicujus formosi,
semen bene discurrat in cellulam matri-
per longum, & embryo recipiat formam
adabilis longitudinis. Completo coitu
ortet, ut mulier confestim jaceat super
ad latus in quo receperit semen, & mul-
m requiescat : nec vulvam abstergat in-
nsecus, nec motum sui faciat : nec urinam
fundat, nec se elevet de lecto ea die fin-
ns sibi dolere caput, &c. Vel ad minus in
latere dormiat tribus horis, & si non
oterit dormire sic jaceat calida, quando
tem de lecto surgere voluerit, plane se
oveat, & suaviter vadat, & omnia faciat :
cursu in ea die se abstineat : à saltu, ab alio
ritu, à cessatione, à multo cibo & potu-
ibus ejus sit sanus & bonus, & bene coctus,
ost prandium dormiat aliquantulum stans
operta, ut sit calida : nec possit recipere
igus, nec se permittat cognoscere à viro,
er septem dies vel amplius, ne cella resere-
r. In latere dextro dicimus quod mascu-
s concipitur, & in sinistro foemina, ut
quidam volunt : nos vero dicimus quod la-
s non facit ex toto, sed semen testiculi,

quia de dextro exit masculus & de sinistro
 fœmina. Verum est, quod complexio lat
 ris proficit generationi, & cum semen ex
 de testiculo dextero, sentitur major dulce
 do quam de sinistro; & quod prædicta ve
 sunt jam probatum est, miles qui habebat
 tantum unum testiculum, quoniam illi o
 habent, testiculum dextrum generant ma
 sculos, & habentes sinistrum generant fo
 minas. Siendum quod in hora offentionis
 est totum iudicium constellationis co
 cepti: licet sit occultum astrologo. Un
 mulier debet notare mensem, diem & ho
 ram bono arbitrio, quando coit coitu g
 nerationis, & tunc esset iudicium facili
 Generale est quod conceptus non cessat
 toto à prole. Unde dixit Pamphilus: Sæ
 solet filius similis esse patri, id est, propri
 semini. Et alius dixit, fructibus ipsa
 quæ sit, dignoscitur arbor. Insuper dic
 mus, quod licet est impossibile quod homo
 unum pedem teneat in terra, & alium
 cœlo: ita impossibile est, quod puer natus
 sit similis suo genitori omnino figura co
 porali vel moribus. Si quis vero his duobus
 careat, ens magis vel minus omnino natus
 est generatus ab eo, qui nutrit & tenet pater
 filio, quanquam cognoverit matrem. Nec
 de uno puteo multi possunt aquam haurire.
 Qui vero posuit semen in conceptu, illi
 plus amat & plus sibi similatur tempore
 discreti

cretionis. Et est regula generalis, quod si quodammodo plus matrizant quam arizant: unde regula generalis est, quod quanto plus uterque se abstinet à coitu, tanto citius generat postea coiens. Ut patet in illis qui se diu servaverunt: quia vir veniens ad uxorem cito eam gravidat.

Et est notandum, quod si semen sit multum & intret in omnes cellulas matricis, & debite conservetur, septem filii generantur, & septimus est hermaphroditus scilicet qui in medio generatur. Et plus quam octem non speret habere in uno partu.

Forma foetus generati in matrice.

C A P. VIII. & IX.

Sciendum est item quod in primis sex diebus post coitum generatur tantum semen diffuso in loco valetudinis matricis: huius hęc in forma secundum dispositionem divinæ potentie fit tanquam lac coagulatum, sive butyrum. Postea in tribus diebus sequentibus removetur à qualitate casei lactis, & fit tanquam sanguis: in sex diebus sequentibus ille sanguis coagatur, & durefcit multum, & fit parvæ quantitatis ut pellis rotunda: postea in 12. diebus sequentibus formantur membra principalia, quæ sunt quatuor. scil. cor cere-

brum, hepar, & testiculi. Postea in tribus diebus cætera membra generantur: & generata discernuntur in tota massa: postea in sex diebus sequentibus caput distinguitur à spatulis, formans faciem super genas cor & hepar, & testiculi cum suis propinquitatibus. Crescunt postea in quatuor diebus sequentibus quæque membra totius corporis suam habent perfectionem conjunctim & separatim: ut natura requirit. Et sic tota creatura in tempore definito dierum suam habet essentiam, quam ad perfectionem sui debet habere confirmatam vitam perpetuam, recipiens, id est, animam viventem Deo creatori similem. In hoc totum patet ex viro per hæc tria metra. Tres in lacte dies, tres sunt in sanguine terni. Bissenii carnem, terseui membra figurant. Post quadraginta dies vitam capit in animamque. Cum prædictum germen se habeat: est parvissimum plus formicæ puncto quod est in massa de qua infinite concreantur, ut ova cancerulorum maris. In concreatione fœminæ ita dicimus, quod ipsa perficitur in 70. diebus ad plus, & 65. ad minus: unde corpore præfato ejusdem datur ei anima rationalis à Deo suo creatore cui est tota similis; & quæ non est antiqua, sed nova, ut probatur per Augustinum. Unde sicut corpus est noviter creatum anima est noviter creata, & in humano corpore

ore locatur, tamen in alio nunquam. Dat enim Deus animam novam & liberam corpori novo tanquam pater suo filio tabulam novam politam, immaculatam ut cum ea addiscat; & super eam doctrinam exemplarius magistri vel multorum, habeat etiam iustus puer potestatem faciendi de tabula vicquid voluerit boni & mali. i. tenendi mundam & maculatam, quod tempus ei datur donec addidicerit & nolendo addiscere sibi aufertur à patre. Ita est de anima noviter data corpori novo: quia est quodammodo in potestate ipsius & cura obligata est corpore novo, cum qua & per quam idem corpus potest mereri laudem bene operanti, quo expectat benedictionem æterni patris & benevolentiam angelorum, &c. Similiter potest mereri vituperium male operandi, quo expectat maledictionem æterni patris, & malevolentiam angelorum, &c. Unde adeo repellitur quodammodo furoris ira cadens in manus inimicorum sui, qui sunt prædatores animarum fallentium & non observantium mandata solius Dei. Si quærat, cur infans plene non loquitur, & non vadit quam cito est natus, ut postea tempore procedente, cum anima sit perfecta in corpore: Respondemus, quod duæ sunt causæ. Prima est originale peccatum. Secunda est culpa corporis, & non ejusdem animæ, cum corpus non sit perfectum, ni-

si secundum tempus, & non secundum naturam. Unde crescente corpore anima vivise virtutibus manifestat.

*De notitia nativitatis puerorum,
scilicet quando pueri nati evadunt, & quando non.*

C A P. X.

DE nativitate infantium dicimus, quod postquam sunt concepti, nascuntur vivi, aut moriuntur antequam nascuntur, vel nascendo, unde nativitate multa scitur operatio inesse propter operationem planetarum. Dispositione quorum inferiora multipliciter disponuntur, & ob hoc dicimus cum luna in septimo mense multum humectat duriorem humorum, quæ tenet quemlibet embryonem in ventre mulieris facti tenuitate, illi humores descendunt, inferius exit fex illorum, qui sternunt in matrice per os vulvæ, aut cum embryone vel post exitum, quod totum fit operatione lunæ, quæ repetit omnem hominem & fœminam. Quare operante luna in artificiosa natura fœtus exit sollicite de renibus perveniens ad lucem temporalitatis. Unde dicimus quod si quis nascatur ante septimum mensem, pernitus non evadit, eo quod omnes planetæ non sunt operati suam proprietatem juxta cursur

ursum lunæ, sed ut ratio singulorum plus habeatur, dicimus de unoquoque mense, ut infra patebit. Si nascitur in primo mense, nihil exit nisi humor commixtus multa varietate congelationis quibusdam illis, eo quod tunc regnat Saturnus, quo coagulatur totum, quod ex luna fuit liquidum. Si nascitur in secundo mense, sanguis frustatim exit, eo quod tunc Jupiter regnat, & dominatur, operatione cujus humor aqueus jam conversus erat in sanguinem, & in multa membra licet non sint sic fortia, quod tota creatura possit haberi solida. Si nascatur in tertio mense quod nascatur vivus propter sui imbecillitatem, cum ex facili laceratur in ventre, nec habeat juvamen, licet habeat vitam. Suffocatur etiam nimio calore pro eo quod in eo mense dominatur ei Mars, unde est parvus manerulus. Si nascatur in quarto mense, exit vivus. Et si vivus statim morietur propter sui tenuitatem, & nimium calorem Solis qui tunc regnat illi. Si nascatur in quinto mense, licet vivus, quandoque non evadit propter dominium Veneris, qui est planeta in genere fœmineo, & in virtute debilis. Si nascatur in sexto mense, non evadit propter dominium Mercurii: qui est planeta communis virtutis. Unde cum separaretur à ventre, & sit in conjunctione cum luna quæ dexterior, eo non potest

evadere. Si nascatur in septimo mense bene evadit, potest evadere propter dominium lunæ cum per ejus regimen sit ordo officiorum à planetis completus in tali creatura, completo quidem ordine operationis, septem planetarum, quæ fit in fine septimi mensis, aut embryo nascitur & evadit. Aut si non nascitur prædicti planetæ incipiunt regnare in creatura ordine prætaxato. Sciendum est, quod sentit in primo mense regnat. Saturnus in genere, & In octavo mense iterum regnat, &c. Si nascatur in octavo mense, natus non evadit, licet nascatur vivus congruè fortis, hoc est propter dominium Saturni qui tunc regnat, & quia sua frigiditate infrigidat eum, & claudit non volentem surgere animam: unde non vivit ultra diem octavum. Si nascatur in nono mense, bene evadit secundum cursum naturæ: eo quo tunc regnat Jupiter qui est planeta pius, & bonæ complexionis. Si nascatur in decimo mense bene evadit: tunc regnat Mars, & ex suo calore complexionem ejus confirmat in melius eum inveniat creaturam bene complexam & determinatam. Item notandum est, quod propter illud menstruum quod miscetur cum diffuso semine conceptionis in cellula matricis oportet de necessitate, quod quilibet homo natus tempestive aut tarde habeat quatuor passionibus inevitabiles

oiles, scilicet variolas, scurolos, fersas, & sca-
diem humidam vel siccam: & sciendum est,
quod menstruum est ita necessarium ad
concupiendum, velut alumen tincturæ, &
nisi sit aliquid de illo in cellula ubi fit con-
ceptio, generatio non valet, unde si creatu-
ra nascatur & diu vivat naturaliter purgatur
ab illa immunditia. Sciendum est, quod si
erat fluxus quando erat facta conceptio, &
de menstruo nimis in cellula creantur, con-
cipitur vitiata in plus aut minus, & tunc vir
se debet abstinere coitu & mulier debet ei
resistere cum sagacitate, cursus autem hujus
menstrui est quando luna est media sive ro-
tunda, & iste fluxus quandoq; perseverat uno
die, quandoque tribus vel quinque plus ad
secundum cursum lunæ, & conditionis
quantitatis vitiorum hominum. Et scien-
dum quod Judæi naturaliter patiuntur flu-
xum sanguinis, per virgam secundum lu-
nam quibusdam guttis ut mulieres. De
menstruo possunt fieri multa maleficia, & de
spermate & de capitis ptlis, & sanguine &
vestigiis pedum in pulvere aut linio. Item
secundum est, quod si de menstruo satis fue-
rit in conceptione, ipsa creatura in sua vita
satis habebit de prædictis quatuor passionib⁹
& è contrario. Sciendum, quod unaquæque
passio illarum est purgamentum humorum
illorum, quibus effectum habuit materia
primitiva. Unde variolæ sicut & scariolæ, &c.

significant purgamentum sui electi. Sciendum est quod donec infans est in ventre matris, vivit de menstruo, scilicet se pascit de illo, nec recipit situm alimentum per os suum, sed per umbilicum. Unde ista est causa, quia menstruum discurrit omni mense solito, quia efficitur cibus embryoni, & habet decursum in stercus genitricis, & hoc sufficienter apparet per mulierem lactantem & per puerum nascentem, quia mulier lactans non patitur menstruum nisi per causam, imo menstruum convertitur in lac, & quandoque inciditur ligamen infantis ab umbilico, quandoque reperitur in eo cibum quem mater eo die comedit. Nato infante naturaliter nutritur lacte donec est fortior, & manente virgine in tactu pilulæ nasi dignoscitur, quia cartilago est solida & cum esse semen corruptis ei sentitur partibus.

De modo nascentis infantis. & de ventre matris ejus.

C A P. XI.

DE exitu infantis ita dicimus, quod uterque exit foras per os vulvæ, tamen prius cum capite, si sit bene sanus. Sciendum est, quod masculus nascitur supinus, & si aliqua vice teneatur in aqua balnei, & moriatur, moritur ore inferius, & foemina nascitur

na nascitur non supina, sed cum ore inferius, si aliqua vice moriatur ore supino. Nascitur enim prius cum capite quolibet, eo quod est sibi quidam introitus ad vitam temporalem, ut videat mundum & eum cognoscat miseris plenum, & suum defectum, & quod per se nihil potest facere, & cum est mortuum naturaliter portatur cum pedibus ad fossam in signum interitus. Et sicut per caput mundum intravit, ita per pedes extrahitur suum finem videns. Sed si aliter nascatur, ut prius exeat pes vel manus, &c. vix evadit. Et potius morietur subito quam evadit, & mater ejus dolores & mortis pericula patitur. Sed si infans versetur in ventre raro contingit quod mulier evadat de illo partu quin moriatur. Et ob hoc tutum est habere bonam obstetricem, quæ per scientiam sciat succurrere, mulieri parturienti cum tanto periculo. Nascitur vir cum facie versus terram eo quod prius fuit nocens quam cito exivit de manu Dei. Vir natus voce clamat oa, fœmina vero oe, quasi masculus dicat ô Adam quare peccasti? quia pro te patior miseriam infinitam, & fœmina dicat in suo lamentabili cantu, ô Eva quare peccasti? nam tuo peccato sum passura miserabilem vitam in hoc mundo. Si autem vis scire, quomodo infans possit exire de utero genetricis cum sit magna differentia inter creaturam & januam de qua exit. As-

pice

pice lapidem qui cum uno ictu oculi projicitur in aquam fontis vel fluminis, & exit ab ea, quoniam visione oculorum comprehendi non potest apertio aquæ neque clausura, & sic propter lapidem ipsam aqua non aliter movetur de suo loco sive statu quod simile est etiam de coagulatione salis, & de exitu graminis herbæ cujus effectus nequit finaliter comprehendi. Item dicimus, quod infans si nascitur naturaliter eum consequi debet secundina, id est, illa pellis, in qua stetit involutus, veluti manet vitellum ovi pellicula tenuissima, causa cujus non dispergitur, & tamen est in testamento. Hæc autem secundina cum sit multum grossa, non facile partu distrumpitur, & ideo infans dicitur natus veste. Sed cum est subtilis, penitus laceratur & cruore tegitur. Sciendum est, quod si infante nato mulier bene purgetur, permanet sana & è contra: nec est mulier aptior ad imprægnandum quam post purgationem partus, quæ quamprimum cito fluxu purgata levat se de lecto & potest ire per domum. Solet enim purgari hinc ad quinque vel ad septem aut novem dies ad plus, & donec non est purgata, doloribus affligit. Sed si ultra vix diem differtur purgatio in periculo cadit ægritudinis, quia malè gravatur, cito incurrit ad mortem. Unde debet bonis cibis refici & calida teneri, nec frigus recipiat quo matrix solet suffocari & malignari.

malignari. Valent sibi stuffæ, quia faciunt sibi cessare dolores, & humores citius deficcantur: Purgamentum vero parturientis occultatur viris & pueris ne sit eis horror, quia sanguis est. Unde ab obstetrice absconditur in latenti loco domus, ut sub pede scalarum vel post ostium in obscuro. Si enim sciretur à viris quam turpia fœmina gerit, eam taliter haberent fastidio quod eam tangere nollent, & generatio filiorum sæpe cessaret. Item si parturiens non bene purgatur, illud quod tunc remanet, indurescit adinstar frustri carnis secundum de die in diem, quo frustra mulier se credit non diu ingravidatam, cum habeat in se conditiones imprægnationis appetitu & ventris constitutione, donec veniat ad terminum partus præstolati, & cum recipiat quasi omnia signa partus, afflictione tamen nil parit & tunc oritur ægrotudo, nisi sibi succurritur beneficio utilis medicinæ. Si quærat cur mulier non est barbata sicut vir, dicimus & cum utriusque cibi & potus naturaliter abundet multis humoribus natura eos depellit hoc modo: quoniam in muliere consumitur incremento capillorum & fluxu menstruorum. Et in viro per augmentum capillorum & barbæ. Unde illi, humores qui convertuntur in menstruum efficiuntur pili barbæ in viro & è contrario. Sciendum est quod pili mulieris sunt frigidi & humi:

& humidi, & ideo suo pondere non possunt plus ascendere, quam ad mammam in quibus convertuntur male. Capilli vero viri sunt calidi & sicci, ideo eorum levitate ascendant per quosdam meatus usque ad fauces & exeunt fauces porosas sive poros ut fumus de foraminibus camini.

*De rebus quæ nocent & prosunt
embryoni & mulieri gravida.*

C A P. XII.

Multa sunt quæ nocent embryoni, & non genitrici & è converso, & quædam utrique. Unde volentes hoc pandere documentum dicimus, quod herba papaveris & ejus semen nocet utrique. Causa est, quia inducunt somnum utrique & herba attingit pellem embryonis macula cujus nunquam recedit. Sciendum, quod papaver & rosula candida faciunt maculam candidam, & rubeam, unde prægnans in cibo non utatur, ne infans sit somnolentus vel maculatus. Caroleporis & leonis nocent multum embryoni: quia illa semper apertis oculis dormit, similiter acetum nocet & sulfus, id est, nervi pedum boum & lac & cucumer, eo quod nimiam inducunt frigiditatem, unde portat utrique periculum. Cuminum & castrinum nocent embryoni, & suam tingunt pellem

em in pallidum colorem. Cæpe, allia, lactucæ & anetum nocent embryoni, quia ex his perdit visum; Mel & alium, id est, radix magna in cortice nocent embryoni, quia irritatur conjunctione digitorum manus, &c. tarde nascuntur dentes & eos cito perit. Basilicum, absynthium, sal, & piper nocent embryoni, quia ex eis fiet siccus & efficietur leprosus omnino, & habebit breves ungues. Vinum purum ei nocet propter epilepsiam. Caro porcæ, ovis & anguillæ propter guttas in medullis ossium, & hasas in ore. Caro salita & caseus rusticus & suffrictus ei nocent, quia ex eis fit siccus in carne. Et glutu, ysofus, caruca, carica, pignolum, ossa in uno non multum potata juvant embryonem, & matricem, quia reddunt pinguem, & in facie colorem: salvia, menta, cæniculum, petrosilium valent utrinque, quia generant bonum statum. Saturegia, oulegium, & borrago, interficiunt embryonem. Fumus candelæ extinctæ & lucernæ, subtellarium sulphuris & argenti vivi interficiunt embryonem, & nocent cerebro mulieris. Cum vero embryo se movet, habens capillos, præstat ex illis dolorem mulieri in ventre seu puncturas. Item sciendum est quod secundum omnium humorum quantitatem tam temporis quam personæ coëuntis, fit conceptio complexionata: ut ait Galenus in microtegni.

*De conditione lactis & lactantis
& de infante lactante.*

C A P. XIII.

DIctum est supra, quod menstruum certo
 conditione convertitur in lac, habens
 terminum sui ascensus in mammas pectoris
 & exitum per poros capillorum. Quæ vero
 multiplicat lac & observant præter partu-
 tum, sunt multa, sicut potus aquæ frigidæ
 ut patet in pauperculis mulieribus brodiura
 epuli herbarum & cibi pastæ laganearum
 pulvis cristalli, semen fenigræci, anisi, ane-
 ti, & dormire, continuatio lactationis, car-
 nes recentes, vinum bene mixtum, &c. Si-
 militer sunt quædam lac desiccantia, sicut
 vinum purum, fortis potentia, nimia vigilia
 noctis, participatio in cibo, & potu cum alio
 lactante, piperatum forte, rosmarinus, sal-
 caro salita, panis siccus, caseus imprægnan-
 tus, nimia tristitia, acetum, &c. Sciendum
 est, quod lac melius & pejus secundum na-
 turam eorum quibus generatur. Verbi gra-
 tia. Nutribilius est ex brodio cibi pastæ
 quam ex aqua pura, &c. Lac mulieris nigre
 & brunæ est melius semper illo mulieris al-
 bæ & rubræ, nec est lac utilitas infanti lact-
 suæ genitricis, & infans citius crescit &
 melius informatur cibis bonis quam malis
 & natura

knaturaliter imitatur vestigia mortalitatis
actantis, ut patet per illum qui diu nutritus
est lacte porcæ, & per illum qui diu lactavit
capram, &c.

Quoniam prior libenter intrabat vestitus
in limum, & comedebat ut porcus, alter ibat
in altum & libenter corrodebat plantas. Ille
qui diu lactavit nutricem fistulosam, fuit
etiam in consimili parte sui fistulosus. Lac
prægnantis est quali virtus infantis, cum fa-
ciat eam cito in statum vel senectam intra-
re. Unde bene cavendum est cui nutrici
detur infans ad lactandum propter tanta pe-
ricula quæ occurrunt.

*De dispositione filiorum ad parentes,
& è converso, & de lactato ad nu-
tricem non propriam matrem.*

C A P. XIV.

Quia nascentium quidam studio mali-
gnantur, & nisi naturaliter sint mali-
gni, studio in bonum reformantur per cau-
sam voluntatis de singulis aliqua pertracta-
turi. Unde est, quod quidam semel nascitur,
ut homo & bos; quidam bis, ut avis & ma-
jor pars piscium; & quidam ter, ut multi-
plex genus animalium velut, apes & papilio-
nes. Pullus vero bis nascitur, scilicet primū
ovum, postea pullus, &c. Item animalium
quædam

quædam generantur coitu, ut homo & bos, quædam sine coitu, ut anguilla, cancer, scorpio, &c. Musca vero & rana cocunt, sed nihil gignunt. Item nascentium omnium, quidam nascitur vivus & videt, ut homo & bos, quidam cæcus ut canis, quidam mortuus ut ursus, quidam in frustum carnis ut leo, quidam potens ut aquila & major pars animalium, ut quidam impotens ut homo. Sciendum est, quod sanguis canum & infantium bimestrium & infra, absque dubio liberat lepram per balneum aquæ calidæ factum. De amore vero nutriæ ad nutritum & nutriti ad nutriæm, ita dicimus, quod infans qui nutritur in propria domo, & principaliter à matre plus amatur à parentibus & ipse plus amat eos quam qui nutritur extra domum vel ab extranea nutriæ. Quia facit hoc lac, labor & usus, unde qui bene nutritur in domo & à matre, plus matrem diligit omni tempore. Sed qui extra domum nutritur diu reductus in domum est quasi extraneus respectu alterius, tamen plus & minus secundum locum propinquum & longinquum. Et super hoc dixit quidam bene. Qui procul est à lumine cordis: Cur parentes plus amant, filium, quam filius parentes? Respondeo quia filius est caro & sanguis parentum, sed non è converso, unde illi habent pignus, in eo & non ipse in eis. Cur
genetrix

genetrix plus ardentè diligit filium quam pater, & condolet illius passione eis reddens facta offensa? Respondeo, quia in eo plus habet carnem & sanguinem, plus & diutius conservavit societatem & amicitiam cum eo portatione in ventre & extra ac nutritione lactis, &c. Cur pater plus amat filium quam mater? Respondeo, quia semen viri plus fuit in eo & eidem patri est similior quam matri, Cur pater & mater non tam firmiter servant guerram filio, & diu sicut filius facit contra eos? Respondeo, quia eorum est caro & sanguis & non e converso. Unde cum diu sint uti illo usu & tractatu & nutrimento sui laboris & in tantum commodatum, ideo contingit, cur parentes amant plus primum quam cæteros? Respondeo, quia novus est, & nisi esset naturale quod parvi sic amarentur multi perirent. Cur conjugales plus amant unicum filium quando habent plures? Respondeo, quia suum pignus habent in eo, & cum in eo non habeant amplius eo ideo contingit. Cur avus & avia plus cæteris propinquis sic diligunt nepotes? Respondeo, quia ipsi sunt radices germinis hujus. Unde sic videntur recuperatum & renovatum quod perditum erat antiquatum. Cur quidam conjugales ita se diligunt ardentè cum sint extraneo sanguine? Respondeo, quia in complexione sunt similes, & ambo sanguinei,

nei, &c. Vel quia se in bona dispositione conjunxerunt. Cur quidam conjugales se semper habeant odio licet ad invicem commorantur? Respondeo, quia in complexione naturæ sunt nimis dissimiles, ut unus sanguineus, alter colericus, vel se junxerunt in mala dispositione planetarum, vel maleficiæ herbarum sunt ligati. Cur fratres carnales ita se diligunt licet habeant odia aliqua offensa, & si quis alterum eorum offendat coram reliquo, ille recurret sibi repente? Respondeo, quia sunt membra unius sanguinis & una caro licet separata, id indicium est in sororibus. Cur propinqui prole plus se diligunt invicem quam extranei quamvis morentur dispersæ? Respondeo, quia virtus sanguinis non dividitur, ut patet de frustis carnis unius animalis, quoniam ubique est ejusdem virtus. Cur sanguinei ab invicem extraneantur? Respondeo, quia cessavit usus videndi & serviendi vel offensio intervenit. Cur vicinus plus amat vicinum quam longinquum, cum ambo non sunt de una prole? Respondeo, quia sanguis affinis unius ad alium & propter usum se videndi & forte serviendi. Nam sanguis habet vim vultui. Cur duo socii sic diligunt? Respondeo, quia vivunt uno amore virtutis, quia uterque vult idem. Et indicium est de compatribus & de artificibus unitis artis. Cu

Christianus non bene amat Saracenum, & converso, licet utantur ad invicem & sibi serviant? Respondeo, quia discordes sunt virtute quæ est major quam alterius antecedentis. Cur homo plus amat canem quam porcum, & cattum quam leporem, bovem quam mulum, equum quam asinum, & ita de cæteris? Respondeo, quia neminem ex his amat & eis plus affinis in bonâ virtute usus ac servitiis. Cur homo plus amat bestiam quam lignum vel lapidem? Respondeo, quia cum eo homo habet affinitatem propter vitam animale. Cur homo plus diligit lignum quam lapidem, & terram quam aquam & ignem quam aërem? Respondeo, quia magis recipit utilitatem similiter de prædictis quæ plus amat. Cur viri plus cito ad invicem congregantur & cœtentius commorantur quamvis sint diverſe proles? Et ita de senibus & de masculis, &c. Et de avibus cum avibus, & non cæteris animalibus terræ, & è converso? Respondeo quia virtus ætatis in similitudine vincit eos sic facere, unde dictum est, omne animale appetit suum simile. Cur frater non plus inamoretur in sororem quæ est pulchra & delectabilis sicut in alienâ? Respondeo quia soror est eadem caro: & idem sanguis, probatur de manu ad manum solo tactu: quia de tactu propriæ manus non capitur delectatio seu voluntas, & ita est de sorore
& de

& de omnibus de prole : tamen plus & minus secundum vicinitatem lineæ & sensuum discretionis.

Signa mulieris gravida.

C A P. XV.

Signa autem mulieris gravidæ sunt multa, inter quæ aliqua dicemus hoc loco. Unde sciendum est, quod mulier quando est facta prægnans non in ea die nisi præsumptione coitus facti : sed antequam terminus unus mensis completus, satis potest dignoscisci ab ea & ab altero, quia quandoque stomachus mulieris ejusdem transmutatur à recto in statum, ut à recto in curvum, & sano in non sanum gutta vel calore, &c. Nam quandoque mulier in voce fit rauca, quandoque inflatur suum crus vel coxa, & quandoque transmutatur à solitis moribus, ut si solita erat esse humilis efficitur superba, &c. Item dimidio lunæ non patitur menstruum, nec in toto tempore gravidationis nisi ex magno accidente. Quod si sic contingat aut floribus abundat, embryo patitur infirmitatem. Et cum istud contingit ipsa mulier credit perdere fœtum, verum est quod bene est in periculo moriendi. Oculi prægnantis diminuuntur, id est prægnantis oculi coevantur? cito fit fœssa multo itinere.

alio labore, acute intuetur. Pupillæ oculorum sunt clariores, albugo oculorum innotatur, id est, spissior apparet, capita mammarum extenduntur, ubera conflantur & influrescunt à dolore. Sputus fit fiscofior & arte sputat spissius, Prædicta enim signa magis contingunt in puella quam in matra annorum & in priori gravidatione & secunda quam postea. Sciendum est, quod signa in gravida vel majori parté & qua paritur fluxum, tempestive se cognoscit esse gravidam. Et ab illo termino connumerat menses, venter etiam tumescit, dolorem quandoque in renibus sentit in urina rotundam, circa fundum apparet hypostasis eadem nebula campi, velut bombix & omnino acrior quam pinguior, & incessu aliquantulum gravior post quartum mensem.

Signa masculi concepti in muliere gravida.

C A P. XVI.

Signa masculi concepti in muliere gravida sunt ista. Mamma dextra fit grossior durior paulatim, id est, de die in diem, verum est quod post duos menses fortius latet & deinceps donec latet, grossior manet, si sinistra sit grossa, unde qui hoc novit nutricem inveniat lactantem & videat discrete ambas mammas, potest ei tute dicere,

M

scio

scio quid peperisti, & notata mamma ei dicat, tunc audientes valde mirabuntur. Volens dicere iudicium pro majori parte dicat, quæ si fuerit dextra dicat masculinum, & sinistra femina. Idem fiet in facie coloratius plus solito, pellis in facie clara & munda & delectabilis. Fit etiam macrior solito ac bene comedit: & bibit, levis incedit ac sentit in pedibus, nisi sit per accidens. Venter fit rotundus & in pelle extensus ac durus sentitur tactu, nec turbatur multum levi occasione. Motus in ventre fit frequens, id est, de die & de nocte. Sciendum est, quod si mulier concipiat masculinum in sinistra parte conceptus non est tam bonæ complexionis velut in dextra.

Signa feminae conceptæ in muliere gravida.

C A P. XVII.

Signa feminae conceptæ in muliere gravida sunt ista. Mamma sinistra efficitur grossior dextra plenior & durior, tamen est quodammodo mollis ad instar pulmonis habens frustula cujusdam duricie in eadem, hoc est, post tres menses de die in diem paulatim. Venter plus longus quam rotundus & parum extensus ac durus, in facie fit panicula, & in corpore pallida, nisi fiat per accidens. Fit etiam pinguis in capite pl

plus solito, cito debilitatur levi labore ingressu viarum, & se frequenter sentit gravem, nec habet bonum appetitum edendum, debilior est & pavidior solito, occasione ventum facit viscosum, & flatus ei minoratur voce, cito perturbatur exagitatione contrarii cibi, gravem habet portatum ex femina respectu masculi: quæ si conceperit in dextro latere quod raro contigit: Mellis erit melioris complexionis, & mater melius habebit & è converso. Raro etiam movetur venter.

Signa probabilia, quibus ad oculum & intellectum scitur, an mulier sit gravida masculo vel foemella.

C A P. XVIII.

Multa sunt signa in genere & specie, quibus omnis homo sagax potest perpendere in muliere gravida utrum habeat in ventre masculum vel foeminam, ultra illa quæ supra diximus, & hæc accidunt. Lac prægnantis immissum palmæ manus prius mundæ, quam stringas palmis ambabus, & tunc aperi & vide illius dispositionem. Nam si fuerit in substantia spissum & non aquaticum, signum est masculi. Si vero fuerit aquaticum, & non bene tenax tunc est signum foeminæ. Alius modus, mulgeatur lac super speculum & ibi permittatur liccari

ad solem, quod si siccatum fuerit in modo per se, parissimiliter est signum masculi. E fuerit extensum ex latere siccatum; signum est fœminæ. In chiromantia est illud experimentum, fac tibi ostendere unam manum à gravida quam volueris, & tunc confide manum & ejus monstrum, quæ si fuerit dextra, est signum maris, & sinistra, est signum fœmellæ conceptæ.

Quomodo cognoscatur, quot filios unaqueque mulier debet habere viso primo partu.

C A P. XIX.

VT quilibet sciat, quot filios unaqueque mulier debeat habere viso primo partu, dicimus, quod si infans exierit de ventre matris suæ, ac ceciderit deorsum vatusque fuerit de loco per obstetricem aspiciendi sunt nodi illius umbilici, qui rogatur matrici, & quotquot fuerint, tot filios potest adhuc habere & portare propter quid non amplius. Sed si nullus fuerit culpa erit sua & non viri: si deinceps non generabit. Sciendum, quod si mulier nullum nodum habuerit, in se nullum filium potest generare, dato quod omnia bene fiat & quæ sunt necessaria ad concipiendum. Et omni vice mulier perdit nodum, qui incidit quoties parturit radicem

Macro quot masculos sit quæque mulier
 conceptura primo filio hoc modo nato,
 si una quot coronas capillorum habebit, vel
 si fuerit in capite quadam similitudine, tot
 masculos est paritura. In secundo vero par-
 tura una corona significat unum partum ma-
 sculum, nullum autem fœmineum, vel ne-
 nem alterius generis. Signum gemino-
 rum est istud in una gravida, quoniam si
 duo fuerint masculi, ambæ mammæ cres-
 cunt æqualiter & mulier est macra pluri-
 mum, & bene colorata. Et si unus est ma-
 sculus, & altera est fœmina, dextra mammi-
 la est dura, & mulier in facie illius partis
 macra & colorata, & in altera parte est
 linguata aliquantulum & pallida, vel pani-
 data, venter multum tumescit, & in dex-
 tro latere semper fit motus, & fortis, in
 sinistro vero rarus & debilis.

*Signa, quomodo cognoscatur in gra-
 vida, si embryo est sanus, vel infirmus,
 victurus satis, vel moriturus cito,
 tam in ventre matricis
 quam extrâ.*

C A P. XX.

Signa sanitatis & infirmitatis embryonis
 sunt multa, de quibus volumus hic aliqua
 notare. Verbi gratia, dum cognitum est,
 cuius generis sit embryo, sic dicimus, quod
 si mam-

si mammilla significans embryonem prius fuerit plena & dura, convenienter, & postea efficiatur mollis, embryo est infirmus: si vero nimis fuerit mollificata & prius erat multum extensa & plena: mulierque doloribus tormentetur: embryo penitus morietur ante partum vel in partu, juxta convenientiam ætatis conceptæ, & è converso exitus lactis à mammilla prægnantis est signum brevis vitæ in embryone & tunc patitur ægritudinem. Si vero cum prægnatur, est bene sana, & gravidatione sua moratur, & mammillæ non refranguntur à virtute sui augmenti, & duricie, nec lac diffundat absque violentia; signum est sanitatis & vitæ embryonis: per contrarium dicitur super fluxus menstrui vel sanguinis in gravida, est signum infirmitatis embryonis potus aquæ frigidæ. Similiter gravida nimis gravetur sui, & pavida efficiatur, diffidat, est signum ægritudinis in embryone, & parvæ vitæ, siue non: huic sermo addimus istam doctrinam, quod gracilitas mammillarum in muliere significat paucitatem lactis. Sed tale bonum est, & pingue ut patet, in lacte ovis respectu illius capri vel fructus, item caseo utriusque. Lac etiam dextræ mammæ melius est illo sinistræ. Nato infante, si visitetur à persona signum Salomonis habente, ante nonum diem perimoritur aut penitus in brevi. Si etiam prægnatur

rans supertranseat signum Salomonis, ab-
 xitur cito. Et si plus nascatur super ali-
 am mammillarum embryo infirmatur,
 forte ipsa mulier. Si mammilla lactantis
 ore infantis multum teneatur, ei dentes
 cito nascuntur, & sine dolore. Et si gingi-
 rum inflationes sunt, lac mulieris nigrae,
 brunæ, & micrae quam crassæ est melius
 fasti ad eum nutriendum.

*De animalibus in genere &
 in specie.*

C A P. XXI.

Offerentia animalium tam in genere,
 quam in specie multiplex est: scilicet
 natura, proprietate, nutrimento ciborum ac
 similitudine sui membraliter, & quod sic
 replicant ad multa & ad diversa. Unde
 sciendum est, quod animalium bipedum
 quadrupedum, & deinceps quædam nas-
 cuntur semel, ut homo & bos. Quædam
 autem bis: ut gallus, & columbus scilicet
 primo ovum, postea pullus, quædam ter,
 ut papilio, quia primo generat, & eruca fa-
 cit ovum in folliculum, & ex illo nascitur
 vermis, qui conversus in papilionem rum-
 pit folliculum & volat. Item nascuntur par-
 va & stant parva, & efficiuntur magna, ut
 canis, felis, agnus, porcus, homo, bos: quæ-
 dam efficiuntur maxima, ut elephas. Item

quædam sunt domestica, & quædam mediocria, inter utraque. Sciendum est, quod aliqua sunt, quæ cito domesticantur, & quædam tarde & difficulter. Quæ nascuntur domestica, sunt homines, canes, & oves. Quæ vero silvatica, sunt plures, lepores & canes. Quæ vero nascuntur partim domestica, & partim silvestria, sunt pulli, capræ, &c. Item animalium quædam continent unam naturam & complexionem sui, ut homo & bos. Quædam efficiuntur monstruosa propter diversitatem complexionis naturæ, ut minotaurus, hippocentaurus, lamina & sirena: Item animalium quædam morantur simpliciter in uno elemento, ut salamander in igne, talpa in terra, camelion in aëre, halec in aquis. Quædam vero morantur commixte inter cætera elementa, ut formicæ alatæ, lacertæ, & aves. Item animalium quædam generantur per coitum, ut homo, bos, equus, quædam sine coitu, sed ex sola corruptione elementorum, ut scorpio, anguilla & rana, quædam in ovo, ut gallus & pavo, & major pars piscium. Sciendum est, quod secundum significationem animalium ab elementis, omnino animal illis utitur, & requirit in suo nutrimento, unde quia pisces plus sunt ex aqua quam de cæteris elementis vivunt in ea & eam appetunt, aves de aëre, homo de terra &c. Sciendum est, quod quanto plus avium

Et volatrix & est majoris volatus in altum, quanto plus est in aëre, & propinquans aquæ & aqua, ut patet de aquila, falcone, græco, & de conchili. Et si animal aliqua occasione cesset à nutrimento sui elementi, cito mutatur in statum pejorem, & ægrotat. Item animalium quædam sunt mollis substantiæ, & quædam duræ: quædam longæ, quædam brevis, quædam grossæ, quædam subtilis, quædam latæ, quædam strictæ. Quædam parum vivunt, quædam multum vivunt, quædam facile moriuntur, & quædam difficile. Item animalium quædam habent corium cum pilo, ut equus, quædam partim, & partim pilum, ut asinus, & quædam pisces. Quædam habent pellem sine pilo, & sine lana, ut vermis terrestris. Quædam habent pilos & capillos, ut homo tantum. Quædam habent setas & pilos, ut porcus. Quædam spinas, ut chrus, & porcus spinosus. Item avium quædam habent in pelle pennam, quædam squammam, quædam spinam, quædam grossam & asperam, quædam subtilem & mollem. Item omnium animalium quædam habent labia, ex quibus dicitur os: quædam non labia, sed aliquid loco oris, & tunc dicitur muscum vel grugnum, vel rostrum, vel sūtula. Et sic quædam habent os, ut homo: quædam muscum, ut canis, quædam rostrum, ut aquila, quædam foramen, ut elephas.

Item animalium quædam habent dentes in ore, ut homo, & canis, quædam scripturam & non dentes, ut anser. Item animalium quædam habent in capite cornua: quædam nares, quædam baiffas. Item animalium quædam habent duos pedes, quædam quatuor, quædam sex, quædam octo, &c. Item animalium quædam vadunt, & non volant, quædam volant, & non vadunt, & quædam quandoque vadunt & quandoque volant. Item animalium quædam longum, quædam breve, quædam habent rostrum subtile, quædam grossum, quædam rectum, quædam tortum, quædam latum, quædam strictum, quædam acutum, quædam summum. Item animalium quædam habent in corio sive pelle multam superfluitatem, quædam paucam, ut pili, lanæ, plumæ, spinæ, mucilagines, & squamæ. Item quædam habent cristam: ut gallus, & quædam galeam, ut upupa, alaudula & pavo. Item omnium habentium caudam, quædam habent brevem, quædam longam pilorum vel scætæ, vel carnis, vel pennæ, homo & similes carentes cauda loco ejus habent musculos in cruribus. Quædam vero habent caudam & habent pulpas carnis elevatas in cruribus. In animalibus crescunt cornua, ungulæ, pili, lanæ, fera, capillus, penna, squamina, pinguedo, medulla, & spina. Item animalium quædam vivunt in societate libenter si

genc

generis : ut apes, grues, columbi, formicæ, oves, &c. Quædam vero solitaria, ut scorpio, & aranea. Item animalium quædam sunt multi coitus, ut vir, avis, perdix, columbus, gallus, passer, & musca. Quædam vero pauci coitus : ut mulier, ovis, catta, turtur, vespa. Item animalium quædam sunt multi clamoris, ut homo, canis, porcus, columbus, rana, passer, &c. Quædam vero pauci, ut grues, lepus, mulus, &c. Item animalium quædam naturaliter sunt pacifica : ut oves, formicæ, agni, & hirundines. Quædam vero bellicosa, ut grues, ciconiæ, galli, hædi, &c. Item animalium quædam recipiunt doctrinam bonorum morum cito, ut homo canis, simia, &c. quædam tarde, ut bos, equus, quædam nunquam, ut serpens, rana, musca, &c. Quædam sunt pacifica & timida, ut ovis, & cerva, quædam simplicia, ut asinus, quædam sapientia, ut equus & canis, quædam astuta, ut draco, & serpens, quædam fraudulosa in malo, ut vulpes, lupus, & scorpio, quædam fortia & audacia, ut leo, ursus, draco, canis ligorius, &c. quædam ingeniosa, ut homo & simia, quædam verecunda, ut anser, & homo : quædam inverecunda, ut rana, musca, asinus, porcus, & quædam velocia, ut leo, lepus & cervus, quædam vero pigra, ut asinus & porcus.

Divisio capituli de animalibus.

C A P. X X I I.

OMne animal habens pulmonem habet
 vocem, & è converso. Omne animal
 habens sanguinem habet cor & hepar, & è
 converso. Omne animal carens sanguine
 est parvi corporis valde timidum & debile
 ut musca, vibio, cancer, & aranea, & è
 converso, ut patet de viro, bove, leone, &c.
 Omne animal carens sanguine est pauci cibo
 bi, & è converso: Omne animal longorum
 crurium est longi colli: ut sunt grues, ci-
 conia, cochales, & è converso: gallinae
 passeris, columbi, &c. Omne animal non
 lactans non mingit, ut anser, columba, gal-
 lina, & è converso, ut homo, bos, ovis
 &c. Omne animal carens pulmone care
 gula, & collo, ut piscis, cancer, graneus
 cimex, &c. Omne animal carens pedibus
 caret gula: ut piscis, serpens, ruxa, lum-
 bricus, & vermis terrestris. Omne animal
 ovans caret vesica, ut gallina, pavo, &c.
 Omne animal generans habet vesicam, ut
 homo, porcus, & è converso, ut rana, &
 musca. Omne ovum longum & acutum
 in puncta reddit genus masculinum, & è
 converso, ut rotundum. Omne ovum duo-
 rum vitellorum est duorum pullorum. Om-
 ne animal saepe spargens semen suum cito
 canescit.

canescit : si diu vivit, cito moritur frequenti turbatione afflictus, ac citius moritur non spargens, ut patet de viro respectu fœminæ. Omne animal quanto plus est calidæ naturæ, tanto magis crescit longitudine & crassitudine, ac etiam est fortius & audacius; ut patet de viro respectu mulieris. Omne animal multum calidæ naturæ grossam vocem habet, ut patet de viro respectu mulieris. Omne animal habens umbilicum cibatur per illum donec est in ventre matris suæ & non per os. Omne animal pingue est incessu tardius macilento, & est grossioris intellectus in omni, ut patet in viro panciato, & porco bene pingui, respectu macilentorum. Omne animal est calidius in dextro latere, quam in sinistro : & ad comedendum plus delicatius, plus etiam est in carne, & minus in adipe. Omne ovum longum est calidius ac delicatius rotundo, causa est, quia masculum. Omne animal fœmininum nimis crassum non potest concipere : causa est propter frigiditatem matricis & sui clausuram, cum sit parum aperta propter adipem. Omne animal fœmininum habens matricem suffocatum, vel cadentem extra, non potest concipere. Omne animal nimis sanguineum cito ex facili putrescit prope ossa, & apostematatur vel infirmatur. Omne animal bene grossum paucum habet sanguinem & curabilem,

curabilem, & libenter bibit & satis, ut patet de porco. Omne animal habens sanguinem habet cerebrum & nervum, & è converso. Omne animal volatile habens ungues curvos & rostrum vivit de rapina: coxas habet pulposas: & pectus grossum ac forte. Omnes pisces corticales ovant præter anguillam & ranam. Omne animal habens pellem grossam, pilos habet grossos, & asperos, & squammas, si est piscis, præter anguillam & tuncam, quæ loco squammarum habent exugiam & mucillagines: ut patet de porco: cane & bove, &c. respectu felis, &c. Omne animal ovans parum dormit: & curtos facit somnos. Omne animal habens plus quatuor pedibus, caret sanguine: ut patet in cancro aquæ dulcis: & salis, qui habet decem, sed loco sanguinis habet alium humorem: ut patet in ape, musca, aranea, &c. Omne animal rugosum caret sanguine & cito moritur oleo pennas & squammas vel aliud loco prædictorum: ut formica alata. Omne animal habens mammillas eas habet sub ventre vel prope coxas præter mulierem quæ habet eas in pectore. Omne animal generans omnino habet aliquot pilos, & è converso. Omne animal habens cornua habet pedes scissos: ut capra, bos, &c. Omne animal habens dentes acutos habet labium superius scissum, ut canis & catta respectu aliorum, videlicet bovis, equi, &c. Omne animal

animal habens dentes spissos & fortes in opere est sanæ vitæ & longæ : ut equus, asinus, &c. Omne animal habens dentes acutos vel rectos est magnæ iræ, & libenter comedit carnes crudas, ut leo, canis, ursus, & è converso : ut homo, equus. Omne animal volatile & natans caret medulla multa in ossibus, ut anser respectu gallinæ. Omne animal multi sanguinis est bonæ dispositionis respectu cæterorum humorum. Omne animal volans caret mammillis : ut patet in gallina, ave, & formica, &c. Omne animal parvi corporis plus cantat, quam magni corporis : & maxime tempore sui coitus : ut patet in philomela, & columba. Omne animal & omnis avis diligit suum fructum & gerit curam sollicitam de illo præter cuculum, quæ facit ova in alieno nido : & ea non alit : & præter corvum, quæ deserit pullos usque in tertiam diem : causa est, quia pluma est alba. Omne animal naturaliter cognoscit suos filios & primum & secundum, & eis præbet prius cibum & nutrimentum, &c. Omne animal generans plus dormit oyante. Omne animal aquosum minus dormit aëreo : ut patet in pisce respectu avis. Omne animal dormiens, somniat in suo gradu. Omne animal masculinum est in membris suis quodammodo minus fœminino, ut patet in cancris, & anguillis, quoniam caput masculi est minus capite fœmellæ & pin-

læ & pinguis fœmina est major masculo. Omne animal carens sanguine fugit ipsum libenter propter ejus dulcedinem, ut patet de musca, serpente, &c. Omne animal habens cor est sapientius non habente, ut patet de viro & vulpe. Omne animal magni pulmonis satis bibit respectu habentis parvum. Omne animal non habens, parvum bibit omne vice, & è converso. Omne animal vivens de rapina parum bibit, ut patet de falcone, &c. Omne animal generans animal habet fœmineum sexum præter leopardum. Et hæc de animalibus in eorum differentiis ad præsens dicta sufficiant.

INCIPIT SECUNDA.

Pars Secretorum Naturæ.

C A P. XXIII. & XXIV.

REVERTENTES auté ad doctrinam physionomiæ in hominibus & bestiis dicimus, quod animæ sequuntur corpus, & ipsæ animæ secundum se ipsas non sunt passibiles à motibus corporis in quibus morantur certo spacio vitæ temporalis, in cujus ultimo separantur, & corpus manet. hoc autem manifestum est de motibus excessivis per ebrietatem vini vel amoris vel tristitiæ

ristitiæ laboris & ægritudinis. Causa est, quia corpus & anima sunt unius compositionis. Unde agunt & patiuntur. Sciendum est quod inter cætera animalia non est turpius animal videndum sine ornatu alterius, quam homo, dum est nudus, neque pauperius. Nam bestię terræ nutriunt ipsum donec vivit, ut aves cœli, &c. verbi gratia, Sol dat ei lucem, bos ei conterit & colit terram, & ei omnia ducit de loco ad locum, ovis dat ei lanam, & terra lignum, avis dat ei pennam, &c. Sunt enim multa animalia, quibus per consuetudinem multi homines & multæ mulieres appropriantur propter bestiales mores, quos habent & trahere videntur extra usum humanæ naturæ, se applicantes moribus bestiarum, non tamen dicimus, quod ipsi homines sunt ipsa animalia. Sed in tantum appellamus bestiales, in quantum videntur aberrare ab humana sapientia. Et sæpe dicuntur ac proprie appellantur ab his hominibus, qui habent odio mores bestiales uti hoc exemplo, vide hunc leonem, hunc porcum, hunc asinum, hunc canem, hanc vulpem, hunc lupum: hunc imperatorem, hunc abbatem, hunc monachum, hunc sanctum, hunc angelum, Item audiatis illum leonem, scilicet quia rugit ut leo, & clamat fortiter, sicut leo, & ita de cæteris similibus. Mores enim hominum non sunt, nisi passionibus

fiones compositi corporis & animæ. Et tales non conveniunt alicui semper, nisi quantum disconveniunt ab usu gentium in loco regionis cohabitantium. Sunt autem multa signa phyſionomiæ, quæ penitus sunt communia tam in hominibus, quam in aliis animalibus: ut timor, fortitudo, audacia, gaudium, tristitia, amor, odium, sanitas & ægritudo. Tamen sciendum est, quod phyſionomia non est recta in bestiis sicut in hominibus, quorum iudicium est solo visu sapientis in membris paucibilibus, verum est quod auditu & tactu habetur certa cognitio hominis. Nam videndo virum convenienter habemus iudicium de illo, & sic similiter de muliere: verbi gratia, in visu nasus longus & grossus significat præputium magnum, & è converso, & super hoc dicit quidam & bene. Ad formam nasi dignoscitur hasta priapi. Et in muliere pes est signum, quia si fuerit ei pes longus, & strictus, ac macer, significat vulvam longam, strictam ac macram, & è converso. Item mensura medii pedis nudi est mensura longitudinis vulvæ totius unicuique. Unde dicit quidam, ad formam pedis cognosces vas mulieris. Subtilitas pellis in vulva & virgine cognoscitur per conditionem labiorum oris in unoquoque: quia grossa labia oris, significant pellem grossam, & subtilia subtilem. Nares nasi significant testiculi hoc modo:

quia

quia grossæ : & latæ significant grossos & latos testiculos : subtiles vero strictos , & parvos in omni : quorum officium dixit quidam : Testiculi nudi feriunt ad labia culli : nec tantum feriunt , possunt saturare foramen. Semen conservant , ipsum quoque spandere curant. Cognoscitur enim omnis juvenis de virginitate & corruptione per multa signa uterque ad pirulam nasci , quia manente virginitate cartilago pirulæ nasci sentitur indivisa. In masculo virga erecta discooperitur , & è converso. Et in muliere os vulvæ insinuatur. Item dicimus , quod signa communia pro scientia non reputantur , ut visus oculorum , &c. Causa est , quia omnes gentes bene sciunt , quod per oculos est visus , & per aures auditus. Unde si quis diceret , talis videt , quia habet oculos , jam deridetur , & ita de sene propter signa publica senectutis. Aves ad pennam cognoscuntur & ad ungues , equi ad dentes , & capræ ad oculos , &c. Unde si dicatur , leo est fortis bestia , porcus immundus , serpens audax , felis timida , &c. Prædicta enim & similia si voce aliqua dicerentur ab aliquo , pro scientia non reputaretur , eo quod talia lingua sunt communia & omnibus nota : unde in his nemo dubitat , ut visu vel communiter auditu. Item dicimus , quod nullus homo vidit unquam hominem veraciter ex toto esse similem bestię , licet dicatur de si-

de si-

de simiis, sed assimilatur comparatione naturæ in aliquibus, ut in menstruosis; in quibus non contradico, imo possibile est per artem & per naturam ut fiat hippocentaurus & minotaurus. Unde nemo potest physiognomicare per signa communia sive signa propria tantum; quæ licet omnes possent homines, tamen non omnia habent in se. Quis enim dubitat de signis communibus, & ea quæ quis non novit, & ideo homini sapienti non convenit quod coram aliquo dicat aliquod signum de communibus, ut videns hominem fortem ex experientia, dicat ille est fortis ut leo, bene quidem scitur quod ille est fortis ut leo, &c. Oportet enim nos determinare sapienter omnia & singula quæ proprie dant scientiam physiognomicandi, ut ex hac scientia quisque eam scientiam, ut dicemus aperte in sequentibus, valeat inter gentes, omnem reverentiam & honorem famæ cum proficuo adipisci, singula enim illorum quæ dant physiognomiam in hominibus sunt ea, quæ in eis ex motibus corporis, scilicet ex forma vel figura, à similitudine cujuslibet membri, etiam ex colore in ejus levitate & gravitate incessus: flatu & voce, &c. Sciendum est igitur quod membrorum corporis hominis, ad quæ proprie pertinet scientia physiognomiæ, aliud est simplex, ut lingua, hepatis. Aliud vero compositum, ut pes & manus.

nus. Quomodo autem hæc omnino sint & habeantur in unoquoque hominum, cui tradimus prænominatam scientiam, & non alterius animalis per ordinem capitulorum sub suis rubricis, velut nobis videbitur, sicut & quibusdam aliis visum fuerit, ut Hippocrati, Galeno, Alminfori sufficienter dicemus. Sed antequam veniamus ad totam intentionem nostri sermonis ex prærogativa dicimus, quod valde cavendum est in omni tempore ab obviatione & societate hominis infortunati, opus naturæ superioris, ut ab homine, cui diminutum sit aliquod membrum, ut oculus, manus, &c. Causa est, quia quilibet talium est factus infelix & sua infelicitate obstat felici. Et hoc præstat in multis nocumentum, quod est occultum homini ignaro, cum ipse non possit perpendere de hoc, nisi per viam hujus doctrinæ, vel per experientiam sui mali. Nam omnis homo se melius potest custodire à suo publico inimico jam facta offensa, quam ab homine infortunato. Causa est, quia nocumentum in fortuna est occultum, inimici vero publicum. Et est sciendum, quod non est creatura tam bonæ complexionis, quæ si membro diminuat, quod non mutet statum suum aut in pejus solito vel multo in melius, quod raro contingit, si diu vivit. Unde dictum est, *Cavete à signatis.* Et
alibi,

alibi, in homine signato in aliquo membro non confidas.

Signa complexionis ratione coloris in facie.

C A P. XXV.

Color albus in facie, vel fuscus intermixtus quasi albedine & glaucedine, sive color gipseus & plumbeus naturaliter significat frigidam complexionem. Color rubeus & ruffus in facie compositus albedine cum multis lentiginibus significat calidam complexionem. Color albus in facie cum mollis moribus, ac intermixta rubicunditate significat temperatam complexionem. Color in pelle lividus & etiam in unguibus significat malam & frigidam complexionem.

Signa complexionis ratione coloris in corpore.

C A P. XXVI.

Corpus in pelle album & siccum in carne habens aliquod vel multum rubei coloris in locis congruis, significat dominium cholerae rubeae. Corpus in carne crassum & in pelle album & convenienter coloratum significat

significat dominium sanguinis. Corpus in colore brunum & in carne crassum, cum aliquantulo colore rubet significat dominium sanguinis cum melancholia. Corpus gracile sive macilentum significat dominium cholerae rubae. Corpus mediocre, scilicet inter macrum & crassum, & inter album & brunum, significat dominium sanguinis cum phlegmate & aliquantulum melancholiam. Corpus quod tactu sentitur valde calidum, significat complexionem calidam. Corpus quod sentitur frigidum magis quam calidum, significat complexionem frigidam. Corpus quod tactu sentitur asperum, significat siccam complexionem. Corpus quod tactu sentitur molle, significat complexionem humidam. Corpus quod saepe sudat, significat frigidam complexionem. Corpus leve & subtile incesu significat bonam complexionem. Corpus grave ac pigrum accessu significat malam complexionem.

Signa corporis calidae complexionis.

C A P. XXVII.

Corpora naturaliter calida cito crescunt & bene, ut patet in infantibus, ac impinguantur vel desiccantur, nec apparent sibi per loca, anhelitus eis est manifestus, vox firma,

firma, fortis & grossa. In coitu sunt fortes & eorum appetitiva. Bene comedunt, digerunt ac gestant, multis abundant capillis, & pilis per loca qui partim sunt grossi & ericii, quod contingit à multo calore cordis, ut patet in leone, gallo, &c.

Signa corporis frigida complexionis.

C A P. XXVIII.

Corpora natura frigida, tarde crescunt, parum impinguantur. Venæ apparent sibi manifestæ, & magnæ, anhelitus ejus parvus vel quasi absconditus. Vox in auditu subtilis vel acuta: in coitu sunt debilia, raro eorum appetitiva, parum comedunt, male digerunt, & gestant, in pelle sunt albi sive rosæo calore. Capilli eorum sunt extensi & longi, sive sint nigri sive albi, sunt subtiles: facile timent, & expavescunt, & ad laborandum sunt debilia.

Signa corporis humida complexionis.

C A P. XXIX.

Corpora naturaliter humida in carne sunt mollia & levia, eorum juncturae sunt

unt occultæ, & pauca fortitudinis. Unde parum possunt durare laborem, timida sunt & pavida quasi ab omni, male dormiunt, sæpe moventur ad luxuriam, nuda sunt pennis. Ejus oculi semper lachrymant. Pili & capilli eorum sunt extensi & subtiles, & boni ingenii ad discendum.

Signa corporis sicca complexionis.

C A P. XXX.

Corpora naturaliter sicca, in tactu sentiuntur aspera, in carne sunt macra, in labore fortia & durabilia, libenter & convenienter comedunt, juncturae membrorum sibi sunt manifestæ. Capilli & pili sunt rossi, asperi & crispi.

Signa corporis temperati & sani.

C A P. XXXI.

Corpora temperata & sana bene comedunt & bibunt juxta convenientiam suam, digerunt, & disponunt res & sapiunt bene, et famescunt in horis convenientibus, gaudent cum gaudentibus, bene dormiunt suos somnos, levia sentiunt & vadunt leviter, cito sudant, raro vel nunquam sternutant, mediocriter impinguntur, in facie sunt
N colorata,

colorata, in tactu sunt calida, in eis quinque
vigent sensus convenienter juxta conveni-
nientiam ætatis corporis & oris.

*Signa corporis distemperati &
male sani.*

C A P. XXXII.

Corpora distemperata, & male sana in
omni sunt dissimilia corporibus temper-
ratis & bene sanis. Unde male comedunt &
non curant bibere, male digerunt, & disposi-
nunt res suas, non bene sapiunt in horo-
convenientibus, non se plene tribuunt gau-
dentibus, imo quasi tristificantur & manent
tristes, male dormiunt suos somnos, grave
se sentiunt & graviter vadunt & raro sud-
dant vel non sudant: oscitant sæpe vel ste-
nutant, brachia extendunt, facie sunt palli-
da vel nimis colorata, quinque sensus ma-
vigent, non possunt diu sufferre laboreme-
cito rerum obliviscuntur, multum sputant
in naribus abundant superfluitatibus, quæ
ad omnia sunt pigra, quandoque pedes &
manus & oculi lachrymantur.

Signa complexionis cerebri.

C A P. XXXIII.

Parvum caput naturaliter habet parvum cerebrum, & multitudo capillorum est maxima defensio capitis. Unde de complexionem cerebri ita dicimus.

Si cerebrum fuerit calidæ complexionis, homo ipsum habens in tactu sentit multum abundans, & hi multum sunt grossi, oculi ejus longe vident, & videndo discernit, pervigil est sensus, celer argumento, color capillorum diu durat, raro abundat superfluitatibus in naso, vix ei oculi lachrymantur, & est homo magnæ vigiliæ, cupidus quasi omnium pulchrorum & corde tendit ad nobilia.

Si cerebrum fuerit humidæ complexionis, homo ipsum habens in tactu sentitur mollis & lascivus, & capillis abundat subtilibus, & ei cito color transmutatur, & est etiam luxuriosus, sæpe sibi lachrymant oculi, & forte aliter infirmatur ut sanguine, &c. vivit breviter, in naso ei abundat multa superfluitas, vox ei sonat aliquantulum impedita, caput sæpe dolet, in persona est debilis, ex facili est pavidus, teneri est ingenii, plus est condolens alterius mali, & plus simplex quam sapiens, & vani propositi.

Si cerebrum fuerit frigidæ complexionis, homo ipsum habens est sæpe piger, tardi intellectus, tum capacitatis, grossi ingenii, ejus capilli sunt leves & extensi, tarde crescunt, & in colore sunt albi vel quasi plumbei. Ejus oculi raro moventur, & breviter videt, magnus vigilator de nocte, & stabilis propositi, in labore tenax & languens, loci ratione, in tactu sentitur frigidus & mollis, & est subtilis ingenii, aliquantulum ad discendum sagax.

Si cerebrum fuerit siccæ complexionis, homo ipsum habens capilli ejus tarde & tempestivè crescunt, unde in longum non cito crescunt, ad breves morantur & rari sunt in cute ac grossi in substantia, & plus curti quam extensi, cito in canitiem convertuntur & de facili cadunt de capite, ut frondes de arboribus, oculi longe videntur, & est homo temperati incessus & motus, in naso non multum abundant superfluitate nisi sit exigendi causa, caput sæpe dolet, homo est duri ingenii, vanus, & malæ capacitatis.

Si cerebrum fuerit calidæ & siccæ complexionis, capilli nascuntur flavi, fortes & curti: vel nigri, vel crispi: homo est multum luxuriosus & ideo cito canescit, parum dormit noctu, est magni ingenii & repentini intellectus, apprehensionis, levis in cundo & saliendo, videbitur
proculu

procul, & est vanus in agendis, ac ei est raro superfluitas in naso.

Si cerebrum fuerit frigidæ & humidæ complexionis, homo libenter dormit, quamvis male dormiat, hebes est in factis, sæpe aggravatur passionibus rheumaticis, & principaliter in capite, & in oculis: frequenter abundat superfluitatibus in naso, parum comedit & bibit.

Signa complexionis cordis.

C A P. X X X I V.

C Ordinis complexio si fuerit calida, pulsus est velox, pectus aliquantulum est pilosum, ultra ætatem adolescentiæ, in carne est calidus, est boni appetitus, in factis audax, in verbis asper, in dando tenax, obstinatus, superbus, iracundus, luxuriosus. Si cor fuerit frigidæ complexionis, pulsus est ei tardus, pectus nudum & pilis, tactus carnis frigidus, duri appetitus, debilis fortitudinis, anhelitus arctus, vox subtilis & debilis quasi piger in factis, in verbis non bene placidus, leviter avidus, non bene comedit, & raro luxuriatur, nisi sit per accidens. Si cor fuerit humidæ complexionis, homo abundat capillis multis, qui fiunt longi cito & extensi, in calore albi, vel blandi, multis

abundat pilis, excepto in pectore, in tactu carnis mollis, & est in colore albus vel fuscus & aliquantulum est pinguis, multum timidus, pavidus, hebes, & debilis in laborando. Si cor fuerit siccae complexionis, pulsus est ei durus, corpus totum est musculosum, in carne macrum, venæ sunt manifestæ, pili sunt grossi & breves per loca aliquantulum pili aspera & grossa. Si cor fuerit calidæ & siccae complexionis, pulsus est velox, durus & fortis, pectus aliquantulum pilosum pilis tortis, anhelitus magnus, totus in carne calidus, cito movetur ad iram, iracundus manet, & obstinatus. Si cor fuerit frigidæ complexionis, pulsus est tardus, & debilis, pectus nudum & pilis, anhelitus parvus & tardus, tactus in carne mollis, & frigidus, non facile irascitur, & cito iram remittit.

Signa complexionis hepatis.

C A P. XXXV.

Hepatis complexio si fuerit calida, cognoscitur ex amplitudine venarum & siccitate, urina ejus est multum tineta, & comestio calidi cibi nocet ei, quia ipsum inflammatur, & etiam abundat in eo humor cholericus, multitudo pilorum sub hypochondriis. Si hepar fuerit frigidæ complexionis

xionis, venæ apparent arctæ, noxa semper erit tenera, & in multitudine homo est debilis, multo phlegmate abundat, ut sputo, & mucilagine in naso, urina est alba, vel quasi egestio, id est, sæpe abundat ventositate, & multum deficient sibi pili sub hypochondriis. Si hepar fuerit humidæ complexionis, ejus sanguis est turbidus, corpus est pingue, venter fit facile conflatu, caro sentitur mollis, in facie est pallidus. Si hepar fuerit siccæ complexionis, paucò abundat sanguine, totum corpus manet macrum, venter gracilis, in facie est paucus colore.

Signa complexionis pulmonis.

C A P. XXXVI.

Pulmonis complexio si fuerit calida, vox est grossa, anhelitus magnus, pectus amplum & grossum. Si pulmo fuerit frigidæ complexionis, vox est subtilis, anhelitus parvus, pectus strictum & subtile. Si pulmo fuerit siccæ complexionis, vox est clara, os siccum, & pauca saliva. Si pulmo fuerit humidæ complexionis, vox est clara, unde homo hoc habens est naturaliter fortis, plenus saliva & raro bibit.

Signa complexionis stomachi.

C A P. XXXVII.

Stomachi complexio si fuerit calida, digestio est fortis, appetitus magnus, sæpe famescit & frequenter, & ei dolet caput, oculi patiuntur, cito irascitur & cito ab ira revertitur. Si stomachus fuerit frigidaë complexionis, digestio est debilis, parvus appetitus, raro famescit & sitit, capite & oculis sanus est. Si stomachus fuerit humidæ complexionis, raro sitit, sputo abundat, in naso multa superfluitas, nausea vomitus & vertigo sibi eveniunt. Si stomachus fuerit siccaë complexionis, sæpe sitit, lingua aspera, noxa, sicca cum pruritu vel debili exitu, gula aspera, & cibi asperitatem ingluturantur.

Signa complexionis testicularum.

C A P. XXXVIII.

Testiculorum complexio si fuerit calida, partes propinquaë vestiuntur pilis nigris & ericiis, virga virtuosè erigitur, sperma exit in substantia multum grossa & viscosa, & cito exit cum fricatione coitus, etiam ante complementum ætatis contingit gran-

git grande desiderium coitus, unde super virga manifestæ apparent venæ, nervi eorum sunt fortes & pellis grossa. Si testiculi fuerint frigidæ complexionis partes vicinæ sunt multum nudæ à pilis, & illi qui ibi sunt, extensi sunt, virga raro erigitur & debile spermata exit, liquidum & tarde, venæ ipsorum sunt occultæ, nervi debiles, pellis subtilis & mollis. Si testiculi fuerint humidæ complexionis multum spermate abundant, & ejiciunt coitu tum aqueum & album ut lac, & bene utile ad concipiendum, tardant multum semen ejicere, pellis est multum nuda à pilis & subtilis. Si testiculi fuerint humidæ complexionis, spermata in eis generatur paucum, tamen illud est spissum & viscosum, & utile ad concipiendum, virga debilis extenditur, pili eorum sunt breves & ericii, asperi & grossi, pellis vero grossa magis quam subtilis. Si testiculi fuerint calidæ & humidæ complexionis virga potenter erigitur, & erecta manet viriliter, & etiam movetur ad coitum, & multum seminis emittit. Si testiculi fuerint frigidæ & siccæ complexionis, virga tarde erigitur & cito perdit virtutem, parum seminis emittit & quandoque non potest exire coitu completo.

*De notitia partium corporis in
omni animali.*

C A P. XXXIX.

COr omnibus aliis membris corporis est calidius naturaliter, & calore ipsius totum corpus vivificatur & tenet calorem in cæteris partibus suis, ipsum recipit à superiori influxione, quo si corpus maneat compactum, unde à calore cordis cæteræ partes corporis calefiunt, & sic possumus dicere quod cor est fons innati caloris & origo, postea hepar: & post illud sunt cæteræ partes carnis & puppæ. Cerebrum est omnibus partibus corporis frigidius & humidius ad-contrarium caloris cordis. Unde unum contemperat aliud. Adeps naturaliter est frigidior & sicciore quadam humiditate coagulata. Os naturaliter est calidum & siccum. Medulla est naturaliter calida & humida. Omnis cartilago, vena, nervus, & panniculus veteranus est frigidæ, & siccæ naturæ: tamen est minus quam os. Cujus est temperata & proprie est illa quæ est in volis mannum. Nervorum quoque complexio multum diversificatur, quoniam qui à cerebro progrediuntur, humidiores sunt quam illi qui à nuca nascuntur, cum in sua complexione vic-

ne vicinentur complexioni cutis, quæ dicitur temperata. Glandulæ sunt frigidæ & humidæ, & omnia membra quæ generant lac, ut mammæ, sperma, testiculi, saliva, pulmo. Caro multum diversificatur, eo quod secundum complexionem membris est calidior & minus calida, tamen omnes carnes recentes absque sale sunt calidæ & humidæ; salitæ vero calidæ & siccæ, diversificantur tamen secundum locum partis animalis, & quantitatem salis. Caro mediocris, i. macra & crassa est temperata in omni qualitate, unde secundum veritatem caro bene macra impinguat & crassa macrat. Caro porci castrati, hœdi, agni, vituli, gallinæ, pullorum, caponis, &c. bona est laudabilis, eo quod facile digerit, & bonum generat sanguinem. Caro volatilium facilior est ad digerendum quam gradientium, & quicquid ex eis melius sunt lacerti, lingua, pes, os, & hepar. Omne frixum & affatum calidum est siccum, unde durum est ad digerendum, & personam reddit macram. Oleum est humidum & calidum, ova forbilia sunt sana & ex eis melior est vitellus albumine. Caseus malus est in cibo tam dulcis quam salitus, tamen utilis est dulcis post reliquos cibos: quia tunc assumptus facit digerere. Butyrum bonum est & sanum. Lac plus malum est quam bonum, & in æstate me-

lius. Omne membrum animalis quanto plus est nervosum, tanto frigidioris est naturæ, ut pes.

Signa repletionis malorum humorum.

C A P. XL.

REpletio malorum humorum, qua solet infirmitas generari, ostenditur per hæc signa, nimia rubedo in facie, palliditas in pelle & unguibus, frequens extensio brachiorum, plurima oscitatio, sputatio, gravis somnus, plenitudo venarum, exitus sanguinis de naso ex facili, sæpe gravitas capitis, ut dolor frontis, tinnitus aurium, lachrymatio oculorum, & pruritus in eis, timor, de plano, inertia corporis ad eundem & laborandum, magnitudo pulsus, dissolutio ventris, urina turbida, non voluntarius appetitus comedendi, & debilitas in tota persona.

Signa nimii sanguinis.

C A P. XLI.

CUM sanguis nimis abundat, accidit pruritus quasi ubique carnis, & principaliter in brachiis, in facie abundat rubedo, &

continuor

continuo oris dulcedo sentitur, præter solitum, fiunt vesiculæ in ore & labiis, quidam ardores sentiuntur in pectore, quos carbunculos appellamus, quibus persona perdit appetitum & suum somnum, urina rubea, aliquantulum spissa, corpus pinguescit, cibi sapiunt bene in esu, unde appetit, digerit & disponit.

Signa nimia Cholera.

C A P. XLII.

CUM cholera nimis abundat, accidit in facie color citrinus, amaritudo in ore, asperitas in gula, sitis multa, pauca saliva, lingua sicca & aspera, caput sæpe dolet, os siccum, debile, appetitus tardus, vomitus citrinus, vel viridis cum multa amaritudine, egestio erit sicca, dura & pauca quasi adusta & fœtulentia cum multo premitur labore, urina tenuis, citrina, ignea, & clara, vigilia multa, dormitio pauca, caro macra, & cor instabile.

Signa phlegmatis.

C A P. XLIII.

CUM phlegma nimis abundat, in ore accidit multitudo salivæ, id est, sputus multus,

multus, qui si fuerit albus & fluidus, est bonus, si viscosus, malus, paucitas sitis, os madidum, gula mollis & lingua, raro bibit vel nunquam, nisi in prandio vel cœna, urina exit alba, in mediò piger, & in laborando debilis, superfluitate abundant in naso, oculi sunt graves & somnolenti, somnus fit longus: caro undique sentitur mollis & lasciva, appetitus debilis, paucus, acerbus, digestio tarda, in facie color albus sine rubeo colore: egestio mollis & paucæ frigiditatis, in addiscendo est grossæ capacitatis, oculi sæpe lachrymantur, & præsertim mane, pili cito crescunt & unguis.

Signa nimie melancholia.

C A P. XLIV.

CUM melancholia nimis regnat, accidit ardor stomachi, multitudo appetitus canini, color fuscus in facie, sanguis est niger & spissus, urina nigra, vel aliquantulum ruffa, tendens aliquantulum ad viriditatem vel palliditatem, corpus in tactu sentitur frigidum, hebes est in labore, pedes frigidi sunt, multum cor suspiciosum, persona ex cogitatu tristis, facile iracunda, tenax, amans stare in solitudine, pauci est & cibi & potus.

Notula doctrinalis.

C A P. X L V.

Natura nihil facit frustra, & in unoquoque semper facit quod melius est, & ideo nulla qualitas est ociosa in corpore. Sciendum est, quod homo à nativitate sua usque ad senium desiccari non cessat, nascens ut moriatur. In calida regione sunt homines natura brevès, in pelle, ut patet de Æthiopibus, vel rubei albidine intermixta aliquantulum, & in carne sunt sicci, crispi, capillos habent ut grossos, asperos. Et in frigida regione nascuntur homines longi, in pelle, multum albi & blandi, nudi à pilis vel quasi qui in suo esse sunt extensi albi & blandi. Nota quod regio est multiplex in provincia & in matrice mulieris, quæ si utraque fuerit calida creatura generatur, & generata manet nigra vel bruna, & si fuerit frigida, efficitur alba plus vel minus secundum regionis complexionem.

De notitia nimie abundantia humorum per somnia.

C A P. X L V I.

DE iudicio cogitationis somniorum ita dicimus, quod eorum aliud est verum, aliud

aliud est falsum. Item somniorum aliud significat de præteritis, aliud de præsentibus, & aliud de futuris, & aliud significat nisi phantasiam. Et omnia ista attenduntur esse à quibusdam propter ætatem, propter cibum & propter tempus lunationis, quia aliter videt in somnis puer, & aliter juvenis, aliter & aliud senex, & aliter & aliud mulier in quolibet sui statu. Item omnium atque digestionem cibi sumpti vel nihil significat aut de præteritis. Somnium in digestionem facta, sed nondum perfecta significat de præsentibus factis, licet fiant cum intervallis. Somnium post completam digestionem cibi assumpti significat de futuris omnino. Unde cum quis dormiendo somniaverit aliquid & in excitatione somni sibi videtur extraneum & magnæ significationis & cupit scire quid significat, confestim surgat, & illud notet, aut non dormiat plus super latus, super quod somnavit, & tunc recordabitur in die, nisi multa somnia viderit longa dormitatione. In die autem si aliquid illius somnii oblitus sit, creat sibi caput retrorsum, ubi est virtus memoriæ, & tunc cum præjudicationis auxilio facile erit memor. Item somniorum quædam significant lucrum, quædam damnum, quædam gaudium, quædam tristitiam, quædam ægritudinem, quædam sanitatem, quædam bellum, quædam laborem, quædam requiem,

quiem, quædam solummodo explicatio-
nem somnii. Verbi gratia. Cum homo
somnia in hora debita sui status avem ca-
pere, lucrum significat, avem perdere,
damnum significat, plorare gaudium signi-
ficat, ridere tristitiam significat, velle curre-
re & non posse, impedimentum significat,
& sic de cæteris.

*Somnia significantia dominium
sanguinis.*

C A P. XLVII.

CUM sanguis regnat, homo somniat se
videre rubeum colorem, ut minium,
cinabrium, tinctam scarlatam, sindonem
rubeam, vel violaceam, morellam, rosam,
migranatham, sanguinem, festum facere,
nuptias vel sponsalia, vel adesse in talibus.
Comedere cibum dulcem & rem sapidam,
sentire ventum, ponere ventosum in carne,
aliquem videre, carnem sanguinolentam
& hujusmodi res rubeas aut rubicundo
colore.

*Somnia significantia dominium
cholera rubea.*

C A P. XLVIII.

CUM cholera rubea regnat, homo som-
niat se videre ignem ardentem, carbo-
nes

nes vivos, prunas accensas, scintillas, clibanum, fornacem, cereum, fulgur, audire tonitrua, cœlum rubeum, inflammatum lapidem, litem verborum inter aliquos, pugnam, percussionem, rumorem, calorem callum, lothonem, aut chalcum, aurum, ramum, auripigmentum, capillos blandos amare, comedere.

*Somnia significantia dominium
phlegmatus.*

C A P. XLIX.

CUM phlegma regnat, homo somniat se videre pluviam, mare, flumen, fontem, aquam, canalem, puteum, lacum, navem euntem, piscem, rete, linum, abluere aliquid, ut manus, pannum, videre colorem album, cesuram, calcem, casum, bombicem, cadere in aquam, fugare los, lachrymas, sputum, syrupum, aquam haurire, lixivium natare, capillos, tegulas filare & hujusmodi similia.

*Somnia significantia dominium
Melancholie.*

C A P. L.

CUM melancholia regnat, homo somniat se videre colorem nigrum & fuscum, ut fumum, tenebram, sepulturam, infirmum

num hospitale mortuorum, cadaver, timorem, tristitiam, impotentiam, esse in carcere ligatum, vestem esse stercoreatam & similia.

Somnia significantia caliditatem.

C A P. L I.

C Onstat quando calida est complexio, homo se videt in somniis stuffare, balneare, ad solem stare, incedere per ignem, se igne ostendi vel ferro vel calida & similia.

Somnia significantia frigiditatem.

C A P. L I I.

C Onstat quando frigida est complexio, homo in somniis videt se esse in loco frigido, glaciem videre, tangere nivem, ferrum, pruina, plumbum, lapidem, ex frigore tremere, cristallum, albumen ovi, lac coagulatum, & similia.

Somnia significantia humiditatem.

C A P. L I I I.

C Onstat quando humida est complexio, homo videt in somniis se tangere rem mollem.

mollem & levem, sive teneram, comedere panem recentem, bibere brodium, mingere, aquam palpere.

Somnia significantia siccitatem.

C A P. L I V.

C Onstat, quando sicca est complexio in corpore, homo somniat se volare, in se fieri inquisitus, aliquid levitatis capere, avem volare, pennam, folium arboris, vibrare scolas, montem, turrim, exprimere aliquid vel distillare, & hujusmodi & similia.

Somnia significantia repletionem humorum.

C A P. L V.

Q Uando repletio humorum est in corpore, homo somniat se gravari ab aliquo vel onerari per voluntatem aut violentiam, velle ire nec posse, aut se levare nec ex debilitate valere.

Somnia significantia malos humores.

C A P. L V I.

Q Uando in corpore sunt mali humores & nimis regnant, homo videt in somniis

niis se ire per loca cœnosa, fœtida, menstruum, rem turbulentam & similia.

DE NOTITIA

Auguriorum.

C A P. L V I I.

Auguria sunt in canonibus ecclesiæ inventa, tamen dicimus, quod quædam accipiuntur per obviationem hominis vel alterius animalis, vel auditum vocis, & hic & hæc augur, auguris, est, qui vel quæ per talem scientiam indicat res futuras, & sic per signa hujus scientiæ singula in genere judicare scit & novit. Unde sciendum est, quod auguriorum quædam significant bonum eventum, quædam malum eventum, quædam medium inter utrumque. Sunt enim quædam notabilia, quibus proprie auguria considerantur, ut sternutatio oscitantis, obviatione volatus avium, cantus avium, vox audita locutionis, circa propositum negotii ut somnium antecedens; unde homo facit augurium homini sicut cætera animalia faciunt, ut aquila, comiculæ, nocticorax, corvus, bubo, picus, felis, canis, porcus, equus, &c. ut habetur in libro arguriorum. Item auguriorum quædam post, quædam dextre, quædam sinistre, & cum diversa sunt in sua dispositione quo-

ne quodlibet suorum proprie nominatur
& proprio nomine cognoscitur interpretan-
dum. Tamen dicimus quod auguriorum
sunt numero XII. ad instar XII. signorum
cœli, & sunt hæc. Fernova, fervetus
confert emphonenthsci, mosarnovaf-
sima fervetus, & hæc fiunt in dextro later-
re. In sinistro vero latere sunt. Confernova,
confervetus, variamhariam, scassarnov-
va, squassarvetus. Cum autem ista nom-
mina sint gravia & multæ significationis
ideo placet nobis ea exponere sufficienter.
Fernova est augurium quando tu exiveris
domum tuam, causa faciendi aliquid, &
eundo vides hominem vel avem eundo vel
volando ita quod te ponat ante in sinistra
parte tui, & istud est tibi signum bonæ
significationis super negotio. Fervetus
est augurium, quando tu exiveris domum
tuam causa faciendi aliquid & eundo prius
invenis, vel videt avem vel hominem pau-
santem ante te in sinistra parte tui & istud
est tibi malum signum super negotio. Vari-
amhariam est augurium, quando homo vel
avis suo itinere vel volatu ante transit ve-
niens à dextra parte tui, & tendens in sini-
stram evanescit, istud est tibi bonum sig-
num super negotio. Confernova est augur-
ium, quando prius invenies hominem vel
avem euntem vel volantem, & se repause-
ante te in dextra parte tui, vidente te, &
istu

Istud est tibi bonum signum super negotio. Confervetus est augurium quando prius invenis vel vides hominem vel avem se repausantem in dextera parte tui te vidente, & istud est tibi malum signum super negotio. Scismafarnova est augurium, quando tu vides hominem vel avem post te, & te consequi & transire ante: & antequam perveniat ad te, vel tu ad eam, alicubi se repauset te vidente in dextro latere tui, & tunc est tibi bonum signum super negotio. Scismarvetus est augurium, quando tu vides hominem post te vel avem pausantem, ita quod sit tibi dextro à latere, istud est tibi malum signum super negotio. Scassarnova est augurium, quando vides post te hominem vel avem & antequam perveniat ad te & tu ad eam, in loco repauset te vidente, significat bonum signum super negotio. Scassavetus est augurium, quando vides hominem præterire, vel avem in loco pausantem, ita quod sit tibi in sinistro latere tui, est tibi malum signum super negotio. Emponenthisci est augurium, quando homo vel avis venit à latere sinistro tui & transit ad dextram, nec eam vides repausare, sed evanescit ad te: tunc est tibi bonum signum super negotio. Hertenam est augurium, quando homo vel avis à dextro latere tui vidit in sinistram transiens post tergum tui, & eam vides alicubi repausare, tunc est tibi malum signum super

super negotio. Ut autem singula quæ diximus evidentius intelligantur, libri augustinorum hoc ponimus in exemplo.

De notitia sternutationis.

C A P. L V I I I.

STernuto, as, verbum est: & significat sternutare. Et hæc sternutatio ipse idem actus est qui dicitur sternutatio. Nec aliud sternutatio quam fumositas eorum, quæ ascendunt in caput usque ad cerebrum. Et cum ibi sæpius abundant nociva quam iuvativa à natura depellit & cadendo exit in ictu per nases & per os. Potest autem vetari sternutatio, ne fiat quin sentitur contingere. Si oculi parum fricentur, confestim cessat, animali tunc caput purgatur à malis vaporibus: ut domus à fumo quando expellitur à vento, quid autem una sternutatio vel duæ boni vel mali significant, hic ponitur exemplum. Dum enim aliquis negotiationis, venditionis, ut intellectus, &c. fecerit duas sternutationes, vel quatuor, aut alibi per alteram factæ fuerint, & confestim se levat, si sedeat & si statim pedibus se moveat, & incipiat ire eum complendi negotium sive intromittendi qui prosperabitur in eo. Et si fecerit ultra quatuor sternutationes, non pertinet sibi super facto, cum sit sub dubitatione sciendi veritatem, nisi illud

Illud videat adhuc per aliud signum, ut ob-
viationis signo, &c. Si vero fecerit unam
sternutationem vel tres, omnino delinquat
omnia tam dicendo, quam in faciendo, eo
quod de facto non posset pervenire ad bo-
num finem, nec cito, nec facile. Item si duo
homines quasi in uno momento fecerint
duas sternutationes, id est, quilibet eorum
fecerit suam sternutationem, tunc ei est bo-
num signum faciendi aliquid propositum in
certo facto, unde statim incipiat negocium,
& prosperabitur in ingressu maris causa ne-
gociationis & etiam per terram. Duæ ster-
nutationes ei bonum signum significant, &
è converso, ut de una vel tribus. Item cum
quis recenter venit in locum una sternuta-
tio ei bene significat & è converso, ut duæ
vel quatuor, &c. Item una sternutatio in a-
liqua nocte facta per quenquam de familia
domus, bonum significat, ut lucrum, &c.
vero malum ut damnum, &c. Verum est
quod ille qui sternutat, recipet partem signi-
ficationis hac conditione, quod cætera par-
ticipabunt cum eo de illo eventu. Item si
duæ sternutationes fiant omni nocte ab ali-
quo, & illud continetur per tres noctes,
signum est quod aliquis vel aliqua de modo
morietur, vel aliud damnum domui contin-
get, vel maximum lucrum. Item in introi-
tu domus si quis noviter habeat unam ster-
nutationem tute intret hæreditaturus. Si

vero duas, exeat, & eam non habitet. Item
 homine jacente in lecto suo, si vigilaverit
 & fecerit unam sternutationem, est sibi sig-
 num malum infirmitatis, vel damni. Si ve-
 ro dormiat, & fecerit unam sternutationem,
 pejus significat, ut magnam tribulationem,
 mortem personæ, vel impedimentum gra-
 vissimum, aut magnam rerum perditionem.
 Si vero aliquis in lecto jacendo duas fecerit
 sternutationes & vigilet, signum est bonum
 si lucri, vel sanitatis, &c. Sed si dormiebat
 tunc est melius, & si omni nocte duæ fiant
 sternutationes usque in tertiam noctem
 tunc est signum optimum aut in lucro, aut
 in alio honore, &c. Item si aliquis tota die
 ierit, ut mercator & peregrinus, aut partim
 in die, & repaverit in aliquo hospitio, & ibi
 repente faciat duas sternutationes, locum
 mutet: & vadat in aliud hospitium, eo quo
 prosperabitur, alioquin adversabitur. Item
 cum quis petendo aliquid causæ operando
 eam rem vel retigerit, habuerit unã sterna-
 tionem confestim discedat de loco illo &
 immittat omnia illic & alibi tentet, & tunc
 inde prosperabitur aliquantulum. Et si ha-
 buerit duas sternutationes, tollat ipsam se-
 cure & eam rem non permittat nec amplius
 differet. Item si quis post factam nuper de
 aliquo unam sternutationem fecerit; tunc
 significatur quod omnia in pacto stabunt
 firma. Si vero tres fecerit pactum non ser-
 vabitur.

vabit. Item si quis summo mane in die lunæ cum se de lecto levaverit, unam habuerit, significat, quod totam hebdomadam habebit prosperam lucro vel alia consolatione. Si vero duas habuerit, totum contrarium erit, si quis perdiderit equum, annulum, &c. & exiens domum suam causa quærendi, & in exitu nuper habuerit unam sternutationem, significatur ei rem suam recuperare. Si vero duas habuerit, nunquam rem inveniet. Item die dominico summo mane cum quis surgit de lecto si tres sternutationes habuerit, ei bonum significat. Una verò malum significat. Item ante prandium vel cœnam quasi volens incipere comedere, duas sternutationes si fecerit, bonum significat, una vero malum. Vir infirmus jacens in lecto si timeat, & diffidatur, & habeat unam sternutationem, signum est mortis: si vero duas, evadet, mulier graviter infirma, si in lecto habuerit unam sternutationem est sibi signum liberationis, quæ vero mortem significant.

INCIPIT TERTIA PARS,

In qua continentur capitula physionomia in specie utriusq; sexus viri & mulieris.

C A P. LVIII.

AD particulas quidem corporum utriusque sexus videlicet viri & mulieris plenius revertentes, secundum seriem ferme cujuslibet personæ in omni statu sui dicimus, quod physionomia est ingeniosa scientia naturæ, per quam cognoscitur virtus cujuslibet animalis. Et quoniam membrorum quædam sunt simplicia, ut lingua, cor, &c. quædam vero composita, ut oculus, nasus &c. Idecirco dicimus quod multa sunt signa quæ simul vivunt, somnia quorum dant judicium sapienti & ideo sciendum est, quod multiplex est differentia inter virum & mulierem cadens in judicio scientiæ quæ dicitur physionomia. Quare accipienda est proprie in viro & improprie in muliere. Causa est, quia vir in omni compositione ipsam plenius apprehendit quam mulier, ut evidenter appareat scientia canonum quæ sunt infra per modum capitulorum, & ob hoc dicimus, quod pro viro intelligatur proprie judicium uniuscujusque capituli & pr

& pro muliere improprie, comparato tamen intellectu ipsorum ad idem. Quare magnum ingenium debet adhibere comprehensionibus omnium quæ sunt necessaria huic, sub vi collectionis priusquam iudicium proferatur utriusque sexus, si casus evenerit in aliquo iudicandi videmus enim virum in facie consimilem mulieri, quem tunc sagaciter aspeximus, iudicamus de illo, & ita de cæteris partibus corporis ut manus. Videmus etiam mulierem in facie, & hæc erit carnaliter similis viro, sola dispositione membrorum scilicet tam alienam partium corporis, ut manus, &c. quam faciei, nunquid iudicamus de illa quemadmodum de viro possumus iudicare? nequaquam, sed aliter & debilius pro eo quod complexio mulieris valde distat à mera ratione & complexione viri in omnibus modo qui dicitur communis esse. Sed de communi duæ partes attribuuntur viro, & tertia mulieri Unde volentes ordinem omniam & singularum partium membrorum retinere. A capite nunc incipiemus, principaliter ponemus rubricam unicuique parti corporis humani & non alterius animalis, ut opus nostrum sit facilius omni lectori. Et connumeratis omnibus membris particulariter à summo capite ad plantas pedum, finiemus ut ipsum opus cum auxilio Dei, qui de nihilo cuncta creavit solus gubernans

nans omnia, disponens magno regimine sapientia, qui non fallitur.

De Capillis.

C A P. L X.

Capilli plani & extensi in colore albi vel blandi si sint subtiles, & molles significant hominem naturaliter timidum corde, debilem viribus, pacificum in societatibus, ubique convenientem & mansuetum. Capilli grossi & ericii, ac breves, significant hominem naturaliter fortem, securum, audacem, inquietum, vanum, sæpe fallacem, cupidum pulchrorum, & plus simplicem quam sapientem, licet fortuna ei faveat. Cujus capilli sunt mixtim crispi & ericii significant hominem duri ingenii, aut multæ simplicitatis sive utrunque. Cujus capilli sunt multi super tempora faciei, & super frontem quibus frons valet judicare pilosa, significant hominem simplicem, vanum, luxuriosum, cito credentem alteri in moribus & loquela rusticali, grossi ingenii. Cujus capilli sunt multum ericii & elevati & cæsareæ ex sua formositate significant hominem valde simplicem, audacem, superbum, duræ capacitatis, velocis iræ, mendacem, luxuriosum, malitiosum in malo præsumptiosum. Cujus capilli in angulo frontis, sunt valde ericii, & omnes elevati

vel parum ex eis, sitque frons clava, significant hominem simplicem & partim malitiosum cum sagacitate modorum. Cujus capilli sunt multi, id est, spissi per totum caput, significant hominem luxuriosum, & bonæ digestionis, vanum, velocis credulitatis, pigrum in agendis, malæ memoriæ, cupidum multorum, ac infortunatum. Cujus capilli sunt rubei, significant hominem invidum, venenosum, fallacem, superbum & malilòquum. Cujus capilli sunt valde blandi, significant hominem convenientem ad omnia, amantem honorem, & vanam gloriam habentem. Cujus capilli sunt valde nigri, significant hominem convenientem ad omnia plus ad bonum, quam ad malum, in officio & opore studiosum, secretum & bene fortunatum. Cujus capilli sunt quasi albi vel glauci, significant hominem bonæ conditionis, & convenientem ad omnia, timidum, verecundum, debilem, boni ingenii, teneræ capacitatis duram ac crudelem habentem. Cujus capilli sunt mediocres in quantitate & colore, significant hominem convenientem, & plus tendentem ad bonum quam ad malum, amantem vitam pacificam, mundiciam, & bonos mores. Cujus capilli tempore juventutis sunt canicies, significant hominem moventem ad luxuriam, vanum, mendacem, instabilem, loquacem.

De Fronte.

C A P. L X I.

FRONS multum elevata in rotundum significat hominem liberalem amicis & notis, lætum, boni intellectus, alteri tractabilem & multis gratiis virtuosum. Cujus frons est plena pelle, & osse, & non continet rugas, significat hominem ex facili litigantem, vanum fallacem plus simplicem quam sapientem. Cujus frons est nimis parva ex omni parte, significat hominem boni ingenii, & clari intellectus, multæ audaciæ in malo, magnanimum, cupidum, pulchrorum & honoris. Cujus frons est cuspidata in angulis temporum, ut ossa quasi foris permanent, significat hominem vanum & instabilem, in omnibus debilem, simplicem, & teneræ capacitatis. Cujus frons est in temporibus quasi conflata grossitudine carnis, scilicet quod habeat maxillas carne plenas, significat hominem multi animi, superbum, iracundum, & grossi ingenii. Cujus frons est rugosa, & declivis à medio ut sit quasi duplex, in facie nasi habeat vallem sive non, significat hominem simplicem, magnanimum, magni ingenii, & crudelis fortunæ. Cujus frons est magna ex omni parte, & aliquantulum rotunda, nuda pilis vel calva.

parum

parum vel satis, significat hominem audacem, boni ingenii & intellectus, sagacem, malitiosum, magnanimum, magnæ iræ, non bene legalem, & ideo facile mendacem: Cujus frons est valde longa, & alta in rotundum, & facies, versus mentum sit figurata in acutum, significant hominem simplicem, debilem, convenienter legalem & crudelis fortunæ.

De Ciliis.

C A P. LXII.

Cilia arcuata multum, & quæ frequenti motu elevantur in altum significant hominem superbum, animosum, vanum, gloriosum, audacem, minacem, cupidum pulchrorum & convenientem ad utraque. Cujus cilia sunt deorsum declinata cum alteri loquitur, vel alterius intuetur, quasi latenter sub eis, significant hominem valde malitiosum vel fallacem, mendacem, proditorem, tenacem, pigrum, secretum, pauciloquum. Cujus cilia sunt rara pilis, significant hominem simplicem, vanum, debilem, cito credulum, & in societate satis convenientem. Cujus cilia sunt naturaliter plicata deorsum, ut quasi sine crispa, significant hominem ineruditum, pigrum, suspiciosum, tenacem, invidum, in multis facile se-

cile seductorem. Cujus cilia sunt valde brev-
 via, & in colore alba, vel plumbea, signifi-
 cant hominem, quasi ad omnia convenien-
 tem timidum, facile cito alteri credentem,
 & è converso.

De Interciliis.

C A P. LXIII.

Intercilia significant hominem tenacem,
 invidum, secretum, sagacem valde cupi-
 dum pulchrorum, vanæ fortunæ, plus cru-
 delis quam delectabilis. Cujus intercilia
 sunt longa valde, significant hominem ali-
 quantulum duræ capacitatis, subtilis intel-
 lectus, magnæ audaciæ, multæ felicitatis
 & ancitiæ claræ & perfectæ.

De Oculis.

C A P. LXIV.

Oculi magni, id est, grossi significant
 hominem frequenter pigrum quando-
 que audacem, invidum, partim verecun-
 dum & partim non secretum, convenien-
 tem, tenacem, vanum, leviter mendacem,
 magnæ iræ, malæ memoriæ, grossi ingenii
 & parvi intellectus, & minus sapientiarum
 quod se reputet scire. Cujus oculi sunt in
 capite concavi intus & longinqui visus, &
 significant

gnificant hominem suspiciosum, malitiosum, magnæ iræ, perversum moribus, valde memorem, audacem, crudelem, facile mendacem, minacem, vitiosum, luxuriosum, superbum, invidum & seductorem. Cujus oculi foris valde prominent, significant hominem simplicem aut stultum, parum verecundum, aliquantulum largum, facile servitalem, grossi intellectus & ingenii, cito convertibilem ad utrumque. Cujus oculi acute intuentur & studiose ciliis declinatis, significant hominem malitiosum, & multoties seductorem, falsarium, sæpe mendacem, invidum, tenacem, secretum, impium, nec bene legalem. Cujus oculi sunt parvi & rotundi convenienter, significant hominem verecundum, debilem simplicem, cito credentem dicta alterius, grossi ingenii, tardi intellectus, & frequenter crudelis fortunæ, liberabilem alteri, & convenienter verecundum. Cujus oculi sunt obliqui, significant hominem fallacem, legalem, tenacem, invidum, iracundum, mendacem, & in multis malitiosum. Cujus oculi sunt varii & intuitu vagi, significant hominem sæpe mendacem, vanum, simplicem, luxuriosum, seductorem, cito alteri credentem, invidum, animosum, cupidum pulchrorum, & facile convertibilem ad utrumque. Cujus oculi sæpe connivent & moventur ante & retro, significant homi-

nem luxuriosum, instabilem, sæpe mendacem, sæpe falsarium, proditorem, infidelem, præsumptuosum, & durum ad credendum alteri. Cujus oculi in albedine sunt citrini, significant hominem simplicem, sæpe mendacem, vanum, fallacem, sæpe luxuriosum, infidelem alteri, & convenienter secretum valde sui sensus & magnæ iræ. Cujus oculi sunt multi motus aut duri sive tardi intuentes tamen acute cum reclinatione carnis oculorum, significant hominem valde malitiosum, in multis vanum, pigrum, mendacem, infidelem, invidiosum & rixosum. Cujus oculi sunt quasi rubei, vel vitiosi lacrymis vel sanguine, significant hominem iracundum, superbum, dedignosum, crudelem, inverecundum, infidelem, mendacem, vanum, simplicem, teneræ capacitatis, seductorem, & ex facili pium. Cujus oculi sunt valde grossi, quasi similes oculis boum, significat hominem simplicem, tardi intellectus, malæ memoriæ, & grossi nutrimenti. Cujus oculi sunt in forma mediocris, tendentes ad nigredinem, significant hominem convenienter pacificum, mansuetum, legalem, ingenii boni, magni intellectus, & convenienter alteri servitilem.

De Naso.

C A P. L X V.

NAsus longus aliquantulum subtilis, significat hominem audacem, curiosum in factis, iracundum, vanum, cito convertibilem, ad utrumque debilem, & ex facili credentem. Cujus nasus fuerit longus & extensus, habens punctum deorsum declinatum, significat hominem sagacem, secretum, servitiale, & convenienter fidelem probum, in agendis supplantaneum. Cujus nasus fuerit simus, significat hominem impetuosum, vanum, mendacem, luxuriosum debilem, instabilem, cito alteri credentem & convertibilem ad utrumque. Cujus nasus fuerit in medio latus, & declinet ad summitatem sui, significat hominem facile mendacem, vanum, luxuriosum, verbosum, & crudelis fortunæ. Cujus fuerit undique grossus & bene longus, significat hominem cupidum omnium pulchrorum, in bonis simplicem, in malis sapientem convenienter, bene fortunatum, fervosum in eis quæ cupit, secretum & valde minus scientem quam se scire reputet. Cujus nasus fuerit valde acutus in puncta & mediocris inter longum & curtum, grossum & subtilem, significat hominem cito irascibilem,

lem, valde sui sensus, facile rixosum, sagacem, debilem, malitiosum, seductorem, minacem & memorem. Cujus nasus fuerit valde rotundus in extremis, & cum parvis naribus significat hominem superbum, grossi nutrimenti, cito credentem, vanum largum & fidelem. Cujus nasus fuerit nimis longus, & in puncta plus subtilis quam grossus, & convenienter rotundus, significat hominem in loquendo audacem, in agendis probum, facile injuriosum, fallacem, invidum, tenacem, in fide secretum, cupidum alieni, & multis modis latenter malitiosum. Cujus nasus fuerit retortus & curvatus in sursum, & longus, convenienter habens punctam grossam, significat hominem audacem, superbum, tenacem, invidum, cupidum, luxuriosum, mendacem, seductorem, vanum, gloriosum, infelicem, rixosum. Cujus nasus fuerit in medio valde elevatus, significat hominem sæpe mendacem, vanum, instabilem, luxuriosum, cito credentem, importunum, ingenii boni, grossi nutrimenti, & plus simplicem quam sapientem, & malitiosum. Cujus nasus fuerit qualitate rubicundus ultra omnem speciem cæterorum, significat hominem avarum, impium, luxuriosum, supplantantem bonitatis, grossi nutrimenti & ingenii, teneræ capacitatis. Cujus nasus fuerit convenienter grossus,

grossus,

grossus, undique super punctum planus aliquantulum, significat hominem satis pacificum, fidelem, laboriosum, secretum, & boni intellectus. Cujus nasus fuerit in summitate aliquantulum pilosus & undique grossus convenienter & in junctura frontis parum subtilis, significat hominem bonæ conditionis in omnibus, & convertibilem facile ad utraque. Cujus nasus fuerit ubique grossus nares habens latas, significat hominem grossi ingenii, & plus simplicem quam sapientem, mendacem, fallacem, subdolosum, rixosum, invidum, & vanum gloriosum.

De naribus.

C A P. L X V I.

NAres nasi strictæ ac subtiles, significant hominem habentem parvos testiculos, sagacem, dedignosum, mendacem, fidelem, vanum, gloriosum, cupidum pulchrorum, in agendis modestum. Cujus nares fuerint magnæ & amplæ, significant hominem habentem magnos testiculos, luxuriosum, proditorem, vanum, falsum, audacem, mendacem, invidum, cupidum, grossi ingenii, tenacem, parum timidum. Cujus nares fuerint valde obtusæ, significant hominem insipientem, vanum, mendacem, superbum, asperæ fortunæ & bellicosum.

De Ore.

C A P. L X V I I.

OS magnum & latium ex clausura & aspersione, significat hominem audacem, inverecundum, facile bellicosum, mendacem, verbosum, novigerulum, comestorem, grossi ingenii, tenacem & valde insipiente. Os cujus fuerit parvum clausura & apertione, significat hominem pacificum, timidum, fidelem, secretum, tenacem, largum, verecundum, doctrinalem, & parum comedentem. Cujus os fœtet flatu, significat hominem in hepate vitiosum, sæpe mendacem, vanum, lascivum, fallacem, teneræ capacitatis, grossi intellectus, seductorem, invidum, cupidum, & convenienter alteri largum, novigerulum, cito recedentem, & plus simplicem quam sapientem. Cujus os redolet flatu, significat hominem convenientem in dando & retinendo, sagacem, secretum, pulchrum, cito credentem & convertibilem ad utraque.

De Labiis.

C A P. L X V I I I.

LAbia oris valde grossa vel nimium revoluta foris significant hominem plus simplicem quam sapientem, cito credentem,
grossi

grossi nutrimenti, & convenientem ad utraque. Cujus labia fuerint convenienter subtilia non multum foris retorta, significant hominem discretum, in omnibus secretum, sagacem, iracundum, & multi ingenii. Cujus labia fuerint bene colorata & subtilia quam grossa, significant hominem bonæ conditionis, in omnibus & cito convertibilem ad utrumque & citius ad virtutes quàm ad vitia. Cujus labia non sunt bene æqualia in omni, ita quod unum sit majus altero, significant hominem plus simplicem quàm sapientem, grossi ingenii, tardi intellectus, & variæ fortunæ.

De Dentibus.

C A P. LXIX.

Dentes parvi & debiles in opere, rari & curti significant hominem debilem, boni ingenii, teneræ capacitatis, mansuetum, legalem, fidelem, secretum, timidum, vitæ brevis, & ad utraque convenientem. Cujus dentes non sunt sibi æquali polentes quantitate, & situ gingivarum, ita quod quidam sunt stricti, quidam lati, quidam rari, quidam spissi, significant hominem sagacem, boni ingenii, audacem, dedignosum, invidum & facile convertibilem ad utraque. Cujus dentes sunt valde longi,
& quasi

& quasi acuti & aliquantulum rari & fortes in opere, significant hominem invidum, gulosum, audacem, quasi inverecundum, mendacem, falsum, infidelē & suspiciosum. Cujus dentes sunt citrini, vel pruni, sive sint curti sive longi, significant hominem plus stultum quam sapientem, grossi nutrimenti, cito credentem, turbidi intellectus, sæpe fallacem, mendacem, invidum, cupidum alieni, & suspiciosum. Cujus dentes sunt grossi & lati, sive declinent foris sive sint rari sive spissi, significant hominem vanum, lascivum, grossi nutrimenti, cito credentem, simplicem, fallacem, mendacem, & teneræ capacitatis. Cujus dentes sunt fortes & spissi, significant hominem longæ vitæ, cupidum pulchrorum, duræ capacitatis, grossi ingenii, magnanimum, multum sui sensus, novigerulum, & cito credentem. Cujus dentes sunt debiles, parvi, rari & exiles, significant hominem debilem, brevis vitæ, sagacem, capacitati bonæ, cito credentem, communiter verecundum, tractabilem, mansuetum & legalem. Cujus dentes sunt fortes & spissi, significant hominem longæ vitæ, luxuriosum, bene comedentem, audacem, fortem, discretum, & sui sensus.

De Lingua.

C A P. L X X.

Lingua nimis velox ad loquendum, significat hominem plus simplicem quam sapientem, grossi ingenii, mali intellectus, cito credentem, & facile convertibilem ad utraque. Cujus lingua balbutit loquendo, significat hominem valde simplicem, vanum, instabilem, iracundum, cito ab ira convertibilem, servitalem & debilem. Cujus lingua est valde grossa & aspera, significat hominem sagacem, malitiosum, convenienter servitalem, vanum, dedignosum, secretum, proditorem, novigerulum, timidum, impium convenienter. Cujus lingua est subtilis significat hominem sagacem, ingeniosum, facile timidum, cito credentem, atque convertibilem ad utrumque.

De Flatu.

C A P. L X X I.

Flatus multus significat hominem multum spiritus & è converso, cujus defectus est duplex aut ex parvitate pulmonis, aut ex vitiositate thoracis. Et ideo animal multi flatus est multæ fortitudinis, & multi potus.

De

De Voce.

C A P. L X X I I.

VOx grosso in sono significat hominem fortem, audacem, superbum, luxuriosum, helluonem, ex facili bellicosum, valde sui sensus, mendacem, fallacem, secretum, iracundum, clamosum, invidum. Cujus vox est subtilis & debilis parvo flatu, significat hominem debilem, timidum, intellectus boni, sagacem, pauci cibi. Cujus vox est clara & bene expedita in sono, significat hominem convenienter providum, veracem, sagacem, ingeniosum, mendacem, gloriosum & cito credentem. Cujus vox est solida in cantu: significat hominem convenienter fortem, intellectuatum, tenacem, cupidum alieni & ingeniosum. Cujus vox est tremula, significat hominem invidum, suspiciosum, gloriosum, pigrum, debilem, & timidum. Cujus vox est valde alta in sono, significat hominem fortem, audacem, injuriosum, & sui sensus. Cujus vox est valde aspera, sive in cantu sive in loquela, significat hominem grossi ingenii, intellectus & nutrimenti. Cujus vox nimis resonat vel impediatur, cantarix, &c. significat hominem plus simplicem quàm sapientem, grossi nutrimenti, vanum, instabilem, facile timidum, mendacem, & cito credentem. Cujus vox

jus vox est mitis & plena, & grata auditori, significat hominem pacificum, secretum, timidum, tenacem, iracundum, & valde sui sensus. Cujus vox incipit à gravi, & finit in altum, significat hominem iracundum & impetuofum, audacem & tutum. Cujus vox in vocatione alterius mollis, significat hominem debilem, mansuetum, tenacem & sagacem. Cujus vox in vocatione alterius est acuta & alta, significat hominem tutum, iracundum, audacem, sagacem, malitiosum, & satis superbum. Cujus vox est dirupta, alta & placabilis, significat hominem timidum, & ex facili vanum, animosum, cito credentem & luxuriosum.

De Risu.

C A P. L X X I I I.

Risus abundat in ore stultorum habentium splenem magnum & è converso. Cujus bucca ex facili ridet, significat hominem simplicem, vanum, instabilem, cito credentem, grossi ingenii & nutrimenti, servitalem & non secretum. Cujus bucca raro ridet & breviter, significat hominem stabilem, tenacem, sagacem, clari intellectus, secretum, fidelem & laboriosum. Cujus bucca durè movetur ad ridendum, significat hominem sapientem, valde sui sensus, sagacem, ingeniosum, patientem, tenacem, studiosum

studiosum suæ artis, iracundum, supplantaneum. Cujus bucca facile ridet, & ridendo sæpe tussit, vel oscitat, aut torquet caput, significat hominem varium, invidum, cito credentem, & convertibilem ad utrumque. Cujus bucca ridendo torquetur cum decisione alterius, significat hominem arrogantem, falsum, tenacem, iracundum, mendacem, aliquantulum proditorem.

De Mento.

C A P. LXXIV.

MEntum amplū & grossum carne multa significat hominem pacificum, mediocris capacitatis, grossi ingenii, legalem, secretum & facile convertibilem ad utrumque. Cujus mentum est acutum & convenienter plenum carne, significat hominem boni intellectus, alti cordis, & satis laudabilis nutrimenti. Cujus mentum est quasi duplex quadam valle, significat hominem pacificum, grossi ingenii, vanum, cito credentem, convenienter alteri servitiale & valde supplantaneum, & secretum factorum. Cujus mentum est acutum & subtile carne, significat hominem audacem, bellicosum, irascibilem, dedignosum, timidum, debilem & aliquantulum servitiale. Cujus mentum est recurvum, cum valet in junctura

ctura maxillarum, & carne macer quasi acutum, significat hominem pessimum, simplicem; audacem, superbum, minacem invidum, tenacem, fallacem, cito irascibilem, iracundum, proditorem, & furem & supplantaneum.

De Barba.

C A P. L X X V.

BArba nascitur viro ultra 14. annum paulatim de die in diem, & tunc nascitur femur extra sexum. Et est sciendum quod tales pili procreantur de superfluitatibus ciborum, fumositas quorum superascendit usque ad partes maxillarum velut fumus ad foramina camini. Et cum amplius non inveniatur meatus apertus, quibus bene valeat superius ascendere, sic inde exeunt in modum pilorum qui dicuntur pili barbæ. Mulieres pene omnes carent barba in maxillis. Et est sciendum quod omnes humores quibus in viris barba generatur, in mulieribus menstruum, quod est eis quodam meatu & motu ætatis lunæ, quandoque semel in mense, & quandoque bis. Cujus exitus dicitur esse fluxus sive superfluus. Istud vero contingit quando mulier non est gravida jam transacta 11. annos: & hoc menstruum quandoque ei in lac transmutatur intra mammæ. Verum est quod hi humores ita
subti-

subtiles ex natura calidi sunt, quod ex eis quasi oriuntur pili aliquando in maxillis mulieris, & propriè circa os ubi magis abundat calor, & hæc mulier dicitur esse barbata. Sciendum quod talis mulier est valde luxuriosa, propter calidam sui complexionem. Est ergo fortis naturæ & virilis conditionis. Mulier vero bene mundata à pilis, & præcipue circa os, secundum phisionomiam dicitur esse bonæ complexionis, scilicet timida, pavida, verecunda, debilis, mitis, & obediens, & econverso barbata. Item dicimus quod in maxilla faciei, aut habet jam barbam aut non habet, quæ si habet, dictum est, sed si non habet, aliquid barbæ hoc perdicendum est pro non habente, aut non est adhuc in ætate habendi, aut est propria causa, qua nunquam potest exire. Puer non habet barbam, eo quod non est natura tam potens adhuc, neque quod possint pori maxillarum aperiri, & idem intelligendum est de puella ratione menstrui propter lunam, loco barbæ. Cujus barba est bene ordinata sive composita & spissa pilis, significat hominem bonæ naturæ, & rationalis conditionis ad omnia secundum conjunctum, & datos mores producte & econverso. De illis qui habent eam male compositam, ut patet in eunuchis, qui postquam perdiderint ambos testiculos, valde transmutantur à natura virorum in naturam mulierum.

De Facie.

C A P. L X X V I.

Facies quæ sæpe sudat ex facili motu, significat hominem calidæ naturæ, vanum, luxuriosum, bene comedentem & grossi ingenii ac nutrimenti. Cujus facies est valde carnosâ, significat hominem timidum, convenienter lætum, largum, discretum, luxuriosum, malæ memoriæ, cito credentem audita, & bene legalem alteri importunæ voluntatis, in optato invidum, & ætatis convertibilem ad utraque, & valde præsumptuosum: Cujus facies est macilentâ, significat hominem sagacem, fatigabilem, intellectus boni, plus crudelem quam bonum, teneræ capacitatis & dedignosum. Cujus facies est minuta valde, & rotunda figurâ, significat hominem simplicem, timidum, debilem, grossi nutrimenti, malæ memoriæ. Cujus facies est similis ebrioso, significat hominem bibentem vinum bonum, luxuriosum, vanum, fortem, facile inebriatur. Cujus facies irascibilis assimilatur cito & facile, irascitur & tenet tamdiu iram. Cujus facies est longa, & macra, significat hominem valde audacem lingua & factu, simplicem, rixosum, superbum, injuriosum, fallacem, durum, moribus piûm, convenienter luxuriosum. Cujus facies est com-

P

munis

munis inter longam & rotundam, macram & crassam, significat hominem convenientem ad omnia, tamen citius in bono quam malo. Cujus facies est valde crassa & lata, significat hominem plus simplicem, quam sapientem, grossi ingenii, tardum intellectum habentem in agendis, sæpe vana gloriosum, credentem, convertibilem ad omnia luxuriosum, vanum, obliviosum in malo, falsum detrectorem & supplantaneum. Cujus facies est valde plana sine timore, valde elevata, significat hominem bonæ conditionis ad omnia, & satis amabilem, cito credentem, sagacem, satis fidelem, & plus simplicem quam sapientem, ac patientem in adversa fortuna. Cujus facies aliquantulum vallat, & plus macra, quam crassa, significat hominem injuriosum, invidum, fallacem, mendacem, rixosum, laboriosum, grossi ingenii, vanum; valde simplicem, & tardi intellectus. Cujus facies est mediocris ad quamlibet dispositionem & cæterarum, tamen plus pinguis quam macra, significat hominem in sermone veracem, facilem, servitiale, communiter ingeniosum, sagacem & memorem. Cujus facies est valde curva & longa, ac macra, significat hominem grossi ingenii, quasi ad omnia bona simplicem, tardi intellectus, & non legalem, & ex levi occasione malitiosum. Cujus facies est la-

tior à fronte inferius usque ad juncturam maxillarum, & altior quam postea, significat hominem simplicem, in agendis & in loquela invidum, partim timidum, partim audacem, tenacem, mendacem, vanum, fallacem, animosum, rixosum, grossi nutrimenti & mali ingenii. Cujus facies est bene disposita carne, colore, & suis partibus ut oculi, cili &c. quibus sit delectabilis, & placida, significat hominem generaliter bene dispositum ad agendum vitia & virtutes. Cujus facies est in colore pallida, significat hominem non bene sanum, valde malitiosum, proditorem, mendacem, superbum, luxuriosum, tenacem, invidum, præsumptuosum, grossi nutrimenti, non bene fidelem neque legalem. Cujus facies est bene colorata, significat hominem laudabilis dispositionis, in sua complexione lætum, cito credentem alteri, convenienter servitiale, intellectus boni, & ex facili ad omnia convertibilem.

De auribus.

C A P. LXXVII.

Auris est hominis, auricala cæteri animalis, & unguis est hominis, unguis cæteri animalis. Cujus aures sunt magnæ & grossæ, significant hominem simplicem vel stolidum, pigrum, grossi nutrimenti, ma-

læ memoriæ, duræ capacitatis. Cujus aures valde sunt parvæ & subtiles significant hominem boni ingenii, intellectus, sapientiæ, secretum, pacificum, sagacem, timidum, tenacem, verecundum, vanum, gloriosum, animosum, memoriæ bonæ, satis alteri servitiam. Cujus aures aliquantum sunt longæ, id est ultra communem formam, vel amplæ ex transverso, significant hominem audacem, inverecundum, vanum, pigrum, insipientem, alteri servitiam, pauci laboris & multæ commestionis.

De Capite.

C A P. L X X V I I.

CApit magnum & bene rotundum ex omni parte significat hominem secretum, sagacem in agendis, ingeniosum, discretum, magnæ imaginationis, laboriosum, stabilem & legalem. Cujus caput est habens gulam grossam cum collo, quod declinet versus terram, significat hominem sagacem, tenacem, pacificum, secretum, valde sui sensus & stabilem in agendis. Cujus caput est longum habens faciem longam, & magnam ac deformem, significat hominem fatuum, malitiosum, vel valde simplicem, vanum, cito credentem, novigerulum, ac etiam invidum. Cujus caput est valde volubile hinc & illinc, significat hominem fatuum,

tuum, simplicem, vanum, mendacem, fallacem, præsumptuosum, instabilem, tardi intellectus, mali ingenii, teneræ capacitatis, aliquantulum prodigum, novigerulum. Cujus caput est grossum habens latam faciem, significat hominem suspiciosum, valde animosum, cupidum pulchrorum, simplicem, sagacem, grossi nutrimenti, secretum, audacem, & non bene verecundum. Cujus caput est grossum & non convenienter formosum, habens gulam curvam & collum grossum, significat hominem in se satis sapientem, sagacem, secretum, ingeniosum, stabilis imaginationis, fidelem, veracem, & multis tractabilem. Cujus caput est parvum, habens gulam subtilem & longam, significat hominem valde debilem, insipientem, pauci cibi, doctrinalem & non bene fortunatum.

De Gula.

C A P. L X X I X.

GUla candida sive macra aut crassa significat hominem vana gloriosum, vanum, timidum, lascivum, facile mendacem, convenienter sagacem, magnæ iræ & diu dedignosum. Cujus gula est macra & subtilis, & in qua venæ apparent, significat hominem malæ fortunæ, debilem, timidum,

pigrum, grossi nutrimenti, cito credentem
& convertibilem ad utraque.

De Collo.

C A P. L X X X.

Collum longum significat pedes & longos & graciles, etiam significat hominem simplicem, & non secretum, timidum, debilem, invidum, mendacem, fallacem, indoctrinalem & cito convertibilem ad utraque. Cujus collum est curtum significat hominem sagacem; tenacem, fallacem, secretum, stabilem, discretum, iracundum, ingeniosum, magni intellectus, convenienter fortem, amantem pacem dominium & omnia timida.

De Spatulis.

C A P. L X X X I.

Spatulæ macræ & minutæ significant hominem debilem, timidum pacificum, pauci laboris, cito credentem, & ad omnia convertibilem. Cujus spatulæ sunt raræ & grossæ, significant hominem fortem, tenacem, fidelem, grossi ingenii & nutrimenti, simplicem, multi laboris, satis comedentem & libenter, stantem in pace. Cujus spatulæ sunt curvæ ad interius, significant hominem
pigrum,

pigrum, sagacem, secretum, ingeniosum & supplantaneum. Cujus spatulæ sunt abra-
sæ, significat hominem simplicem, tenacem,
laboriosum, modestum in omnibus, ut lin-
gua & comestione, pacificum, cito cre-
dentem & convertibilem ad utraque. Cu-
jus spatulæ sunt in æquales, ut una earum
sit altera major, significant hominem pi-
grum, tardi intellectus, grossi ingenii & nu-
trimenti, simplicem, duræ capacitatis, fide-
lem, audacem, tenacem, proditorem, fal-
sum & non credentem. Cujus humeri spa-
tularum sunt valde elevati, significant ho-
minem apertæ vitæ moribus, invidum, sim-
plicem, vanum, mendacem, instabilem, au-
dacem, inverecundum & rixosum.

De Brachiis.

C A P. LXXXII.

BRachia longa, quæ extensione attingunt
genua, licet raro contingat, significant
hominem, liberalem, audacem, superbum,
impetuosum desiderii, debilem, simplicem,
cogitaminis pauci, & vana gloriosum. Cu-
jus brachia sunt valde curta respectu statu-
ræ corporis, significant hominem bellico-
sum, ingratum, audacem, invidum, super-
bum, fatuosum, tenacem. Cujus brachia
sunt grossa ossibus nervis & multa carne,
significant hominem convenienter fortem,

superbum, cito præsumptuosum, invidum, cupidum pulchrorum, & cito credentem. Cujus brachia sunt pingua & musculosa, significant hominem vana gloriosum, cupidum, quorundam delectabilem, & plus insipientem quam sapientem in agendis. Cujus brachia sunt valde pilosa siue sint macra, siue crassa, & mollis carnis, significant hominem luxuriosum, teneræ capacitatis, debilem, multæ suspicionis, & sagaciter malitiosum. Cujus brachia sunt valde nuda pilis, significant hominem teneræ capacitatis, magnæ iræ, cito credentem, vanum, lascivum, mendacem, facile fallacem, sagacem in malo & debilem.

De Manibus.

C A P. L X X X I I I.

MANUS mollis carnis macræ & longæ significant hominem boni intellectus, teneræ capacitatis, ex facile timidum, libenter pacificum, satis legalem, discretum, servitiam, domesticae conversationis & doctrinalem. Cujus manus sunt valde grossæ ac breves, significant hominem grossi ingenii, simplicem, vanum, mendacem, fortem, laboriosum, fidelem, cito credentem, & brevis iræ. Cujus manus sunt pilosæ & grossorum pilorum ac digitorum & curvorum, significant homi-
 nena

nem luxuriosum, vanum, mendacem grossi ingenii, & plus simplicem quam sapientem. Cujus manus in digitis curvantur sursum, significant hominem liberalem, & servitiale, capacitatis bonæ, sagacem, pravum, invidum, longæ iræ, intellectus boni, & mediocrem inter secretum, & non secretum. Cujus manus sunt implicabiles versus extremam partem digitorum, significant hominem tenacem, cupidum, cotaminosum, laboriosum, duri propositi, non cito convertibilem ad credendum laudata.

De Pectore.

C A P. L X X X I V.

PECTUS grossum & amplum significat hominem fortem, audacem, superbum, tenacem, iracundum, rapacem, cupidum, invidum, & sagacem. Cujus pectus est strictum, & in medio aliquantulum elevatum, significat hominem subtilis spiritus & alti intellectus, consilii boni, veracem, mundum, ingeniosum, sagacem, sapientem, magnæ iræ, cito irosum, & convenienter secretum. Cujus pectus est aliquantulum pilosum, significat hominem luxuriosum, valde sagacem, paululum duræ capacitatis, liberalem, laboriosum & alteri servitiale. Cujus pectus est mundum à pilis, signifi-

cat hominem debilem, & teneræ capacitatis. Cujus pectus est planum, & macrum, ac muudum à pilis, significat hominem timidum, laudabilis vitæ & ingenii, teneræ capacitatis, pacificæ vitæ, secretum, & duræ conversationis ad plurima.

De Dorso.

C A P. LXXXV.

Dorsum sive spinale pilosum, macrum & valde elevatum ab æqualitate partium, significat hominem inverecondum, malitiosum, bestialem, mali intellectus, debilem, parvæ fatigationis & pigrum. Cujus dorsum est magnum & pingue, significat hominem fortem, grossi nutrimenti, vanum, tardum, pigrum & multæ fallaciæ. Cujus dorsum est subtile & extensum, plus macrum quam crassum, significat hominem debilem, ex facile pavidum, vanum, rixosum, & cito credentem quæ audit.

De Ventre.

C A P. LXXXVI.

Venter pauciatuſ significat hominem leviter dedignosum, comedonem, bibonem,

nem, tardum, magnanimum, vana gloriosum, falsum, luxuriosum, mendacem, partim legalem & partim proditorem. Cuius venter est parvus & extensus, significat hominem laboriosum, & convenienter stabilem, sagacem, intellectus boni & teneræ capacitatis. Cujus venter est valde pilosus, scilicet ab umbilico inferius, significat hominem loquacem, audacem, sagacem, intellectus boni, teneræ capacitatis, & convenientem ad utraque; eloquentem, ex facili pavidum, tractabilem pro amicis, alti cordis, & non bene fortunatum.

De Carne.

C A P. LXXXVII.

CARO mollis ubique corporis significat hominem debilem, luxuriosum, ex facili timidum, intellectus boni, teneræ capacitatis, pauci cibi, fidelem, variæ fortunæ & plus adversæ quam prosperæ. Cujus caro est dura vel aspera; significat hominem fortem, audacem, duri ingenii, vanum, superbum, plus insipientem quam sapientem, & crudelis fortunæ. Cujus caro est pinguis & alba, significat hominem vanum, vana gloriosum, hebetum, obliviosum, curiosum, ad omnia aliquantulum timidum, verecundum, sagacem, mali-

tiosum, mendacem, durum ad credendum omnia.

De Costis.

C A P. L X X V I I I.

Costæ crassæ & carnosæ, significant hominem fortem, tardum, & valde simplicem. Cujus costæ sunt subtiles & particæ ac nudæ à multa carne, significant hominem debilem, pauci laboris, sagacem, malum, & justum ad bonum.

De Femore.

C A P. L X X X I X.

Femur valde spissum pilis ac bene ericiis, significat hominem luxuriosum, fortem ad coeundum, & ejus semen valet ad concipiendum. Cujus femur est rarum pilis subtilibus & extensis, significat hominem convenienter castum, id est, raro luxurientem, & ejus semen non est bene virtuosum ad concipiendum. Cujus femur est rarum sive male dispositum significat hominem debilem, timidum raro coeuntem, & cito convertibilem ad utrumque.

De Coxis.

C A P. X C.

COxæ bene pulposæ, significant hominem fortem, audacem, superbum, ut patet de gallis & falconibus, & è converso.

De Genubus.

C A P. X C I.

Genua pingua significant hominem timidum, liberalem, vanum, pauci laboris. Cujus genua sunt macra, significant hominem fortem, audacem, fatigiosum, secretum & boni itineris.

De Cruribus.

C A P. X C I I.

CRura hominis habent magnas pulpas retrorsum, eo quod caret cauda. Sciendum est quod Aristoteles dicit in libro animalium, Omne animal carens pulpa magnæ cruribus habet caudam alicujus substantiæ, ut pilorum, &c. Cujus crura sunt grossa ossibus & carne, ac pilosa, significant hominem fortem, audacem, sagacem, securum, grossi ingenii, pigrum, tardum & duræ capacitatis. Cujus crura sunt subtilia, & non bene pilosa, significant hominem

minem debilem, timidum, intellectus boni, fidelem, servitiale, & raro luxuriosum. Cujus crura sunt omnino nuda pilis, significant hominem, castum, debilem, & cito pavidum. Cujus crura sunt valde pilosa, significant hominem pilosum circa genitalia, & luxuriosum, robustum, simplicem, & instabilem, abundantem malis humoribus.

De claviculis pedum.

C A P. X C I I I.

CLaviculæ pedum grossæ & crassæ & valde fortis præminentes, significant hominem verecundum, timidum, pavidum, debilem parvi laboris, sagacem, fidelem, & tractabilem. Cujus claviculæ pedum habent nervos valde manifestos, & veniales, significant hominem audacem, fortem, superbum, & animosum.

De Pedibus.

C A P. X C I V.

Pedes magni, id est, grossi in carne & longi in figura ac duræ pellis, significant hominem simplicem, fortem, grossi uumenti, tardi intellectus & vanum. Cujus pedes sunt tardi, subtiles, macri ac pellis mollis,

mollis, significant hominem boni intellectus, alti ingenii, timidum, debilem, sagacem, fatigabilem, parvi laboris, & cito credentem.

De Unguibus.

C A P. X C V I.

Unguibus est hominis, ungula vero cujuslibet ceteri animalis, unde ungues subtiles ac boni coloris & longæ formæ, significant hominem bonæ conditionis ad dispositionem sui in sanitate, & quod mater tempore gravidationis non comedit res valde salitas imo insipidas, è converso, ut patet de unguibus avium raro cum respectu ceterarum. Cujus ungues sunt in colore pallidi, significant sanitatem, &c. nisi sint sic è natura, ut patet de illis accipitrum & falconum.

De Calcaneis.

C A P. X C V I.

Calcanei pedum parvi & macri significant hominem facile timidum, & pavidum, & debilem. Cujus calcanei sunt magni & crassi, significant hominem secretum, fortem, audacem, fatigabilem, & plus insipientem quam sapientem.

De plantis pedum.

C A P. X C V I I.

PLantæ pedum continent signa cavallium veluti manus vinculis, quibus facile potest cognosci tota fortuna animalis, & infortunium, vita & mores tempus, ut patet sufficienter in arte, quæ dicitur Chiromantia, quam plene scivimus in nostris diebus, velut acrumantia & piromantia & quasdam alias. Nam illorum signorum quædam significant bonum, quædam malum, & quædam inter utrumque cum dubio. Unde sciendum est, quod fixuræ multæ, & longæ significant multa impedimenta vitæ, & laborem & paupertatem & miseriam. Curtæ vero significant pejus omni gradu. Cujus pellis plantarum est grossa, significat hominem fortem, firmum, subtilem vero & debilem.

De passibus pedum eundo.

C A P. X C V I I I.

PAssus pedum eundo si fiant tardi & amplii, significant hominem habentem malam memoriam, grossi ingenii, turbidi intellectus, tenacem, pauci laboris & non facile credentem omnia. Cujus passus eundo,

do, fiunt veloces, & curti, significat hominem velocem in agendis, cito imaginantem vicem & teneræ capacitatis. Cujus passus fiunt ampli & discordati, viam rectam non tenentes, significant hominem simplicem, & grossi nutrimenti ac sagacem in malo, ut patet de vulpe.

De motu personæ.

C A P. X C I X.

Motus personæ: festinus cum debeat esse rationabiliter firmus, sive loquatur, sive sedeat, sive stet in pedibus, ut movendo manu vel pedes caput, nec sit ei necesse significant hominem immundum, indiscretum, male loquentem, vanum, instabilem, mendacem, & non bene fidelem. Cujus motus fit raro quando loquitur, significat hominem satis convenientem ad singula, ut sagacem, tenacem, servitiale, stabilem, & boni intellectus. Cujus motus fit velox & sine causa vel ante vel post, significat hominem simplicem, grossi ingenii & valde malitiosum. Cujus motus est claudicus, significat hominem malitiosum, mendacem, falsum, invidum, cupidum alieni, & aliquantulum convenientem ad omnia, ad quæ movetur vel moveri debeat alter.

De Gibbosis & strumosis.

C A P. C.

Gibbus, id est, struma, significat hominem sagacem, valde ingeniosum, malæ memoriæ, fallacem & satis malitiosum. Cujus gibbus est tantum ante, significat hominem in animo duplicem, & plus simplicem quam sapientem.

De Statura hominis.

C A P. CI.

Statura hominis multum nunciat de illo, unde si hasta fuerit longa & bene recta, ac plus macra quam pinguis, significat hominem audacem, crudelem, superbum, clamorū, vana gloriosum, duræ iræ, tenacem, sumptuosum, non cito credentem audita, sæpe mendacem, & in multis malitiosum. Cujus hasta est longa & crassa convenienter, significat hominem fortem, facile infidelem, falsum, grossi ingenii, tenacem, ingratum & supplantaneum. Cujus statura est valde longa, macra & subtilis, significat hominem insipientem, vanum, mendacem grossi nutrimenti, importunum ad optata, cito credentem, debilem, in agendis tardum, & valde sui sensus. Cujus statura est curta & crassa,

crassa, significat hominem vanum, invidum, suspiciosum, plus simplicem quam sapientem, grossi ingenii, & convenienter alteri servitalem & credentem, longæque iræ. Cujus statura est macra & curta ac bene recta, significat hominem naturaliter sagacem, ingeniosum, tenacem, superbum, audacem, secretum, fatigabilem, vana gloriosum, convenienter sapientem, intellectus boni, & valde supplantantem. Cujus statura est declivis anteriorius, non tamen vetustate, sed natura, significat hominem sagacem, secretum, hebetem, grossi nutrimenti, severum, tenacem, laboriosum, duræ iræ & non cito credentem. Cujus statura est versa in posteriori parte, significat hominem stolidum, modici intellectus, grossi nutrimenti, vanum, malæ memoriæ & cito convertibilem ad utraque.

Notula Doctrinalis.

C A P. CII.

CUm videris hominem, rubeum, fidelem, longum, sapientem, pinguem, velocem, macrum, simplicem, bonum, pulchrum, non vana gloriosum, pauperem, non invidum, album, sapientem, cum naso sonantem, bene loqui, industrium, non mendacem, rectum in hasta,
non

non audacem, non credulum, etiam ex facili damnosum, album, non facile timidum, loquentem modesto usu, non supplantantem & sagacem, non calidum in carne ac pilosum in cruribus, & in mente & non sæpe luxuriosum innuentem oculo, non fallacem & mendacem ac vanum, non subdolum, bene sapientem suæ artis, bonitate utentem, bene divitem, & non tenacem contra miseriam alterius, bene pauperem, non piæ & misericordem, morbidum venditorem, non mendacem ac laudatorem suæ mercis, emptorem non in aliquo mercenariæ optatam, calumniantem, habere bonum forum, & volentem esse bonum quo ad Deum, non multipliciter adversarium. Redde speciales gratias soli Deo & ejus matri, & tunc est operatio divina contra cursum communem naturæ mundi transitorii.

Capitulum ultimum libelli physionomia in quo comprehenditur intentio singularum capitulorum ejusdem scientiæ.

C A P. C I I I.

P Hyfionomia oportet re scire sapienter omnia quæ prædiximus in uno quoque capitulo judiciorum particularium, ne judicando, quenquam præcipites in eandem scientiam,

cientiam, cum iudicium in uno istorum non solummodo sit attendendum, sed quilibet physionomista debet cautè colligere in eipso testimonia illa universi corporis, qui non aliquo de accidenti aliter transmutantur, ut de sanitate in sanitatem, & veluti sunt testimonia oculorum, frontis, nasi, aurium, dentium, &c. Et cum diversa testimonia hujus præbeant iudicium dignitatis physionomiæ semper declinandum est ad universale & iudicium majoris partis omnium membrorum, quæ supra diximus ordinare. Et qui aliter fecerit, cadet leviter in errorem. Causa est, quia omne membrum in se habet certa iudicia, ut patet in prædictis capitulis, & ideo nullus homo est, qui solummodo sit unius iudicii propter certum membrum, cum unum contradicat alteri. Et majus vincens devincat minus. Et quia membra sunt multa, & quodlibet habet sua iudicia, non videntur capitula errare, cum non sit ex toto unum in unoquoque homine de his, quæ præliximus, imo videbitur multum diversificari à toto, quod si esset, non esset justa probatio. Oculi habent sua iudicia, & homo causa oculorum debet esse sic dispositus. Sed alia membra ad quid erunt. Ergo cum tot membra sunt, ideo sunt multæ diversitates in homine. Et sic nullus homo cadit in iudicium unius membri, sed omnium.

nium. Quare discretionè sunt investiganda capitula & commiscenda. Insuper credendum est, quod multa accidentia, quæ veraciter laxant, quando hujusmodi rei veritatem considerare voluerimus in omnibus, scilicet ætas personæ, temporis ætas ad personam, longa permanentia in loco, longus usus doctrinæ: longus usus certæ societatis, nimia regnatio humorum complexionis præter solitum, ægrotudo accidentalis, violentia, accidentia contra naturam, & defectus alicujus sensus naturalis ex quinque. Quare finaliter cum grandi industria hujus omnia quæ supra diximus attenduntur commixta. Et sic aliquis iudicium de præteritis modo aliquo non errabit, & non erratum non fallet, Deo volente. Et de physionomia quæ prædiximus dicta sufficiant.

M I C H A E L I S S C O T I

de procreatione & hominis physionomia opus fœliciter finit.

INDEX

I N D E X

Materiarum utriusq; opusculi secretorum mulierum ac naturæ, ordine Alphabetico locupletissimus.

A.

A Baston lapis.	Fol. 146
Achaton sive Iusquiamus herba.	141
Adamas lapis.	147
Affodilius herba.	139
Agathes lapis.	147
Alodricus lapis.	164
Alectorius lapis.	147
Amethyſtes lapis.	148
Anguilla, piscis.	162
Aqua ardens.	216. 218
Aquila avis.	108
ejus pennæ.	198
Aquileus lapis.	155
Arnoglossa herba.	104
	<i>Aves</i>

I N D E X.

<i>Aves ut manu capiantur.</i>	202
<i>Aurium physionomia.</i>	339

B.

B <i>Arbæ physionomia.</i>	335
<i>Bena lapis.</i>	151
<i>Beratides lapis.</i>	152
<i>Beryllus lapis.</i>	148
<i>Brachiorum physionomia.</i>	343
<i>Bubo avis.</i>	160

C.

C <i>Alcaneorum physionomia.</i>	351
<i>Chalcedonius lapis.</i>	150
<i>Camelus.</i>	161
<i>ejus Zelotypia.</i>	197
<i>Capillorum physionomia.</i>	317
<i>Capitis physionomia.</i>	340
<i>Carnis physionomia.</i>	347
<i>Casso animal.</i>	159
<i>Cavitatis pedũ physionomia.</i>	350
<i>Celonites lapis.</i>	148
<i>Centaurea</i>	

I N D E X.

<i>Centaurea herba.</i>	136
<i>Chelidonium lapis.</i>	151
<i>Chynostates herba.</i>	139
<i>Chrysolitus lapis.</i>	152
<i>Cibi luxuriam provocantes.</i>	228
<i>Ciliorum physionomia.</i>	321
<i>Coitus quibus utilis. & quibus noceat.</i>	231
<i>Colli physionomia.</i>	342
<i>Conceptionis impedimenta.</i>	193
<i>Conditiones lactatis ac lactis.</i>	258
<i>Corallus lapis.</i>	149
<i>Corvus avis.</i>	164
<i>Costarum physionomia.</i>	347
<i>Coxarum physionomia.</i>	349
<i>Cristallum.</i>	147
<i>Crurum physionomia.</i>	349

D.

D <i>E animalibus in genere.</i>	276
<i>De astris & planetis.</i>	169
<i>De influentiis planetarum.</i>	52

Q

Den-

I N D E X.

<i>Dentium physionomia.</i>	328
<i>Domus ut videatur plena serpenti- tibus.</i>	209
<i>Dorsi physionomia.</i>	345
<i>Draconites lapis.</i>	155

E.

E <i>Chites lapis.</i>	155
<i>Elitropia herba.</i>	131
<i>Elitropia lapis.</i>	149
<i>Embryonis generatio.</i>	11
<i>Embryonis nocumenta.</i>	256
<i>Embryo an sit sanus an non.</i>	269
<i>Epistrites lapis.</i>	150
<i>Esmundus vel Asmadus.</i>	148
<i>Experiolus animal.</i>	162

F.

F <i>Aciei physionomia.</i>	336
<i>Feripendanus lapis.</i>	145
<i>Femoris physionomia.</i>	348
<i>Flatus physionomia.</i>	330
<i>Foca</i>	

I N D E X.

<i>Foca piscis.</i>	162
<i>Fœtus formatio.</i>	25
<i>Fœtus exitus de utero.</i>	76
<i>Fœtus forma in utero.</i>	245
<i>Frontis physionomia.</i>	320

G.

G <i>Agates lapis.</i>	151
<i>Gallasia lapis.</i>	155
<i>Gallerites lapis.</i>	155
<i>Gemma Babylonica.</i>	149
<i>Genuum physionomia.</i>	349
<i>Generatio animalium imperfe-</i>	
<i>torum.</i>	66
<i>Gibbosorum physionomia.</i>	353
<i>Gulæ physionomia.</i>	341

H.

H <i>Ierobota herba.</i>	141
<i>Hircus animal.</i>	160
<i>Homines ut videantur sine ca-</i>	

Q²

pi-

I N D E X.

<i>pite.</i>	242
<i>Homines ut habeant capita animalium.</i>	204
<i>Homines ut habeant capita varia.</i>	204
<i>Homo ut sepeper Eunuchus sit.</i>	205
<i>Hora dei & noctis.</i>	167. 168

I.

I <i>Acynthus lapis.</i>	146
<i>Ignis græcus quomodo fiat.</i>	216
<i>Impedimentum ne mulier corrumpatur.</i>	201
<i>Infans quomodo nascatur.</i>	252
<i>Infans quomodo nutriendus.</i>	260
<i>Interciliorum natura.</i>	230
<i>Iris lapis.</i>	154
<i>Istmos lapis.</i>	152
<i>Iuperius lapis.</i>	153
<i>Iusquiamus herba.</i>	141. 132

L. Labio-

I N D E X.

L.

L	<i>Abiorum physionomia.</i>	328
	<i>Lampades mirabiles.</i>	208
	<i>Lazuli lapis.</i>	154
	<i>Lepus animal.</i>	161
	<i>Leo animal.</i>	162
	<i>Lichimia diversa.</i>	208
	<i>Lilium.</i>	135
	<i>Lingua canis, herba.</i>	134
	<i>Linguae physionomia.</i>	330
	<i>Littera ne legatur nisi nocte.</i>	202

M.

M	<i>Agnes lapis.</i>	144
	<i>Manum physionomia.</i>	344
	<i>Matricis defectus.</i>	113
	<i>Medor lapis.</i>	146
	<i>Melissophylos herba.</i>	137
	<i>Memphites lapis.</i>	146
	<i>Menstrua muliebria.</i>	238

Q 3

Menti

I N D E X.

<i>Menti physionomia.</i>	333
<i>Merula avis.</i>	165
<i>Milvus avis.</i>	164
<i>Mirabilia mundi.</i>	172
<i>Modus faciendi aquam arden-</i> <i>tem.</i>	216. 218
<i>Modus coëundi & de regimine</i> <i>adhibendo in coitu.</i>	242
<i>Monstrum in natura.</i>	90
<i>Motus personæ physionomia.</i>	353
<i>Mulier ne adulteret.</i>	194. 193
<i>Mulier ut confiteatur acta dor-</i> <i>miendo.</i>	200
<i>Mustela animal.</i>	163

N.

N <i>Arium physionomia.</i>	326
<i>Nasi physionomia.</i>	325
<i>Nepta herba.</i>	133
<i>Nichomar lapis.</i>	153
<i>Notitia nativitatis puerorū.</i>	248
<i>Notitia partium corporis in omni</i> <i>animali.</i>	298
	Noti-

I N D E X.

<i>Notitia abundantia humorum per somnia.</i>	300
<i>Notitia auguriorum.</i>	308
<i>Notitia sternutationis.</i>	312
<i>Notula doctrinalis.</i>	300. 355

O.

O <i>Culorum physionomia.</i>	321
<i>Occasiones generandi.</i>	233
<i>Onyx lapis.</i>	144
<i>Oris physionomia.</i>	327
<i>Orithes lapis.</i>	157

P.

P <i>Assuum pedum Physiono- mia.</i>	352
<i>Pectoris physionomia.</i>	345
<i>Pelicanus avis.</i>	163
<i>Pedum physionomia.</i>	350
<i>Pentaphilon herba.</i>	140
<i>Pisteriona herba.</i>	141
Q †	Pla-

I N D E X.

Planetarum hora. 158 *influen-*
tia. 52

Plantarum pedum physionomia.
350

Poligonia sive corrigeola herba.
139

Q.

Q *Virim lapis.* 153

R.

R *Adianus lapis.* 153

Regulus serpens. 190

Risus physionomia. 332

Rosa flos. 137

S.

S *Alvia herba.* 136

Saphyrus lapis. 157

Saunus lapis. 157

Serpentina herba. 138

Siloni-

I N D E X.

<i>Silonites lapis.</i>	145
<i>Signa conceptionis.</i>	102
<i>Signa an masculus aut fœmella sit in utero.</i>	104. 267. 268
<i>Signa corruptionis virginitatis.</i>	108
<i>Signa castitatis.</i>	109
<i>Signa mulieris calidæ aut frigidæ nature.</i>	236
<i>Signa mulieris gravidæ.</i>	266
<i>Signa, utrũ mulier plures liberos debeat, viso primo partu.</i>	268
<i>Signa complexionis ratione colo- ris in facie.</i>	286
<i>Signa complexionis ratione colo- ris in pelle.</i>	286
<i>Signa calidæ aut frigidæ comple- xionis.</i>	287. 288
<i>Signa siccæ aut humidæ natu- ræ.</i>	288. 289
<i>Signa corporis temperati & sani, & contra.</i>	289. 290
	<i>Signa</i>

I N D E X.

<i>Signa complexionis cerebri.</i>	291
<i>cordis.</i>	293
<i>hepatis.</i>	294
<i>pulmonis.</i>	295
<i>stomachi.</i>	296
<i>testiculorum.</i>	296
<i>Signa repletionis humorum.</i>	289
<i>nimii sanguinis.</i>	300
<i>Signa nimiae cholerae.</i>	301
<i>phlegmatis.</i>	301
<i>nimia Melancholiae.</i>	302
<i>Smaragdus lapis.</i>	154
<i>Spatularum physionomia.</i>	342
<i>Spermatis humani natura.</i>	123
<i>materia.</i>	128
<i>Spermatis definitio.</i>	123
<i>Somnia significantia dominium</i>	
<i>sanguinis.</i>	305
<i>dominiũ cholerae.</i>	305
<i>dominium phlegmatis.</i>	306
<i>dominium melancholiae.</i>	ibid.
<i>significantia caliditatem & frigiditatem.</i>	307
<i>humiditatem significantia & siccitatem.</i>	308
<i>Signi-</i>	

I N D E X.

<i>Significantia repletionem humorum.</i>	308
<i>Significantia malos humores.</i>	308
<i>Staturæ hominis physionomia.</i>	155
<i>Suffumigationes mirabiles.</i>	207

T.

T <i>Abrices lapis.</i>	152
<i>Talpa animal.</i>	163
<i>Tempus coeundi opportunum.</i>	227. 229
<i>Terpistriles lapis.</i>	156
<i>Topasian lapis.</i>	145. 202
<i>Turtur avis.</i>	163

V.

V <i>Entris physionomia.</i>	346
<i>Verbena herba.</i>	137. 141
<i>Virtus cordis canis.</i>	167
<i>Virtu-</i>	

W.P.

I N D E X.

<i>Virtutes herbarum unde.</i>	138
<i>Virga pastoris herba.</i>	132
<i>Viscus querci.</i>	135
<i>Vnguium physionomia.</i>	351
<i>Vnices lapis.</i>	153
<i>Vocis physionomia.</i>	331
<i>Vpupa avis.</i>	163
<i>Vrtica herba.</i>	132
<i>Vtilitas dentium serpentum.</i>	199
<i>Vtilitas physionomia.</i>	225

F I N I S.

